

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์
ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลง
สภาพภูมิอากาศของคนในเมืองใหญ่:
ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรู้คิด

MEDIA LITERACY IN CLIMATE CHANGE NEWS OF
URBAN LIFESTYLE PEOPLE:
THE RELATIONSHIP AMONG COGNITIVE
FACTORS

ดร. ดวงแก้ว เรียรสวัสดิ์กิจ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย
ประจำปีงบประมาณ 2563
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ACKNOWLEDGEMENT

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะกรรมการศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่สนับสนุนทุนการวิจัยให้แก่โครงการนี้ ขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น อาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการวิจัย และบุคลากรฝ่ายวิจัยของคณะกรรมการศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาทำโครงการวิจัยนี้รวม 1 ปี 8 เดือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรองศาสตราจารย์ แอนนา จุมพลเสถียร ผู้ให้ความอนุเคราะห์คำปรึกษาและความรู้ทางการวิจัยเชิง ปริมาณแก่ผู้วิจัยในช่วงเวลาของโครงการนี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอแสดงความ ขอบคุณ รองศาสตราจารย์กัลยกร วรกุลลภฏานีย์ และ ดร.สรณรัชฎ์ กาญจนะวณิชย์ ที่ทั้งสองท่านกรุณารับเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัยให้ แก่โครงการวิจัยนี้พร้อมทั้งให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการพัฒนาแบบการ วิจัยและเครื่องมือวิจัยให้มีความพร้อมเก็บข้อมูลอย่างแท้จริง

ความช่วยเหลือจากกัลยาณมิตรผู้ห่วงใยและมีใจต้องการพัฒนางานด้านการสื่อสาร ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงการวิจัยชิ้น นี้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ผู้วิจัยขอแสดงความซาบซึ้งใจในอุปการะคุณของทุก ท่านไว้ในโอกาสนี้เช่นกัน

ดวงแก้ว เรียรสวัสดิกิจ
คณะกรรมการศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
1 ตุลาคม 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคนในเมืองใหญ่: ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรู้คิด” มุ่งตอบคำถามว่าประชาชนที่มีวิถีชีวิตในเมืองมีระดับความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างไร ความรู้เท่าทันสื่อนี้มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือไม่ อย่างไร ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ทฤษฎีความรู้เท่าทันสื่อในมิติความรู้คิด (cognitive media literacy) (Potter 2004) เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยและดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) แบบเก็บข้อมูล ณ ช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่งเพียงครั้งเดียว (cross-sectional study) ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 557 คน เป็นคนวัยทำงาน อายุ 20-60 ปี ในกรุงเทพมหานคร และมีระดับการศึกษาเทียบเท่าและสูงกว่าปริญญาตรี เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาพบว่าแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับมาก แต่กลับมีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับต่ำ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางสูง และมีความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระดับปานกลาง โดยตระหนักเรื่องความเสี่ยงทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสูงที่สุด แต่มีความตระหนักในประเด็นความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นกับท้องถิ่นน้อยที่สุด ผู้วิจัยทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples T-Test) การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน (ANOVA) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ที่ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่าความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับปานกลาง ($R=0.490204$) ส่วนความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับหลายตัวแปร ได้แก่ ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยเป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำทั้งหมด ($R=0.177308$, $R=0.151289202$, $R=0.18465452$) ทั้งนี้ผู้วิจัยยังพบว่าคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ในด้านระดับการศึกษา รายได้ส่วนตัวต่อเดือน และวิถีชีวิตของกลุ่มตัวอย่างเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่วนเพศและอายุนั้นไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับปัจจัยอื่น ผลการวิจัยพบว่าผู้ที่มิมีวิถีชีวิตนอกเมืองจะมีทั้งความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มากกว่าผู้ที่มิมีวิถีชีวิตในเมือง นอกจากนี้ผู้ที่มิมีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนต่ำกว่าจะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มากกว่าผู้ที่มิมีรายได้สูงกว่า ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะทำให้ผู้รับสารมีทักษะรู้เท่าทันสื่อที่ใช้การได้ในภาคปฏิบัติการคือความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศซึ่งผู้รับสารที่มิมีวิถีชีวิตในเมืองต้องสามารถเชื่อมโยงความเสี่ยงดังกล่าวกับบริบทในท้องถิ่นและชีวิตประจำวันของตนเอง ส่วนความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความรู้เกี่ยวกับสื่อนั้นเป็นสองปัจจัยรองที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้บริโภคข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กลุ่มวัยทำงานที่มิมีวิถีชีวิตในเมืองใหญ่รู้เท่าทันวาทกรรมและอุดมการณ์ทางสิ่งแวดล้อมในข่าวได้เช่นกัน

Abstract

The research “Media Literacy in Climate Change News of Urban Lifestyle People: the relationship between cognitive factors” aims to measure news literacy in climate change topics among urban people who have less direct experience in environmental risks. This research also analyses the relationship of the factors that contribute to such news literacy, namely the climate change literacy, the climate change awareness. I applied the Theory of Media Literacy (Potter 2004) to build the conceptual framework. The cross-sectional survey was conducted during January-April 2021. Total samplings of 557 people, who are 20-60 years old in Bangkok, were collected online. The data analysis with descriptive statistic results that although the samplings have high level of the knowledge in the news media, but their media literacy skill is at low level. They have moderate to high level of climate change literacy. The awareness of climate change risk of the samplings is at moderate level, which they are more aware of cultural risks from climate change than the local environmental risks from climate change. The hypothesis testing with the inferential statistic (.05), namely Independent Samples T-Test, ANOVA, and Pearson’s Product Moment Correlations Coefficient, indicates that the climate change awareness positively correlates with the media literacy skill in moderate level ($R=0.490204$). Moreover, there are low level of positive correlation between the climate change literacy and particular factors, namely the climate change awareness ($R=0.177308$), the knowledge of news media ($R=0.151289202$), and the media literacy skill ($R=0.18465452$). In terms of the demographic factors, the result shows that neither the gender nor the age relates to the other factors, whereas the education, the income, and the urban lifestyle have statistical significance to the climate change literacy of the samplings. The finding indicates that urban lifestyle people have lower level of both climate change literacy and media literacy skill than their peer. Moreover, those who have lower income have higher level of climate change awareness than their peer. Therefore, this research evidence that the awareness of climate change risk, specifically to the risks that effect local environment, culture, and individual’s life, is the key factor to improve one’s capability in being an active audience in climate change news among urban lifestyle people whose opinions are vital in shaping climate change public policy in Thailand. The news media literacy skill contributes to the capability to identify environmental discourses in news, as well as to evaluate environmental values embedded in the news report. The climate change literacy is also a supporting factor to increase the climate change awareness of urban people.

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ.....	i
บทคัดย่อ.....	ii
สารบัญ.....	iv
สารบัญตาราง.....	ix
สารบัญภาพ.....	

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามนำการวิจัย.....	4
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.4 สมมติฐานการวิจัย	4
1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual framework).....	5
1.6 ขอบเขตการวิจัย.....	5
1.7 นิยามศัพท์.....	5
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
1.9 งบประมาณการวิจัย	7
1.10 กรอบระยะเวลาดำเนินงานวิจัย	7

บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม

2.1 ประเทศไทยและนโยบายรัฐในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการสื่อสารเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	10
2.2 การศึกษาเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	14
2.2.1 มุมมองของกลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมืองแนววิพากษ์ (Critical Political-Economy) ต่อการผลิตข่าว สิ่งแวดล้อม.....	14
2.2.1.1 การพึ่งพาแหล่งข่าวที่เป็นผู้มีอำนาจในสังคม (authoritative news sources)	14
2.2.1.2 เนื้อหาข่าวที่แฝงด้วยอุดมการณ์ทางการเมืองและการใช้ประเด็น “โลกร้อน” เพื่อสนับสนุนวาทกรรมอื่นๆ.....	16
2.2.1.3 ความท้าทายของการนำเสนอข้อเท็จจริงเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศใน “การทำงานข่าว”	17
2.2.2 อิทธิพลจาก Greenwashing การพอกพูนในข่าวประชาสัมพันธ์ขององค์กรขนาดใหญ่.....	19

2.3 ความจำเป็นของการศึกษาผู้รับสารในแง่ของความรู้เท่าทันสื่อที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	21
2.4 ความรู้เท่าทันสื่อในมิติความรู้คิด (Media literacy: the cognitive dimension)	25

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย	32
3.2 ประชากรที่ศึกษา.....	34
3.3 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง	34
3.4 ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง แบบออกเป็นหลายขั้นตอนโดยจะนำเสนอที่ละขั้นเรียงตามลำดับก่อนหลังดังต่อไปนี้.....	35
3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	35
3.6 ตัวแปรในการวิจัย.....	41
3.7 การวัดค่าตัวแปร	42
3.8 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	43
3.9 การเก็บรวบรวมข้อมูล	45
3.9.1 เกณฑ์คุณสมบัติผู้ให้บริการแพลตฟอร์มการสำรวจทางอินเทอร์เน็ต (internet-based survey provider)...	45
3.9.2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล	46
3.10 กรรมวิธีทางข้อมูล	46

บทที่ 4 ผลการศึกษา

4.1 ลักษณะทางประชากร.....	50
4.1.1 คุณลักษณะด้านวิถีชีวิตในเมือง (Urban lifestyle)	50
4.1.2 คุณลักษณะด้านอายุ.....	50
4.1.3 คุณลักษณะด้านระดับการศึกษา.....	51
4.1.4 คุณลักษณะด้านเพศ (Gender)	51
4.1.5 คุณลักษณะรายได้ส่วนตัวต่อเดือน	52
4.2 ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	53
4.2.1 ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยรวม	53
4.2.2 ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกตามข้อความ	54
4.2.3 ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกตามประเด็นเรื่อง	55
4.3 ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	56
4.3.1. ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกตามรายข้อความ	57

4.3.2	ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกตามประเด็นของความตระหนัก.....	59
4.3.3	ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยรวม.....	60
4.4	ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Media knowledge).....	61
4.4.1.	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	61
4.4.1.1	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในภาพรวม.....	70
4.4.1.2	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกตามข้อความ.....	62
4.4.2	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	64
4.4.2.1	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อมในภาพรวม.....	64
4.4.2.2	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกตามรายข้อความ.....	64
4.5	การทดสอบสมมติฐานการวิจัย.....	66
4.5.1	สมมติฐานการวิจัยที่ 1: กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะมีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน (climate change literacy).....	67
4.5.2	สมมติฐานการวิจัยที่ 2: กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะมีความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน.....	69
4.5.3	สมมติฐานการวิจัยที่ 3: กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน.....	74
4.5.4	สมมติฐานการวิจัยที่ 4: กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน.....	77
4.5.5	สมมติฐานการวิจัยที่ 5: ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy) มีความสัมพันธ์กับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	79
4.5.6	สมมติฐานการวิจัยที่ 6: ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy) มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	80
4.5.7	สมมติฐานการวิจัยที่ 7: ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy) มีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	81
4.5.8	สมมติฐานการวิจัยที่ 8: ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	81
4.5.9	สมมติฐานการวิจัยที่ 9: ความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	82
4.5.10	สมมติฐานการวิจัยที่ 10: ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	83

บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

5.1	สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของตัวแปร.....	86
5.1.1	ลักษณะทางประชากรศาสตร์.....	86

5.1.2	ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	87
5.1.3	ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	87
5.1.4	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	87
5.1.5	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	88
5.2	สรุปผลการศึกษาตามประเด็นการทดสอบสมมติฐาน	88
5.2.1	ลักษณะทางประชากรกับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	88
5.2.2	ลักษณะทางประชากรกับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	88
5.2.3	ลักษณะทางประชากรกับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	89
5.2.4	ลักษณะทางประชากรกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	89
5.2.5	ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	90
5.2.6	ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	90
5.2.7	ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	90
5.2.8	ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	90
5.2.9	ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	91
5.2.10	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	91
5.3	อภิปรายผลการศึกษาด้านคุณลักษณะของตัวแปร	92
5.3.1	ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	92
5.3.2	ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	93
5.3.3	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อม	95
5.3.4	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อม	96
5.4	การอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐาน	97
5.4.1	ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์กับตัวแปรหลัก.....	97
5.4.2	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกระบวนการรู้เท่าทันสื่อ	100
5.5	ข้อจำกัดของการวิจัย	104
5.6	ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป	105
5.7	ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการสื่อสารเนื้อหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและ ความรู้เท่าทันสื่อของผู้รับสาร.....	106

บรรณานุกรม.....	108
-----------------	-----

ภาคผนวก

แบบสอบถามออนไลน์ ผ่านระบบ Qualtrics XM.....	xiii
ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายของคำถามความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	xxxiv
ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายของคำถามความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	xxxvi
ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นเครื่องมือวิจัยข้อความเกี่ยวกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	xxxviii
ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นเครื่องมือวิจัยข้อความเกี่ยวกับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	xli

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1.1 แสดงขั้นตอนของโครงการวิจัยและกำหนดเวลาดำเนินการ.....	8
ตารางที่ 2.1 Structure of climate curriculum designed for formal education at upper primary school (Climate Literacy: Essential Principles and Fundamental Concepts: Milér and Sládek 2011).....	26
ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงความเชื่อมโยงระหว่างนิยามศัพท์ ตัวแปรหลัก ตัวแปรย่อย และข้อคำถามใน แบบทดสอบ.....	37
ตารางที่ 3.2 คะแนนเฉลี่ยและการแปรความหมายระดับความตระหนัก.....	42
ตารางที่ 3.3 คะแนนเฉลี่ยและการแปรความหมายระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ.....	43
ตารางที่ 3.4 สมมติฐาน ตัวแปร และสถิติที่เลือกใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนร้อยละของวิถีชีวิตในเมืองของกลุ่มตัวอย่าง.....	50
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนร้อยละของพื้นที่ที่กลุ่มตัวอย่างใช้ชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่าง.....	50
ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวน ร้อยละ ของอายุ ของกลุ่มตัวอย่าง.....	51
ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวน และร้อยละของระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง.....	51
ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของเพศของกลุ่มตัวอย่าง.....	52
ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวน ร้อยละ ของรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง.....	52
ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ระดับ ความรู้ความเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	53
ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวน และร้อยละ ของความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	55
ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด ของระดับความรู้เรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกเป็นรายเรื่อง.....	56
ตารางที่ 4.10 แสดง ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความตระหนักในแยกตามรายข้อความเชิงบวก และข้อความเชิงลบ.....	58
ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ของประเด็นความตระหนักเรื่องการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	60
ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับ ความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	61
ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ของความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภท ข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	62
ตาราง 4.14 แสดงจำนวน และร้อยละ ของความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยก ตามรายข้อความ.....	63
ตาราง 4.15 แสดงจำนวน ร้อยละ ของระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของ กลุ่มตัวอย่าง.....	64
ตารางที่ 4.16 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกตามรายข้อความ.....	65

ตารางที่ 4.38 เปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	78
ตารางที่ 4.39 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จำแนกตามรายได้.....	79
ตารางที่ 4.40 เปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จำแนกตามวิถีชีวิตในพื้นที่เมืองและนอกเมือง.....	79
ตารางที่ 4.41 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความตระหนัก เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	80
ตารางที่ 4.42 สรุปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยก ประเด็นและความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	81
ตารางที่ 4.43 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความรู้ เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	81
ตารางที่ 4.44 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและทักษะรู้เท่าทัน สื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	82
ตารางที่ 4.45 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและ ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	82
ตารางที่ 4.46 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและ ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	83
ตารางที่ 4.47 สรุปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยก รายประเด็นและทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	83
ตารางที่ 4.48 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	84
ตารางที่ 4.49 แสดงการสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยทุกข้อ	84

สารบัญภาพ

แผนภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการออกแบบการวิจัย.....	3
แผนภาพที่ 1.2 แสดงกรอบแนวคิดของการวิจัย.....	5
แผนภาพที่ 2.1 แบบจำลองกระบวนการเกิดความรู้เท่าทันสื่อในมิติความรู้คิดของ James W.Potter.....	28
แผนภูมิ 4.1 เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามช่วงอายุ.....	51
แผนภูมิ 4.2 เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามเพศ.....	52
แผนภูมิ 4.3 เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามรายได้ส่วนตัวต่อเดือน.....	53
แผนภูมิ 4.4 เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยรวม.....	54
แผนภูมิ 4.5 เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยรวมของกลุ่มตัวอย่างแยกเป็นรายเรื่อง.....	56
แผนภูมิ 4.6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกตามประเด็น ความตระหนัก.....	60
แผนภูมิ 4.7 เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ.....	61
แผนภูมิ 4.8 เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ.....	62
แผนภูมิ 4.9 เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกต้องและตอบผิดรายข้อความเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับ สื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	64
แผนภูมิ 4.10 เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ.....	65
แผนภูมิ 4.11 เปรียบเทียบจำนวนค่าเฉลี่ยรายข้อความเกี่ยวกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.....	66
แบบจำลอง 5.1 แสดงผลการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ ความรู้เรื่องการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change knowledge) ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ (climate change awareness) ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (news media literacy: knowledge) และทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (news media literacy: skill).....	92

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอยู่ในลำดับที่ 9 ของโลกจากการจัดอันดับประเทศที่มีความเสี่ยงในระยะยาวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเมื่อปี 2561 (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ 2563) ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นนั้นไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ความเสื่อมโทรมพื้นที่ป่า การจัดการที่ดิน ความมั่นคงทางอาหาร ภัยพิบัติ และมลพิษทางอากาศ แต่จะเชื่อมโยงไปยังระบบเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมชุมชน ครึ่งเรือนการเกษตรของประเทศไทยมีรายได้เฉลี่ย 88,402 บาทต่อคนต่อปี ในขณะที่มีรายจ่ายเฉลี่ย 165,461 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและ ความรุนแรงของปัญหาสภาพแวดล้อมเป็นตัวเร่งสำคัญที่ทำให้ครัวเรือนภาคการเกษตรเผชิญกับปัญหานี้สินและความยากจน (ส่วนวิจัยเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและสถาบันเกษตรกร [no date]) นอกจากนี้ในแง่เศรษฐกิจครัวเรือนแล้วเมื่อพิจารณาแหล่งรายได้ของประเทศไทยจะเห็นว่าประเทศไทยพึ่งพารายได้จากธุรกิจการท่องเที่ยวทางทรัพยากรธรรมชาติอยู่สูง (Thai PBS 2019) ในแง่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจึงส่งผลกระทบไปยังภาคเศรษฐกิจของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

เมื่อพิจารณานโยบายของภาครัฐที่มีต่อประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นจะพบว่าประเทศไทยเริ่มดำเนินการในด้านนี้มาตั้งแต่ปี 1997 ซึ่งเกิดความร่วมมือในพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) ขึ้น หลังจากนั้นก็เริ่มมีการประกาศใช้แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในปี พ.ศ. 2558 จนกระทั่งประเทศไทยได้เข้าร่วมใน ความตกลงปารีส (Paris Agreement) ตามกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) เพื่อกำหนดมาตรการลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ตั้งแต่ปี 2558 ในฐานะของประเทศภาคีภาคสมัครใจ (Non-Annex I country) ซึ่งมีเป้าหมายลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้ได้ร้อยละ 20-25 ภายในปี 2573 ภายใต้กรอบของนโยบายรัฐสำนักงานแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับหน้าที่เป็นเจ้าภาพในการดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศซึ่งประกอบด้วย 2 ประเด็นสำคัญได้แก่ ประเด็นแรกคือการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (climate change mitigation) ของประเทศไทยตามพันธสัญญาที่ได้ให้ไว้กับนานาชาติ และประเด็นที่สองการสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นสังคมที่มีความทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และผลักดันประเด็นการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change adaptation) ในประเด็นหลังนี้มีความสำคัญเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพราะผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นเกิดขึ้นแล้ว และมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เช่น กรณีไฟป่าครั้งใหญ่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์จังหวัดเชียงใหม่ในต้นปี 2563 ภัยแล้งรุนแรงที่เกิดต่อเนื่องมามากกว่า 5 ปี รวมทั้ง กรณีน้ำทะเลหนุนสูงที่ทำให้คุณภาพของกระบวนการผลิตน้ำประปาตําลงน้ำมีรสชาติเค็ม จะเห็นได้ว่ามิติของการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนี้เป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ประชาชนในประเทศไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ใดก็ตามต้องได้รับทราบข้อมูลเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับภาวะความรุนแรงทางสิ่งแวดล้อม ในขณะที่เมื่อพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับก๊าซเรือนกระจกนั้นจะพบว่าประเทศไทยมีอัตราการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในอันดับที่ 22 จากทุกประเทศทั่วโลกที่ 288 MtCO₂ แต่เมื่อใช้การคำนวณการอัตราการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (จีดีพี: GDP) จะ

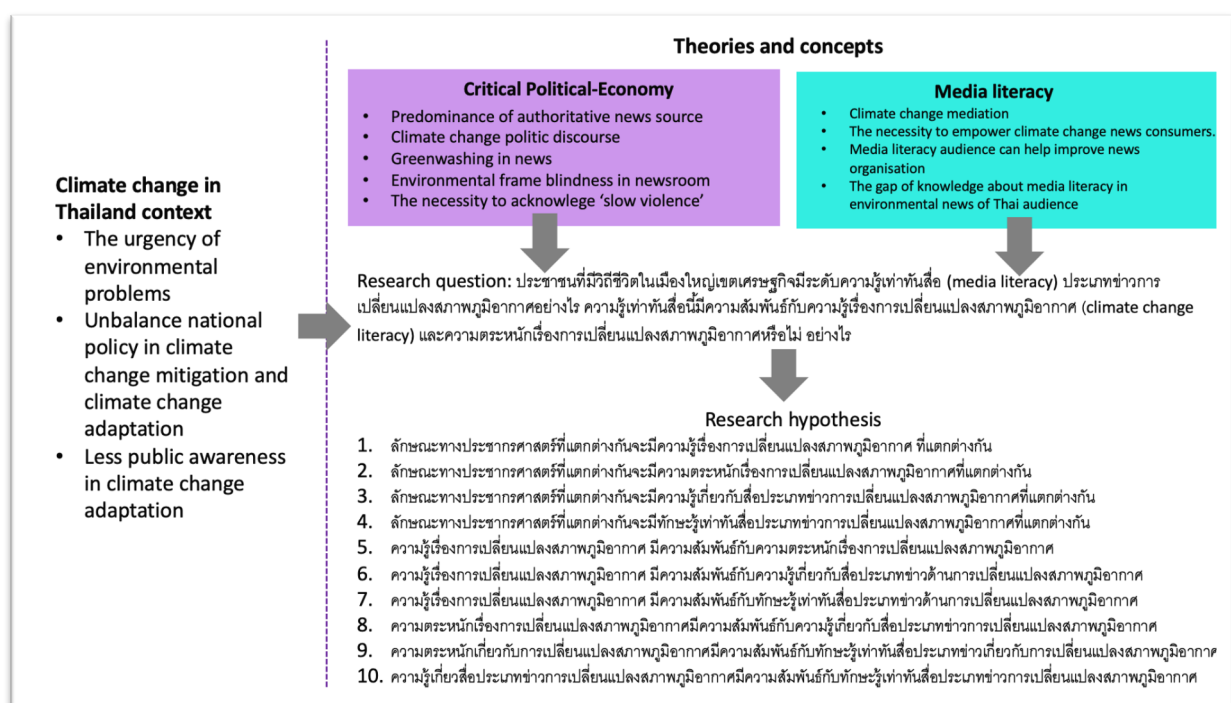
พบว่าแท้จริงแล้วประเทศไทยได้ปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพียงแค่ 0.3 KgCo2/GDP และอยู่ในอันดับที่ 52 ของโลก (Editorial board 2019)

อย่างไรก็ตามการสำรวจวรรณกรรมในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่าความตื่นตัวของสาธารณะในเรื่องการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นยังมีอยู่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นการลดก๊าซเรือนกระจก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาในบริบทของการสื่อสารด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศผ่านสื่อมวลชนแล้วจะพบว่าเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นเป็นประเด็นที่ไม่ได้รับการรายงานข่าวจากสื่อมวลชนเท่ากับเรื่องการลดก๊าซเรือนกระจก การทบทวนวรรณกรรมชี้ให้เห็นว่าสาเหตุที่เนื้อหาด้านการลดก๊าซเรือนกระจกได้รับการนำเสนออย่างต่อเนื่องนั้นเกิดจากอิทธิพลของแหล่งข่าวที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐ แหล่งข่าวที่เป็นองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ นอกจากนั้นยังพบว่ากระบวนการผลิตข่าวสิ่งแวดล้อมขององค์กรข่าวในระบบทุนนิยมเองก็เป็นปัจจัยที่ลดทอนความรอบด้านของเนื้อหาข่าวสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นมักได้รับการวางกรอบ (news framing) จากแหล่งข่าวที่มีอิทธิพลสูงมาเรียบร้อยแล้ว เช่น องค์กรภาครัฐมักใช้กรอบเรื่องแรงกดดันจากนานาชาติที่ไทยต้องดำเนินการลดก๊าซเรือนกระจก และใช้วาทกรรมชาตินิยมมาประกอบข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พร้อมกันนั้นยังนำประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไปสนับสนุนสร้างความชอบธรรมต่อการดำเนินการของรัฐเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่องค์กรภาคธุรกิจมักใช้กรอบเรื่องความยั่งยืน (sustainability) ในข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการทางธุรกิจขององค์กรตนเอง อาทิ ในการนำเสนอข่าวกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมแบบ After process CSR การเปิดตัวผลิตภัณฑ์ประเภทเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (green product) ในบริบทดังกล่าวนี้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไม่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ข่าว เพราะไม่สอดคล้องกับการวางกรอบข่าวของแหล่งข่าวที่มีอิทธิพลสูง และในขณะเดียวกันกองบรรณาธิการข่าวเองก็ไม่สามารถมองเห็นประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างรอบด้าน เพราะขาดความชำนาญ รวมทั้งข้อจำกัดเชิงธุรกิจ ผลการวิจัยพบว่าเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระหว่างปี 2011-2013 ในหนังสือพิมพ์ของประเทศไทยนั้น มีปริมาณการนำเสนอข่าวที่เป็นประเด็นการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพียง 224 ชิ้นข่าวหรือร้อยละ 11.60 ของจำนวนข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งหมดที่พบในหนังสือพิมพ์รายวัน (จารุวรรณ เกษมทรัพย์ 2559)

ภายใต้บริบทดังกล่าวนี้คำถามสำคัญประการหนึ่งคือในแง่ของผู้รับสารที่เป็นผู้บริโภคข่าวนั้นจะมีความรู้ความเข้าใจต่อเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากน้อยเพียงใด ผู้รับสารมีความตระหนักต่อเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพียงใด เพราะความรู้และความตระหนักดังกล่าวนี้จะนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพ (empower) ให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อนโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรของรัฐซึ่งจะเกิดเป็นวาระทางสังคม (public agenda) และนำไปสู่การสร้างนโยบายของรัฐ (public policy) ที่มีความเป็นธรรมทางสิ่งแวดล้อม (environmental justice) ต่อไป อย่างไรก็ตามข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมบ่งชี้ว่าเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในสื่อมวลชนไทยนั้นนำเสนอประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างผิวเผิน ไม่ได้นำเสนอข้อเท็จจริงอย่างรอบด้าน และยังปะปนไปด้วยวาทกรรมอื่นๆ ที่ไม่เอื้อต่อการทำความเข้าใจประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้รับสาร ผู้วิจัยจึงมองว่าเราจำเป็นต้องมีข้อมูลเชิงประจักษ์ว่าผู้รับสารนั้นมีความเข้าใจในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างไร และมีความสัมพันธ์กับลักษณะการบริโภคข่าวของผู้รับสารหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้รับสารที่มีวิถีชีวิตในเมืองใหญ่ ไม่ได้พึ่งพาและไม่ได้อาศัยประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากนัก และเป็นกลุ่มชนชั้นกลาง กลุ่มผู้รับสารเหล่านี้ต้องพึ่งพาประสบการณ์และรับรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศผ่านสื่อ (mediation) เป็นที่สังเกตว่า

ผู้รับสารเหล่านี้มักถูกกำหนดให้เป็น “กลุ่มเป้าหมาย” (target group) ของสินค้าประเภทเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (eco-friendly product) รวมทั้งการรณรงค์อื่นๆ ทางสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ เพราะเป็นกลุ่มที่มีอำนาจทางการเงินและมีต้นทุนทางสังคมมากพอที่จะกดดันรัฐบาลให้ดำเนินการนโยบายทางสิ่งแวดล้อมในลักษณะต่างๆ

เมื่อศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาแล้วผู้วิจัยพบว่าการวิจัยในประเด็นการรับรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประชาชนไทยนั้นมียุ่จำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตามยังไม่มีงานวิจัยใดที่เน้นศึกษาในเชิงลึกว่าลักษณะความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความตระหนักต่อเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์กับการที่ผู้บริโภคชาวมีความรู้เท่าทันสื่อหรือไม่ แม้ว่าจะมีการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในกลุ่มเยาวชนอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ได้นำตัวแปรเรื่องการเปิดรับสื่อและการรู้เท่าทันสื่อไปร่วมศึกษาด้วย ผู้วิจัยยังมองว่ามุมมองที่ใช้การเปิดรับสื่อเป็นแกนในการวิเคราะห์ก็ยังไม่สามารถอธิบายได้ชัดในแง่พลังอำนาจของสื่อประเภทข่าวในการประกอบสร้างความเป็นจริงให้กับทางสิ่งแวดล้อมผู้อ่าน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้กรอบทฤษฎีความรู้เท่าทันสื่อมาใช้สร้างตัวแปรเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวกับความรู้ความเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้อ่านจะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ลึกยิ่งขึ้น และสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการเรื่ององค์ความรู้ด้านความรู้เท่าทันสื่อไปพร้อมๆ กัน ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการเริ่มโครงการวิจัยเรื่อง “ระดับความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบททางด้านการสื่อสารการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศไทย บทบาทของแหล่งข่าวรัฐ บทบาทของแหล่งข่าวธุรกิจ และใช้แนวคิดทฤษฎีหลักในการวิจัยเรื่องนี้ได้แก่ กลุ่มแนวคิดของสำนัก Critical Political-Economy ทฤษฎี Media literacy มาสร้างเป็นกรอบทฤษฎีในการวิจัยครั้งนี้ และนำไปสู่การกำหนดสมมติฐานและสร้างตัวแปรในการทดสอบทฤษฎีต่อไป ดังนำเสนอในแผนภาพที่ 1.1

แผนภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการออกแบบการวิจัย เรื่อง “ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคนในเมืองใหญ่: ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรู้คิด”

1.2 คำถามนำการวิจัย

ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีวิถีชีวิตในเมืองมีระดับความรู้เท่าทันสื่อ (media literacy) ประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างไร ความรู้เท่าทันสื่อนี้มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy) และความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือไม่ อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

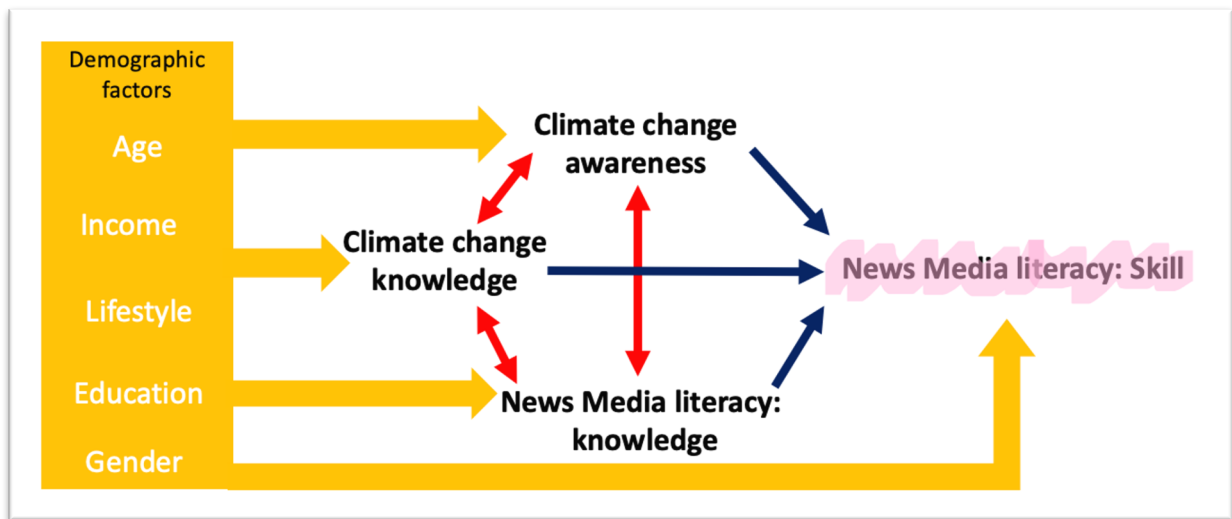
- 1) เพื่อศึกษาระดับความรู้เรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้บริโภคข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 2) เพื่อศึกษาระดับความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้บริโภคข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 3) เพื่อศึกษาความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้บริโภคข่าว
- 4) เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านความรู้คิดที่มีผลกับความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้บริโภคข่าว

1.4 สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานการวิจัยทั้งหมด 10 ข้อ ได้แก่

- 1) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันจะมีความรู้เรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy) ที่แตกต่างกัน
- 2) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันจะมีความความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน
- 3) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน
- 4) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันจะมีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน
- 5) ความรู้เรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy) มีความสัมพันธ์กับความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 6) ความรู้เรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy) มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 7) ความรู้เรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy) มีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 8) ความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 9) ความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 10) ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual framework)

แผนภาพที่ 1.2 แสดงกรอบแนวคิดของการวิจัย

1.6 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ด้วยการสำรวจผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (internet-based survey) ซึ่งกำหนดกลุ่มประชากรในการศึกษาคือกลุ่มวัยทำงานอายุระหว่าง 20-60 ปี ซึ่งมีวิถีชีวิตอยู่ในเมืองเขตกรุงเทพมหานคร

1.7 นิยามศัพท์

- 1.7.1 ชาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หมายถึงชาวที่มีประเด็นชาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือโลกร้อนในแง่มุมต่างๆ รวมทั้งชาวที่มีลักษณะการกล่าวอ้างถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือโลกร้อนเพื่อประกอบการนำเสนอประเด็นทางธุรกิจ สังคม การเมือง อาชญากรรม เป็นต้น
- 1.7.2 ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าว (news media literacy) หมายถึง ระดับความรู้ (knowledge) และทักษะ (skill) ของผู้บริโภคข่าวในการทำความเข้าใจเนื้อหาข่าว โครงสร้างข่าว แปลความหมาย ตีความ ให้สอดคล้องกับบริบทสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของข่าว บทบาทของข่าวนโยบายขององค์กรข่าว อุตสาหกรรมการผลิตข่าว ความสำคัญของแหล่งข่าว กระบวนการผลิตข่าว ผู้บริโภคข่าวที่มีความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวจะสามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่รับและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองในชีวิตประจำวันได้มาก ในการวิจัยนี้จะแยกเป็น 2 ประเด็นหลักได้แก่
 - 1.7.2.1 ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมสื่อ ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข่าวสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
 - 1.7.2.2 ด้านทักษะด้านการเปิดรับสื่อเพื่อศึกษาความรู้เท่าทันสื่อ หมายถึง กระบวนการระหว่างกาเปิดรับสื่อของผู้รับสารที่ประกอบไปด้วยเกี่ยวข้องกับปัจจัย 2 ประการ ได้แก่ การตระหนักรู้ถึงแรงจูงใจ (motivation) ของตนเองในการบริโภคสื่อ และลักษณะความตื่นตัว (active) ในขณะที่ผู้รับสารบริโภคสื่อ ปัจจัยทั้ง 2 ประการทำงานร่วมกันในระหว่างที่ผู้รับสารเปิดรับสื่อในขณะใดขณะหนึ่ง หากผู้รับสารมีทักษะด้านการเปิดรับสื่อมากก็จะยิ่งส่งเสริมให้ผู้รับสารมีความสามารถในการรับรู้ ตีความ วิเคราะห์ ประเมิน เนื้อหาจากสื่อได้ดียิ่งขึ้น ตามทฤษฎีความรู้เท่าทันสื่อในมิติ

ความรู้คิด (Media Literacy in Cognitive Dimension) ของ W.James Potter ซึ่งระบุถึงองค์ประกอบด้านแรงจูงใจในการตัดสินใจบริโภคสื่อ (Decision Motivation) เป็นปัจจัยส่งเสริมลำดับที่ 2 ของกระบวนการพัฒนาความรู้เท่าทันสื่อในมิติความรู้คิด (Media literacy process: cognitive dimension model)

- 1.7.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าว หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มพูนความรู้เท่าทันสื่อให้ผู้รับสาร โดยผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่
 - 1.7.3.1 ปัจจัยพื้นฐานด้านลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อายุ รายได้ วิถีชีวิตในพื้นที่เมือง
 - 1.7.3.2 ปัจจัยด้านความรู้คิดตามทฤษฎีความรู้เท่าทันสื่อ ได้แก่ ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate change literacy) ปัจจัยนี้เป็นตัวแปรลำดับแรกภายใต้กระบวนการพัฒนาความรู้เท่าทันสื่อในมิติความรู้คิด (Media literacy process: cognitive dimension model) ของ W.James Potter ที่กำหนดให้ โครงสร้างความรู้ (Knowledge structure) เป็นพื้นฐานสำคัญของการเพิ่มพูนความรู้เท่าทันสื่อในมิติความรู้คิดของผู้รับสาร และปัจจัยด้านความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศซึ่งเป็นตัวแปรภายใต้กระบวนการพัฒนาความรู้เท่าทันสื่อของ Potter เช่นกัน ที่ระบุถึงตัวแปรความตระหนักในตนเอง (the self) คือการเข้าใจความต้องการของตนเอง และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับเนื้อหาข่าวสารที่บริโภค
- 1.7.4 ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หมายถึง ระดับของความรู้ (knowledge) และความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change science) ที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวในด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งแบ่งออกเป็นความรู้ในประเด็นย่อยๆ ดังนี้
 - 1.7.4.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุผลกระทบหลัก การลดก๊าซเรือนกระจก (climate change mitigation) และการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change adaptation)
 - 1.7.4.2 ความรู้เกี่ยวกับนโยบายและความสัมพันธ์ของประเทศไทยกับนานาชาติในความร่วมมือด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้แก่ ความร่วมมือกับนานาชาติ บทบาทของประเทศไทย นโยบายการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทย นโยบายด้านการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย
 - 1.7.4.3 ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีต่อท้องถิ่น ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพมนุษย์ ด้านวัฒนธรรม
- 1.7.5 ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หมายถึง ระดับของการรับรู้ของผู้รับสารที่มีต่อความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ตนเองมี และการนำความรู้นั้นไปใช้งานในชีวิตประจำวันอย่างเป็นนิสัย เพื่อมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนี้แบ่งออกเป็นประเด็นย่อยๆ ได้แก่
 - 1.7.5.1 ความตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเองต่อการลดก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แบ่งออกเป็นด้านการเป็น green consumer และการเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวด้านสิ่งแวดล้อม

1.7.5.2 ความตระหนักรู้ความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับวิถีชีวิต
ในท้องถิ่น ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านวัฒนธรรม

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่อง “ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคนในเมืองใหญ่: ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรู้คิด” นี้ จะทำให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้รับสารได้มากขึ้น รวมทั้งยังช่วยให้ทราบปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เท่าทันสื่อของผู้รับสาร ซึ่งจะเพิ่มพูนองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดความรู้เท่าทันสื่อในแวดวงวิชาการให้มากขึ้นกว่าเดิม ผลการวิจัยจะนำเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ขยายแง่มุมของทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้เท่าทันสื่อที่ลึกมากขึ้น เพราะเป็นการศึกษาในประเด็นที่เฉพาะเจาะจงด้านความรู้เท่าทันข่าวสิ่งแวดล้อม ซึ่งยังไม่มีการศึกษาในแง่มุมนี้ในประเทศไทย ในระดับผลการศึกษานั้น ผู้วิจัยสรุปประโยชน์ที่ได้รับดังนี้

- 1.8.1 ทำให้ทราบระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้บริโภคข่าว
- 1.8.2 ทำให้ทราบระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้บริโภคข่าว
- 1.8.3 ทำให้ทราบระดับความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้บริโภคข่าว
- 1.8.4 ทำให้ทราบปัจจัยที่มีผลกับความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้บริโภคข่าว

นอกจากนั้นหากมองในแง่ของการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในแวดวงวิชาชีพและในวงกว้างก็จะพบว่าผลการศึกษาสามารถเป็นส่วนหนึ่งที่ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของเนื้อหาประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีต่อความเข้าใจของคนในเมือง ผลการศึกษาก็สามารถเป็นส่วนหนึ่งที่ใช้กระตุ้นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการสื่อสารในประเด็นนี้ ได้แก่ แหล่งข่าวของรัฐ แหล่งข่าวจากองค์กรธุรกิจ ได้ทบทวนและพัฒนาเนื้อหาของการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้บริโภคข่าว ในขณะที่สื่อมวลชนเองก็สามารถนำผลวิจัยไปใช้ทบทวนบทบาทของตนในการนำเสนอข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อให้การสื่อสารได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการผลักดันให้เกิดสังคมที่มีความทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change resilience) ได้อย่างแท้จริง

ท้ายที่สุดตัวอาสาสมัครที่เข้าร่วมทำแบบสอบถามนั้นยังมีโอกาสได้ทดสอบความรู้ความเข้าใจของตนเองทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การทดสอบนี้จะช่วยให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีโอกาสได้ประเมินความรู้และความตระหนักตนเองในประเด็นเหล่านี้ ซึ่งจะเป็นโอกาสในการกระตุ้นให้ผู้ตอบแบบสอบถามพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รับสารที่มีความกระตือรือร้น (active audience) และเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวในด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดเตรียมเนื้อหาเฉลยคำตอบในส่วนที่วัดความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้กับอาสาสมัครหลังทำแบบสอบถามเสร็จสิ้น เพื่อให้ผู้อาสาสมัครทราบข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องด้วย

1.9 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคนในเมืองใหญ่: ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรู้คิด” ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากกองทุนวิจัยคณะกรรมการสื่อสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1.10 กรอบระยะเวลาดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยออกแบบกระบวนการดำเนินโครงการวิจัยนี้ตั้งแต่เริ่มทบทวนวรรณกรรมจนถึงการทำเล่มรายงานผลการวิจัยรวมทั้งสิ้น 1 ปี 4 เดือน ตั้งแต่กุมภาพันธ์ 2563 – มิถุนายน 2564 ให้เวลากับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก

กลุ่มตัวอย่างมากที่สุด เพื่อเผื่อเวลาสำหรับปัจจัยภายนอกที่อาจเหตุการณ์ไม่คาดคิดที่อาจส่งผลกระทบต่อการศึกษา เช่น โรคระบาด การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เป็นต้น อย่างไรก็ตามวิกฤติโรคระบาด COVID-19 มีความรุนแรงมากในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่เป็นพื้นที่เป้าหมาย ทำให้โครงการวิจัยมีกรอบระยะเวลาการทำงานคลาดเคลื่อนไปจากแผนที่วางไว้เล็กน้อย โดยสรุปลำดับขั้นตอนการดำเนินโครงการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1.1 แสดงขั้นตอนของโครงการวิจัยและกำหนดเวลาดำเนินการ

ขั้นตอน	ระยะเวลา
Literature review	กุมภาพันธ์ - กรกฎาคม 2563
เสนอขอทุนวิจัยจากคณะกรรมการศาสตร์ฯ	กรกฎาคม 2563
ปรับปรุง Proposal และทบทวนการออกแบบวิจัย	สิงหาคม 2563
ทดสอบ validity และ reliability ของเครื่องมือ	พฤศจิกายน 2563
Generate แบบสอบถามออนไลน์	ธันวาคม 2563
ติดต่อกกลุ่มตัวอย่าง และรวบรวมข้อมูล	มกราคม – เมษายน 2564
ประมวลผลด้วยวิธีการทางสถิติ	พฤษภาคม 2564
สรุปผลและวิเคราะห์ อภิปรายผล	มิถุนายน - สิงหาคม 2564
จัดทำรายงานผลการศึกษา	กันยายน 2564

โดยสรุปแล้วการวิจัยขั้นนี้ใช้เวลาดำเนินการทั้งสิ้น 1 ปี 7 เดือน ในบทที่ 2 ซึ่งเป็นการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยจะนำเสนอแนวคิดทฤษฎีหลักที่ผู้วิจัยเลือกใช้เพื่อสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัยเรื่อง “ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคนในเมืองใหญ่: ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรู้คิด” ร่วมกับการอภิปรายงานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งมีผลการวิจัยเชื่อมโยงกับการสร้างตัวแปรรวมไปถึงการกำหนดสมมติฐานของการวิจัยเรื่องนี้

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ความรู้และสถานการณ์ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในแง่องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นการค้นคว้าใหม่ๆ ที่ทำควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อหาวิธีการรับมือกับความเสียหายทางสิ่งแวดล้อมและแสวงหานวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อลดก๊าซเรือนกระจก ส่วนในแง่ของการวิจัยด้านสังคมศาสตร์เองก็มีความจำเป็นต้องศึกษาแง่มุมต่างๆ อยู่เสมอโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้าใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะการวิจัยประเด็นการสื่อสารการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งผลการวิจัยหลายชิ้น (Billett 2010; Giddens 2011; Olausson 2013) พบตรงกันว่าประเด็นการสื่อสารเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นไม่ใช่เพียงการสื่อสารวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม แต่ตัวบท (text) ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นได้ลื่นไหลและแปรเปลี่ยน (transform) ไปสู่เรื่องการเมืองของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change politics) ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้เกิดขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก รวมทั้งยังเกิดขึ้นในระดับนานาชาติเช่นกัน จากบริบทนี้เองการทบทวนวรรณกรรมของวิจัยเรื่อง “ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคนในเมืองใหญ่: ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรู้คิด” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนี้ จึงจำเป็นจะต้องให้ความสำคัญของการศึกษาบริบทของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศไทยร่วมด้วยนอกเหนือไปจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่จะใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัย เพราะความเข้าใจเกี่ยวกับจุดยืนทางการสื่อสารของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะเป็นข้อมูลสำคัญที่ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดตัวแปรในการศึกษาความรู้เท่าทันสื่อในประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้รับสารได้แม่นยำมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของนำเสนอนี้ในบทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมนี้ คือการสรุป อภิปราย และนำเสนอประเด็นที่ผู้วิจัยได้ค้นพบจากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจหลักการพื้นฐานที่ผู้วิจัยใช้สร้างกรอบแนวคิดของการวิจัย (conceptual framework) อันได้แก่ แนวคิดทฤษฎีหลักพร้อมทั้งผลการวิจัยด้านการสื่อสารการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ผ่านมา นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายเพื่ออภิปรายแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวร่วมกับบริบทของการสื่อสารเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศไทย โดยเน้นที่การทำความเข้าใจจุดยืนทางการสื่อสารของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศอันได้แก่ รัฐ องค์กรธุรกิจ และสื่อมวลชน เนื้อหาในบทนี้จะประกอบด้วยหัวข้อหลัก 4 หัวข้อ ได้แก่

- 1) ประเทศไทยและนโยบายรัฐในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการสื่อสารเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หัวข้อนี้จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจบริบทและสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศไทย รวมทั้งนโยบายการสื่อสารเรื่องดังกล่าวของรัฐที่เป็นหนึ่งในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญของการสื่อสารการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 2) การศึกษาเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แนวคิดทฤษฎีที่นำเสนอในหัวข้อนี้จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจลักษณะของข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่พบในสื่อมวลชน ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิด

ลักษณะของการนำเสนอข่าวเช่นนั้น รวมทั้งอิทธิพลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคือองค์กรธุรกิจในการนำเสนอข่าว การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีประเด็นย่อยๆ ที่นำเสนอในหัวข้อนี้ได้แก่

- มุมมองของกลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมืองแนววิพากษ์ (Critical Political-Economy) ต่อการผลิตข่าวสิ่งแวดล้อม
 - อิทธิพลจาก Greenwashing หรือการพอกพูนในข่าวประชาสัมพันธ์ขององค์กรขนาดใหญ่
- 3) ความจำเป็นของการศึกษาผู้รับสารในแง่ของความรู้เท่าทันสื่อที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้อธิบายความสอดคล้องของทฤษฎีความรู้เท่าทันสื่อ (media literacy) ที่เหมาะสมกับการนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาการรับรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พร้อมทั้งอภิปรายจุดสำคัญของการทฤษฎีร่วมกับผลการศึกษาเชิงประจักษ์เกี่ยวกับความรู้เท่าทันสื่อของผู้รับสารในประเทศไทยที่มีอยู่ก่อนนี้ เพื่อนำไปสู่การสร้างตัวแปร และกรอบแนวคิดของการวิจัย (conceptual framework) ต่อไป
- 4) ความรู้เท่าทันสื่อ ในมิติความรู้คิด (Media literacy: the cognitive dimension) หัวข้อนี้จะช่วยให้ผู้อ่านได้ทราบถึงนิยามของความรู้เท่าทันสื่อ ประเด็นสำคัญของทฤษฎีความรู้เท่าทันสื่อ การนำไปใช้ หลักการเหล่านี้จะใช้เป็นกรอบในการสร้างตัวแปรเพื่อวัดความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวในประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้รับสาร

เนื้อหา 4 ส่วนหลักดังกล่าวนี้จะนำเสนอตามลำดับเพื่อช่วยให้ผู้อ่านทำความเข้าใจจากภาพกว้างไปสู่ประเด็นสำคัญของการวิจัยเรื่องนี้ โดยเริ่มจากสถานการณ์ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศไทย นโยบายรัฐ จุดยืนและการปฏิบัติการด้านการสื่อสารของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านการสื่อสารข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้แก่ แหล่งข่าวภาครัฐ แหล่งข่าวธุรกิจ องค์กรสื่อ และบุคลากรสื่อ พร้อมทั้งการอภิปรายปรากฏการณ์ดังกล่าวด้วยมุมมองเชิงทฤษฎี และนำไปสู่ปริณิณธ์ด้านการสื่อสารการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ยังไม่มีการศึกษาในประเทศไทย รวมทั้งแนวคิดความรู้เท่าทันสื่อที่จะใช้เป็นแนวคิดหลักของการศึกษาในครั้งนี้ในที่สุด ดังที่นำเสนอในต่อไป

2.1 ประเทศไทยและนโยบายรัฐในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการสื่อสารเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นวาระฉุกเฉินของโลก (Climate Crisis) เพราะเป็นภัยต่อความมั่นคงของทั้งมนุษยชาติและระบบนิเวศโดยรวม ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับว่ามีความเสี่ยงต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นอันดับที่ 9 ของโลก จากการจัดอันดับประเทศที่มีความเสี่ยงในระยะยาวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเมื่อปี 2561 (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2563) ผลกระทบดังกล่าวครอบคลุมปัญหาสิ่งแวดล้อมในหลายมิติทั้งด้านความเสื่อมโทรมพื้นที่ป่า การจัดการที่ดิน ความมั่นคงทางอาหาร ภัยพิบัติ และมลพิษทางอากาศ โดยประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ล้วนทวีความรุนแรงขึ้นเนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่รุนแรง สำหรับประเทศไทยที่มีประชากรร้อยละ 70 ที่ดำเนินกิจกรรมในภาคการเกษตรและยังมีระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพารายได้จากทรัพยากรธรรมชาติด้านการท่องเที่ยว ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติจึงส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ Huang and Gupta (2014) ระบุว่ากลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ในแถบเส้นศูนย์สูตรเป็นกลุ่มที่ระบบนิเวศมีความเปราะบางต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความรุนแรงของสภาพภูมิอากาศจะสร้างความเสียหายทั้งในวงกว้าง โดยประมาณการแล้วการดำเนินการเพื่อสร้างความทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change resilience) และเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวเพื่อ

รับมือผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change adaptation) จำเป็นต้องใช้งบประมาณมากกว่า พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

ในขณะที่การปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate adaptation) จะมีความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับประเทศไทย นโยบายของรัฐกลับมุ่งให้ความสำคัญต่อการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกค่อนข้างมาก (climate change mitigation) โดยเป็นไปตามปัจจัยแรงกดดันจากนานาชาติ ประเทศไทยมีอัตราการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในอันดับที่ 22 จากทุกประเทศทั่วโลกที่ 288 MtCO₂ แต่เมื่อใช้การคำนวณการอัตราการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (จีดีพี: GDP) จะพบว่าแท้จริงแล้วประเทศไทยได้ปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพียงแค่ 0.3 KgCO₂/GDP และอยู่ในอันดับที่ 52 ของโลก (Editorial board 2019) อย่างไรก็ตามประเทศไทยได้เข้าร่วมกับความตกลงปารีส (Paris Agreement) ตามกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) เพื่อกำหนดมาตรการลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ตั้งแต่ปี 2558 ในฐานะของประเทศภาคีภาคสมัครใจ (Non-Annex I country) ซึ่งมีเป้าหมายลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้ได้ร้อยละ 20-25 ภายในปี 2573 ทั้งนี้ความตกลงปารีสซึ่งเป็นผลของการประชุม COP21 (21st Conference of the Parties) มีเป้าหมายเพื่อให้นานาชาติร่วมกันลดก๊าซเรือนกระจกและคงอุณหภูมิโลกให้ไม่ขึ้นเกิน 1.5 องศาเซลเซียส ซึ่งต่อมาในการประชุม COP25 เมื่อปลายปี 2562 ที่กรุงแมดริด องค์การนานาชาติที่ร่วมการประชุมได้ออกแถลงการณ์เพื่อเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกทบทวนเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของตนเอง (Nationally Determined Contributions หรือ NDCs) ให้มีความท้าทายยิ่งขึ้น การปรับเป้าหมายดังกล่าวจะช่วยชะลอการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลกได้มากขึ้นกว่าเป้าหมายเดิมตามข้อตกลง Paris Agreement อย่างไรก็ตามประเทศไทยประกาศว่าจะยังคงรักษาเป้าหมายเดิมในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ร้อยละ 20-25 ภายในปี 2573 ไว้ก่อนเพื่อศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นจากการปรับเป้าหมายตามข้อเรียกร้องของนานาชาติ

ภายใต้ความร่วมมือกับนานาชาตินั้นรัฐบาลได้มอบหมายให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานหลักในการวางแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2559-2593 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินการด้านการลดก๊าซเรือนกระจก (climate change mitigation) และการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change adaptation) แผนดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2558 แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีรายละเอียดหลายส่วนที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเริ่มลงมือศึกษา วางแผน และบริหารจัดการทั้งด้านการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก และประเมินความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยอาศัยพันธกิจหลักของกระทรวง กรม และหน่วยงานท้องถิ่นแต่ละแห่งเป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตามแผนแม่บท แม้ว่าหน่วยงานแต่ละแห่งจะไม่ได้มีพันธกิจหลักด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็ตาม เช่น กระทรวงศึกษาธิการรับหน้าที่วางแผนและดำเนินการเสริมความรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในหลักสูตรให้กับภาคประชาชน พร้อมกับผลักดันให้หน่วยงานราชการในสังกัดมีเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่รับผิดชอบ ในขณะที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับหน้าที่วางแผนรองรับและดำเนินการบริหารจัดการผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นกับภาคการเกษตร และแสวงหาแนวทางการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคการเกษตร เป็นต้น นอกจากนี้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังมีหน้าที่สำคัญในการกำกับดูแล “องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)” (Thailand Greenhouse Gas Management Organisation (Public Organisation): TGO) ที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2550 เพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการควบคุมและดำเนินการโครงการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกตามกลไกการพัฒนาที่สะอาด

(Clean Development Mechanism) TGO จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการขายปริมาณก๊าซเรือนกระจกให้กับหน่วยงานต่างๆ ในประเทศที่ได้รับการรับรองซึ่งนับเป็นกลไกที่เป็นรูปธรรมของพันธกิจการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (climate change mitigation) ของประเทศไทย

แม้ว่าแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศซึ่งร่างโดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี แต่กรอบการทำงานแบบบูรณาการดังกล่าวก็เผชิญปัญหาหลักประการสำคัญเพราะบทบาทของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังมีฐานะเพียงหน่วยงานเจ้าภาพที่จะต้องผลักดันการดำเนินการตามแผนแม่บท ในขณะที่หน่วยงานอื่นๆ ทั่วประเทศก็ไม่ได้มีภารกิจหลักในการรับผิดชอบโครงการที่ระบุไว้ในแผนแม่บท ความท้าทายหลักที่เกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องของการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิบัติเพื่อบรรลุตามเป้าหมายของแผน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศซึ่งเป็นเรื่องเร่งด่วนเพราะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วประเทศที่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงของความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นจากภัยพิบัติ มลพิษและโรคระบาด ในประเด็นการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change adaptation) นี้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มอบหมายให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติร่างแผนการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ (Thailand's National Adaptation Plan: NAP) เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดความร่วมมือของหน่วยงานรัฐทั่วประเทศในการดำเนินกิจกรรมเพื่อลดความเสี่ยงและเตรียมพร้อมให้เกิดสังคมที่มีความทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change resilience) เป้าหมายของแผนแบ่งออกเป็น 3 ระยะ กินเวลาทั้งสิ้น 20 ปี โดยในปัจจุบันอยู่ในระยะแรกคือศึกษาข้อมูลและความเป็นไปได้ในการบริหารการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ 2563) แผนดังกล่าวมุ่งเป้าเตรียมความพร้อมใน 6 ความเสี่ยงหลักของประเทศได้แก่ การบริหารจัดการน้ำ ความมั่นคงทางอาหาร ผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยว สาธารณสุข การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ความมั่นคงของมนุษย์และถิ่นที่อยู่ ในแง่ความสมบูรณ์ของแผนและกลไกการดำเนินการนั้นได้รับการออกแบบไว้อย่างรัดกุมมีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติมีกลไกเพื่อติดตามผลจากหน่วยงานอื่นๆ ได้อย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตามสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติมีบทบาทเพียงเป็นหน่วยงานขับเคลื่อนซึ่งไม่ได้จัดสรรงบประมาณสำหรับการปฏิบัติการตามแผนให้แก่หน่วยงานอื่นๆ นั่นหมายความว่า การดำเนินการใดๆ ตามแผนจะต้องอาศัยเพียงงบประมาณประจำปีของแต่ละหน่วยงานเท่านั้น ข้อจำกัดนี้จึงเป็นความท้าทายของการผลักดันให้เกิดกิจกรรมด้านการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้จริง ในทางตรงกันข้ามสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติได้จัดสรรงบประมาณจำนวน 1,903 ล้านบาท ซึ่งเป็นเม็ดเงินจากการสนับสนุนขององค์กรนานาชาติด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ Green Climate Fund และรัฐบาลเยอรมันนี เพื่อดำเนินการกิจกรรมด้านการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตั้งแต่ปี 2559 เป็นต้นมา (พัชรวิระนนท์ [no date]) จะเห็นได้ว่าเมื่อเปรียบเทียบความสมดุลของทิศทางของนโยบายรัฐที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในสองประเด็น ได้แก่ การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (climate change mitigation) และการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change adaptation) นั้นรัฐได้ให้การสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในแง่การสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินการและการสร้างกลไกการบริหารจัดการการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากกว่าด้านการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเห็นได้ชัด

นอกจากประเด็นนโยบายรัฐแล้วการดำเนินการให้มีกฎหมายเพื่อกำกับดูแลและบังคับใช้อย่างเป็นธรรมเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเดินหน้าสร้างความทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศ ประเทศไทยมีข้อ

ผูกพันที่จะต้องยกย่องและประกาศใช้พระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ (พ.ร.บ.โลกร้อน) ตามที่รัฐบาลได้กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ว่าภายในปี (พ.ศ. 2563) การร่างพระราชบัญญัตินี้จะต้องแล้วเสร็จ ปัจจุบันร่างพระราชบัญญัตินี้ร่างอยู่ระหว่างการยกย่องโดยมีสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติเป็นเจ้าภาพในการดำเนินการ ซึ่งจะต้องผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อร่างพระราชบัญญัตินี้ด้วย (กองบรรณาธิการข่าวสิ่งแวดล้อม, n.d.) ในประเด็นนี้เองการสื่อสารกับสาธารณะจึงเป็นเรื่องที่ทั้งเร่งด่วนและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อทิศทางนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมให้เกิดความเป็นธรรมทางสิ่งแวดล้อมผ่านการกำกับด้วยกฎหมายที่เป็นธรรมและเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง เพื่อไม่ให้เกิดกรณีปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและการนำผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไปใช้ในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับหลักวิทยาศาสตร์และไม่เป็นธรรมดังเช่นกรณีคำตัดสินของศาลเมื่อปี พ.ศ. 2558 (ดูเพิ่มเติมได้ที่ สุภาพร มาลัยลอย 2554) การศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยพบว่าภาครัฐเองได้ระบุถึงความจำเป็นในการสร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชนด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยกำหนดให้สื่อมวลชนเป็นหนึ่งในผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการดำเนินการสื่อสารกับสาธารณะเพื่อสร้างสังคมที่มีความรู้เท่าทันเรื่องการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังปรากฏในแผนการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ (NAP) ว่า

“...ภาคสื่อมวลชน โดยสื่อมวลชนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางต่างๆ และมีอิทธิพลต่อสังคมในวงกว้าง มีอิทธิพลในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการดำเนินงานด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยและต่างประเทศ ของภาค ส่วนต่างๆ เช่น การประชุมกรอบความร่วมมือระดับโลกและภายในประเทศ ความรู้ด้านการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ การพยากรณ์อากาศและการเตือนภัย ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติจากหน่วยงานภาครัฐ การรายงานข่าวสารเหตุการณ์ภัยธรรมชาติและภัยพิบัติอย่างทันทั่วทั้งที่ การสื่อสารวิธีการปฏิบัติตนเพื่อลด ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้กับประชาชนและผู้ประกอบวิชาชีพต่างๆ การเผยแพร่ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น.”
(สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ 2563)

จากบริบทที่กล่าวมานี้สะท้อนให้เห็นความจำเป็นของการศึกษาความสัมพันธ์ทางการสื่อสารระหว่างผู้มีส่วนได้เสียในประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย ได้แก่ รัฐในฐานะผู้กำกับดูแลและขับเคลื่อนนโยบายและยังเป็นแหล่งข่าว (news source) สื่อมวลชนในฐานะตัวกลางที่ทำหน้าที่ผลิตข่าวสารด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศออกสู่ประชาชน และประชาชนทั้งในฐานะผู้บริโภคข่าวสาร (news consumer) ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศรวมทั้งในฐานะพลเมืองที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของรัฐ ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อจำกัดขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ให้ตอยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่แล้วในเรื่องการสื่อสารประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกในประเทศไทย และสอดคล้องกับทรัพยากรรวมถึงงบประมาณของการวิจัยในครั้งนี้ ในหัวข้อต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอประเด็นสำคัญที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมในบริบทของการสื่อสารด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งในประเทศและต่างประเทศพร้อมทั้งอธิบายแนวคิดทฤษฎีที่จะใช้เป็นสร้างเป็นกรอบในการวิจัย (conceptual framework) เรื่องนี้

2.2 การศึกษาเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สื่อมวลชนเป็นสถาบันที่ได้รับความคาดหวังจากสังคมที่จะเป็นส่วนสำคัญต่อการสร้างสังคมที่มีความรู้ความเข้าใจต่อปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ตลอดจนสร้างความตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคมกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ผ่านการนำเสนอข่าวที่มีข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและรอบด้าน อย่างไรก็ตาม การศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในหลายประเทศทั่วโลกพบว่าพื้นที่ข่าวไม่สามารถตอบสนองต่อการพัฒนาสังคมที่มีความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างแท้จริงได้ ในหัวข้อนี้จะอภิปรายแนวคิดทฤษฎีที่อธิบายสภาพเนื้อหาข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่พบในสื่อมวลชน ประกอบกับปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดเนื้อหาข่าวเช่นนั้น

2.2.1 มุมมองของกลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมืองแน่วิพากษ์ (Critical Political-Economy) ต่อการผลิตข่าวสิ่งแวดล้อม

นักทฤษฎีในกลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมืองแน่วิพากษ์สนใจศึกษาการทำงานของสื่อมวลชนภายใต้ระบบทุนนิยม โดยชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดหลายประการของกระบวนการทำงานข่าวที่ลดทอนคุณค่าของ “ข่าว” ตามอุดมคติ กล่าวคือข่าวไม่ได้เป็นพื้นที่ในการนำเสนอ “ความเป็นจริง” (Truth) ดังที่สังคมคาดหวัง ในทางตรงกันข้ามนักทฤษฎีในกลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมืองแน่วิพากษ์มองว่าเนื้อหาข่าวเป็น “ผลผลิต” ของกระบวนการทำงานของบุคลากรข่าว องค์การข่าวนั้นตกอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของระบบการผลิตที่ถูกกำกับด้วยการอยู่รอดในอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและจำเป็นต้องพึ่งพาแหล่งทุนสนับสนุน รวมทั้งจำเป็นต้องเข้าถึงกลุ่มผู้อ่านจำนวนมากเพื่อดีงดูรายได้จากการโฆษณา ด้วยข้อจำกัดพื้นฐานเหล่านี้ทำให้การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอยู่ในลักษณะที่มีเนื้อหาเพียงผิวเผิน (superficial) ปะปนด้วยค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมืองและสังคมมากกว่าข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ (scientific fact) และในท้ายที่สุดเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นมักได้รับการวางกรอบ (framing) จากสถาบันที่ทรงอิทธิพลทางการเมืองและองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ ทั้งนี้จะนำเสนอข้อจำกัดประการสำคัญที่มีผลต่อลักษณะเนื้อหาข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศดังนี้

2.2.1.1 การพึ่งพาแหล่งข่าวที่เป็นผู้มีอำนาจในสังคม (authoritative news sources)

Stuart Hall (1978) อธิบายว่าแหล่งข่าวซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในสังคม (authoritative news sources) มักจะปรากฏในข่าวในฐานะ “ผู้ให้ความหมายหลัก” (primary definer) เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากระบบการผลิตขององค์กรสื่อมวลชนที่เป็นธุรกิจและมีการแข่งขันสูง กล่าวคือนักข่าวไม่มีเวลามากนักในการศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับ “ความเป็นจริง” ที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หนึ่งๆ การแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริง และการประเมินว่าข้อมูลและข้อเท็จจริงต่างๆ เหล่านั้นน่าจะเชื่อถือพอที่จะรายงานหรือไม่จะต้องทำให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาอันจำกัดก่อนที่คู่แข่งจะตีพิมพ์ ดังนั้นวิธีการที่จะลดระยะเวลาในกระบวนการดังกล่าวได้คือการที่นักข่าวมักประเมินจะ “ความน่าเชื่อถือ” ของข้อมูลโดยให้น้ำหนัก “ตำแหน่งหน้าที่” ของแหล่งข่าวเป็นอย่างแรก เพื่อบ่งชี้ว่าการนำเสนอข่าวถูกต้องและรวดเร็วก่อนคู่แข่ง ความกดดันภายใต้กระบวนการทำงานดังกล่าวทำให้ข้อเท็จจริงต่างๆ ในข่าวนั้นเต็มไปด้วยการอธิบายความจาก “เครือข่ายของผู้มีอำนาจของสถาบันทางสังคม” (The powerful institutions) โดย Hall เรียกลักษณะการทำงานข่าวดังกล่าวว่า “The web of facticity” คือการที่นักข่าวให้ความสำคัญกับการเข้าถึงแหล่งข่าวที่ “มีอำนาจ” และ “สังคมให้ความเชื่อถือ” ในการให้ข่าวเป็นลำดับแรกเพื่อลดระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลข่าว เราจึงเห็นได้ว่าคำสัมภาษณ์ของ นักการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้เชี่ยวชาญของรัฐมักได้รับการเผยแพร่เป็นลำดับแรกในข่าวนั้น ซึ่งอาจจะอยู่ในย่อหน้าแรกของข่าวหรือเป็นคนแรกที่ปรากฏในการรายการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์หรือวิทยุ

งานวิจัยหลายชิ้นที่เกี่ยวกับข่าวสิ่งแวดล้อม (Cottle 2003b; Anderson 2010; Allan 2011; Anderson 2014) ยืนยันตรงกันว่า “แหล่งข่าว” (news source) ที่พบในข่าวสิ่งแวดล้อมนั้นมักเป็น “ผู้มีอำนาจ” เช่น นักการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้เชี่ยวชาญของรัฐ โดยคนเหล่านี้มักมีโอกาสเหนือกว่า “คนทั่วไป” (lay people) ในการกำหนดว่า “เรื่องอะไร” ที่จัดเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมและปัญหาเหล่านั้นควรได้รับการแก้ไขอย่างไร สถานการณ์ดังกล่าวสามารถส่งผลกระทบต่อ การชี้นำให้อ่านตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมบางประเภท แต่ในขณะที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมบางประเภทที่รัฐหรือสถาบัน อื่นที่มีอำนาจทางสังคมไม่ได้ให้ความสนใจก็จะไม่ได้รับการนำเสนอในพื้นที่ข่าว ยิ่งไปกว่านั้นการศึกษาของ Williams (2015) พบว่าเมื่อศึกษาที่มาของแหล่งข่าวในข่าววิทยาศาสตร์ที่มุ่งอธิบายปรากฏการณ์ทางสิ่งแวดล้อมหรือปัญหาทาง สิ่งแวดล้อม ก็จะพบว่านอกจากแหล่งข่าวจำนวนมากจะเป็นนักวิจัยในมหาวิทยาลัยและหน่วยงานวิจัยของรัฐแล้ว แหล่งข่าวที่พบในข่าววิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมยังเป็นบุคคลที่เป็นตัวแทนของสถาบันทางสังคมที่มีความเชื่อมโยงกับ องค์กรขนาดใหญ่ (corporate) ซึ่งมีชื่อเสียงและมีทรัพยากรและงบประมาณมากพอสำหรับการวางกลยุทธ์ด้านการ ประชาสัมพันธ์และรณรงค์โครงการเชิงสิ่งแวดล้อมของตนเอง ทำให้องค์กรขนาดใหญ่ได้เปรียบในการครอบครองพื้นที่ข่าว ในหน้าหนังสือพิมพ์ รวมทั้งสร้างกรอบการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมให้กับผู้อ่านในวงกว้าง ผลการศึกษา ชี้ให้เห็นว่าตั้งแต่ทศวรรษ 80 เป็นต้นมาปริมาณขึ้นข่าวนั้นในสื่อของข่าววิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมในหน้าหนังสือพิมพ์ รายวันในอังกฤษไม่ได้เกิดขึ้นจากการค้นคว้าประเด็นข่าวของนักข่าวและกองบรรณาธิการ แต่กลับเกิดจากความพยายาม ของแหล่งข่าวขององค์กรขนาดใหญ่ในการเข้าถึงนักข่าวเพื่อให้อ้างอิงและนำเสนอประเด็นที่องค์กรต้องการสื่อสารกับ ประชาชน สำหรับในยุคปัจจุบันนั้นผลการวิจัยของ William (อ้างแล้ว) ยังคงสะท้อนสภาพการณ์ที่ไม่แตกต่างนัก โดยมี เพียงร้อยละ 23 ของนักข่าวในอังกฤษที่ยืนยันว่าตนเองใช้กระบวนการทำข่าวเชิงสืบสวนสอบสวนในการผลิตข่าว วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ในขณะที่ร้อยละ 46 ของนักข่าวในอังกฤษให้ข้อมูลว่าตนเองมักทำข่าวใน “เชิงรับ” (passive recipients) กล่าวคือเป็นฝ่ายรอรับประเด็นข่าวจากแหล่งข่าว

สำหรับข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั่วโลก ยืนยันตรงกันว่าพื้นที่ข่าวมักให้ความสำคัญต่อคำสัมภาษณ์นักการเมือง กล่าวคือมักพบว่านักการเมืองมักเป็น แหล่งข่าวหลักในข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Billett 2010; Olausson 2010; Salathong 2011; Olausson 2014a) ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาเนื้อหาข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศไทยเช่นกัน (เจษฎา ศาลาทอง 2007) วิเคราะห์เนื้อหาข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในเชิงปริมาณ (quantitative content analysis) ของหนังสือพิมพ์ไทยในช่วงปี 2009-2011 พบว่านักการเมืองเป็นแหล่งข่าวที่มีความถี่สูงสุดในข่าวประเภท ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษานี้ (Comfort et al. 2020) ที่เปรียบเทียบแหล่งข่าวที่พบในหนังสือพิมพ์รายวันของ 4 ประเทศ และพบว่าเจ้าหน้าที่รัฐเป็นแหล่งข่าวหลักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในหนังสือพิมพ์ของไทย ใน ขณะเดียวกันการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในเชิงคุณภาพ (textual analysis) จาก หนังสือพิมพ์ 4 ฉบับทั้งหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษในประเทศไทยพบว่านักการเมือง ข้าราชการ และ ผู้ชำนาญการของรัฐ เป็นแหล่งข่าวหลักที่พบในการรายงานข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศไทย (Dhiansawadkij, 2018) ลักษณะการรายงานข่าวที่พึ่งพาแหล่งข่าวจากสถาบันที่ทรงอำนาจมากเกินไปจะส่งผลกระทบต่อ การรับรู้ประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้รับสาร กล่าวคือข่าวได้กลายสภาพเป็นพื้นที่เสริมย้ำ ความหมายของปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ในการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสถาบันที่ทรงอำนาจ ในขณะที่เสียงของภาคประชาชนที่เป็นอีกหนึ่งผู้มีส่วนได้ส่วน เสียในประเด็นดังกล่าวกลับไม่ได้รับพื้นที่มากเท่าที่ควร เช่น พื้นที่ข่าวได้สะท้อนความจำเป็นเร่งด่วนของนโยบายการลด ก๊าซเรือนกระจกซึ่งเป็นไปตามพันธสัญญาที่รัฐได้ให้ไว้ในระดับนานาชาติมากกว่าการกระตุ้นเตือนให้ประชาชนได้ตะ

หนักถึงความจำเป็นของการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกซึ่งเป็นเรื่องที่ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อทุกคนแล้ว ณ ขณะนี้ เป็นต้น

2.2.1.2 เนื้อหาข่าวที่แฝงด้วยอุดมการณ์ทางการเมืองและการใช้ประเด็น “โลกร้อน” เพื่อสนับสนุนวาทกรรมอื่น ๆ

งานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มุ่งศึกษาอุดมการณ์และค่านิยมบางอย่างที่แฝงเร้นอยู่ในรูปแบบข่าวสะท้อนว่าองค์กรข่าวที่ดำเนินการในแต่ละวัฒนธรรมล้วนใช้กรอบที่แตกต่างกันการมองปัญหาสิ่งแวดล้อมเรื่องเดียวกัน ลักษณะทางอุดมการณ์หลัก (Ideology) ของแต่ละสังคมและวัฒนธรรมจะมีผลอย่างมากในการสื่อสาร การวิจัยพบว่าการรายงานข่าวเกี่ยวกับการเจรจาเพื่อการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกในหลายวาระที่ผ่านมา เช่น การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (COP) ในหนังสือพิมพ์รายวันของ 3 ประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และอินเดีย มักแฝงไว้ด้วยอุดมการณ์เชิงอนุรักษนิยมและอุดมการณ์ชาตินิยมซึ่งไม่ส่งเสริมให้ผู้รับสารเกิดความตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกับนานาชาติเพื่อลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือในระดับนานาชาติแก่พื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการประสบภัยธรรมชาติอย่างรุนแรงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Sandbrand-Nisipeanu, 2016) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศอินเดียนั้น Billett (2010) พบว่าเนื้อหาในข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในหนังสือพิมพ์รายวันกลับมีจุดยืนเชิงชาตินิยมที่สนับสนุนว่าอินเดียควรมุ่งรับผิชอบและเฝ้าระวังเฉพาะผลกระทบจากการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่จะเกิดขึ้นกับผู้คนและทรัพยากรธรรมชาติภายในประเทศอินเดียเท่านั้น Billet สรุปว่าลักษณะมุมมองดังกล่าวในข่าวไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่อินเดียมีสถิติเป็นผู้ปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกอันดับต้นๆ ของโลก และข้อเท็จจริงในเชิงวิทยาศาสตร์สรุปว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปริมาณก๊าซเรือนกระจกนั้นแพร่กระจายไปทั่วโลกไม่ได้จำกัดอยู่เพียงพื้นที่ประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น การนำเสนอปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในลักษณะดังกล่าวในหนังสือพิมพ์รายวันของอินเดียจึงมีแนวโน้มจะทำให้ผู้อ่านไม่สามารถเชื่อมโยงต้นเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบเชิงสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายทั่วโลกได้ งานวิจัยเชิงปริมาณที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์กับความเชื่อ (Belief) ของผู้อ่านเกี่ยวกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เมื่อวิเคราะห์เนื้อหาข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะพบว่าคำว่า “การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” นั้นถูกใช้ประกอบข่าวอื่นๆ นอกจากข่าวสิ่งแวดล้อม Olausson (2014b) สรุปว่าประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่พบในข่าวนั้นมักถูกแปรสภาพ (transformation) จากวาทกรรมทางสิ่งแวดล้อมไปสนับสนุนวาทกรรมอื่น โดยเฉพาะวาทกรรมทางการเมือง ประเด็นนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในหนังสือพิมพ์รายวันของประเทศไทยเช่นกัน Dhiansawadkij (2018) พบว่าข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นมักถูกนำเสนอผ่านแหล่งข่าวที่เป็นนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐและแฝงไว้ด้วยวาทกรรมชาตินิยม (nationalism discourse) วาทกรรมเศรษฐกิจพอเพียง (sufficiency economy discourse) และวาทกรรมการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainability development discourse) เพื่อสนับสนุนอุดมการณ์ในการจัดการและการปฏิบัติทางสิ่งแวดล้อมของตนเอง ประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศถูกนำไปเชื่อมโยงกับวาทกรรมเหล่านี้เพื่อสนับสนุนความชอบธรรมในการบริหารจัดการด้านพลังงานของรัฐ มากกว่าจะมุ่งนำเสนอข้อเท็จจริงเชิงวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมรวมทั้งผลกระทบในเชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ประเทศไทย ข่าวที่พาดหัวด้วยคำว่า “โลกร้อน” “ลดก๊าซเรือนกระจก” มักพบว่าแท้จริงแล้วเนื้อหาในข่าวเป็นเรื่องนโยบายพลังงาน ซึ่งแหล่งข่าวจะหยิบยกปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศขึ้นมาสนับสนุนข้อถกเถียงของตนเอง โดยมุ่งชี้แจงถึงความจำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องดำเนินการนโยบายพลังงานนั้นๆ เพราะประเทศไทยมีความผูกพันตามข้อตกลงปารีส (Paris Agreement) นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาเฉพาะแหล่งข่าวที่เป็นหน่วยงานของ

รัฐที่รับผิดชอบโดยตรงต่อประเด็นทางสิ่งแวดล้อมก็จะพบว่าเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในข่าวที่นำเสนอโดยหน่วยงานรัฐมักเป็นประเด็นที่นำเสนอความสำเร็จของหน่วยงานนั้นๆ มากกว่าจะเป็นเนื้อหาที่สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อม เช่น องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) มักให้ข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่องค์กรและเครือข่ายนำเข้าสู่ระบบซื้อขายคาร์บอน (carbon trading) มากกว่าการให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของระบบดังกล่าวต่อการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งนี้งานวิจัยนี้ยังระบุว่าประเด็นการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยถูกใช้สนับสนุนนโยบายการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินแห่งใหม่ของรัฐ โดยรัฐนำเสนอว่าโรงไฟฟ้างังกล่าวสามารถลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์โดยรวมได้เพราะใช้เทคโนโลยี “ถ่านหินสะอาด” (clean coal) ซึ่งจะทำให้ประเทศมีผลการดำเนินการด้านการลดก๊าซเรือนกระจกที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ

2.2.1.3 ความท้าทายของการนำเสนอข้อเท็จจริงเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศใน “การทำงานข่าว”

บริบทของอุตสาหกรรมข่าวในระบบทุนนิยมสร้างความท้าทายให้กับการผลิตข่าวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างมาก (Anderson 2010) ระบุว่าข่าวสิ่งแวดล้อมมักถูกนำเสนอภายใต้กรอบเน้นเหตุการณ์ (event-oriented frame) มากกว่ากรอบเชิงประเด็น (issue-oriented frame) ทำให้ขาดความรอบด้านและลุ่มลึกทำให้ผู้อ่านไม่สามารถสามารถเชื่อมโยงปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นๆ กับสาเหตุ และผลกระทบที่จะเกิดกับตนเองทั้งในแง่เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมได้ ในบริบทของข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นลักษณะการนำเสนอแบบเน้นเหตุการณ์ลดทอนโอกาสที่ผู้อ่านจะเชื่อมโยงวิถีชีวิตของตนเองกับการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยเฉพาะความเสี่ยงตนเองกำลังเผชิญภายใต้ความรุนแรงจากภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ตนเองต้องเผชิญ การทบทวนวรรณกรรมทำให้พบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการรายงานข่าวสิ่งแวดล้อมด้วยกรอบเน้นเหตุการณ์ ได้แก่ แรงกดดันด้านต้นทุนการผลิตข่าว บรรทัดฐานของการรายงานข่าว (journalistic norms) เช่น คุณค่าข่าว (newsworthiness) (A. Anderson, 2000; Cottle, 2000; Dhiansawadkij, 2018) ความชำนาญด้านข่าวสิ่งแวดล้อมของกองบรรณาธิการ (Salathong 2011) และแรงกดดันจากผู้สนับสนุน (sponsorship) (Cottle 2003a)

สำหรับประเทศไทยนั้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา สำนักข่าวและหนังสือพิมพ์รายวันทยอยยกเลิกโต๊ะข่าวสิ่งแวดล้อมออกจากกองบรรณาธิการเพราะข่าวสิ่งแวดล้อมใช้ทรัพยากรในการผลิตสูงทั้งด้านแรงงานคนและงบประมาณ (Dhiansawadkij 2018; กุลธิดา สมภาพุธิ 2540) เพราะข้อเท็จจริงทางสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการตรวจสอบทั้งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งข้อมูลเชิงประจักษ์ทางวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่สามารถทำความเข้าใจได้โดยเพียงอาศัยแหล่งข่าวเดียวจึงกินเวลามากในกระบวนการผลิต เมื่อเป็นเช่นนั้นทำให้นักข่าวสิ่งแวดล้อมต้องสั่งสมประสบการณ์ทั้งในแง่ความรู้ความเข้าใจและการเข้าถึงแหล่งข่าวที่หลากหลาย ไม่เพียงเท่านั้นการรายงานข่าวสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากผลกระทบทางอุตสาหกรรมหรือโครงการลงทุนขนาดใหญ่ยังส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของบริษัทผู้อุปถัมภ์ (sponsor) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และในที่สุดอาจทำให้นักข่าวรายวันได้จากการโฆษณา (สุชาติ จักรพิสุทธิ์ 2557) ปัจจัยดังกล่าวทำให้หนังสือพิมพ์รายวันมองว่าข่าวสิ่งแวดล้อมมีต้นทุนสูงเกินไปและเลือกที่จะเลิกผลิตไปในที่สุด จากสาเหตุข้างต้นทำให้ปัจจุบันองค์กรข่าวมีความเชี่ยวชาญด้านข่าวสิ่งแวดล้อมลดลงอย่างมากเพราะขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญ ในปัจจุบันการรายงานข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจึงไม่ได้รับการนำเสนอในฐานะ “ข่าวสิ่งแวดล้อม” แต่กลับเป็นเพียงการนำเสนอ “ข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” ซึ่งไม่ได้นำเสนอข้อมูลและสาระโดยตรงเรื่องปัญหาและผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม แต่เป็นเพียงการหยิบยกประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศขึ้นมาประกอบนำเสนอเรื่องอื่นๆ เช่น การเมือง การตลาด และนโยบายสาธารณะ (Dhiansawadkij 2018) Maras (Maras 2013) อธิบายว่ากองบรรณาธิการข่าวจะสูญเสีย “ความสามารถด้านมุมมอง

ข่าว” (frame blindness) เพราะขาดความรู้ความชำนาญในประเด็นข่าวบางอย่าง เมื่อศักยภาพด้านมุมมองข่าวของกองบรรณาธิการลดลงโอกาสที่เหตุการณ์ประจำวันที่เกิดขึ้นจะได้รับการรายงานผ่านมุมมองข่าวที่หลากหลายก็จะน้อยลงไปด้วย คำอธิบายของ Maras สะท้อนให้เห็นว่าการที่ไม่มีทัศนะข่าวสิ่งแวดล้อมในกองบรรณาธิการข่าวในประเทศไทยเป็นเวลานานก็ทำให้องค์กรข่าวสูญเสีย “ความสามารถด้านมุมมองข่าวสิ่งแวดล้อม” (environment frame blindness) ดังนั้น เหตุการณ์หลายอย่างมักไม่ถูกนำเสนอเป็นข่าวด้วยแง่มุมสิ่งแวดล้อม เช่น การแถลงข่าวโครงการลงทุนสร้างโรงไฟฟ้าใหม่ การเปิดตัวรถยนต์รุ่นใหม่มักได้รับการนำเสนอเป็นข่าวธุรกิจที่เน้นเรื่องความคืบหน้าการลงทุนและตัวผลิตภัณฑ์มากกว่าการเสนอด้วยแง่มุมที่สัมพันธ์กับการลดก๊าซเรือนกระจก เป็นต้น

ความสามารถด้านมุมมองข่าวสิ่งแวดล้อมของกองบรรณาธิการที่สูญเสียไปนั้นยังส่งผลกระทบต่อความสามารถของบุคลากรข่าวเมื่อจำเป็นต้องรายงานข่าวเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยตรงด้วยเช่นกัน นับตั้งแต่กระบวนการเลือกและการเข้าถึงแหล่งข่าวไปจนถึงการเรียบเรียงและรายงานเนื้อหาข่าว เมื่อขาดบรรณาธิการข่าวสิ่งแวดล้อมการรายงานข่าวที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจึงเป็นงานฝากในโต๊ะข่าวอื่นๆ เช่น ข่าวคุณภาพชีวิต ข่าววิชาการ ข่าวการเกษตร เป็นต้น สมฤดี นิโครวัฒน์ยิ่งยง (2553) พบว่านักข่าวมีแนวโน้มที่จะใช้แหล่งข่าวเพียงแหล่งเดียวในการผลิตข่าวสิ่งแวดล้อมซึ่งมักเป็นแหล่งข่าวจากหน่วยงานของรัฐแห่งใดแห่งหนึ่ง แม้ว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมจะเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานของรัฐก็ตาม เพราะการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานรัฐแต่ละแห่งไม่สอดคล้องกัน จึงทำให้เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิ่งแวดล้อมขาดความมั่นใจและเกรงกลัวผลกระทบที่จะเกิดจากการเปิดเผยข้อมูลทางสิ่งแวดล้อมแก่นักข่าวและหลีกเลี่ยงการให้ข้อมูลกับนักข่าวในที่สุด นอกจากนี้งานวิจัย (Dhiansawadkij 2018) ยังพบว่าแหล่งข่าวที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมักวางกรอบข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในฐานะที่ “เป็นปัญหาระดับโลก” ความเสี่ยงที่รัฐต้องเผชิญคือ “การไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงปารีส” ได้ ในขณะที่แง่มุมความเสี่ยงอื่นที่ประชาชนต้องเผชิญโดยแท้จริงไม่ได้รับการนำเสนอในพื้นที่ข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และหมายรวมไปถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ที่ชุมชนต้องเผชิญภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นไม่ได้รับการกล่าวถึงในข่าวเช่นกัน แม้ว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ เหล่านี้จะเป็นเรื่องใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อปวงมิติต่างเศรษฐกิจและวัฒนธรรมชุมชนก็ตาม เมื่อเป็นเช่นนี้พื้นที่ข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจึงไม่สามารถส่งเสริมให้เกิดความเป็นธรรมทางสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นในประเทศได้ และที่สำคัญการทำความเข้าใจปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นจะต้องให้ความสำคัญต่อ “สิทธิในการพัฒนา” ของประเทศกำลังพัฒนาด้วย สื่อมวลชนในประเทศเองจึงจำเป็นต้องทำหน้าที่กระบอกเสียงให้กับประชาชนในแง่ของการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงทางระบบนิเวศด้วยเช่นกัน ผลการสำรวจ (Fahn, 2008) พบว่านักข่าวในประเทศพัฒนาแล้ว มีอัตราการรับรู้ถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศกำลังพัฒนาต่ำมาก (เพ็งอ้ง, 2008) จะเห็นได้ว่าอุปสรรคภายในกระบวนการทำข่าวสิ่งแวดล้อมนั้นเกิดขึ้นทั้งสองด้านทั้งจากความพร้อมในด้านการให้ข้อมูลของแหล่งข่าวเอง และในอีกด้านหนึ่งคือสภาพธรรมชาติของกระบวนการทำข่าวของนักข่าวและกองบรรณาธิการก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาฟุ้งเฟื่องแหล่งข่าวเพื่อทำข่าวสิ่งแวดล้อมมากเกินไป ครอบด้านของข่าวลดลง

ความท้าทายอีกประการของการรายงานข่าวสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมข่าวระบบทุนนิยมคือข้อจำกัดด้านบรรทัดฐานของการรายงานข่าว (journalistic norms) ซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของการรายงานและเรียบเรียงข่าวเพื่อประหยัดเวลาในการผลิตให้ได้มากที่สุด และทำให้องค์กรข่าวสามารถนำเสนอข่าวแข่งขันกับคู่แข่งทางการตลาดได้อย่างทันทั่วทั้งที่ เช่น หลักการเขียนข่าวหนัก (hard news) ด้วยสูตร 5W1H (Who, What, When, Where, Why, How: ใคร ทำอะไร เมื่อไหร่ ที่ไหน เพราะอะไร และอย่างไร) รวมทั้งการใช้หลักการ “คุณค่าข่าว” (newsworthiness) เพื่อพิจารณาว่า

เหตุการณ์ใดจะสามารถนำมาเป็นข่าวได้ สูตรสำเร็จเหล่านี้มีประสิทธิภาพช่วยให้นักข่าวมีแนวทางในการพิจารณาว่าจะเลือกหยิบเหตุการณ์ใดมานำเสนอได้วงกว้างขึ้นและเรียบเรียงข่าวได้ง่ายกว่าเดิม จึงเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นมืออาชีพในการทำข่าว (Nixon 2011) อธิบายว่าธรรมเนียมดังกล่าวได้กลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการรายงานข่าวสิ่งแวดล้อมที่มีความรอบด้านและมีนัยต่อความเข้าใจปัญหาสิ่งแวดล้อมที่แท้จริงของผู้อ่าน เพราะปัญหาสิ่งแวดล้อมแตกต่างจากปัญหาอื่นๆ ในสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย ผู้เสียหายทางสิ่งแวดล้อมมักเป็นคนที่ไม่มีชื่อเสียงในสังคม และที่สำคัญปัญหาทางสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแบบ “สั่งสม” อาศัยระยะเวลาค่อยๆ เกิดขึ้นแต่มีความร้ายแรงสูงเพราะทำให้ผู้คนสูญเสียชีวิต ถิ่นที่อยู่และวัฒนธรรม การแก้ไขปัญหาล้อมล้อมมักเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลายืดเยื้อ ดังนั้นการใช้เกณฑ์ตามขอบของการรายงานข่าวโดยเฉพาะคุณค่าข่าวที่ให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ที่ “แปลก ใหม่ ใหญ่ ดัง” จึงไม่สอดคล้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อม การที่องค์กรข่าวใช้ธรรมเนียมปฏิบัติด้านงานข่าวดังกล่าวจึงยิ่งลดทอนโอกาสที่ความรุนแรงทางสิ่งแวดล้อมจะได้รับโอกาส “เป็นข่าว” เมื่อพิจารณาตามแนวคิดนี้จะเห็นว่าปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศก็ตกอยู่ในสภาพเดียวกัน ความยากของวิทยาศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สาเหตุ ผลกระทบ และแนวทางแก้ไขเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการอธิบายทั้งในมิติของแต่ละประเทศ ความสัมพันธ์กับระดับโลก และในแง่ของปัจเจกบุคคลที่ต้องมีส่วนร่วม บริบทเหล่านี้ที่ไม่สอดคล้องกับการ “เป็นข่าว” ตามบรรทัดฐานขององค์กรข่าวในระบบทุนนิยม

2.2.2 อิทธิพลจาก Greenwashing การฟอกเขียวในข่าวประชาสัมพันธ์ขององค์กรขนาดใหญ่

ในระยะ 2 ทศวรรษที่ผ่านมาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) เป็นอุดมการณ์หลักของการดำเนินธุรกิจ ปัจจุบันนี้ทำให้องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่จะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากขึ้นตามข้อบังคับด้านการเป็นบรรษัทภิบาลที่ดี (good governance) และป้องกันความเสียหายต่อชื่อเสียงขององค์กร หากองค์กรไม่สามารถตอบสนองของความคาดหวังของนักลงทุน ลูกค้า และสังคมในการบริหารจัดการทรัพยากร และการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินธุรกิจ แนวคิดเรื่องที่ว่าธุรกิจจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม (corporate social responsibility: CSR) จึงเป็นความจำเป็นที่ธุรกิจจะต้องพัฒนาตนเองให้อยู่ในมาตรฐาน และสื่อสารให้กับสาธารณะได้รับทราบว่าการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ผลการศึกษารูปแบบลักษณะและประเด็นการสื่อสารขององค์กรธุรกิจด้านการรับผิดชอบต่อสังคมจากหลายประเทศทั่วโลก (Alves 2009; Baum 2012; Jones 2019) พบสอดคล้องกันว่าความตื่นตัวในเรื่อง CSR กลับสร้างผลกระทบให้เกิดปัญหา “greenwashing” ซึ่งในที่นี้อาจใช้ภาษาไทยได้ว่า “การฟอกเขียว” ผ่านการสื่อสารโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ขององค์กรธุรกิจ Terrachoice (TerraChoices [no date]) นิยาม greenwashing ว่าหมายถึงการสื่อสารผ่านสื่อต่างๆ ทั้งด้วยการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ เพื่อล่อลวงให้ผู้รับสารมีความคิดเชิงบวกต่อการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรธุรกิจซึ่งแท้จริงแล้วได้สร้างผลกระทบเชิงสิ่งแวดล้อมอย่างมาก แม้ว่าการสื่อสารในลักษณะ greenwashing จะพบได้มากในงานโฆษณาภาพลักษณ์ขององค์กรผู้วิจัยมองว่าพลังอำนาจของการสื่อสารผ่านการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทข่าวประชาสัมพันธ์สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้อ่านได้มากกว่าการใช้สื่อโฆษณา (Nyilasy et al. 2014) ดังนั้นลักษณะการใช้กลยุทธ์ด้านการประชาสัมพันธ์จึงมีความแนบเนียนและสื่อสารไปยังผู้รับสารโดยไม่ทันระวังตัว ผู้รับสารอาจไม่ได้ไตร่ตรองว่าข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่องค์กรธุรกิจอ้างถึงนั้นมีถูกต้องมากน้อยเพียงใด เพราะเชื่อถือข้อมูลในรูปแบบ “ข่าว” อยู่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว

เมื่อประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นประเด็นทางสิ่งแวดล้อมที่ทั่วโลกต้องร่วมมือกันแก้ปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีกระบวนการผลิตที่สร้างคาร์บอนฟุตพริ้นท์ (carbon footprint) สูง จึงจำเป็นต้องสื่อสารให้สาธารณะรับทราบว่าองค์กรเป็นธุรกิจที่ไม่ได้ปล่อยมลพิษเลยเรื่อง

ดังกล่าว กระบวนการลดก๊าซเรือนกระจกที่มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมองในแง่ของการประเมินวัฏจักรชีวิตและการประเมินคาร์บอน (carbon life cycle assessment: LCA) ซึ่งจะทำให้เห็นการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตลอดกระบวนการผลิต การขนส่ง การบริโภค และการกำจัดของเสีย อันเป็นมุมมองที่เน้นเรื่องกิจกรรมการบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจกในกระบวนการผลิต (in-process activity) แต่อย่างไรก็ตามองค์การจำนวนมากกลับมุ่งเป้าไปที่การจัดกิจกรรมนอกกระบวนการผลิต (after-process activity) เช่น การจัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ด้วยการปลูกต้นไม้ การแจกถุงผ้า “ลดโลกร้อน” รวมทั้งการบริจาคเพื่อสนับสนุนกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้มักไม่ได้เชื่อมโยงโดยตรงกับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในกระบวนการผลิตขององค์กรนั้นๆ อย่างไรก็ตามงานวิจัยเนื้อหาข่าวที่มีการระบุว่า “การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” และ/หรือ “โลกร้อน” พบตรงกันว่านับตั้งแต่ปี 1997 ซึ่งเกิดความร่วมมือในพิธีสารเกียวโต (Kyoto Protocol) มีปริมาณข่าวธุรกิจและการตลาดที่เน้นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมเชิงอนุรักษ์โดยอ้างว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก พร้อมทั้งอ้างถึงการที่ธุรกิจได้ “มีส่วนร่วม” ช่วยลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์ของประเทศไทยจำนวนมาก และมีความถี่ในการนำเสนอสูง (Salathong 2011; โอฟาร์ โอฟาร์ตัน 2552) ในบริบทนี้องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีทรัพยากรด้านการสื่อสารมาก (resourceful organization) ได้กลายเป็นหนึ่งในผู้มีอิทธิพลในการสื่อสารเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เน้นหนักในเรื่องการลดก๊าซเรือนกระจก (climate change mitigation) เพราะไม่เพียงแต่อำนาจในการสื่อสารผ่านสื่อโฆษณาที่กำหนดเนื้อหาได้อย่างละเอียดละอทำให้ดึงดูดกลุ่มเป้าหมายได้ดี ยังสามารถใช้การสื่อสารด้วยข่าวประชาสัมพันธ์ที่มีความแนบเนียนเพื่ออ้างถึงบทบาทขององค์กรต่อการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ William (อ้างแล้ว) อธิบายว่าองค์กรธุรกิจที่มีงบประมาณด้านการประชาสัมพันธ์มีศักยภาพในการผลิตเนื้อหาในรูปแบบของข่าวประชาสัมพันธ์ บทความประชาสัมพันธ์ หรือภาพข่าว ที่สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมในการรายงานข่าวของสื่อมวลชนจึงสามารถสอดแทรกประเด็นเชิงธุรกิจต้องการสื่อสารลงไปในเนื้อหา “ข่าวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม” ได้อย่างแนบเนียน ทั้งนี้กองบรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์มักหยิบข่าวประชาสัมพันธ์ดังกล่าวมาใช้ในกรณีที่พื้นที่เหลือในหน้าข่าวแต่ละวัน การใช้ข่าวประชาสัมพันธ์จึงเป็นวิธีที่ประหยัดเวลาและประหยัดงบประมาณ ทำให้กองบรรณาธิการสามารถปิดหน้าข่าวประจำวันได้ทันกำหนดการส่งต้นฉบับไปพิมพ์ อย่างไรก็ตามความเร่งรีบดังกล่าวกลับทำให้เนื้อหาในข่าวประชาสัมพันธ์ไม่ได้รับการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการอย่างรอบด้านมากเพียงพอ วิธีการทำงานดังกล่าวจึงถูกเรียกว่า “Churnalism” หรือ “Cut and paste journalism” (Davies 2009)

การพิจารณาอิทธิพลของข่าวประชาสัมพันธ์ที่มีต่อการสื่อสารเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในสังคมนั้น ยังคงจะต้องให้ความสำคัญกับข่าวประชาสัมพันธ์เชิงการตลาดที่เน้นเรื่องการเปิดตัวสินค้าประเภท “เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม” (green product) องค์กรธุรกิจไม่เพียงแต่เน้นการโฆษณาสินค้าเท่านั้นแต่ยังมักใช้รูปแบบข่าวประชาสัมพันธ์ร่วมด้วย การสำรวจของ TerraChoice (2007) ระบุลักษณะของการสร้างภาพลักษณ์ในลักษณะ “corporate greenwashing” ซึ่งธุรกิจสินค้าอุปโภคบริโภค (consumer product) มีลักษณะของ corporate greenwashing มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 95 ของชิ้นงานที่สื่อสาร ในประเด็นเรื่องการสื่อสารทางการตลาดเดี๋ยวนี้นี้ Castree (2013) วิเคราะห์ว่าผู้รับสารมักถูกจูงใจด้วยจุดขายที่เน้นเรื่อง “ความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม” (green, eco-friendly) ของสินค้าและบริการให้ซื้อสินค้าหรือบริการที่ “สร้างความรู้สึกที่ไม่ทำร้ายสิ่งแวดล้อม” บรรยายากดังกล่าวทำให้ “สำนึกด้านสิ่งแวดล้อม” (environmental conscious) ของผู้คนในสังคมอยู่ภายใต้ลักษณะของ “ผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม” (green consumer) ซึ่งแตกต่างไปจากการเป็น “พลเมืองที่ตื่นตัวด้านสิ่งแวดล้อม” (active environmental citizen) กล่าวคือมีความเป็นไปได้ที่ผู้คนในสังคมจะมองว่าเพียงมีพฤติกรรม “การบริโภค” (แบบ green) ก็สามารถแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้แล้ว ในขณะที่สำนึกที่ว่าพลเมืองทุกคนมีสิทธิในการจัดการสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นและรัฐมีหน้าที่ที่จะต้องทำนุบำรุงและบริหารจัดการ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งเรื่องดังกล่าวนี้เป็นเรื่องใหญ่ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากพลเมืองทุกคนเป็นระยะเวลายาวนาน บทบาทของการสื่อสารการตลาดและการณรงค์เชิงการตลาดในประเด็นสินค้าและบริการที่รณรงค์สิ่งแวดล้อมยังถูกนำไปใช้ในการสนับสนุนนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและพลังงานของรัฐเช่นกัน สมฤดี นิโควิพัฒน์ (2553) ระบุว่าปัจจุบันหน่วยงานของรัฐได้กลายเป็น “ลูกค้ารายใหญ่ของสื่อมวลชนแทบทุกสาขา” การซื้อเวลาโฆษณาของหน่วยงานราชการเกิดจากการที่รัฐเน้นหนักในการประชาสัมพันธ์สร้างผลงาน ดังนั้นหน่วยงานราชการจึงหันมาใช้สื่อโฆษณาเป็นเครื่องมือเพื่อให้สามารถควบคุมข้อมูลข่าวสารได้อย่างเบ็ดเสร็จ นอกจากนี้ ธีรดา จงกลรัตน์ (2011) ยังพบว่าว่าโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐมักเน้นหนักด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของหน่วยงานมากกว่าการสร้างความรู้เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างถ่องแท้ให้กับสังคม

บทบาทของการสื่อสารกลยุทธ์ที่ใช้ประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพื่อสร้างความชอบธรรมในเชิงธุรกิจนั้นยังมีแง่มุมหลากหลายที่ต้องให้ความสำคัญ อาทิ “สัญลักษณ์” และ “ภาพ” (ดูเพิ่มเติม Cottle 2011) เช่น การใช้ภาพหมีขาวขั้วโลกเป็นสัญลักษณ์แทนปัญหาแทนน้ำแข็งขั้วโลกละลายไปอย่างรวดเร็ว ได้กลายเป็นการลดทอนปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้ผูกติดอยู่กับโชคชะตาของหมีขาวขั้วโลกเท่านั้น ทั้งๆ ที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าวมีมิติที่กว้างขวางมากกว่า ลักษณะของการผลิตซ้ำ (reproduction) ของภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมเหล่านี้พบได้มากในสื่อที่ใช้ในกระบวนการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ เช่น การใช้ “ถุงผ้า” ได้กลายเป็นภาพจำของการ “ลดโลกร้อน” ในประเทศไทย ในข้อเท็จจริงแม้ว่าการใช้ถุงผ้าทดแทนถุงพลาสติกจะเป็นส่วนหนึ่งที่สนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกสู่ชั้นบรรยากาศได้ในกระบวนการผลิต เราจะพบว่าลักษณะของการผลิตซ้ำและการใช้วาทศิลป์และสัญลักษณ์ในการสื่อสารเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศข้างต้นนั้นยังปะปนอยู่ในพื้นที่ของการรายงานข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างต่อเนื่อง

การทบทวนวรรณกรรมข้างต้น (ข้อ 1 และ 2) ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งข่าวหลักด้านการสื่อสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศไทย ได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐ องค์กรภาครัฐ องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ สื่อมวลชนในฐานะคนกลางของการสื่อสารสาธารณะ และคุณลักษณะของเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ได้รับการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าแหล่งข่าวมีอำนาจสูงในการสื่อสารความหมายของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในข่าว ในขณะที่องค์กรสื่ออยู่ภายใต้ข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้อำนาจในการต่อรองกับแหล่งข่าวมีอยู่อย่างจำกัด บทบัตดังกล่าวนำไปสู่คำถามสำคัญว่าผู้บริโภคข่าวจะมีการรับรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือไม่อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้บริโภคข่าวที่มีวิถีชีวิตในเมืองไม่ได้ใกล้ชิดกับการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม แม้ว่าจะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแต่ผลกระทบดังกล่าวเป็นเรื่องซับซ้อนอาจสังเกตผ่านประสบการณ์การใช้ชีวิตในเมืองได้ยาก ดังนั้นผู้รับสารกลุ่มนี้จึงมีแนวโน้มจะรับรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อ (climate change mediation) มากกว่าจะมีประสบการณ์ตรง ในประเด็นนี้ยังส่งผลกระทบอย่างสูงต่อการประเมินความเสี่ยงทางสุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต และระบบเศรษฐกิจ ในหัวข้อถัดไปจะอภิปรายในประเด็นเหล่านี้

2.3 ความจำเป็นของการศึกษาผู้รับสารในแง่ของความรู้เท่าทันสื่อที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การบริโภคข่าวกับความเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นมีความสัมพันธ์กัน รูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าวมีความแตกต่างกันออกไปตามบริบทของสังคมและวัฒนธรรม Feldman (2014) พบว่าผู้อ่านที่เปิดรับหนังสือพิมพ์แนวอนุรักษ์นิยมมีแนวโน้มที่จะไม่เชื่อว่าปัญหาโลกร้อนเกิดขึ้นจริงและไม่สนับสนุนนโยบายการลดการ

ปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก ในขณะที่ผู้อ่านที่เปิดรับหนังสือพิมพ์แนวเสรีนิยม (non-conservative media) มีความเชื่อว่าควรให้การสนับสนุนนโยบายลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก จากสภาวะการดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นภาพว่า “ความจริง” เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่นำเสนอผ่านเนื้อหาข่าวนั้นมีลักษณะที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปตาม “กรอบ” (frame) มุมมองที่สัมพันธ์กับอุดมการณ์หลักในสังคมและโดยเฉพาะอย่างยิ่งอุดมการณ์ของสื่อมวลชนสำนักนั้นๆ ที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายข่าว Eder (1993) ระบุว่าสื่อมวลชนนั้นเป็นช่องทางที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในประเด็นทางสิ่งแวดล้อมต่างสื่อสารค่านิยมและอธิบายเรื่องสิ่งแวดล้อมภายใต้กรอบความคิดของตน เนื้อหาเรื่องสิ่งแวดล้อมในสื่อจึงประกอบด้วยกรอบการมองเรื่องสิ่งแวดล้อมย่อยๆ ที่หลากหลาย ผู้คนในสังคมเรียนรู้ว่าจะไร้จัดเป็น “ปัญหาทางสิ่งแวดล้อม” ผ่านกรอบย่อยๆ ที่ถูกนำเสนอในสื่อมวลชน ร่วมกับจากประสบการณ์ตรงของตนเอง และสร้างเป็นความเข้าใจร่วมกันในสังคม (collective shared meaning system)

Motion and Leitch (2009) มองธรรมชาติของงานประชาสัมพันธ์ในฐานะ “ภาคปฏิบัติการของวาทกรรม” (discursive practice) ที่นำเสนอเนื้อหาในรูปแบบต่างๆ ผู้สังคม ลักษณะของการผลิตเนื้อหาเพื่อการประชาสัมพันธ์นั้นเป็นสื่อสาร “ระบบความคิด” บางอย่างไว้อย่างแนบเนียน และระบบความคิดดังกล่าวนี้มีพลังอำนาจ (power) ในการกำกับกรอบการมองโลกและการสร้างความหมายของสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวผู้รับสาร ทั้งนี้หากวิเคราะห์ตามมุมมองของ Foucault (1978) “ตัวบท” (text) ที่เกิดจากงานด้านการประชาสัมพันธ์ไม่ว่าจะเป็นการรณรงค์ หรือข่าวสารความรู้ซึ่งได้รับการเผยแพร่ (publicity) และเข้าถึงผู้คนจำนวนมากนั้นไม่เพียงแต่นำเสนอ “ข้อมูล” แต่ยังเป็นพาหะของ “วาทกรรม” ที่ซ่อนเร้นแต่มีพลังอำนาจในฐานะ “ความรู้” ดังคำกล่าวที่ว่า “knowledge is power” ในแง่นี้งานวิจัยเรื่อง “ความรู้เท่าทันสื่อ” ประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคนในเมืองใหญ่: ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรู้คิด” นี้จึงมองว่าข่าวประชาสัมพันธ์ที่นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและได้รับการเผยแพร่ในสื่อมวลชนไม่ได้มีบทบาทเพียงแต่นำเสนอข่าวสารที่จะเพิ่มพูนความรู้ (knowledge) เกี่ยวกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทในการเป็นพื้นที่ที่แหล่งข่าวทั้งภาครัฐและธุรกิจจะใช้เพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารเกิด “ความเชื่อ” หรือ “มุมมอง” บางอย่างต่อเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างแนบเนียน ในพื้นที่ข่าวจึงวาทกรรมด้านสิ่งแวดล้อมที่ซ่อนเร้นอยู่ในเนื้อหาข่าวซึ่งจะสนับสนุนอุดมการณ์ ระบบความคิดด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมบางอย่าง ประเด็นทาง “สิ่งแวดล้อม” นั้นแท้จริงแล้วเป็นอีกด้านหนึ่งของเหรียญในเรื่อง “การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ” Giddens (2011) อธิบายว่าวาทกรรมด้านสิ่งแวดล้อมที่มีพลังอำนาจมากในปัจจุบันคือวาทกรรมของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainability development) ซึ่งมีลักษณะขัดแย้งในตัวเองอยู่ (contradictory) กล่าวคือเมื่อพูดถึง “การพัฒนา” นั้นหมายถึงการแปรทรัพยากรธรรมชาติมาเป็นปัจจัยในการผลิตของระบบอุตสาหกรรมทุนนิยม และเมื่อพูดถึง “ความยั่งยืน” นั้นก็ไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าข้อจำกัด ขอบเขต และอัตราการใช้ทรัพยากรดังกล่าวนี้ในระดับใด โดยใคร และเป็นไปเพื่ออะไร ที่สำคัญอย่างยิ่งคือในแง่ของค่านิยามนั้นเมื่อพูดถึง “การพัฒนา” ก็ยังเป็นเรื่องของการใช้และการแปรรูปทรัพยากรธรรมชาติอยู่นั่นเอง

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือเมื่อกล่าวถึงการจัดการปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นมุมมองและจุดยืนทางสิ่งแวดล้อมของประชาชนมีต่อปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญที่จะส่งผลกระทบสูงทั้งในแง่ของการปรับตัวของปัจเจกบุคคลเพื่อให้มีความทนทาน (climate change resilience) ต่อสภาพสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และวิถีชีวิต รวมทั้งการเสริมอำนาจให้กับบุคคลเพื่อมีส่วนร่วมกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของรัฐ และความร่วมมือกับนานาชาติ การที่สังคมและปัจเจกชนจะอยู่รอดได้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเกี่ยวข้องโดยตรงกับมุมมองในการจัดสรรและใช้งานทรัพยากรธรรมชาติ ในส่วนของประเทศไทยนั้นจะเห็นได้ว่าที่ผ่านมาทั้งองค์กรรัฐและธุรกิจให้

ความสำคัญอย่างมากต่อการสื่อสารเรื่องการลดก๊าซเรือนกระจกแต่ในขณะที่ประชาชนยังไม่มี ความตื่นตัวมากนักเกี่ยวกับการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change adaptation) โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่มีวิถีชีวิตอยู่ในเมืองซึ่งไม่ได้สัมผัสใกล้ชิดโดยตรงกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ในขณะที่ประชาชนที่อยู่ภาคการเกษตรและพื้นที่ห่างไกลเมืองที่ต้องพึ่งพาระบบนิเวศในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การเกษตร การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สามารถสังเกตเห็นความรุนแรงของหายนะทางธรรมชาติมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ความไม่สมดุลของการสื่อสารสองเรื่องคือการลดก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจึงเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่ทำให้ผู้รับข่าวสารได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างไม่รอบด้าน และประเมินความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นผิดพลาด ที่สำคัญอย่างยิ่งการแสดงผลภาพในฐานะพลเมืองตอนนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของรัฐจึงไม่เกิดขึ้นในวงกว้างเช่นกัน บริบทดังกล่าวนี้สอดคล้องกับผลการวิจัย (จารุวรรณ เกษมทรัพย์ 2559) ที่พบว่าเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระหว่างปี 2011-2013 ในหนังสือพิมพ์ของประเทศไทยนั้น มีปริมาณการนำเสนอข่าวที่เป็นประเด็นการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพียง 224 ชิ้นข่าวหรือร้อยละ 11.60 ของจำนวนข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งหมดที่พบในหนังสือพิมพ์รายวัน ผู้วิจัยระบุว่าเนื้อหาของข่าวนั้นยังขาดข้อมูลสำคัญที่จะช่วยให้ประชาชนในภาคการเกษตรมีความเข้าใจเรื่องการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ ดวงแก้ว เขียวสวัสดิกิจ (Dhiensawadkij 2018) ที่ระบุว่าประเด็นการลดก๊าซเรือนกระจกในข่าวนั้นถูกนำมาใช้เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับวาทกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของรัฐมากกว่าให้ข้อมูลเชิงวิทยาศาสตร์และสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนั้นคำถามสำคัญจึงอยู่ที่ว่าผู้รับข่าวสารชาวไทยมีความตระหนักถึงพลังอำนาจของวาทกรรมบางอย่างที่แทรกตัวอยู่ในรูปแบบของ “ข่าว” ที่มักถูกมองว่าเป็นเรื่องของ “สื่อสารความจริง” หรือไม่

การแสวงหาความเข้าใจว่าผู้รับสารนั้นรับรู้ประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในลักษณะใดยังมีความจำเป็นในแง่ของการกระตุ้นให้องค์กรข่าวปรับปรุงการรายงานข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและข่าวสิ่งแวดล้อมให้ดียิ่งขึ้น Holstein and Stocking (2006) ระบุว่าประสิทธิภาพของการรายงานข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นมีความสัมพันธ์หลายปัจจัย โดยปัจจัยด้านมุมมองของผู้สื่อข่าวที่มีต่อวิชาชีพของตนเองเป็นหนึ่งในเกณฑ์ที่ทำให้ผู้สื่อข่าวเลือกการรายงานข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในลักษณะต่างๆ เมื่อพิจารณาในบริบทที่กว้างขึ้นจะพบว่าโดยทั่วไปองค์กรข่าวมักไม่ได้สำรวจความคิดเห็นของผู้อ่านต่อการนำเสนอข่าวเรื่องต่างๆ อย่างเป็นกิจจะลักษณะด้วยการวิจัยอย่างเป็นทางการ แต่ใช้วิธีการ “ประเมิน” จากผลตอบรับ (feedback) ของผู้อ่านมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าผู้อ่านมีความต้องการรับข้อมูลข่าวสารในประเด็นใด หรือที่เรียกว่า “imaginative readers” ผลการศึกษาค้นคิดของผู้สื่อข่าวสิ่งแวดล้อมหลายชิ้น (ก่อเกียรติ ดวงมณี 2542; Dhiensawadkij 2018; กุลธิดา สมภาพุทธิ 2540) พบตรงกันว่าผู้สื่อข่าวมักคิดว่าเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นเป็นเรื่องที่ “จำเจ” สำหรับผู้อ่าน รวมทั้งข่าวสิ่งแวดล้อมเป็นข่าวที่ผู้อ่าน “ไม่สนใจ” มุมมองดังกล่าวนี้ยังไม่ได้รับการตรวจสอบอย่างเป็นระบบผ่านการวิจัย ดังนั้นงานวิจัยเรื่อง “ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคนในเมืองใหญ่: ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรู้คิด” นี้จึงมุ่งศึกษาข้อมูลในเชิงประจักษ์ว่าผู้รับสารในประเทศไทยมีความรู้และความตระหนักอย่างไรกันแน่เกี่ยวกับข่าวสารเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่นำเสนอในสื่อมวลชนหรือไม่ ความรู้ในเรื่องนี้ยังสามารถเป็นส่วนหนึ่งเพื่อใช้ประกอบการผลักดันสาธารณมตเกี่ยวกับนโยบายรัฐในด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งควรจะทำให้ความสำคัญทั้งด้านการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยยังคงรักษา “สิทธิในการพัฒนา” (Rights to development) ของประเทศไทยในฐานะประเทศกำลังพัฒนาไว้ และไม่ละทิ้งการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นธรรม โดยให้ความสำคัญกับการจัดการความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมที่ประชาชนจะต้องเผชิญ นั่นหมายถึงว่าการจะจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

โดยแท้จริงนั้นนโยบายรัฐก็ต้องสอดคล้องกับประชามติในประเทศด้วยเช่นกัน ผลการศึกษา (Nisbet 2010) พบว่าชาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นมีบทบาทน้อยมากต่อการสร้างความเป็นธรรมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในประเทศกำลังพัฒนา

การวิจัยเกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประชาชนไทยนั้นมียุ้งใน ระดับหนึ่ง และมักเป็นการวัดความเข้าใจในกลุ่มเยาวชน ผลการวิจัยเชิงสำรวจ กมลทิพย์ พ่วงเปย (2553) พบว่านักเรียน มัธยมต้นในกรุงเทพมหานครมีความรู้เรื่องโลกร้อนในระดับสูง อย่างไรก็ตามเมื่อแยกศึกษารายประเด็นความรู้กลับพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในประเด็นการใช้พลังงานกับผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับที่ต่ำ แม้ว่ากลุ่ม ตัวอย่างจะมีพฤติกรรมเข้าร่วมกิจกรรมการประหยัดพลังงานก็ตามแต่ก็ไม่สามารถเชื่อมโยงกับเรื่องการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศได้ นอกจากนี้ยังพบว่าระดับของความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นมีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ด้วย ชีรดา จงกลรัตนภรณ์ (2011) ระบุว่าค่านิยมทางศาสนาและความเชื่อใน สังคมไทย ปรัชญาแบบตะวันตก และวิทยาศาสตร์ คือสามปัจจัยที่ทำให้ผู้รับสารชาวไทยรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน โดยวาทกรรมทางพุทธศาสนานิกายเถรวาทและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังคงเป็นวาทกรรมหลักที่มีอิทธิพลต่อ ความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคนไทย เช่น ความคิดเกี่ยวกับผลกระทบจากภาวะโลกร้อนที่เกิดการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างหนักของมนุษย์ส่งผลให้ธรรมชาติเสื่อมโทรมจนเกิดความเสี่ยงต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ซึ่งเป็น ไปตาม “กฎแห่งกรรม” ในพุทธศาสนา เป็นต้น ผลการวิจัย Dhiansawadkij (2018) ยังสะท้อนว่าวาทกรรมการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมรวมทั้งการ “ลดโลกร้อน” นั้นมีพลังอำนาจสูงในสังคมไทย เนื่องจากสอดคล้องกับหลักความเชื่อทางศาสนา พุทธ และมีความสอดคล้องบางส่วนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งถูกนำไปใช้ในฐานะวาทกรรมที่มีพลังอำนาจใน สังคมไทย แหล่งข่าวภาครัฐยังมักนำเสนอข้อมูลว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นเป็นเรื่อง เดียวกันผ่านข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในหนังสือพิมพ์ ในบริบทนี้ประกอบกับผลการวิจัยอื่นๆ (กมล ทิพย์ พ่วงเปย 2553; ชีรดา จงกลรัตนภรณ์ 2011) อาจอนุมานได้ว่าผู้รับสารในประเทศไทยมีความตระหนักถึงปัญหาการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากลักษณะสังคมอื่น เช่น สหรัฐอเมริกา ที่มีปรากฏการณ์ของกลุ่ม ผู้ไม่เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเกิดขึ้นจริง (climate change deniers) อย่างไรก็ตามการศึกษามุมมองของ ผู้รับสารที่มีต่อเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับการวิเคราะห์ที่ลึกซึ้งขึ้นยังมีความจำเป็นเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิง ประจักษ์ มาประกอบการพิจารณาว่าบทบาทของสื่อประเภทข่าวที่นำเสนอเรื่องราวของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change mediation) นำไปสู่การรับรู้ของผู้คนในสังคมไทยนั้นมีลักษณะอย่างไร ทั้งนี้การทบทวนวรรณกรรมช่วยให้ผู้วิจัยกำหนดประเด็นสำคัญ 5 ด้าน ที่จะนำมาเป็นเกณฑ์ตรวจสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศของผู้บริโภคข่าวที่ควรนำมาศึกษาในครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

- 1) ความรู้พื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change science literacy) ได้แก่ สาเหตุ ผลกระทบ การแก้ไข การบริหารจัดการ
- 2) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับนานาชาติด้านการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ (climate change policy and administration literacy)
- 3) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่จะเกิดกับระบบนิเวศ และ ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่น (the effects of climate change to local ecology system and natural resources deprivation)
- 4) ความตระหนักถึงความเสี่ยง (risk awareness) ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อตนเอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในระดับประเทศ

- 5) ความตระหนักถึงความสำคัญของพฤติกรรมที่สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมต่อการลดก๊าซเรือนกระจก และการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (the awareness of actions that contribute to climate change mitigation and climate change adaptation)

เมื่อพิจารณาประเด็นประเด็นสำคัญที่นำมาเป็นเกณฑ์ตรวจสอบความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้บริโภคชาว 5 ด้านข้างต้น จะพบว่าเกณฑ์ทั้ง 5 ด้านนั้นยังไม่เพียงพอที่จะทำความเข้าใจการรับรู้ของผู้บริโภคชาวสารอย่างลึกซึ้งและตอบสนองต่อสภาพขององค์ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพราะปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นเป็นปัญหาในรูปแบบของ “ความเสี่ยงใหม่” (new risk) (Beck 1992) ซึ่งหมายถึงลักษณะของอันตรายที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบันอันเป็นผลพวงของการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมักอยู่ในรูปแบบของอันตรายที่มนุษย์ชาติยังไม่รู้แน่ชัด (unknowns) คาดการณ์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้ยากเพราะยังไม่มีกระบวนการที่คนใดที่ตอบสนองต่อปัญหาของการพัฒนาได้อย่างแท้จริง อันตรายเหล่านี้จึงได้กลายเป็นความเสี่ยงรูปแบบใหม่ที่อยู่เหนือการบริหารจัดการด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในแบบเดิมๆ ดังนั้นในปัจจุบัน “ความรู้” เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนี้จึงเป็นเรื่องที่ยังต้องมีการพัฒนาต่อไปอีกมากและสามารถเปลี่ยนแปลงได้อยู่เสมอ แนวคิดสังคมแห่งความเสี่ยง (risk society) นี้ยังระบุว่าสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญมากในการเปิดโอกาสให้ “ใคร” สามารถกำหนดความหมายของอันตรายและความเสี่ยงในสมัยใหม่ที่ยังคลุมเครือและจะต้องมีพัฒนาการขององค์ความรู้ต่อไปอีกมาก สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมองว่าการเลือกใช้กรอบทฤษฎีที่สอดคล้องกับธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ถือเป็น “ความเสี่ยงใหม่” จึงมีความสำคัญต่อการวิเคราะห์ผลการศึกษาในเชิงประจักษ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกกำหนดให้ “องค์กรข่าว” และ “ธรรมชาติ” ของการทำงานข่าวในอุตสาหกรรมสื่อแบบทุนนิยมเป็นหนึ่งในตัวแปรสำคัญที่น่าจะมีความสัมพันธ์กับการรับรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศดังที่ได้อภิปรายในส่วนบททบทวนวรรณกรรมก่อนหน้านี้

จากบริบทที่กล่าวมาการวิจัยครั้งนี้จึงไม่ได้มุ่งศึกษาเพียงตัวแปรความรู้และความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้บริโภคเท่านั้น แต่ผู้วิจัยมองว่าความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติขององค์กรข่าวในอุตสาหกรรมสื่อแบบทุนนิยมเป็นอีกตัวแปรสำคัญที่ควรนำมาศึกษาเพื่อให้ได้ผลการศึกษาเชิงประจักษ์ว่าการที่ผู้บริโภคข่าวที่มีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของข่าวด้วยนั้นมีส่วนสัมพันธ์กับความเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างไร ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เน้นศึกษาเฉพาะตัวแปร “การเปิดรับสื่อ” (Media explosion) ของผู้รับสารเท่านั้น แต่ผู้วิจัยเลือกใช้กรอบทฤษฎีด้านความรู้เท่าทันสื่อ (media literacy) มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดทฤษฎี (conceptual framework) ของการวิจัยในครั้งนี้ด้วย (ฟารีดา เตชะวินทร์เลิศ 2548) ศึกษาความรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนในประเทศไทยและพบว่าผู้มีความรู้เท่าทันสื่อน้อยจะตีความแฉ่งมั่วข่าวสารสอดคล้องกับกรอบการตีความข่าวสารของหนังสือพิมพ์มากกว่านักศึกษาที่มีความรู้เท่าทันสื่อมากในหัวข้อถัดไปจะเป็นการอภิปรายเกี่ยวกับความเหมาะสมของทฤษฎีความรู้เท่าทันสื่อ และการนำมาประยุกต์ใช้ในการทำวิจัยเรื่องนี้

2.4 ความรู้เท่าทันสื่อในมิติความรู้คิด (Media literacy: the cognitive dimension)

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้เท่าทันสื่อเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการสร้างสังคมแห่งความรู้ (knowledge society) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ต้องอาศัยความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและความพร้อมในการรับมือจากทุกฝ่าย การสร้างสังคมที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สังคมอยู่รอดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง สำหรับวิทยาศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ยังคงมีการพัฒนาการอย่างต่อเนื่องความเข้าใจเพียงแค่นี้อาจยังไม่เพียงพอ ผู้รับสารจึงต้อง

มีความเข้าใจเกี่ยวกับบริบททางสังคมและธรรมชาติสื่อที่นำเสนอประเด็นดังกล่าวประกอบด้วย เพื่อให้สามารถติดตามวิเคราะห์ และประเมินคุณค่าของเนื้อหาด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ได้รับจากสื่อได้ในระยะยาว Tomáš Milér and Petr Sládek (2011) เสนอว่านักข่าวต้องมีความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ในขณะที่พลเมืองก็ต้องมีความรู้เท่าทันสื่อในประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพราะแม้ว่าประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะปรากฏในข่าวอย่างต่อเนื่องแต่สื่อมวลชนมักจะนำเสนอข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ด้วยความเข้าใจที่ผิดพลาด

UNESCO (The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) (Grizzle 2013) นิยามคำว่า literacy โดยระบุว่า การอ่านออกเขียนได้หมายถึงความสามารถในการระบุ เข้าใจ ตีความ สร้างสรรค์ และสื่อสาร รวมทั้งประมวลผลข้อมูล โดยนำเสนอผ่านสื่อทั้งรูปแบบที่เป็นลายลักษณ์อักษรและรูปแบบอื่น ทักษะดังกล่าวเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องที่จะช่วยให้ปัจเจกบุคคลสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้เพื่อพัฒนาความรู้ของตนเองและมีศักยภาพในการมีส่วนร่วมกับชุมชนและสังคมในวงกว้าง เมื่อนำคำว่า literacy ไปใช้งานร่วมกับประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้น UNESCO เสนอว่าการสร้างสังคมที่มี climate science literacy เป็นเรื่องสำคัญต่อการจัดการปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ climate science literacy นั้นหมายถึงความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีต่อตนเองและสังคม ดังนั้นคนที่เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะมีลักษณะดังนี้

- 1) เข้าใจหลักการสำคัญของระบบภูมิอากาศของโลก (Earth's climate system)
- 2) รู้ว่าจะประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศอย่างไร
- 3) สามารถสื่อสารเรื่องสภาพภูมิอากาศและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีนัยสำคัญ
- 4) สามารถตัดสินใจเลือกกระทำกิจกรรมต่างๆ อย่างรับผิดชอบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การมีความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (literacy) เป็น “ทักษะใหม่” ที่จำเป็นสำหรับพลเมืองในปัจจุบัน ในปี 2007 ระหว่างการประชุมนานาชาติ “Climate & Weather Literacy” at UCAR in Boulder ที่ประชุมได้ร่วมกันสรุปกรอบแนวคิดพื้นฐานว่าความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate literacy) ควรนิยามและมีองค์ประกอบในเรื่องอะไรบ้างขึ้นมาโดยอาศัยการเทียบเคียงกับเนื้อหาของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็ก ซึ่งได้นำเสนอข้อสรุปดังตารางที่ 2.1 “Climate Literacy: Essential Principles and Fundamental Concepts” (Milér and Sládek 2011)

ตารางที่ 2.1 Structure of climate curriculum designed for formal education at upper primary school (Climate Literacy: Essential Principles and Fundamental Concepts: (Milér and Sládek 2011))

	Grade 7	Grade 8	Grade 9
Theme	Weather	Climate	Carbon cycle
Topics	Atmosphere, weather lore, temperature, precipitation, clouds, humidity, pressure, water cycle	Climographs, biomes, tropical cyclones, cryosphere, greenhouse effect, climate change, paleoclimate, mass extinctions, climate change in media	Properties and forms of carbon, fossil fuels, biomass, energy sources, peak oil, carbon sequestration, carbon footprint, international

		agreements on climate change, climate change mitigation and adaptation
--	--	--

จะเห็นได้ว่าประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับความเข้าใจลักษณะการนำเสนอของสื่อมวลชน (climate change in media) ได้รับการบรรจุไว้ในเรื่องพื้นฐานที่ควรมีในหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานที่มุ่งเพิ่มศักยภาพด้านความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้กับเยาวชน ในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาผู้รับสาร (audience analysis) เพื่อเข้าถึงข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เนื้อหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความเข้าใจเรื่องสื่อของผู้รับสาร โดยเลือกนำแนวคิดความรู้เท่าทันสื่อมาประยุกต์ใช้สร้างกรอบแนวคิดทฤษฎีสำหรับการวิจัยครั้งนี้

นักวิชาการได้นิยาม “ความรู้เท่าทันสื่อ” ไว้ในหลายแง่มุมด้วยกัน (Baran 2002) ได้นิยามว่าความรู้เท่าทันสื่อหมายถึง “ความสามารถ ของพลเมืองในการเข้าถึง วิเคราะห์ และประเมินข่าวสาร เพื่อผลลัพธ์ที่เฉพาะเจาะจง” ส่วนมุมมองของนักวิชาการไทย (เอื้อจิต 2540) นิยามว่าความรู้เท่าทันสื่อคือ “ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถของบุคคลในการวิเคราะห์ธรรมชาติของสื่อมวลชน เทคนิคที่สื่อมวลชนใช้ในการถ่ายทอดความจริง และเรื่องราวต่างๆ ความหมายของเนื้อหาความที่นำเสนอ” ไม่เฉพาะแต่นักวิชาการเท่านั้นองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมที่ให้ความสำคัญในด้านสิทธิของพลเมืองผู้รับสารชื่อ The Cultural Environment Movement ได้นิยามว่าความรู้เท่าทันสื่อหมายถึง “สิทธิของพลเมืองในการได้รับข่าวสารและมีทักษะที่เพียงพอที่จะมีส่วนร่วมกับการสาธารณะเพื่อวิพากษ์วิจารณ์และสื่อสาร ซึ่งจำเป็นต้องมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การเล่าเรื่อง การตระหนักถึงการวิพากษ์สื่อ ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ และการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของการสื่อสารในสังคม” (Baran, 2002, p. 51) เมื่อพิจารณาคำนิยามจากหลากหลายมุมมองผู้วิจัยได้สรุปส่วนสำคัญของความหมายของความรู้เท่าทันสื่อซึ่งประเด็นนี้จะเห็นว่าความรู้เท่าทันสื่ออยู่ในรูปของ “ความรู้” และ “ทักษะ” ไปพร้อมๆ กัน โดยแต่ละคำนิยามนั้นมีแง่มุมที่สอดคล้องกันดังนี้

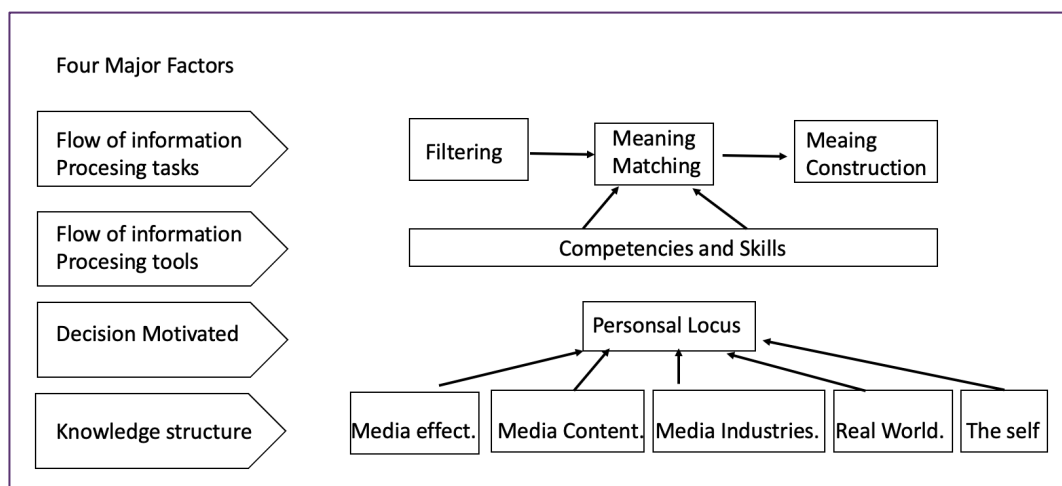
1. ความรู้เท่าทันสื่อเป็นความรู้ (knowledge) ของผู้รับสารทั้งความรู้เกี่ยวกับสื่อมวลชน และความรู้อื่นๆ ที่ได้รับจากประสบการณ์ตรงและจากสื่อมวลชน
2. ความรู้เท่าทันสื่อเป็นทักษะ (skill) ของผู้รับสารในการเปิดรับและตีความสาร ได้แก่ การวิเคราะห์ (analyse) การตีความ (Interpret) การประเมินสาร (Evaluate) และทักษะการคิด เชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ร่วมกับการใช้กระบวนการทางความคิด (Cognitive Process) เพื่อเข้าใจความหมายของสาร

Potter (1998; pp.7-8) อธิบายว่าเราสามารถมองความรู้เท่าทันสื่อในลักษณะของมิติที่สัมพันธ์กับตัวผู้รับสาร (the dimension of media literacy) โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสาร ได้แก่

1. มิติพุทธิปัญญาหรือมิติของความรู้คิด (Cognitive Domain) หมายถึง กระบวนการคิด ความสามารถในการ เข้าใจตั้งแต่สัญลักษณ์ง่าย ๆ ไปจนถึงเรื่องที่มีความซับซ้อน เช่น เนื้อสารถูกผลิตขึ้นอย่างไร และเหตุใดมันจึงถูกผลิตมาแบบนั้น มิติความเข้าใจเป็นมิติด้านสติปัญญา ต้องอาศัยโครงสร้างความรู้ (Knowledge Structure) ที่แข็งแกร่งจึงจะสร้างความเข้าใจได้อย่างทะลุปรุโปร่ง
2. มิติอารมณ์ (Emotional Domain) หมายถึง การจำแนกสัญลักษณ์ที่ใช้ในการกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกแต่ละอย่างได้ รู้ว่าผู้ผลิตกำลังกระตุ้นให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกอะไร และสามารถเลือกใช้สื่อเป็นเครื่องมือเพื่อปรับอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้ตามต้องการ

3. มิติสุนทรีย์ (Aesthetic Domain) ความสามารถผลิตเพลินใจเข้าถึงและเล็งเห็นคุณค่าของเนื้อหาสื่อจากมุมมองทางศิลปะ การเล็งเห็นคุณค่านี้ต้องอาศัยความเข้าใจในทักษะที่ใช้ผลิตเนื้อหาสารของสื่อแต่ละประเภท สามารถจับความแตกต่างระหว่างศิลปะและของเลียนแบบและรู้สไตล์เฉพาะตัวของนักเขียน ผู้ผลิตรายการ หรือผู้กำกับแต่ละคน
4. มิติจริยธรรม (Moral Domain) หมายถึง ความสามารถที่จะสรุปค่านิยมที่ซ่อนอยู่ในเนื้อหาสาร

ลักษณะของความรู้เท่าทันสื่อในทั้ง 4 มิติตามข้อเสนอของ Potter นั้นมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้สร้างตัวแปรย่อยๆ เพื่อวัดความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในการวิจัยครั้งนี้จะเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ Potter ระบุว่าถึงแม้ว่าความรู้เท่าทันสื่อในทั้ง 4 มิติมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน แต่อย่างไรก็ตามมิติด้านการรู้คิด (cognitive) เป็นมิติที่ได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางและชัดเจนมากที่สุด ทำให้มีข้อมูลมากพอที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการศึกษาความรู้เท่าทันสื่อของผู้รับสารดังนั้นในการศึกษานี้ผู้วิจัยจึงศึกษาความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้รับสารในทุกมิติ และเน้นหนักในด้านการศึกษาความรู้เท่าทันสื่อในมิติของความรู้คิด โดยอาศัยแบบจำลองกระบวนการเกิดความรู้เท่าทันสื่อของ Potter (ดูแผนภาพที่ 3) มาช่วยในการกำหนดตัวแปรย่อยในกระบวนการเกิดความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้รับสาร

แผนภาพที่ 2.1 แบบจำลองกระบวนการเกิดความรู้เท่าทันสื่อในมิติความรู้คิดของ James W.Potter

แบบจำลองข้างต้นได้นำเสนอองค์ประกอบสำคัญ 4 อย่างในกระบวนการเกิดความรู้เท่าทันสื่อของบุคคล โดยอธิบายความหมายและความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบได้ดังนี้

- 1) องค์ประกอบด้านโครงสร้างความรู้ (knowledge structure) หมายถึงผู้รับสารต้องมีความรู้ที่เกิดจากการเปิดรับข้อมูลใดๆ เป็นระยะเวลาหนึ่ง ทำให้มีการทบทวน เปรียบเทียบกับความรู้เดิมในเรื่องนั้นๆ ที่เคยมี และเกิดเป็นการจัดลำดับความเข้าใจการประเมินคุณค่าของข้อมูลที่ได้รับมาประกอบกับความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว โดย Potter อธิบายว่าความรู้ที่สำคัญในองค์ประกอบนี้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของสื่อ ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของสื่อ ความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมสื่อ ความรู้เกี่ยวกับโลกความเป็นจริง และความเข้าใจตนเอง
- 2) องค์ประกอบด้านแรงจูงใจในการตัดสินใจบริโภคสื่อ Potter อธิบายว่าในขั้นตอนนี้ลักษณะของการเปิดรับสารอย่างมีสติของผู้รับสารเป็นหัวใจสำคัญของการที่ผู้รับสารจะรู้เท่าทันเนื้อหาที่ถูกผลิตขึ้นมานำเสนอผ่านสื่อ หากผู้รับสารอยู่ในสภาวะที่ตั้งใจเปิดรับสื่อ และตระหนักถึงแรงจูงใจของตนเองระหว่างบริโภคสื่อ ก็จะทำให้สามารถ

นำเอาโครงสร้างความรู้ในขั้นตอนแรกมาใช้วิเคราะห์ ประเมิน เนื้อหาสารที่ได้รับมาได้อย่างทันทั่วทั้งที่ กล่าวคือใน ขั้นตอนนี้ผู้รับสารไม่ควรเผลอเผลอใจลอยและบริโภคสื่ออย่างไม่ทันระวังตัว จะทำให้เกิดการรับรู้สารที่ไม่ได้ ไตร่ตรองข้อเท็จจริง

- 3) มีความสามารถและมีทักษะเบื้องต้นในการวิเคราะห์ความหมายของสาร ได้แก่ การจดจำสัญลักษณ์ต่างๆ ได้ สามารถเข้าใจความหมายของสารได้ สามารถตีความสัญลักษณ์ที่ประกอบกันมาเป็นเนื้อหาหลักของสารได้
- 4) ความชำนาญของผู้รับสารที่มีในการวิเคราะห์และประเมินสารที่ได้รับ โดยเริ่มตั้งแต่การเปิดรับสารผู้รับสารมีความชำนาญรู้จักเลือกเปิดรับสาร ความชำนาญในการคัดกรองเฉพาะสารที่อยู่ในความสนใจของตนเองมาสู่ การรับรู้ ความชำนาญในการวิเคราะห์ความหมายของสารที่เลือกสนใจแล้ว ความชำนาญในการ เปรียบเทียบว่าข้อมูลที่ได้มาตรงกับความรู้ที่มีอยู่เดิมหรือไม่ การประเมินคุณค่าของข้อมูลข่าวสารที่ได้มาร่วมกับ ความรู้เดิมที่มีอยู่ ไปจนถึงความชำนาญในการผลิตความหมายเฉพาะของสารที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ภายหลังจาก กระบวนการทั้งหมดข้างต้น

องค์ประกอบทั้ง 4 ประการนั้นทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบเป็นขั้นเป็นตอน จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบที่ 1 และ องค์ประกอบที่ 2 นั้นมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงใกล้ชิดกัน โดยสามารถเทียบเคียงกับลักษณะของพื้นฐาน “ความรู้” เดิมที่ ผู้รับสารมีอยู่กับการในการเปิดรับข้อมูลใหม่ที่เกิดขึ้นผ่านสื่อ (media exposure) ในขณะที่องค์ประกอบที่ 3 และ 4 มีความสัมพันธ์ระหว่างกันและทำงานร่วมประสานกันในลักษณะของ “ทักษะ” เฉพาะบุคคลที่จะต้องใช้ในการกระบวนการรับรู้ และกระบวนการคิดของผู้รับสาร จะเห็นได้ว่าแนวคิดความรู้เท่าทันสื่อนี้ไม่ได้ให้ความสำคัญเฉพาะ “ความรู้” ของผู้รับสาร แต่มุ่งหมายให้เกิดการพัฒนา “ทักษะ” ของผู้รับสาร และส่งผลไปถึงการนำเอาความรู้นั้นไปใช้ในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ในชีวิตประจำวันที่ต้องมีการเปิดรับข้อมูลใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา เมื่อพิจารณาในแง่นี้จะพบว่าหัวใจหลักของความรู้เท่าทัน สื่อนี้เหมาะสมที่จะใช้ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกในสื่อมวลชน เพราะเป้าหมายของ การพัฒนา climate change literacy นั้นไม่ได้อยู่เพียงแค่การเพิ่มพูนความรู้ทางวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังมุ่ง หมายให้ผู้รับสารสามารถบริหารจัดการ ประเมิน และสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างมี คุณค่าต่อสังคม (Grizzle, 2013)

การทบทวนวรรณกรรมทำให้ทราบว่าการศึกษาเกี่ยวกับความรู้เท่าทันสื่อนี้มีอยู่อย่างแพร่หลายในประเทศไทย ส่วน ใหญ่แล้วมักเป็นการศึกษาระดับรวมทั้งปัจจัยที่มีผลกับระดับความรู้เท่าทันสื่อของเยาวชน เช่น การศึกษาพฤติกรรม การ บริโภคสื่อกับความรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนในจังหวัดปทุมธานี ของ กัลยกร วรกุลฐานันท์ (2015) ที่พบว่านักเรียนมีทักษะ ในการเข้าถึงสื่อ และการวิเคราะห์สื่อ และประเมินค่าสื่อได้ในระดับบุคคล แต่ยังไม่สามารถนำไปสู่การประเมินค่าสื่อกับ สังคมโดยรวมได้ นอกจากนั้นพรพาสสิ กุลลาบ (2020) ได้วิจัยองค์ความรู้เกี่ยวกับนโยบายรัฐด้านการส่งเสริมให้เยาวชน มีความรู้เท่าทันสื่อในเกาหลีใต้ สิงคโปร์ และสหราชอาณาจักร อาจกล่าวได้ว่าผู้รับสารในกลุ่มเด็กและเยาวชนได้เป็น เป้าหมายหลักของการวิจัยเกี่ยวกับความรู้เท่าทันสื่ออย่างต่อเนื่อง เพราะนอกจากจะเป็นกลุ่มที่อ่อนไหวต่อการเปิดรับ เนื้อหาที่น่าเสนอผ่านสื่อแล้วการสร้างความรู้เท่าทันสื่อให้กับพลเมืองยังเป็นเรื่องที่จะต้องเริ่มลงมือกันตั้งแต่อายุน้อย เพื่อให้ผู้รับสารสามารถพัฒนาทักษะของการรู้เท่าทันสื่อไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สำหรับในประเทศไทยนั้นผลการวิจัย ยืนยันตรงกันว่ากลุ่มเยาวชนนั้นมีความรู้เท่าทันสื่อในระดับต่างๆ ไม่มากนัก กล่าวคือแม้ว่าเยาวชนจะสามารถเลือกใช้ สื่อและเข้าใจทั้งความหมายโดยตรง และแยกแยะรูปแบบของเนื้อหาที่น่าเสนอผ่านสื่อได้ แต่ก็ยังไม่มีทักษะในการ วิเคราะห์และวิพากษ์เนื้อหาของสื่อมากนัก หากใช้เกณฑ์ของ อดุลย์ เพียรรุ่งโรจน์ (2543) ซึ่งได้แบ่งระดับของความรู้เท่า

ทันสมัยเพื่อใช้ในการกำหนดตัวแปรทางการวิจัยไว้ใน 2 ระดับคือระดับพื้นฐานและระดับสูงก็จะพบว่ากลุ่มเยาวชนมักมีความรู้เท่าทันสื่อในระดับพื้นฐานเท่านั้น ทั้งนี้ อดุลย์ เพียรรุ่งโรจน์ ระบุว่าความรู้เท่าทันสื่อในขั้นพื้นฐานหมายถึง

- 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อในระดับที่สามารถแยกแยะประเภทเนื้อหาของสื่อได้
- 2) การตระหนักในพฤติกรรมการใช้สื่อของตนเองว่าใช้สื่ออะไรบ้าง ชอบสื่ออะไร เนื้อหาแบบไหน ความถี่เป็นอย่างไร
- 3) มีทักษะที่สามารถเข้าใจความหมายโดยตรงที่สื่อที่นำเสนอ

ส่วนความรู้เท่าทันสื่อขั้นสูงจะประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ 1)วิธีการทำงานของผู้ผลิตสื่อ รูปแบบเนื้อหาที่ถูกผลิต 2)เข้าใจบริบททางการเมืองและเศรษฐกิจของสื่อ 3)เข้าใจว่าสื่อมองผู้รับสารอย่างไร ใครคือกลุ่มเป้าหมาย 4)เข้าใจผลกระทบสั้นและผลระยะยาวที่สื่อมีต่อปัจเจกบุคคลและสังคม 5) มีทักษะการคิดแบบวิพากษ์ สามารถวิเคราะห์วัตถุประสงค์ ความหมายแฝงในเนื้อหา สามารถประเมินความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของเนื้อหาสารได้

คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์นั้นเป็นตัวแปรที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เท่าทันสื่อเช่นกัน เพ็ญพัทธ์ เตียวสมบุญณิกิจ และ ณรงค์ ขำวิจิตร (2559) พบว่าอายุ การศึกษา และรายได้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับความรู้เท่าทันสื่อ นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มอาชีพบางกลุ่มมีระดับความรู้เท่าทันสื่อมากกว่าอีกกลุ่มอาชีพ เช่น ข้าราชการ และพนักงานธุรกิจมักมีความรู้เท่าทันสื่อมากกว่าเกษตรกรและชาวประมง เช่นเดียวกับ มาดี ลิ้มสกุล (2561) ที่ระบุว่าเด็กที่มีอายุมากกว่ามักจะมีความรู้เท่าทันสื่อที่มากกว่าเด็กอายุน้อย ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยยังคงให้น้ำหนักต่อการศึกษาคูณลักษณะทางประชากรศาสตร์บางประการนั้นย่อมเป็นปัจจัยต่อระดับความรู้เท่าทันสื่อของผู้รับสาร ไปจนถึงระดับความรู้และความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้วยเช่นกัน วิโรจน์ สุทธิสีมา และ พิมลพรรณ ไชยนันท์ (2563) ศึกษาสถานภาพของการวิจัยเรื่องความรู้เท่าทันสื่อในประเทศไทยช่วงปี 2540-2560 และเสนอแนะให้ศึกษาความรู้เท่าทันสื่อในกลุ่มอื่นๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากการศึกษาความรู้เท่าทันสื่อในกลุ่มเยาวชนที่มีงานวิจัยอยู่จำนวนมากแล้ว รวมทั้งยังควรศึกษาความรู้เท่าทันสื่อในประเด็นเฉพาะด้วยเช่นกัน

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจะมุ่งศึกษากลุ่มผู้รับสารที่เป็นประชากรวัยทำงานและมีวิถีชีวิตในเมืองเป็นหลัก เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยเฉพาะ ด้วยแนวคิดหลักดังนี้

- 1) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นประเด็นที่ข้อมูลมีความซับซ้อนทั้งในแง่ของวิทยาศาสตร์ และ เศรษฐศาสตร์การเมืองของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้วยความซับซ้อนนี้เองการศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องกล่าวของประชากรวัยผู้ใหญ่ซึ่งมีประสบการณ์ในชีวิตมากกว่าและมีการบริโภคข่าวสารที่หลากหลายกว่ากลุ่มเยาวชนน่าจะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจสภาพการณ์ในปัจจุบันในแง่มุมที่หลากหลายกว่า
- 2) การขับเคลื่อนสังคมที่มีความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นต้องอาศัยทั้งนโยบายรัฐและความตื่นตัวของพลเมือง ในแง่ที่กลุ่มวัยทำงานจึงเป็นกลุ่มสำคัญที่มีบทบาทต่อการก่อรูปของประชาคมด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จึงจำเป็นต้องให้ความสนใจว่ากลุ่มประชากรเหล่านี้รับรู้เรื่องดังกล่าวอย่างไร และมีความรู้เท่าทันสื่อในประเด็นดังกล่าวมากพอหรือไม่
- 3) กลุ่มประชากรวัยทำงานในเมืองนั้นแม้จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างแน่นอน แต่ลักษณะของการเกิดผลกระทบนั้นเป็นไปอย่างช้าๆ และสังเกตโดยตรงไม่ได้ต้องอาศัยการรับรู้ข้อมูลความเสี่ยงดังกล่าวผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆ จึงอาจกล่าวได้ว่าประชากรกลุ่มนี้มีโอกาสที่จะรับรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ถูกเสนอผ่านสื่อ (climate change mediation) อยู่สูง แตกต่างจากกลุ่ม

ประชากรที่ต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติในการทำกิจกรรม เช่น ภาคเกษตรกร ซึ่งใกล้ชิดกับความเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ และได้รับผลกระทบโดยตรงจากการดำเนินชีวิตประจำวัน

- 4) กลุ่มประชากรวัยทำงานเป็นกลุ่มที่มักถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มเป้าหมายของการสื่อสารการตลาดและการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของสินค้าประเภท green product รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ขององค์กรรัฐและเอกชนในประเด็นกิจกรรม CSR
- 5) เพื่อขยายผลของการศึกษาเกี่ยวกับความรู้เท่าทันสื่อและความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้ออกไปสู่กลุ่มประชากรอื่นๆ มากขึ้น เพราะงานวิจัยที่ผ่านมาเน้นมักมุ่งเป้าศึกษาไปที่กลุ่มเยาวชนเป็นหลัก

จากแนวคิดทฤษฎี การวิจัยที่ผ่านมา และบริบทด้านการสื่อสารการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศไทยที่ได้กล่าวมาใน 4 หัวข้อหลักข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อออกแบบการวิจัยในครั้งนี้นัดจะนำเสนอต่อไปในบทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

เนื้อหาของบทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่ออธิบายกระบวนการออกแบบการวิจัยเรื่อง “ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคนในเมืองใหญ่: ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรู้คิด” ซึ่งอาศัยการพัฒนาวิธีการวิจัยจากกรอบแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้ดั่งนำเสนอในบทที่ 2 พร้อมทั้งนำเสนอกระบวนการวิจัยที่เกิดขึ้นตั้งแต่การวางแผนดำเนินการวิจัย การสุ่มตัวอย่าง การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล และการอภิปรายผล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เพื่อตอบใจห้การวิจัยว่าผู้บริโภคข่าวมีความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวในประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากน้อยเพียงใด รวมทั้งความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวของผู้รับสารนั้นมีความสัมพันธ์อย่างไรกับปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ความรู้และความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคข่าว (climate change literacy) ผู้วิจัยจะนำเสนอเนื้อหาแบ่งออกเป็นหัวข้อหลักได้แก่

- 3.1 รูปแบบการวิจัย
- 3.2 ประชากรที่ศึกษา
- 3.3 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
- 3.4 ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง
- 3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.6 ตัวแปรในการวิจัย
- 3.7 การวัดค่าตัวแปร
- 3.8 การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย
- 3.9 การเก็บข้อมูล
- 3.10 กระบวนการของการวิเคราะห์ข้อมูล

รายละเอียดของแต่ละหัวข้อดังต่อไปนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) แบบเก็บข้อมูล ณ ช่วงเวลาใดช่วงเวลานึงเพียงครั้งเดียว (cross – sectional study) และใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต (internet-based survey) โดยผู้กรออกแบบสอบถามด้วยตนเอง ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยให้อยู่ในรูปแบบ internet-based survey โดยคำนึงถึงปัจจัยสำคัญดังต่อไปนี้

- 3.1.1 การบริหารจัดการความเสี่ยงของโครงการวิจัย การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้เกิดขึ้นในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID-19) ที่สร้างผลกระทบไปทั่วโลก COVID-19 มีอัตราการติดเชื้อลุกลามอย่างรวดเร็วเพราะแพร่กระจายได้ง่ายผ่านการสัมผัสสารคัดหลั่งของผู้ป่วยโดยเฉพาะ

น้ำ ในประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อสะสม 3,298 ราย โดยยังคงรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลจำนวน 129 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 30 ก.ค. 2563) ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวนี้รัฐบาลไทยประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในภาวะฉุกเฉิน แม้ว่าข้อกำหนดในการออกนอกเคหสถาน (curfew) จะยกเลิกไปเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2563 แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลและองค์กรอื่นๆ ยังคงมีนโยบายรักษาระยะห่างทางกายภาพ (physical distancing) เพื่อลดการสัมผัสในพื้นที่สาธารณะ รวมทั้งการจำกัดเวลาในการอยู่ในพื้นที่สาธารณะ ปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินการเก็บข้อมูลในพื้นที่สาธารณะ การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความเสี่ยงของผู้ร่วมโครงการวิจัย ได้แก่ นักวิจัย ผู้ช่วยวิจัย เจ้าหน้าที่ของโครงการวิจัย และอาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ซึ่งอาจจะได้รับผลกระทบทางสุขภาพจากการสัมผัสผู้คนในพื้นที่สาธารณะ แม้ว่าปัจจุบัน รัฐบาลได้ประกาศว่าไม่พบผู้ติดเชื้อรายใหม่ในประเทศมากกว่า 45 วันแล้ว (ข้อมูล ณ วันที่ 30 ก.ค. 2563) แต่ความไม่แน่นอนของการแพร่ระบาดทั่วโลกยังคงมีอยู่สูงเพราะยังไม่มีวัคซีนสำหรับการป้องกันโรค ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการเลือกใช้ internet-based survey เป็นเรื่องจำเป็นเพื่อลดความเสี่ยงทางสุขภาพและรับผิดชอบต่อสุขภาพของสาธารณะ (public health) ในขณะเดียวกันก็เป็นการลดความเสี่ยงที่โครงการวิจัยจะเผชิญปัญหาการลงพื้นที่เก็บข้อมูลไม่ได้ตามเป้าหมาย ซึ่งจะทำให้โครงการวิจัยไม่แล้วเสร็จได้ตามกำหนดในที่สุด

3.1.2 ประสิทธิภาพในกระบวนการเก็บข้อมูล ในประการแรกนั้นการศึกษาเรื่อง “ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคนในเมืองใหญ่: ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความคิด” ในครั้งนี้มุ่งเป้าศึกษากลุ่มประชากรในวัยทำงานชนชั้นกลางที่มีวิถีชีวิตในเมือง กลุ่มประชากรนี้มีความคุ้นเคยกับการใช้อินเทอร์เน็ตทั้งการใช้งานผ่าน smart phone และการใช้งานผ่านหน้าจอในตึก แท็บเล็ต อยู่ก่อนแล้ว ดังนั้นวิธีการเก็บข้อมูลด้วย internet-based survey จึงสะดวกมากพอสำหรับกลุ่มประชากรของการวิจัยครั้งนี้ซึ่งจะมีผลต่อความสมมติและความตั้งใจของผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อเวลาเก็บข้อมูลจริง ในประการถัดมาเมื่อเปรียบเทียบในเรื่องงบประมาณของการดำเนินการแล้วนั้น การวิจัยเชิงสำรวจแบบออฟไลน์ (off-line survey) นั้นมีทั้งค่าใช้จ่ายในแง่ของการพิมพ์เอกสาร การเดินทาง และค่าจ้างพนักงานเก็บแบบสอบถาม ซึ่งหากควบคุมค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ได้ไม่ดีพอก็จะกระทบกับงบประมาณทั้งหมดของโครงการวิจัย นอกจากนั้นในแง่ของการจัดการเวลาการวิจัยเชิงสำรวจแบบออฟไลน์ จะต้องเผื่อเวลาในการออกข้อมูลจากแบบสอบถามลงในโปรแกรมวิเคราะห์ผลซึ่งทำให้ได้ผลการวิจัยช้าลงไปอีก ในขณะที่การวิจัยเชิงสำรวจผ่านอินเทอร์เน็ตนั้นสามารถใช้ฟังก์ชันดึงข้อมูล (export) เข้าสู่กระบวนการประมวลผลได้ทันทีที่ได้รับแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างครบตามแผนทำให้ประหยัดเวลาในการดำเนินการวิจัยไปได้ อย่างไรก็ตามการวิจัยเชิงสำรวจผ่านอินเทอร์เน็ตจะมีค่าใช้จ่ายในการเช่าซื้อแพลตฟอร์ม (survey platform) จากผู้ให้บริการ (provider) ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาความคุ้มค่าในประเด็นเรื่องงบประมาณประกอบกับคุณภาพและมาตรฐานในการจัดเก็บข้อมูลของผู้ให้บริการด้วยเช่นกัน

3.1.3 งบประมาณและความปลอดภัยในการจัดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเลือกใช้ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มการสำรวจผ่านอินเทอร์เน็ต (internet-based survey provider) ที่เป็นองค์กรชั้นนำมีความน่าเชื่อถือ และเลือกใช้รูปแบบการให้บริการ (package) เท่าที่จำเป็นสำหรับแบบการวิจัยในครั้งนี้เพื่อให้ไม่เสียงบประมาณในการวิจัยมากเกินไป ทั้งนี้บริการที่ผู้วิจัยเลือกใช้จะมีเฉพาะส่วนการกระจาย (distribute) แบบสอบถามออนไลน์และรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม อาจกล่าวได้ว่าเป็นการให้บริการลง

เก็บข้อมูลในภาคสนามเท่านั้น สำหรับการวิจัยในส่วนอื่นๆ นั้นผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเองทั้งหมด ได้แก่ การออกแบบการวิจัย การกำหนดตัวแปร การกำหนดประชากรและการสุ่มตัวอย่าง การออกแบบแบบสอบถาม การทดสอบค่าความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม การนำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วไปจัดสร้างรูปแบบแบบสอบถามออนไลน์ (online survey generating) การประมวลผลข้อมูลทางสถิติขั้นสูงด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป การวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา และการดำเนินการจัดทำรายงานการวิจัย นอกจากนี้ความปลอดภัยของการเก็บรักษาข้อมูล (online data security) และมาตรฐานการดำเนินการภายใต้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ร่วมตอบแบบสอบถามยังเป็นเกณฑ์สำคัญที่ผู้วิจัยใช้สำหรับการเลือกผู้ให้บริการแพลตฟอร์มการสำรวจผ่านอินเทอร์เน็ต (internet-based survey provider) รายละเอียดในส่วนนี้จะนำเสนอต่อไปในหัวข้อ 3.9 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ประชากรที่ศึกษา

การวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในกลุ่มประชากรที่เป็นวัยทำงาน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อายุระหว่าง 20-59 ปี ที่ใช้ชีวิตอยู่ในเขตเมืองของจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยอาศัยข้อมูลตามจากสำนักงานกรุงเทพมหานคร ซึ่งกำหนดเขตพื้นที่ตามนโยบายการพัฒนาเมืองไว้เป็น 12 กลุ่มเขต (สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล [no date]) ในจำนวน 12 กลุ่มเขตนี้มีพื้นที่ที่เข้าข่ายลักษณะความเป็นเมืองแบบเขตเศรษฐกิจ ได้แก่

- 1) “พื้นที่ กท2” เรียกว่ากลุ่มลุมพินี เป็นเขตศูนย์กลางธุรกิจการค้า การบริการ และการท่องเที่ยวระดับภูมิภาค ประกอบด้วย 4 เขต คือ ปทุมวัน บางรัก สาทร และวัฒนา เป็นที่ตั้งของอาคารสำนักงาน ธุรกิจ พาณิชยกรรมระดับชาติ
- 2) “พื้นที่ กท3” เรียกว่ากลุ่มวิภาวดี เขตเศรษฐกิจใหม่ แหล่งจ้างงาน ย่านการค้าบริการ และที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ประกอบด้วย 6 เขต ได้แก่ จตุจักร บางซื่อ ญาไท ดินแดง ห้วยขวาง และราชเทวี

สำหรับเขตพื้นที่อื่นนั้นกรุงเทพมหานครระบุว่ามีความลักษณะในแบบอื่น เช่น ชานเมือง พื้นที่เกษตรกรรม จึงไม่ตรงกับคุณลักษณะของประชากรเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ จากข้อมูลนี้ทำให้ทราบว่ามีเขตพื้นที่ที่เข้าข่ายความเป็นเมืองและเป็นเขตเป้าหมายในการสุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 10 แห่ง ปทุมวัน บางรัก สาทร วัฒนา จตุจักร บางซื่อ ญาไท ดินแดง ห้วยขวาง ราชเทวี ข้อมูลจากสำนักงานกรุงเทพมหานครระบุว่าประชากรในทั้ง 10 เขตการปกครองมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 887,011 คน (ข้อมูลสถิติจำนวนประชากรและพื้นที่รายเขตของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2561 (ฝ่ายระบบเครือข่าย กองสารสนเทศภูมิศาสตร์ [no date])

3.3 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบผสมผสานหลายขั้นตอนโดยอาศัยทั้งแบบอาศัยหลักความน่าจะเป็น (probability sampling) เพื่อกระจายโอกาสให้ประชากรทุกหน่วยมีโอกาสโดยเท่าเทียมกันในการได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง และแบบไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น (non-probability sampling) เพื่อลดข้อจำกัดด้านทรัพยากรงบประมาณและเวลาในการดำเนินการวิจัย โดยใช้การคำนวณตามตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของ Taro Yamane กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 95% และระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่น้อยกว่า 5% มาคำนวณ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง,
N = จำนวนประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร,
e = ความคลาดเคลื่อนได้

$$\text{เมื่อแทนค่าตามสูตรได้ผลดังนี้} \quad n = \frac{887,011}{1 + 887,011 (0.05)^2}$$

การคำนวณข้างต้นได้ค่า $n = 399.8197$ ทำให้ทราบว่าการวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 คน และเมื่อดำเนินการวิจัยพบว่ากลุ่มเป้าหมายให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามออนไลน์มาก ทำให้ได้รับอาสาสมัครตอบแบบสอบถามรวมทั้งสิ้น 557 คน

3.4 ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง แบบออกเป็นหลายขั้นตอนโดยจะนำเสนอทีละขั้นเรียงตามลำดับก่อนหลังดังต่อไปนี้

- 3.4.1 ขั้นการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (probability sampling) ตามกลุ่มบริเวณ (cluster sampling) โดยอาศัยข้อมูลของสำนักงานกรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งพื้นที่แบบเขตการปกครองที่มีคุณลักษณะเข้าข่ายเป็นเมืองเศรษฐกิจ จำนวน 10 แห่ง ใน 10 แห่งนี้มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 887,011 คน
- 3.4.2 อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ค้นคว้าจำนวนประชากรที่มีอายุมากกว่า 20 ปีขึ้นไปในเขตการปกครองข้างต้น แต่ไม่พบว่ามีข้อมูลสถิติล่าสุดที่มีความเป็นปัจจุบันมากพอ ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้การเฉลี่ยจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากทั้ง 10 เขต ให้มีจำนวนเท่าๆ กัน ดังนั้นแต่ละเขตการปกครองจะมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างพื้นที่ละ 40 คน
- 3.4.3 กำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มเขตแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (non-probability sampling) โดยใช้ตามแบบโควตา (Quota sampling) กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีอย่างละครึ่ง ทำให้เมื่อรวมแล้วจะมีกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 200 คน และมีกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 200 คน
- 3.4.4 ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (non-probability sampling) แบบตามสะดวก (convenience sampling) เพื่อหาผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละกลุ่มเขต อย่างไรก็ตามเมื่อดำเนินการวิจัยจริงซึ่งเป็นการดำเนินการเก็บข้อมูลออนไลน์จากอาสาสมัครนั้นพบว่าการควบคุมจำนวนโควตาผู้ตอบแบบทดสอบพื้นที่ให้ได้ 40 คนนั้นมีความท้าทายอย่างมาก เนื่องจากในช่วงเวลาไตรมาส - เมษายน 2564 ที่เป็นช่วงเวลาการเก็บข้อมูลนั้นประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ชีวิตนอกบ้าน ทำให้โอกาสการเข้าถึงผู้ตอบแบบสอบถามผ่านทาง การติดต่อไปยังหน่วยงานต่างๆ เป็นไปได้ยาก แม้ว่าผู้วิจัยจะประสานงานกับบริษัทห้างร้านที่มีคนทำงานเข้าข่ายการเป็นกลุ่มตัวอย่าง 80 องค์กรที่ตั้งอยู่ในเขตเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานคร เพื่อแจ้งการเปิดรับอาสาสมัครก็ตาม ในท้ายที่สุดจึงทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลของอาสาสมัครในแต่ละเขตราว 29-75 คน ขึ้นอยู่กับจำนวนอาสาสมัครที่สมัครใจเข้าร่วมตอบแบบสอบถามออนไลน์

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสร้างแบบสอบถามผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง (self-administered questionnaire) ประกอบด้วยคำถาม screening question เพื่อคัดเลือกรเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ก่อนจะเข้าสู่ส่วนหลักของแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามชนิด

ปลายปิด (closed-ended question) ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบให้มีจำนวนข้อคำถามรวม 80 ข้อความ เพื่อสำหรับการคัดออกหลังจากการทดสอบความน่าเชื่อถือ (reliability) ของเครื่องมือวิจัย และมีเป้าหมายให้อาสาสมัครใช้เวลาในการทำแบบสอบถามนี้ราว 20-30 นาที แบ่งโครงสร้างคำถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

- 3.5.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ โดยแบ่งคำถามลักษณะประชากรได้แก่ เพศสภาพ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา วิถีชีวิต
- 3.5.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประกอบด้วยประเด็นหลักได้แก่
 - 1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้แก่ สาเหตุ ผลกระทบ การลดก๊าซเรือนกระจก และการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
 - 2) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับนานาชาติด้านการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change policy and administration literacy) ประกอบด้วยความร่วมมือนานาชาติ นโยบายและการจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทย นโยบายด้านการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
 - 3) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่จะเกิดกับระบบนิเวศ และทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่น (the effects of climate change to local ecology system and natural resources deprivation) ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัย และด้านวัฒนธรรม
- 3.5.3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตระหนัก (perception of the knowledge and using of the knowledge)เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประกอบด้วยประเด็นหลักได้แก่
 - 1) ความตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเองต่อการแก้ปัญหาและการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้แก่ การเป็น green consumer และการเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวด้านสิ่งแวดล้อม
 - 2) ความตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับวิถีชีวิตในท้องถิ่น ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม
- 3.5.4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศประกอบด้วยประเด็นหลักได้แก่
 - 1) ความรู้ แยกเป็นความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมสื่อมวลชน ความรู้เกี่ยวกับวิธีการทำงานของผู้สื่อข่าวเมื่อทำข่าวประเด็นสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
 - 2) ทักษะ แยกออกเป็น ความเข้าใจเกี่ยวกับแรงขับและความต้องการของตนเองในการบริโภคข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (personal locus) ทักษะในการตรวจสอบข่าวสาร และทักษะของการเป็นผู้ส่งสาร ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ทั้งนี้ผู้วิจัยขอแสดงความเชื่อมโยงของนิยามศัพท์ ตัวแปรหลัก และประเด็นย่อย ซึ่งนำไปสู่ข้อคำถามของแบบสอบถาม ดังตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงความเชื่อมโยงระหว่างนิยามศัพท์ ตัวแปรหลัก ตัวแปรย่อย และข้อคำถามในแบบทดสอบ

นิยามศัพท์	ตัวแปรหลัก	ตัวแปรย่อย	ข้อคำถามในแบบทดสอบ
ความรู้ความเข้าใจเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หมายถึง ระดับของความรู้ (knowledge) และความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change science) ที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวในด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	สาเหตุ	การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือที่มักเรียกกันว่าภาวะโลกร้อนเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกสู่ชั้นบรรยากาศมากเกินไป
		ผลกระทบหลัก	ประเทศไทยอยู่ในภูมิภาคที่เรียกว่าอินโด-พม่า ซึ่งเป็นพื้นที่วิกฤติมีความเสี่ยงสูงต่อการสูญเสียทรัพยากรชีวภาพจากภาวะโลกร้อน เนื่องจากมีความหลากหลายของทรัพยากรชีวภาพมากแต่การดูแลต่ำ**
		การลดก๊าซเรือนกระจก	การส่งเสริมให้ผลิตและจำหน่ายถุงผ้าลดโลกร้อนมากขึ้นจะช่วยลดโลกร้อนได้โดยตรง
		การปรับตัวเข้าสู่ CC	การปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change adaptation) หมายถึงการลดปริมาณของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกที่ปล่อยออกมาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจเท่านั้น
	นโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับนานาชาติ	นโยบาย/การจัดการ	ประเทศไทยอยู่กลุ่มประเทศภาคบังคับที่ต้องลงนามในข้อตกลงปารีสร่วมกับนานาชาติ เพื่อลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกและควบคุมการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกให้ต่ำกว่า 2 องศาเซลเซียส เมื่อเทียบกับยุคก่อนอุตสาหกรรม**
			ประเทศไทยไม่อยู่ในกลุ่มประเทศที่จะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากนานาชาติเพื่อนำมาใช้ในการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
			องค์กรธุรกิจต่างๆ สามารถใช้เงินซื้อคาร์บอนเครดิตจากต่างประเทศได้ เพื่อชดเชยปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อยจริงจากกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ
		นโยบายด้านการลดก๊าซเรือนกระจก	ประเทศไทยปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากเป็นอันดับที่ 52 ของโลก เมื่อคำนวณจากอัตราการผลิตก๊าซเรือนกระจกต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (จีดีพี: GDP)**
			สำหรับประเทศไทยการลดก๊าซเรือนกระจกให้ได้ตามเป้าหมายที่ให้สัญญาไว้กับนานาชาติคือภารกิจสำคัญที่สุดในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ**
			เฉพาะในประเทศไทยนั้นภาคการผลิตและอุตสาหกรรมมีส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากกว่าภาคส่วนอื่น เช่น ภาคการเกษตร ภาคการขนส่ง**
			ปัจจุบันประเทศไทยใช้พลังงานหมุนเวียนไม่ถึงร้อยละ 20 ในการผลิตไฟฟ้าในระบบ
		นโยบายด้านการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ความขัดแย้งในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนในประเทศไทยจะมีมากขึ้นเมื่อภาวะโลกร้อนรุนแรงขึ้น
	ผลกระทบท้องถิ่น	ด้านสิ่งแวดล้อมและอนามัย	ภัยแล้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องหลายปีมานี้เป็นผลกระทบจากภาวะโลกร้อน
			การบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพเพื่อช่วยให้เกษตรกรดำเนินกิจกรรมการเพาะปลูกได้เป็นเรื่องสำคัญแต่ไม่ใช่ภารกิจในการบริหารจัดการภาวะโลกร้อน
		ด้านวัฒนธรรม	ปัญหาน้ำประปาในเขตกรุงเทพฯ มีรสชาติเค็มผิดปกติ คือผลกระทบที่เกิดจากภัยแล้งเพราะภาวะโลกร้อน

ความตระหนักถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หมายถึงระดับของการรับรู้ของ (perception) ผู้รับสารที่มีต่อความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ตนเองมี และการนำความรู้นั้นไปใช้งานในชีวิตประจำวันอย่างเป็นนิสัย เพื่อมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ความตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเองต่อการแก้ไข ปัญหาและการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ		โรคไข้เลือดออกเดงกีที่ระบาดในประเทศไทยไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของผลกระทบจากภาวะโลกร้อน**
			วิถีชีวิตของชุมชนประมงพื้นบ้าน เช่น เกาะมุกด์ ตาบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรังกำลังมีความเสี่ยงจากภาวะโลกร้อน เพราะสภาพคลื่นลมที่รุนแรงมากขึ้นทำลายที่อยู่อาศัย และแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำในพื้นที่
			การบุกรุกพื้นที่ป่าของชาวบ้านส่งผลกระทบสูงต่อสภาพความร้อนในประเทศไทยที่เกิดขึ้นจากภาวะโลกร้อน**
		ด้านการเป็น Green Consumer	ท่านตั้งใจซื้อสินค้าแบรนด์ที่โฆษณาว่าเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแม้ว่าราคาจะแพงกว่าสินค้าแบรนด์อื่น
			ท่านลดการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลด้วยการปิดสวิทช์และถอดปลั๊กเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกครั้งที่ไม่ใช้งาน
			ท่านซื้อถุงผ้าลดโลกร้อนที่มีลวดลายสวยงามเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพื่อมีส่วนร่วมกับการต่อต้านภาวะโลกร้อน**
			ถ้าท่านไม่รีบท่านมักจะเดินมากกว่าเลือกนั่งรถรับจ้างหรือรถมอเตอร์ไซด์เพื่อเดินทางไปในที่ที่ไม่ไกลมากนัก เช่น เดินไปทานอาหารกลางวัน เดินจากรถไฟฟ้ามาที่ตึกออฟฟิศ เป็นต้น **
			ท่านมองหาและอ่านฉลากคาร์บอนของสินค้าที่ท่านกำลังจะซื้อ
			เมื่อจำเป็นต้องซื้อเสื้อผ้าท่านจะเลือกแบบผ้าที่ไม่จำเป็นต้องรีด เพื่อประหยัดไฟ
			ท่านมองหาซื้อเสื้อผ้ามือสองมากกว่าเสื้อผ้าที่ผลิตขึ้นมาใหม่ เพราะต้องการลดการใช้ทรัพยากร
			ท่านใช้หรือสนับสนุนให้ครอบครัวให้หลอดประหยัดไฟแทนหลอดกลมธรรมดา **
			ท่านมักซื้อแก้วกาแฟพลาสติกส่วนตัวใหม่เรื่อยๆ เมื่อร้านค้ามีโปรโมชันใหม่มาน่าสนใจ **
			ท่านมักซื้ออาหารตามโปรโมชันลดราคาเพื่อให้ได้ปริมาณมากกว่าเดิมแม้ไม่แน่ใจว่าจะเหลือทิ้งหรือไม่ **
		ด้านการเป็น Active citizen	ท่านไม่สนใจพูดคุยเรื่องภาวะโลกร้อนกับเพื่อนหรือคนในครอบครัว **
			ท่านแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดสาธารณะเกี่ยวกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ **
			เมื่อพบว่าเพื่อนของท่านเข้าใจผิดเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน ท่านไม่สนใจอธิบายข้อเท็จจริงที่ถูกต้องแม้จะมีโอกาสเหมาะสมก็ตาม **
			ท่านและเพื่อนร่วมงานที่มีที่พักอยู่เส้นทางเดียวกันมาทำงานด้วยรถคันเดียวกันเมื่อมีโอกาสเหมาะสม
			ท่านตั้งใจเลือกพรรคการเมืองที่นโยบายชัดเจนเรื่องการส่งเสริมพลังงานทางเลือกเมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไป
			ท่านตั้งใจจะร้องเรียนหน่วยงานรัฐเมื่อพบเห็นองค์กรหรือคนที่ละเมิดกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม
			ท่านเลือกใช้รถสาธารณะแม้จะไม่สะดวกสบายเท่ารถส่วนตัวเพราะต้องการลดก๊าซเรือนกระจก
			ท่านรับประทานอาหารที่เป็นพืชผักมากกว่าเนื้อสัตว์ขนาดใหญ่เพราะต้องการลดก๊าซเรือนกระจก
			ท่านพยายามลดการพิมพ์เอกสารในกระบวนการทำงานและหันมาทำงานด้วยรูปแบบออนไลน์แทน **
			ท่านเดินขึ้นบันไดแทนการใช้ลิฟท์เมื่อมีโอกาส เพื่อลดการใช้พลังงานไฟฟ้า **

			ท่านหาวิธีการแยกขยะในครัวเรือนของท่าน ** ท่านต้องการเข้าร่วมการรณรงค์ในลักษณะต่างๆ เพื่อให้รัฐบาลดำเนินการด้านความเป็นธรรมทางสิ่งแวดล้อม
ความตระหนักรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างความ เสี่ยงของการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศกับวิถีชีวิต ในท้องถิ่น	ด้านสิ่งแวดล้อม	ท่านกังวลใจในความไม่แน่นอนของนโยบายรัฐต่อการช่วยเหลือชุมชนที่เดือดร้อนจากน้ำกักเซาะชายฝั่ง ท่านหาข้อมูลเพิ่มเติมว่า Covid-19 มีความเชื่อมโยงกับภาวะโลกร้อนหรือไม่ ท่านหาข้อมูลด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมที่พักก่อนตัดสินใจเดินทางไปพักเพื่อการท่องเที่ยว ท่านสนใจว่าเกษตรกรไทยจะปรับตัวอย่างไรในภาวะภัยแล้ง	
		ด้านเศรษฐกิจ	ท่านบริจาคเงินให้โครงการของมูลนิธิหรือสถาบันที่ศึกษาวิจัยด้านพลังงานทางเลือก องค์กรธุรกิจควรหันมาปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้เชื้อเพลิงในกระบวนการผลิตมากกว่าจัดกิจกรรมรณรงค์ปลูกต้นไม้ ท่านไม่สนับสนุนให้ขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่มในรายการสินค้าที่มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สูงในกระบวนการผลิต ท่านสนับสนุนให้องค์กรธุรกิจจัดกิจกรรม CSR ที่พาพนักงานไปปลูกป่าในที่ห่างไกลเพราะจะช่วยลดก๊าซเรือนกระจก ถ้าท่านมีเงินมากพอที่จะลงทุนในหุ้น ท่านจะลงทุนในธุรกิจและโครงการที่พัฒนาเทคโนโลยีพลังงานสะอาด ท่านสนใจความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการลงทุนในโรงไฟฟ้าถ่านหินเพิ่มในประเทศ
		ด้านวัฒนธรรม	ท่านกังวลใจว่าภาวะโลกร้อนจะทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นในประเทศไทยบางแห่งสูญหายไป ท่านคิดว่ารัฐควรเร่งแก้ปัญหาโบราณสถานในเขตนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจนน้ำเพราะพายุรุนแรงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เราควรส่งเสริมความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนเทคนิคต่างๆ ที่แต่ละชุมชนในประเทศทดลองใช้เพื่อลดผลกระทบทางธรรมชาติจากภาวะโลกร้อน วัฒนธรรมของชนเผ่าที่อยู่อาศัยในผืนป่าเป็นอุปสรรคสำคัญในการรักษาพื้นที่กักเก็บคาร์บอนไดออกไซด์ของประเทศ **
ความรู้เท่าทันสื่อประเภท ข่าว หมายถึง ระดับ ความรู้ (knowledge) และทักษะ (skill) ของ ผู้บริโภคข่าวในการทำ ความเข้าใจเนื้อหาข่าว โครงสร้างข่าว แปล ความหมาย ตีความ ให้ สอดคล้องกับบริบท สถานการณ์ปัจจุบัน	ความรู้	เกี่ยวกับ อุตสาหกรรมสื่อ	สำนักข่าวมีรายได้จากเงินค่าโฆษณาที่องค์กรธุรกิจซื้อเวลามากกว่ารายได้ที่รับจากการขายสินค้า เช่น ขายหนังสือพิมพ์ให้กับผู้อ่าน เป็นต้น องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่มีหน่วยงานสื่อสารมวลชนสัมพันธ์ที่ติดต่อกับนักข่าวได้ตลอดเวลา องค์กรข่าวควรรักษาความเป็นกลางในการรายงานข่าว แต่ก็ต้องรักษาสภาพคล่องทางการเงินไปพร้อมๆ กัน
		เกี่ยวกับการผลิตข่าว	ปัจจุบันองค์กรข่าวในประเทศไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับข่าวสิ่งแวดล้อมด้วยการตั้งโต๊ะข่าวสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นทางการ เมื่อนักข่าวต้องการข้อมูลการทำข่าวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมักเริ่มจากการติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐเป็นอันดับแรกเพื่อประหยัดเวลาในการทำงาน ** นักข่าวมักใช้รูปหมิวหรือสัตว์ที่น่ารักมาประกอบสื่อบางภาวะโลกร้อนเพราะต้องการกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในปัญหาได้มากขึ้น ** ข่าวเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนที่มีแหล่งข่าวเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นข่าวที่มีข้อเท็จจริงถูกต้องเสมอ
			ข่าวภัยพิบัติขนาดใหญ่ในบางประเทศเช่น ไฟป่าที่ออสเตรเลีย ช่วยทำให้ผู้อ่านทั่วโลกเข้าใจผลกระทบจากภาวะโลกร้อนในท้องถิ่นของตนได้มากขึ้น **

รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของข่าว บทบาทของข่าว นโยบายขององค์กรข่าว อุตสาหกรรมการผลิตข่าว ความสำคัญของแหล่งข่าว กระบวนการผลิตข่าว ผู้บริโภคข่าวที่มีความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวจะสามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองในชีวิตประจำวันได้มาก	ทักษะ	ความสำคัญของข่าว การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ข่าวผลกระทบของภาวะโลกร้อนต่อระบบนิเวศในท้องถิ่นช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น **
			เนื้อหาข่าวที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีค่านิยมด้านเศรษฐกิจและการปกครองแฝงอยู่ด้วย **
			ผู้อ่านข่าวมีบทบาทกระตุ้นสื่อมวลชนรายงานข่าวภาวะโลกร้อน
		Personal locus	ท่านมักตั้งใจค้นหาข่าวสถานการณ์เกี่ยวกับภาวะโลกร้อนในประเทศเพื่อติดตามปัญหา
			ท่านอ่านข่าวเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนเฉพาะเวลาที่เพื่อนของท่านแชร์ข้อมูลใน social media
			เมื่อท่านอ่านข่าวเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนใน social media ท่านมักอ่านทั้งโพสต์และ comment **
			ท่านมักใช้เวลาอ่านข่าวภาวะโลกร้อนถ้าเห็นรูปภาพที่น่ากลัวของภัยธรรมชาติก่อนเป็นอันดับแรก
			เมื่อได้ยินหรือได้เห็นคำว่า "โลกร้อน" ในพาดหัวข่าวท่านมักเลิกสนใจเนื้อหา เพราะเป็นเรื่องที่จำเจ **
			พาดหัวข่าวโลกร้อนที่ใช้ภาษาน่าตื่นเต้นมากๆ บ่งบอกว่าประเด็นข่าวนั้นเป็นเรื่องสำคัญ
		การตรวจสอบข่าว และการเป็นผู้สื่อสาร	เมื่ออ่านข่าวเกี่ยวกับสินค้าหรือกิจกรรมที่อ้างว่าช่วยลดโลกร้อน ท่านมักเกิดข้อสงสัยถึงความเป็นไปได้ตามหลักวิทยาศาสตร์
			ท่านมักค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานวิจัยที่ถูกอ้างถึงในข่าวเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน
			ท่านพยายามอ่านข่าวในประเด็นเดียวกันจากสำนักข่าวสองแห่งขึ้นไปเพื่อเปรียบเทียบเนื้อหา
			ท่าน post หรือ share ความคิดเห็นและเรื่องราวที่สะท้อนความเร่งด่วนของปัญหาโลกร้อนใน social media

**หมายเหตุ : ข้อความที่มีเครื่องหมายดอกจันเป็นข้อความที่ไม่ได้ใช้งานจริง เพราะผู้วิจัยคัดออกหลังจากการทดสอบความน่าเชื่อถือ (reliability) ของเครื่องมือวิจัย

3.6 ตัวแปรในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

สมมติฐานที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะมีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน (climate change literacy)

ตัวแปรอิสระ เพศสภาพ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ วิถีชีวิตในเมือง

ตัวแปรตาม ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน (climate change literacy)

สมมติฐานที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะมีความความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ เพศสภาพ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ วิถีชีวิตในเมือง

ตัวแปรตาม ความความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สมมติฐานที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะมีความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภท ข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ เพศสภาพ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ วิถีชีวิตในเมือง

ตัวแปรตาม ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สมมติฐานที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะมีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภท ข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ เพศสภาพ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ วิถีชีวิตในเมือง

ตัวแปรตาม ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สมมติฐานที่ 5 ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy) มีความสัมพันธ์กับ ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ตัวแปรอิสระ ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy)

ตัวแปรตาม ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สมมติฐานที่ 6 ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy) มีความสัมพันธ์กับ ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ตัวแปรอิสระ ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy)

ตัวแปรตาม ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สมมติฐานที่ 7 ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy) มีความสัมพันธ์กับ ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ตัวแปรอิสระ ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy)

ตัวแปรตาม ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สมมติฐานที่ 8 ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy) มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ตัวแปรอิสระ ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy)

ตัวแปรตาม ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 9 ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy) มีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ตัวแปรอิสระ ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy)

ตัวแปรตาม ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สมมติฐานที่ 10 ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy) มีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ตัวแปรอิสระ ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy)

ตัวแปรตาม ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

3.7 การวัดค่าตัวแปร

- 3.7.1 คำถามในส่วนที่ 2 ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy) เป็นคำถามวัดความรู้ให้เลือกตอบ 2 ทางเลือก ได้แก่ ถูก ผิด โดยกำหนดให้มีระดับค่าคะแนนแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือระดับน้อย (0-4 คะแนน) ระดับกลาง (5-8 คะแนน) ระดับมาก (9-11 คะแนน)
- 3.7.2 คำถามในส่วนที่ 3 ความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change awareness) เป็นข้อความที่สะท้อนถึงความตระหนักของกลุ่มตัวอย่างต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำนวน 24 ข้อ โดยกลุ่มตัวอย่างตอบตามระดับการปฏิบัติโดยมีระดับค่าคะแนนดังนี้

	คะแนนข้อความเชิงบวก	คะแนนข้อความเชิงลบ
ประจำ	5	1
บ่อยๆ	4	2
บางครั้ง	3	3
นานๆ ครั้ง	2	4
ไม่เคย	1	5

จากค่าคะแนนที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถามนั้นจะนำมาแปลความหมายดังนี้

ตารางที่ 3.2 คะแนนเฉลี่ยและการแปลความหมายระดับความตระหนัก

คะแนนเฉลี่ย		การแปลความหมาย
1.00 – 1.50		ไม่มีความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
1.51 – 2.50		มีความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่ำ
2.51 – 3.50		มีความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศปานกลาง
3.51 – 4.50		มีความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมาก
4.51 – 5.00		มีความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสูงมาก

3.7.3

3.7.4 คำถามในส่วนที่ 4 จำนวน 6 ข้อ ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอนย่อย ได้แก่

3.7.4.1 ส่วนคำถามวัดตัวแปรย่อยความรู้ (Knowledge) เป็นคำถามวัดความรู้ให้เลือกตอบ 3 ทางเลือก ได้แก่ ถูก ผิด ไม่แน่ใจ โดยกำหนดให้มีระดับค่าคะแนนแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือระดับน้อย (0-2 คะแนน) ระดับกลาง (3-4 คะแนน) ระดับมาก (5-6 คะแนน)

3.7.4.2 ส่วนคำถามวัดตัวแปรย่อยทักษะ (skill) เป็นคำถามวัดความถี่ของพฤติกรรมให้เลือกตอบ 4 ทางเลือกตามระดับพฤติกรรม ได้แก่

	คะแนนข้อความเชิงบวก	คะแนนข้อความเชิงลบ
ประจำ	3	3
บางครั้ง	2	2
ไม่เคย	1	1
จำไม่ได้	0	0

จากค่าคะแนนที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถามนั้นจะนำมาแปลความหมายดังนี้

ตารางที่ 3.3 คะแนนเฉลี่ยและการแปลความหมายระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
0.00 – 1.50	ไม่มีทักษะด้านความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
1.51 – 2.50	มีทักษะด้านความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่ำ
2.51 – 3.00	มีทักษะด้านความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมาตรฐาน

3.8 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- ผู้วิจัยทดสอบค่าความเที่ยงตรง (validity) และความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) ของแบบสอบถามดังนี้
- 3.8.1 ความเที่ยงตรง (validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เรียงมาให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณาทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) ความเที่ยงตรงของโครงสร้าง (construction validity) พร้อมทั้งพิจารณาเรื่องความเหมาะสมของภาษาที่ใช้เพื่อให้ข้อคำถามต่างๆ มีความชัดเจนมากพอ และปรับปรุงแบบสอบถามให้สามารถสื่อความหมายกับผู้ตอบได้ตรงกัน

3.8.2 ความเชื่อมั่น (reliability) ผู้วิจัยใช้การทดสอบแบบสอบถาม (pretest) กับผู้ที่มีคุณสมบัติตรงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 ชุด ซึ่งเป็นการทดสอบผ่านการทำแบบทดสอบแบบออฟไลน์ เพื่อนำผลทดสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือ โดยการใช้เทคนิคการวัดความสอดคล้องภายในชุดเดียวกัน (internal consistency method) ด้วยวิธีการทางสถิติดังนี้

- 1) การทดสอบค่าความเชื่อมั่นด้วยสูตร Kuder-Richardson ในแบบสอบถามส่วนที่เป็นคำถามเรื่องความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และคำถามเรื่องความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งนี้ผลการทดสอบครั้งแรกได้ค่าความยากง่ายของคำถามอยู่ที่ .10 – 1.00 ผู้วิจัยจึงตัดข้อคำถามบางข้อออกและเลือกใช้เฉพาะข้อคำถามที่ได้ค่าเฉลี่ยระหว่าง .2-.8 ซึ่งนับว่ามีความยากง่ายพอเหมาะและนำแบบสอบถามไปใช้งานจริงได้ (ดูตารางแสดงผลการทดสอบได้ในภาคผนวก)
- 2) การหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ของครอนบาค (Cronbach'Alpha coefficient) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ในแบบสอบถามส่วนข้อคำถามเรื่องความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และข้อคำถามเรื่องทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งนี้ผลการทดสอบครั้งแรกได้ค่า .782 และ .899 ผู้วิจัยได้ตัดข้อคำถามที่ได้ค่าคะแนนน้อยออกไป จึงทำให้ผลการทดสอบครั้งที่สองมีค่าคะแนน .805 และ .902 ซึ่งมีค่ามากกว่า .70 จึงนับว่ามีความเชื่อมั่นมากพอและนำแบบสอบถามไปใช้งานจริงได้ (ดูตารางแสดงผลการทดสอบได้ในภาคผนวก)

จากผลการทดสอบค่าความเที่ยงตรง (validity) และความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) นั้นโดยสรุปผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามลงในแพลตฟอร์มออนไลน์ ในกระบวนการนี้ผู้วิจัยได้จัดลำดับข้อคำถามตามโครงสร้างของแบบสอบถามใหม่ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ตอบแบบสอบถามให้มากที่สุด โดยสรุปแล้วแบบสอบถามออนไลน์นี้ประกอบไปด้วยส่วนของคำถามดังนี้ (ดูแบบสอบถามฉบับเต็มได้ในภาคผนวก)

- 1) ข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัย และแบบตอบรับยินยอมเป็นอาสาสมัคร
- 2) ส่วนคำถามคัดกรอง (screening question) 3 ข้อ เพื่อคัดเลือกเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่มีวิถีชีวิตในกรุงเทพมหานคร และแบ่งกลุ่มผู้ที่มีวิถีชีวิตนอกเขตเศรษฐกิจ และผู้ที่มีวิถีชีวิตในเขตเศรษฐกิจ 10 เขตของพื้นที่เศรษฐกิจของกรุงเทพมหานครตามที่กำหนดในระเบียบวิธีวิจัย เพื่อจัดสรรโควตาของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามตามจำนวน
- 3) คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ โดยแบ่งคำถามลักษณะประชากรได้แก่ เพศสภาพ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา 4 ข้อ
- 4) คำถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวม 11 ข้อ ประกอบด้วยประเด็นหลักได้แก่
 - ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
 - ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับนานาชาติด้านการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change policy and administration literacy)
 - ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่จะเกิดกับระบบนิเวศ และทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่น
- 5) คำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวม 6 ข้อ แยกเป็นความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมสื่อมวลชน ความรู้เกี่ยวกับวิธีการทำงานของผู้สื่อข่าวเมื่อทำข่าวประเด็นสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- 6) คำถามเกี่ยวกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวม 8 ข้อ แยกออกเป็นความเข้าใจเกี่ยวกับแรงขับและความต้องการของตนเองในการบริโภคข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (personal locus) ทักษะในการตรวจสอบข่าวสาร และทักษะของการเป็นผู้ส่งสาร ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 7) คำถามเกี่ยวกับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวม 24 ข้อ ประกอบด้วยประเด็นหลักได้แก่ความตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเองต่อการแก้ปัญหาและการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับวิถีชีวิตในท้องถิ่น
- 8) ส่วนเฉลยคำถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

3.9 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ร่างไว้แล้วและผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ไปสร้างแบบสำรวจออนไลน์ โดยผู้วิจัยจะเลือกให้ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มการสำรวจทางอินเทอร์เน็ต (internet-based survey provider) ที่มีคุณภาพ มีความน่าเชื่อถือ ปลอดภัย และพิจารณาถึงความคุ้มค่าของค่าใช้จ่ายซึ่งต้องอยู่ในงบประมาณของการวิจัยครั้งนี้ เกณฑ์การพิจารณาพื้นฐานคือเรื่องของฟังก์ชันที่ตอบสนองต่อลำดับขั้นและเนื้อหาของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้ ความสะดวกในการนำออก (export) ข้อมูลในรูปแบบของไฟล์ excel และ SPSS นอกจากนั้นผู้วิจัยยังมีเกณฑ์เพิ่มเติมอื่นๆ เพื่อพิจารณาคัดเลือกผู้ให้บริการแพลตฟอร์มการสำรวจทางอินเทอร์เน็ต (internet-based survey provider) ดังหัวข้อต่อไปนี้

3.9.1 เกณฑ์คุณสมบัติผู้ให้บริการแพลตฟอร์มการสำรวจทางอินเทอร์เน็ต (internet-based survey provider)

- 3.9.1.1 ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มการสำรวจทางอินเทอร์เน็ต (internet-based survey provider) มีระบบรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในระบบปิดด้วยพื้นที่ server ขององค์กรเอง มีระบบสำรองข้อมูล ลดความเสี่ยงด้านการสูญหายของข้อมูล
- 3.9.1.2 ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มการสำรวจทางอินเทอร์เน็ต (internet-based survey provider) มีมาตรฐานการรักษาความเป็นส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นไปตามกฎหมายด้านความเป็นส่วนตัวของนานาชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการบังคับใช้ พรบ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย ในปี 2564 อย่างเต็มรูปแบบ
- 3.9.1.3 ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มการสำรวจทางอินเทอร์เน็ต (internet-based survey provider) อนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ที่ได้เก็บจากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดตลอดทั้งกระบวนการวิจัย
- 3.9.1.4 สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล การใช้งานข้อมูล และการทำลายข้อมูลที่เก็บจากผู้ตอบแบบสอบถามเป็นของผู้วิจัย
- 3.9.1.5 ผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลที่เก็บได้จากแบบสอบถามนั้นแต่เพียงผู้เดียว ไม่เป็นโอกาสให้ third party รวมทั้งบริษัทผู้ให้บริการแพลตฟอร์มการสำรวจทางอินเทอร์เน็ต (internet-based survey provider) เข้าใช้ และเข้าถึงข้อมูลได้โดยผู้วิจัยไม่ได้อนุญาต
- 3.9.1.6 แพลตฟอร์มการสำรวจทางอินเทอร์เน็ต (internet-based survey provider) มีระบบควบคุมป้องกันการทำแบบสอบถามซ้ำหลายครั้งของผู้ตอบแบบสอบถามคนเดิม

3.9.1.7 รองรับภาษาไทย

เมื่อคัดเลือกผู้ให้บริการแพลตฟอร์มการสำรวจทางอินเทอร์เน็ต (internet-based survey provider) ที่ได้มาตรฐาน และดำเนินการด้านการเข้าใช้บริการเรียบร้อยแล้วจึงสร้าง Username และ Password ของผู้วิจัยใน platform ดังกล่าว และนำแบบสอบถามที่ได้ร่างไว้ไปสร้างเป็นแบบสอบถามออนไลน์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามจะสามารถเข้าถึงได้ผ่าน URL link หรือ QRcode ที่ผู้วิจัยส่งให้ผ่าน Email ส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามหรือช่องทาง Social media อื่นที่อาสาสมัครผู้ตอบแบบสอบถามสะดวก ผู้วิจัยวางแผนขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.9.2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 3.9.2.1 ผู้วิจัยและ/หรือผู้ช่วยวิจัยเลือกพื้นที่แหล่งชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ตามเขตที่กำหนดไว้ในข้อ 3.4.2 เช่น ย่าน อาคารสำนักงานขนาดใหญ่ ย่านคอนโดมิเนียม ร้านกาแฟ เป็นต้น
- 3.9.2.2 ผู้วิจัยและ/หรือผู้ช่วยวิจัยประสานงานติดต่อกับหน่วยงานของบริษัทห้างร้านในพื้นที่เป้าหมายเพื่ออธิบายโครงการวิจัยและขออนุญาตแจกแบบสอบถามออนไลน์ในพื้นที่
- 3.9.2.3 เมื่อได้รับอนุญาตแล้วผู้วิจัยและ/หรือผู้ช่วยวิจัยได้ขอให้หน่วยงานของบริษัทห้างร้านส่งหนังสือเชิญชวนเข้าร่วมโครงการวิจัยที่อธิบายเป้าหมายโครงการวิจัย และประโยชน์ของโครงการวิจัย พร้อมทั้งระบุว่าการเป็นอาสาสมัครตอบแบบสอบถามนี้ไม่ได้รับค่าตอบแทน และ URL link ของแบบสอบถามออนไลน์ให้กับประชากรในพื้นที่ ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลออนไลน์นี้ใช้เวลาทั้งสิ้น 4 เดือน คือระหว่างมกราคม – เมษายน 2564 จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบตามเป้าหมายของโครงการวิจัย

3.10 กรรมวิธีทางข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ครบทั้งหมด และได้ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้มาทุกชุด ซึ่งสามารถเรียกดูได้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มการสำรวจทางอินเทอร์เน็ต (internet-based survey provider) จากนั้นจึงทำการนำออก (export) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดในรูปแบบไฟล์ Excel และ ไฟล์ SPSS โดยเลือกแยกการ export ออกเป็นทั้งแบบชุดข้อมูลเดียวและการประมวลผลข้อมูลเบื้องต้นจากแบบสอบถามทั้งหมดผ่านระบบประมวลผลข้อมูล Qualtrics XM: StatIQ ด้วยการเลือกใช้สถิติพื้นฐานเชิงพรรณนา ส่วนการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้จะเลือกใช้สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistic) รายละเอียดของกรรมวิธีทางข้อมูลโดยใช้สถิติรูปแบบต่างๆ มีดังนี้

- 3.10.1 สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ใช้ตารางแจกแจงความถี่ (frequency distribution) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบการแปลความหมายเชิงบรรยายเพื่ออธิบายลักษณะเบื้องต้นทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ วิถีชีวิต เพศสภาพ ระดับการศึกษา อายุ อาชีพ ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความรู้เท่าทันสื่อ
- 3.10.2 สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ผู้วิจัยใช้เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยทั้ง 10 ข้อ เพื่อให้สามารถอ้างอิงไปยังประชากรทั้งหมดของการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยวางแผนจะกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยมีแนวทางการใช้ประเภทของสถิติตามรายชื่อสมมติฐานดังนี้

ตารางที่ 3.4 สมมติฐาน ตัวแปร และสถิติที่เลือกใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สมมติฐานที่	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	สถิติ
1.1	เพศสภาพ (nominal scale)	ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ANOVA
1.2	ระดับการศึกษา (ordinal scale)	ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ANOVA
1.3	อายุ (ordinal scale)	ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ANOVA
1.4	รายได้ (ordinal scale)	ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ANOVA
1.5	วิถีชีวิต (nominal scale)	ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	T-Test
2.1	เพศสภาพ (nominal scale)	ความความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ANOVA
2.2	ระดับการศึกษา (ordinal scale)	ความความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ANOVA
2.3	อายุ (ordinal scale)	ความความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ANOVA
2.4	รายได้ (ordinal scale)	ความความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ANOVA
2.5	วิถีชีวิต (nominal scale)	ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ (interval scale)	T-Test
3.1	เพศสภาพ (nominal scale)	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ANOVA
3.2	ระดับการศึกษา (ordinal scale)	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ANOVA
3.3	อายุ (ordinal scale)	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ANOVA
3.4	รายได้ (ordinal scale)	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ANOVA
3.5	วิถีชีวิต (ordinal scale)	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ (interval scale)	T-Test

4.1	เพศสภาพ (nominal scale)	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ANOVA
4.2	ระดับการศึกษา (ordinal scale)	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ANOVA
4.3	อายุ (ordinal scale)	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ANOVA
4.4	รายได้ (ordinal scale)	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ANOVA
4.5	วิถีชีวิต (nominal scale)	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	T-Test
5	ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	Pearson Correlation
6	ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	Pearson Correlation
6	ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	Pearson Correlation
7	ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	Pearson Correlation
8	ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	Pearson Correlation
9	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (interval scale)	Pearson Correlation

จากวิธีการวิจัยที่ได้นำเสนอทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการวางแผนวิจัย การออกแบบ การดำเนินการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ผลวิจัยทั้งสิ้นราว 10 เดือน ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยในบทที่ 4

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคนในเมืองใหญ่: ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรู้คิด”(Media Literacy in Climate Change News of Urban Lifestyle People: the relationship between cognitive factors)” เก็บข้อมูลจากอาสาสมัครจำนวน 557 คน ระหว่างวันที่ 4 มกราคม – 30 เมษายน 2564 ผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษานี้ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) และสถิติเชิงอนุมาน (inferential statistic) แบ่งการนำเสนอผลการศึกษานี้ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรกเป็นการนำเสนอผลการศึกษาคงลักษณะของตัวแปรผ่านการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่ออธิบายคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ในด้านต่างๆ ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม

ส่วนการนำเสนอในตอนี่ 2 เป็นผลการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples T-Test) การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน (ANOVA) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) การนำเสนอผลการศึกษาในส่วนนี้จะเรียงเรียงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ได้แก่

- 1) ลักษณะทางประชากรกับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 2) ลักษณะทางประชากรกับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 3) ลักษณะทางประชากรกับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 4) ลักษณะทางประชากรกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 5) ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 6) ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 7) ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 8) ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 9) ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 10) ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ผลการศึกษาของการวิจัยเรื่อง “ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคนในเมืองใหญ่: ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรู้คิด” นำเสนอได้ดังต่อไปนี้

4.1 ลักษณะทางประชากร

คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่การวิจัยนี้มุ่งศึกษาได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา และวิถีชีวิตของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 557 คน และใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งได้ผลการศึกษาคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ดังจะนำเสนอทีละประเด็นดังต่อไปนี้

4.1.1 คุณลักษณะด้านวิถีชีวิตในเมือง (Urban lifestyle)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้มีวิถีชีวิตในเมืองเขตเศรษฐกิจคิดเป็นร้อยละ 78.8 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 21.2 เท่านั้นที่เป็นผู้มีวิถีชีวิตนอกเมือง ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนร้อยละของวิถีชีวิตในเมืองของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะวิถีชีวิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ในเมืองเขตเศรษฐกิจ	439	78.8
นอกเมือง	118	21.2
รวม	557	100.0

เมื่อจำแนกเฉพาะผู้ที่มีวิถีชีวิตในเมืองเขตเศรษฐกิจนั้นจะพบว่าเขตพื้นที่ที่กลุ่มตัวอย่างใช้ชีวิตประจำวันสูงสุดเป็นเขตพื้นที่เศรษฐกิจ โดยสามอันดับแรกได้แก่ เขตปทุมวัน (ร้อยละ 13.1) เขตจตุจักร (ร้อยละ 11.7) และเขตปญาไท (ร้อยละ 10.1) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนร้อยละของพื้นที่ที่กลุ่มตัวอย่างใช้ชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่ในกรุงเทพมหานคร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปทุมวัน	73	13.1
บางรัก	29	5.2
สาทร	40	7.2
วัฒนา	30	5.4
จตุจักร	65	11.7
บางซื่อ	47	8.4
ดินแดง	34	6.1
ราชเทวี	34	6.1
ปญาไท	56	10.1
ห้วยขวาง	31	5.6
เขตอื่นในกรุงเทพมหานคร	118	21.2
รวม	557	100.0

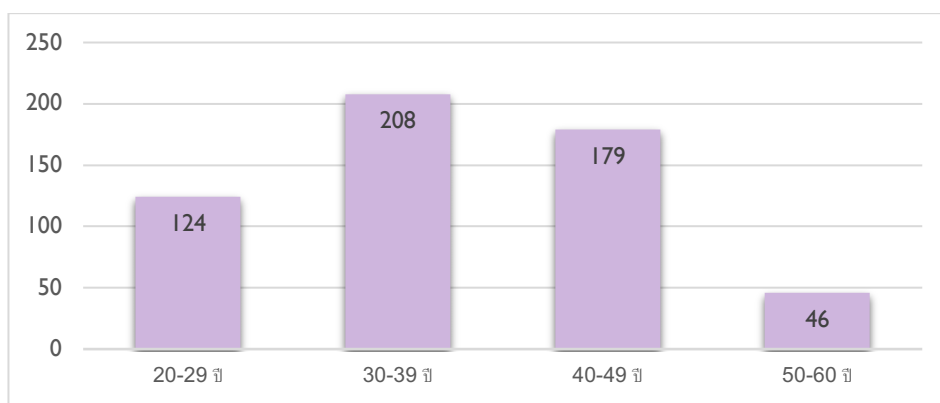
4.1.2 คุณลักษณะด้านอายุ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 208 คน อายุระหว่าง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.7 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.1 (179 คน) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่อายุระหว่าง 20-29 ปี มีจำนวนร้อยละ

22.3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (124 คน) และกลุ่มตัวอย่างที่อายุ 50-60 ปี มีจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 8.3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (46 คน) ดังแสดงในตารางที่ 4.3 และแผนภูมิที่ 4.1

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวน ร้อยละ ของอายุ ของกลุ่มตัวอย่าง

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	Confidence Interval (Per Cent of Data)
20-29 ปี	124	22.3	19.0% to 25.9%
30-39 ปี	208	37.3	33.4% to 41.4%
40-49 ปี	179	32.1	28.4% to 36.1%
50-60 ปี	46	8.3	6.2% to 10.8%
รวม	557	100.0	

แผนภูมิ 4.1 เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามช่วงอายุ

4.1.3 คุณลักษณะด้านระดับการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และกลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษามากกว่าปริญญาตรีมีจำนวนใกล้เคียงกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีจำนวนร้อยละ 52.8 ของกลุ่มตัวอย่าง (294 คน) และกลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษามากกว่าปริญญาตรีมีจำนวนร้อยละ 47.2 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (263 คน) ดังแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวน และร้อยละของระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

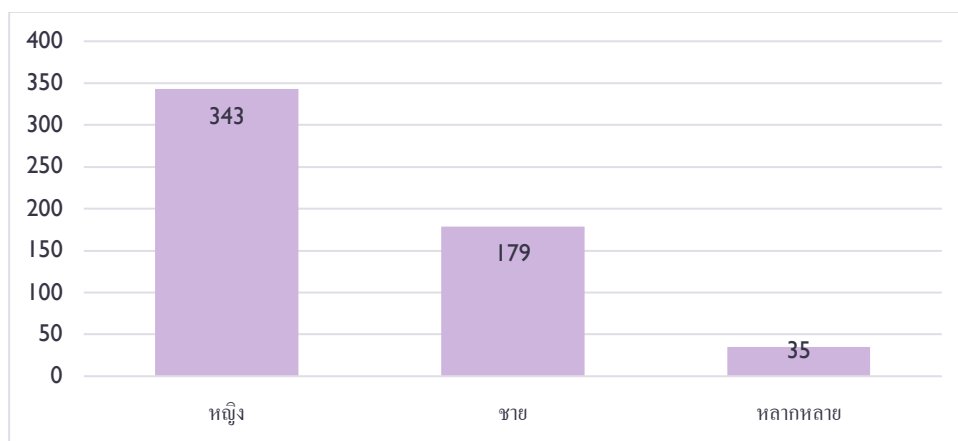
ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	294	52.8
สูงกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	263	47.2
รวม	557	100.0

4.1.4 คุณลักษณะด้านเพศ (Gender)

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 61.6 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นเพศหญิง (343 คน) รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 32.1 (179 คน) และมีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 6.3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นเพศทางเลือก ดังแสดงในตารางที่ 4.5 และแผนภูมิ 4.2

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของเพศของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หญิง	343	61.6
ชาย	179	32.1
หลากหลาย	35	6.3
รวม	557	100

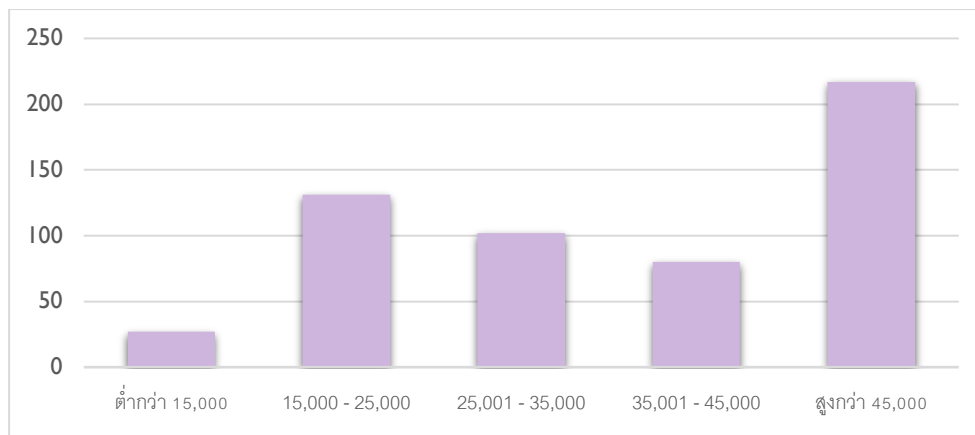
แผนภูมิ 4.2 เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามเพศ

4.1.5 คุณลักษณะรายได้ส่วนตัวต่อเดือน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 39 (217 คน) เป็นกลุ่มผู้มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนสูงมากกว่า 45,000 บาทขึ้นไป รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนระหว่าง 15,000-25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.5 (131 คน) ส่วนผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนระหว่าง 25,001-35,000 มีจำนวนร้อยละ 18.30 และ ผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนระหว่าง 35,001-45,000 บาท มีจำนวนร้อยละ 14.40 ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท นั้นมีจำนวนน้อยที่สุดคือ 27 คน หรือเพียงร้อยละ 4.80 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวน ร้อยละ ของรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ	Confidence Interval (Per Cent of Data)
ต่ำกว่า 15,000	27	4.80	3.4% to 7.0%
15,000 - 25,000	131	23.50	20.2% to 27.2%
25,001 - 35,000	102	18.30	15.3% to 21.7%
35,001 - 45,000	80	14.40	11.7% to 17.5%
สูงกว่า 45,000	217	39.00	35.0% to 43.1%
รวม	557	100.00	

แผนภูมิ 4.3 เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามรายได้ส่วนตัวต่อเดือน

4.2 ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

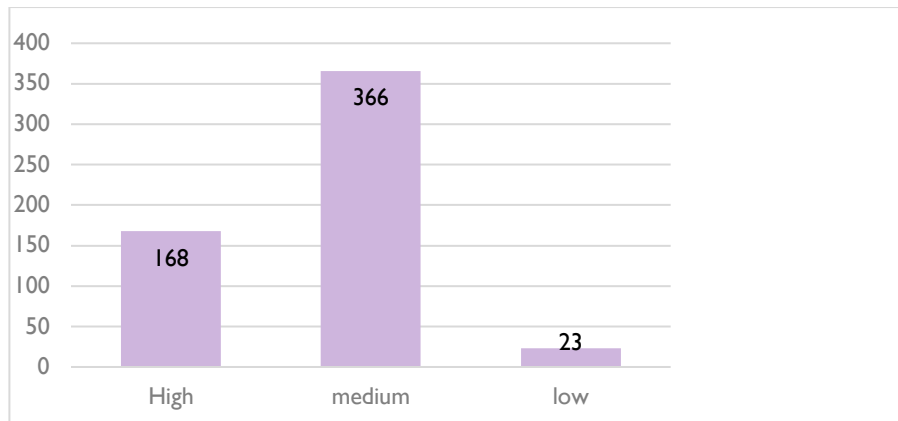
การวิจัยเรื่อง “ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคนในเมืองใหญ่: ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรู้คิด” นี้ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศซึ่งสามารถแยกออกเป็นประเด็นความรู้ย่อยๆ อีก 3 ประเด็น ได้แก่ ความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความรู้เรื่องนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของไทยและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และความรู้เรื่องผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ผู้วิจัยเก็บออกแบบการเก็บข้อมูลตัวแปรนี้ด้วยแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ข้อเท็จจริงของข้อความ 11 ข้อความ ผลการศึกษาในส่วนนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วนย่อย ได้แก่ ผลการศึกษาความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยรวม ผลการศึกษาความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของกลุ่มตัวอย่างแยกตามรายข้อความ และผลการศึกษาความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของกลุ่มตัวอย่างแยกเป็นรายประเด็น ดังนำเสนอต่อไปนี้

4.2.1 ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยรวม

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 65.7 (366 คน) มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับปานกลาง (5-8 คะแนน) รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับสูง (9-11 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 30.2 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับที่ต่ำ (0-4 คะแนน) มีจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 4.1 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ดังแสดงในตารางที่ 4.7 และแผนภูมิที่ 4.4

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ระดับความรู้เท่าทันสื่อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับสูง	168	30.2
ระดับปานกลาง	366	65.7
ระดับต่ำ	23	4.1
รวม	557	100.0
Min = 3.0, Max = 11.0, AVE = 7.57, SD 1.54		

แผนภูมิ 4.4 เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยรวม

4.2.2 ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกตามข้อความ

เมื่อพิจารณาความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกเป็นรายประเด็นข้อความจะพบว่าข้อความที่กลุ่มตัวอย่างตอบได้ถูกต้องมากที่สุดคือข้อความที่ว่า “การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือที่มักเรียกกันว่าภาวะโลกร้อนเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกสู่ชั้นบรรยากาศมากเกินไป” โดยได้ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.98 ส่วนข้อความที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกต้องน้อยที่สุดคือข้อความที่ว่า “การปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change adaptation) หมายถึงการลดปริมาณของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกที่ปล่อยออกมาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจเท่านั้น” โดยได้ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.20

เมื่อพิจารณาความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกตามข้อความที่เป็นจริงและเป็นเท็จ สำหรับข้อความที่เป็นจริงนั้น ข้อความที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกมากที่สุดคือข้อความ “การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือที่มักเรียกกันว่าภาวะโลกร้อนเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกสู่ชั้นบรรยากาศมากเกินไป” (ร้อยละ 98) รองลงมาคือข้อความว่า “ภัยแล้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องหลายปีมานี้เป็นผลกระทบจากภาวะโลกร้อน” (ร้อยละ 95.2) รองลงมาคือข้อความที่ว่า “วิถีชีวิตของชุมชนประมงพื้นบ้าน เช่น เกาะมุกด์ ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรังกำลังมีความเสี่ยงจากภาวะโลกร้อน” (ร้อยละ 89.0) รองลงมาคือข้อความที่ว่า “ความขัดแย้งในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนในประเทศไทยจะมีมากขึ้นเมื่อภาวะโลกร้อนรุนแรงขึ้น” (ร้อยละ 87.6) ต่อมาคือข้อความว่า “ปัจจุบันประเทศไทยใช้พลังงานหมุนเวียนไม่ถึงร้อยละ 20 ในการผลิตไฟฟ้าในระบบ” (ร้อยละ 79.2) ต่อมาคือข้อความว่า “ปัญหาน้ำป่าไหลหลากในเขตกรุงเทพฯ มีรสชาติเค็มผิดปกติคือผลกระทบที่เกิดจากภัยแล้งเพราะภาวะโลกร้อน” (ร้อยละ 65.5) และข้อความ “องค์กรธุรกิจต่างๆ สามารถใช้เงินซื้อคาร์บอนเครดิตจากต่างประเทศได้” (ร้อยละ 61.9) ตามลำดับ

ส่วนข้อความที่เป็นเท็จนั้นข้อความที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกมากที่สุด คือ “การส่งเสริมให้ผลิตและจำหน่ายถุงผ้าลดโลกร้อนมากขึ้นจะช่วยลดโลกร้อนได้โดยตรง” (ร้อยละ 60.1) รองลงมาได้แก่ “การบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพเพื่อช่วยให้เกษตรกรดำเนินกิจกรรมการเพาะปลูกได้เป็นเรื่องสำคัญแต่ไม่ใช่ภารกิจในการบริหารจัดการภาวะโลกร้อน” (ร้อยละ 56.4) ต่อมาคือข้อความ “ประเทศไทยไม่อยู่ในกลุ่มประเทศที่จะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากนานาชาติเพื่อนำมาใช้ในการกิจกรรมการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” (ร้อยละ 43.3) และข้อความที่มีกลุ่มตัวอย่างตอบถูกน้อยที่สุดคือ “การปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change adaptation) หมายถึงการลดปริมาณ

ของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกที่ปล่อยออกมาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจเท่านั้น” (ร้อยละ 20.5) ดังที่แสดงผลในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวน และร้อยละ ของความรู้เรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ข้อความ	ตอบถูก	ตอบผิด	ค่าเฉลี่ย	SD
ข้อความที่เป็นจริง				
การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือที่มักเรียกกันว่าภาวะโลกร้อนเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกสู่ชั้นบรรยากาศมากเกินไป	546 (98.0)	11 (2.0)	0.98	0.1
องค์กรธุรกิจต่างๆ สามารถใช้เงินซื้อคาร์บอนเครดิตจากต่างประเทศได้	345 (61.9)	212 (38.1)	0.61	0.5
ปัจจุบันประเทศไทยใช้พลังงานหมุนเวียนไม่ถึงร้อยละ 20 ในการผลิตไฟฟ้าในระบบ	441 (79.2)	116 (20.8)	0.79	0.4
ความขัดแย้งในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนในประเทศไทยจะมีมากขึ้นเมื่อภาวะโลกร้อนรุนแรงขึ้น	488 (87.6)	69 (12.4)	0.80	0.3
ภัยแล้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องหลายปีมานี้เป็นผลกระทบจากภาวะโลกร้อน	530 (95.2)	27 (4.8)	0.95	0.2
ปัญหาน้ำประปาในเขตกรุงเทพฯ มีรสชาติเค็มผิดปกติคือผลกระทบที่เกิดจากภัยแล้งเพราะภาวะโลกร้อน	365 (65.5)	192 (34.5)	0.65	0.8
วิถีชีวิตของชุมชนประมงพื้นบ้าน เช่น เกาะมุกด์ ตำบลเกาะลิบง อำเภอ กันตัง จังหวัดตรังกำลังมีความเสี่ยงจากภาวะโลกร้อน	496 (89.0)	61 (11.0)	0.89	0.3
ข้อความที่เป็นเท็จ				
การส่งเสริมให้ผลิตและจำหน่ายถุงผ้าลดโลกร้อนมากขึ้นจะช่วยลดโลกร้อนได้โดยตรง	335 (60.1)	222 (39.9)	0.60	0.5
การปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change adaptation) หมายถึงการลดปริมาณของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกที่ปล่อยออกมาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจเท่านั้น	114 (20.5)	443 (79.5)	0.20	0.4
ประเทศไทยไม่อยู่ในกลุ่มประเทศที่จะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากนานาชาติเพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	241 (43.3)	316 (56.7)	0.43	0.5
การบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพเพื่อช่วยให้เกษตรกรดำเนินกิจกรรมการเพาะปลูกได้เป็นเรื่องสำคัญแต่ไม่ใช่ภารกิจในการบริหารจัดการภาวะโลกร้อน	314 (56.4)	243 (43.6)	0.56	0.5

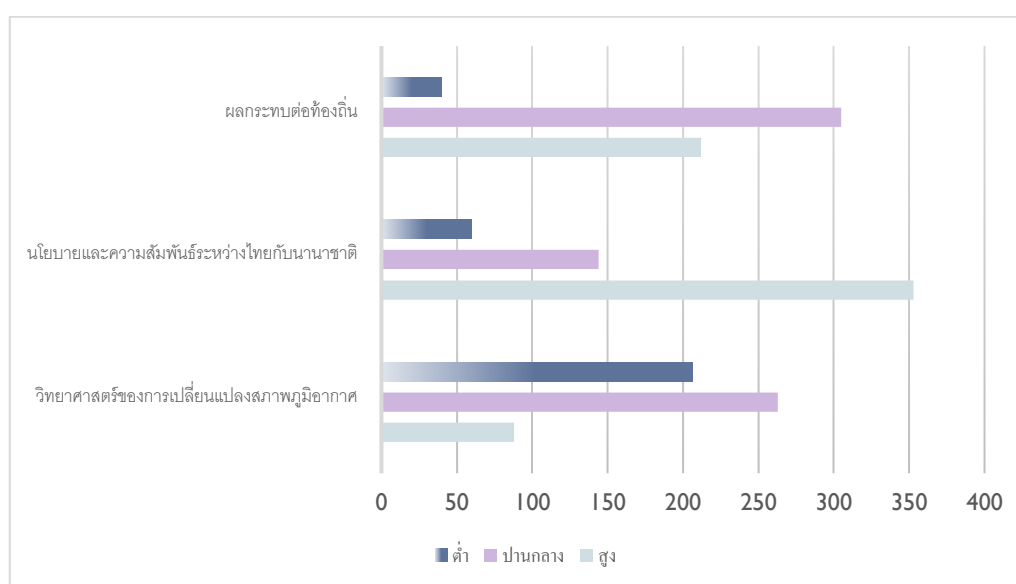
4.2.3 ความรู้เรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกตามประเด็นเรื่อง

เมื่อพิจารณาตามประเด็นสำคัญของความรู้เรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศใน 3 เรื่อง โดยอาศัยค่าเฉลี่ยของคะแนนที่กลุ่มตัวอย่างทำได้จากแบบทดสอบในแต่ละประเด็นความรู้ ได้แก่ เรื่องวิทยาศาสตร์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เรื่องนโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับนานาชาติ และเรื่องผลกระทบที่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีต่อท้องถิ่น จะพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จำนวน 263 คน (ร้อยละ 47.2) มีระดับความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับเรื่องผลกระทบที่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีต่อท้องถิ่นซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 305 (ร้อยละ 54.8) มีความรู้ในระดับปานกลาง ในขณะที่กลุ่ม

ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 353 คน (ร้อยละ 64.3) มีความรู้ในเรื่องนโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับนานาชาติด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับสูง ดังนำเสนอในตารางที่ 4.9 และแผนภูมิที่ 4.5

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด ของระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกเป็นรายเรื่อง

ระดับ	วิทยาศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	นโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับนานาชาติ	ผลกระทบต่อท้องถิ่น
สูง	88 (15.8)	353 (63.4)	212 (38.1)
ปานกลาง	263 (47.2)	144 (25.9)	305 (54.8)
ต่ำ	206 (37.0)	60 (10.8)	40 (7.2)
รวม	557 (100.00)	557 (100.00)	557 (100.00)
AVE	1.79	2.72	3.1
SD	0.70	0.93	0.9
Min	0.00	0.00	0.00
Max	3.00	4.00	4.00

แผนภูมิ 4.5 เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างแยกเป็นรายเรื่อง

4.3 ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การวิจัยเรื่อง “ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคนในเมืองใหญ่: ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรู้คิด” นี้ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศซึ่งสามารถแยกออกเป็นประเด็นความตระหนัก 2 ประเด็นย่อย คือ ความตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลง

สภาพภูมิอากาศ (Climate change risks) กับวิถีชีวิตในท้องถิ่น และความตระหนักรู้ถึงพฤติกรรมของตนเองต่อการแก้ไขปัญหาและการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change adaptation) ผู้วิจัยออกแบบการเก็บข้อมูลตัวแปรนี้ด้วยแบบสอบถามแบบมาตรวัดแบบลิเกิร์ต (Likert scale) ประกอบด้วยข้อความย่อย 24 ข้อความ ผลการศึกษาในส่วนนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วนย่อย ได้แก่ ผลการศึกษาความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยรวม ผลการศึกษาความตระหนักรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของกลุ่มตัวอย่างแยกตามรายข้อความ และผลการศึกษาความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของกลุ่มตัวอย่างแยกเป็นรายประเด็น ดังนำเสนอต่อไปนี้

4.3.1 ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกตามรายข้อความ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของความตระหนักในแต่ละข้อความนั้น จะพบว่าข้อความทั้งหมด 24 ข้อความ มีค่าเฉลี่ยของความตระหนักอยู่ในระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับต่ำ โดยไม่มีข้อความใดเลยที่ได้รับค่าเฉลี่ยในระดับสูงมาก เช่นเดียวกับที่ไม่พบข้อความใดที่มีค่าเฉลี่ยในระดับที่ไม่มีความตระหนักเลย

ข้อความที่กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความตระหนักอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50) มีทั้งหมด 7 ข้อความ โดยมี 2 ข้อความที่กลุ่มตัวอย่างมีระดับค่าเฉลี่ยของความตระหนักมากใกล้เคียงกัน ได้แก่ “ท่านลดการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลด้วยการปิดสวิทช์และถอดปลั๊กเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกครั้งที่ไม่ใช้งาน” (ค่าเฉลี่ย 4.13) และท่านคิดว่าองค์กรธุรกิจควรหันมาปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้เชื้อเพลิงในกระบวนการผลิตมากกว่าจัดกิจกรรมรณรงค์ปลูกต้นไม้ (ค่าเฉลี่ย 4.12) นอกจากนั้นยังมีข้อความอื่นๆ ที่มีระดับค่าเฉลี่ยของความตระหนักอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ได้แก่ ถ้าท่านมีเงินมากพอที่จะลงทุนในหุ้น ท่านจะลงทุนในธุรกิจและโครงการที่พัฒนาเทคโนโลยีพลังงานสะอาด (ค่าเฉลี่ย 3.94) ท่านคิดว่าเราควรส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเทคนิคต่างๆ ที่แต่ละชุมชนในประเทศทดลองใช้เพื่อลดผลกระทบทางธรรมชาติจากภาวะโลกร้อน (ค่าเฉลี่ย 3.89) ท่านไม่สนับสนุนให้ขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่มในรายการสินค้าที่มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สูงในกระบวนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.69) ท่านตั้งใจเลือกซื้อเสื้อผ้าแบบที่ไม่จำเป็นต้องรีด เพื่อประหยัดไฟ (ค่าเฉลี่ย 3.60) ท่านเลือกใช้อุณหภูมิแอร์จะไม่สะดวกสบายเท่าไรส่วนตัวเพราะต้องการลดก๊าซเรือนกระจก (ค่าเฉลี่ย 3.16)

ส่วนกลุ่มข้อความที่กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความตระหนักอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50) นั้น มีทั้งสิ้น 13 ข้อความ ประกอบด้วยข้อความดังต่อไปนี้ ท่านคิดว่ารัฐควรเร่งแก้ปัญหาโบราณสถานในเขตนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจนน้ำเพราะพายุรุนแรงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (ค่าเฉลี่ย 3.43) ท่านกังวลใจในความไม่แน่นอนของนโยบายรัฐต่อการช่วยเหลือชุมชนที่เดือดร้อนจากน้ำกัดเซาะชายฝั่ง (ค่าเฉลี่ย 3.38) ท่านสนใจว่าเกษตรกรไทยจะปรับตัวอย่างไรในภาวะภัยแล้ง (ค่าเฉลี่ย 3.34) ท่านตั้งใจซื้อสินค้าแบรนด์ที่โฆษณาว่าเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแม้ว่าราคาจะแพงกว่าสินค้าแบรนด์อื่น (ค่าเฉลี่ย 3.22) ท่านกังวลใจว่าภาวะโลกร้อนจะทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นในประเทศไทยบางแห่งสูญหายไป (ค่าเฉลี่ย 3.15) ท่านสนับสนุนให้องค์กรธุรกิจ ใน กทม. จัดกิจกรรม CSR ที่พาพนักงานไปปลูกป่าในชนบทที่ห่างไกลเพราะจะช่วยลดก๊าซเรือนกระจก (ค่าเฉลี่ย 3.11) ท่านรับประทานอาหารที่เป็นพืชผักมากกว่าเนื้อสัตว์ขนาดใหญ่เพราะต้องการลดก๊าซเรือนกระจก (ค่าเฉลี่ย 2.97) ท่านต้องการร้องเรียนหน่วยงานรัฐเมื่อพบเห็นองค์กรหรือคนที่ละเมิดกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 2.82) ท่านและเพื่อนร่วมงานที่มีที่พักอยู่เส้นทางเดียวกันมาทำงานด้วยรถคันเดียวกันเมื่อมีโอกาสเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 2.78) ท่านตั้งใจเลือกพรรคการเมืองที่มีนโยบายชัดเจนเรื่องการส่งเสริมพลังงานทางเลือกเมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไป (ค่าเฉลี่ย 2.72) ท่านต้องการเข้าร่วมการรณรงค์ในลักษณะต่างๆ เพื่อให้รัฐบาลดำเนินการด้านความเป็นธรรมทางสิ่งแวดล้อม (2.72) ท่านมองหาและอ่านฉลากคาร์บอนของสินค้าที่ท่านกำลังจะซื้อ (2.61) ท่านสนใจความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการลงทุนในโรงไฟฟ้าถ่านหินเพิ่มในประเทศ (2.56)

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มข้อความจำนวน 4 ข้อความ ที่กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของความตระหนักรู้ในระดับต่ำ ได้แก่ ท่านหาข้อมูลด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมที่พักก่อนตัดสินใจเดินทางไปพักเพื่อการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.40) ท่านมองหาซื้อเสื้อผ้ามือสองมากกว่าเสื้อผ้าที่ผลิตขึ้นมาใหม่ เพราะต้องการลดการใช้ทรัพยากร (ค่าเฉลี่ย 2.22) ท่านหาข้อมูลเพิ่มเติมว่า Covid-19 มีความเชื่อมโยงกับภาวะโลกร้อนหรือไม่ (ค่าเฉลี่ย 2.17) และข้อความ ท่านบริจาคเงินให้โครงการของมูลนิธิหรือสถาบันที่ศึกษาวิจัยด้านพลังงานทางเลือก เป็นข้อความที่มีค่าเฉลี่ยของความตระหนักรู้ต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.08) ดังที่แสดงผลในตาราง 4.10

ตารางที่ 4.10 แสดง ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความตระหนักรู้ในแง่ตามรายข้อความเชิงบวก และ ข้อความเชิงลบ

ข้อความ	ระดับความตระหนัก						SD
	ประจำ	บ่อย	บางครั้ง/ ไม่แน่	นานๆ ที่	ไม่เคย	ค่าเฉลี่ย	
ท่านตั้งใจซื้อสินค้าแบรนด์ที่โฆษณาว่าเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแม้ว่าราคาจะแพงกว่าสินค้าแบรนด์อื่น	69 (12.4)	145 (26.0)	220 (39.5)	88 (15.8)	35 (6.3)	3.22 (ปานกลาง)	1.1
ท่านลดการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลด้วยการปิดสวิตช์และถอดปลั๊กเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกครั้งที่ไม่ใช้งาน	259 (46.5)	159 (28.5)	104 (18.7)	22 (3.9)	13 (2.3)	4.13 (มาก)	1.0
ท่านมองหาและอ่านฉลากคาร์บอนของสินค้าที่ท่านกำลังจะซื้อ	47 (8.4)	91 (16.3)	187 (33.6)	62 (11.1)	170 (30.5)	2.61 (ปานกลาง)	1.3
ท่านตั้งใจเลือกซื้อเสื้อผ้าแบบที่ไม่จำเป็นต้องรีด เพื่อประหยัดไฟ	188 (33.8)	137 (24.6)	123 (22.1)	38 (6.8)	71 (12.7)	3.60 (มาก)	1.3
ท่านมองหาซื้อเสื้อผ้ามือสองมากกว่าเสื้อผ้าที่ผลิตขึ้นมาใหม่ เพราะต้องการลดการใช้ทรัพยากร	43 (7.7)	48 (8.6)	126 (22.6)	114 (20.5)	226 (40.6)	2.22 (ต่ำ)	1.3
ท่านและเพื่อนร่วมงานที่มีที่พักอยู่เส้นทางเดียวกันมาทำงานด้วยรถคันเดียวกันเมื่อมีโอกาสเหมาะสม	78 (14.0)	94 (16.9)	146 (26.2)	104 (18.7)	135 (24.2)	2.78 (ปานกลาง)	1.4
ท่านตั้งใจเลือกพรรคการเมืองที่มีนโยบายชัดเจนเรื่อง การส่งเสริมพลังงานทางเลือกเมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไป	97 (17.4)	106 (19.0)	169 (30.3)	56 (10.1)	129 (23.2)	2.97 (ปานกลาง)	1.4
ท่านต้องการรื้อเรียนหน่วยงานรัฐเมื่อพบเห็นองค์กร หรือคนที่ละเมิดกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม	79 (14.2)	99 (17.8)	174 (31.2)	54 (9.7)	151 (27.1)	2.82 (ปานกลาง)	1.4
ท่านเลือกใช้รถสาธารณะแม้จะไม่สะดวกสบายเท่ารถส่วนตัวเพราะต้องการลดก๊าซเรือนกระจก	126 (22.6)	95 (17.1)	152 (27.3)	109 (19.6)	75 (13.5)	3.16 (มาก)	1.3
ท่านรับประทานอาหารที่เป็นพืชผักมากกว่าเนื้อสัตว์ขนาดใหญ่เพราะต้องการลดก๊าซเรือนกระจก	41 (7.4)	110 (19.7)	183 (32.9)	98 (17.6)	125 (22.4)	2.72 (ปานกลาง)	1.2
ท่านต้องการเข้าร่วมการรณรงค์ในลักษณะต่างๆ เพื่อให้รัฐบาลดำเนินการด้านความเป็นธรรมทางสิ่งแวดล้อม	55 (9.9)	93 (16.7)	179 (32.1)	99 (17.8)	131 (23.5)	2.72 (ปานกลาง)	1.3
ท่านกังวลใจในความไม่แน่นอนของนโยบายรัฐต่อการช่วยเหลือชุมชนที่เดือดร้อนจากน้ำกักเขาะชายฝั่ง	143 (25.7)	137 (24.6)	145 (26.0)	53 (9.5)	79 (14.2)	3.38 (ปานกลาง)	1.3
ท่านหาข้อมูลเพิ่มเติมว่า Covid-19 มีความเชื่อมโยงกับภาวะโลกร้อนหรือไม่	31 (5.6)	71 (12.7)	134 (24.1)	48 (8.60)	273 (49.0)	2.17 (ต่ำ)	1.3
ท่านหาข้อมูลด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมที่พักรก่อนตัดสินใจเดินทางไปพักเพื่อการท่องเที่ยว	57 (10.2)	65 (11.7)	142 (25.5)	75 (13.5)	218 (39.1)	2.40 (ต่ำ)	1.4

ท่านสนใจว่าเกษตรกรไทยจะปรับตัวอย่างไรในภาวะภัยแล้ง	105 (18.9)	157 (28.2)	176 (31.6)	60 (10.8)	59 (10.6)	3.34 (ปานกลาง)	1.2
ท่านบริจาคเงินให้โครงการของมูลนิธิหรือสถาบันที่ศึกษาวิจัยด้านพลังงานทางเลือก	18 (3.2)	37 (6.6)	156 (28.0)	105 (18.9)	241 (43.30)	2.08 (ต่ำ)	1.1
ท่านไม่สนับสนุนให้ขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่มในรายการสินค้าที่มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สูงในกระบวนการผลิต**	252 (45.2)	63 (11.3)	124 (22.3)	56 (10.1)	62 (11.10)	3.69 (มาก)	1.4
ท่านคิดว่าองค์กรธุรกิจควรหันมาปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้เชื้อเพลิงในกระบวนการผลิตมากกว่าจัดกิจกรรมรณรงค์ปลูกต้นไม้	265 (47.6)	146 (26.2)	113 (20.3)	16 (2.9)	17 (3.1)	4.12 (มาก)	1.4
ท่านสนับสนุนให้องค์กรธุรกิจ ใน กทม. จัดกิจกรรม CSR ที่พาพนักงานไปปลูกป่าในชนบทที่ห่างไกล เพราะจะช่วยลดก๊าซเรือนกระจก**	130 (23.3)	84 (15.1)	153 (27.5)	100 (18.0)	90 (16.2)	3.11 (ปานกลาง)	1.4
ถ้าท่านมีเงินมากพอที่จะลงทุนในหุ้น ท่านจะลงทุนในธุรกิจและโครงการที่พัฒนาเทคโนโลยีพลังงานสะอาด	217 (39.0)	175 (31.4)	103 (18.5)	38 (6.8)	24 (4.3)	3.94 (มาก)	1.1
ท่านสนใจความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการลงทุนในโรงไฟฟ้าถ่านหินเพิ่มในประเทศ	51 (9.2)	72 (12.9)	178 (32.0)	91 (16.3)	165 (29.6)	2.56 (ปานกลาง)	1.3
ท่านกังวลใจว่าภาวะโลกร้อนจะทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นในประเทศไทยบางแห่งสูญหายไป	103 (18.5)	128 (23.0)	169 (30.3)	65 (11.7)	92 (16.5)	3.15 (ปานกลาง)	1.3
ท่านคิดว่ารัฐควรเร่งแก้ปัญหาโบราณสถานในเขตนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจนน้ำเพราะพายุรุนแรงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	132 (23.7)	166 (29.8)	137 (24.6)	52 (9.3)	70 (12.6)	3.43 (ปานกลาง)	1.3
ท่านคิดว่าเราควรส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเทคนิคต่างๆ ที่แต่ละชุมชนในประเทศทดลองใช้เพื่อลดผลกระทบทางธรรมชาติจากภาวะโลกร้อน	202 (36.3)	177 (31.8)	118 (21.2)	36 (6.5)	24 (4.3)	3.89 (มาก)	1.1

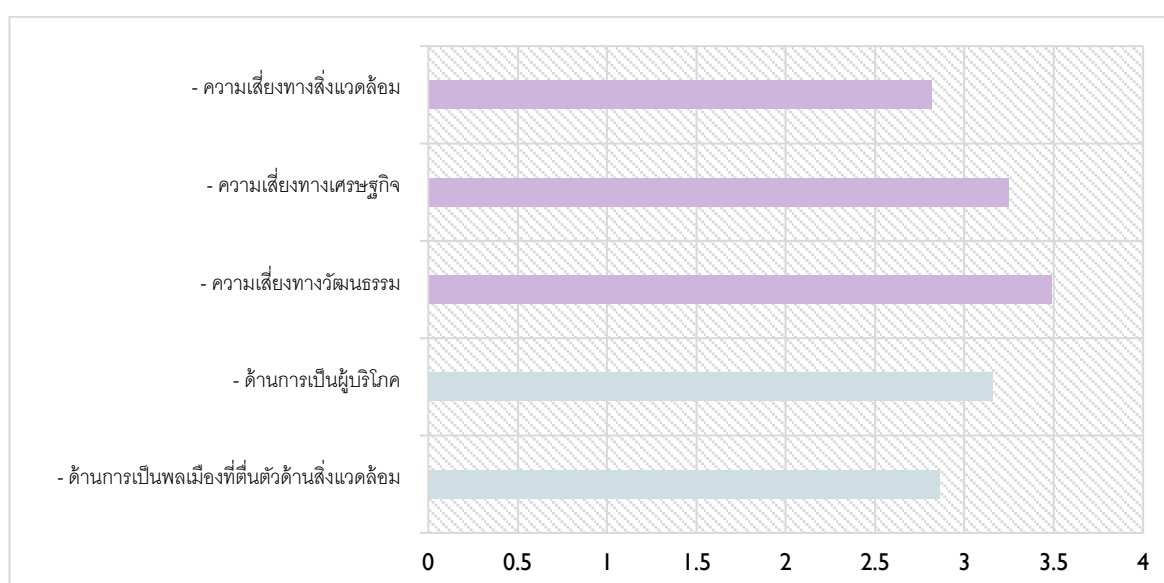
** เป็นข้อความเชิงลบ

4.3.2 ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกตามประเด็นของความตระหนัก

ในภาพรวมของข้อความที่บ่งชี้ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในแต่ละประเด็นนั้น ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักในทุกประเด็นในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ย 2.82-3.49 ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักด้านความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate change risks) กับวิถีชีวิตในท้องถิ่นมากกว่าความตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเองต่อการแก้ไขปัญหาและการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change adaptation) ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักมากที่สุดคือประเด็นความตระหนักความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีค่าเฉลี่ย 3.49 นอกจากนั้นกลุ่มตัวอย่างยังมีความตระหนักในประเด็นความตระหนักความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศน้อยที่สุดในบรรดาทุกประเด็น โดยมีค่าเฉลี่ย 2.82 ดังแสดงผลในตารางที่ 4.11 และแผนภูมิ 4.6

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ของประเด็นความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ประเด็นความตระหนัก	Average	SD	Min	Max
ความตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเองต่อการแก้ไขปัญหาและการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ				
- ด้านการเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวด้านสิ่งแวดล้อม	2.86	0.88	1.0	5.0
- ด้านการเป็นผู้บริโภคที่ตื่นตัวด้านสิ่งแวดล้อม	3.16	0.77	1.0	5.0
ความตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับวิถีชีวิตในท้องถิ่น				
- ความเสี่ยงทางวัฒนธรรม	3.49	1.00	1.0	5.0
- ความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ	3.25	0.54	1.8	5.0
- ความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม	2.82	0.97	1.0	5.0

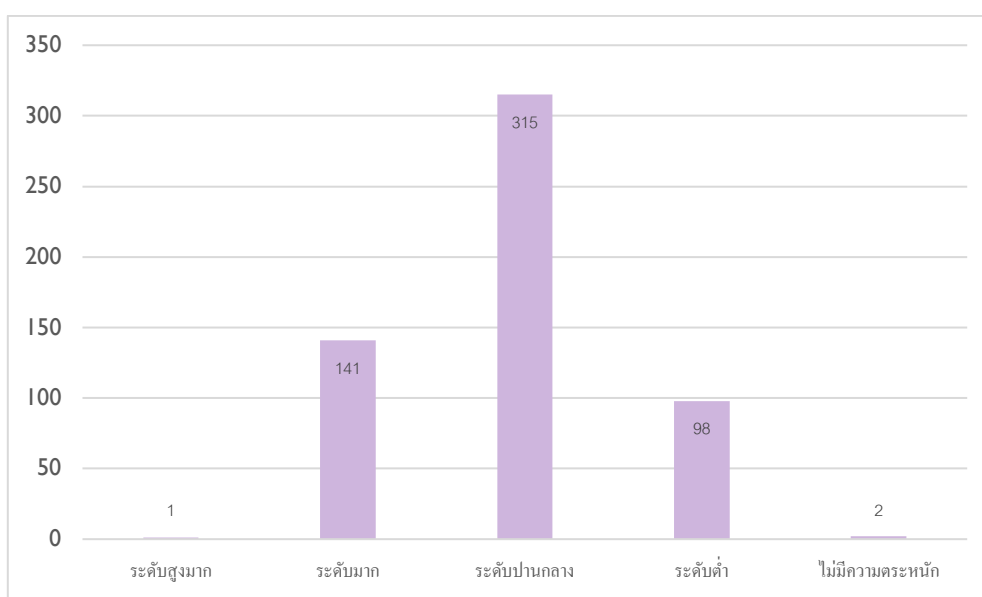
แผนภูมิ 4.6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกตามประเด็นความตระหนัก

4.3.3 ความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยรวม

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 56.6 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระดับปานกลาง (จำนวน 315 คน) ลำดับรองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากคิดเป็นร้อยละ 25.3 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่ำคิดเป็นร้อยละ 17.6 ของกลุ่มตัวอย่าง นอกจากนั้นกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสูงมาก และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นมีจำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 0.2 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง และร้อยละ 0.4 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามลำดับ ดังนำเสนอในตารางที่ 4.12 และแผนภูมิ 4.7

ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ความตระหนัก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับสูงมาก	1	0.2
ระดับมาก	141	25.3
ระดับปานกลาง	315	56.6
ระดับต่ำ	98	17.6
ไม่มีความตระหนัก	2	0.4
รวม	557	100.0
Min = 1.3, Max = 4.7, AVE = 3.09, SD 0.61		

แผนภูมิ 4.7 เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4.4 ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Media knowledge)

ผลการศึกษาตัวแปรความรู้เท่าทันสื่อที่แยกออกเป็น 2 ตัวแปรย่อยที่สะท้อนคุณลักษณะความรู้ทันสื่อของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแปรความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Media knowledge) และตัวแปรทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Media skills) โดยจะนำเสนอผลการศึกษานี้ของทั้งสองตัวแปรตามลำดับ

4.4.1 ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาวัดความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แยกเป็นผลที่พบโดยรวม และผลที่พบแยกตามรายข้อความ ดังนี้

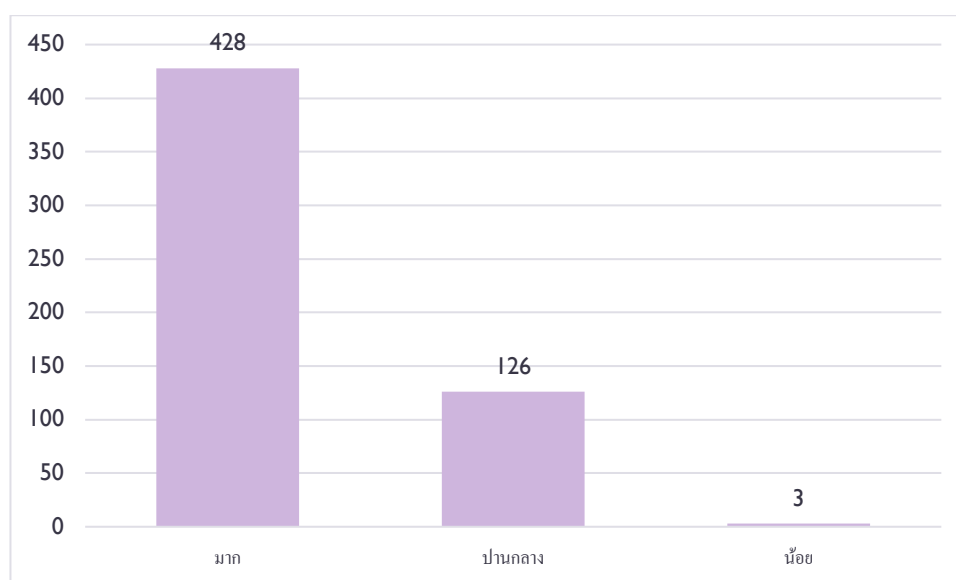
4.4.1.1 ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในภาพรวม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับมาก (5-6 คะแนน) โดยมีค่าเฉลี่ย 5.10 ทั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 428 คน คิดเป็นร้อยละ 76.8 ที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอยู่ในระดับมาก ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพ

ภูมิอากาศในระดับปานกลางมีจำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 22.6 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับน้อยนั้นมีเพียง 3 คนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 0.5 ดังที่แสดงในตารางที่ 4.13 และแผนภูมิที่ 4.8

ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ของความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาก	428	76.8
ปานกลาง	126	22.6
น้อย	3	0.5
รวม	557	100.0
AVE 5.10, SD = 0.89, Min 2.0, Max 6.0		

แผนภูมิ 4.8 เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4.4.1.2 ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกตามข้อความ

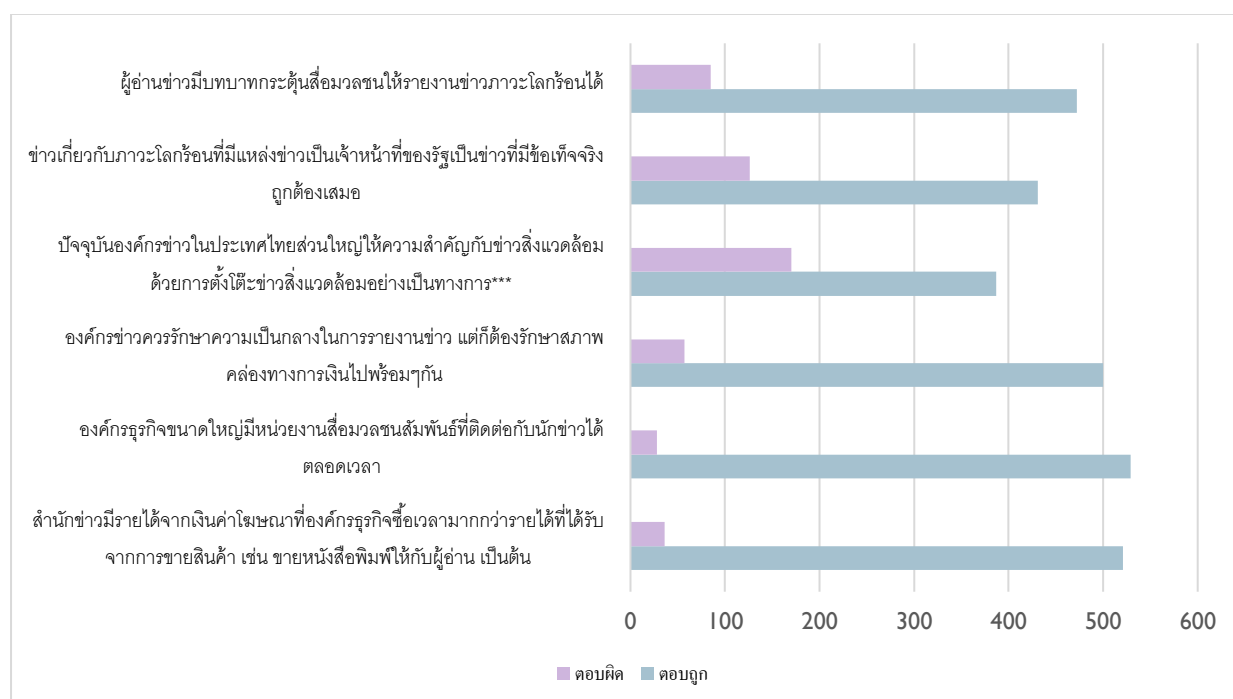
เมื่อพิจารณาความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกเป็นรายประเด็นข้อความจะพบว่าข้อความที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูกมี 2 ข้อความที่ได้ค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ได้แก่ ข้อความที่ว่า “องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่มีหน่วยงานสื่อมวลชนสัมพันธ์ที่ติดต่อกับนักข่าวได้ตลอดเวลา” (ค่าเฉลี่ย 0.95) และ ข้อความว่า “สำนักข่าวมีรายได้จากเงินค่าโฆษณาที่องค์กรธุรกิจซื้อเวลามากกว่ารายได้ที่รับจากการขายสินค้า เช่น ขายหนังสือพิมพ์ให้กับผู้อ่านเป็นต้น” (ค่าเฉลี่ย 0.94) ข้อความที่มีกลุ่มตัวอย่างตอบถูกในลำดับถัดมา ได้แก่ “องค์กรข่าวควรรักษาความเป็นกลางในการรายงานข่าว แต่ก็ต้องรักษาสภาพคล่องทางการเงินไปพร้อมๆ กัน” (ค่าเฉลี่ย 0.90) ข้อความ “ผู้อ่านมีบทบาทกระตุ้นสื่อมวลชนให้รายงานข่าวภาวะโลกร้อนได้” (ค่าเฉลี่ย 0.85) และข้อความ “ข่าวเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนที่มีแหล่งข่าวเป็นเจ้าหน้าที่รัฐเป็นข่าวที่มีข้อเท็จจริงถูกต้องเสมอ” (ค่าเฉลี่ย 0.77) ตามลำดับ ส่วนข้อความที่ว่า “ปัจจุบันองค์กรข่าวในประเทศไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับข่าวสิ่งแวดล้อมด้วยการตั้งโต๊ะข่าวสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นทางการ” เป็นข้อความที่

มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างตอบได้ถูกต้องน้อยที่สุดในบรรดาทุกข้อความ โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 0.69 ดังแสดงในตาราง 4.14 และแผนภูมิที่ 4.9

ตาราง 4.14 แสดงจำนวน และร้อยละ ของความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกตามรายข้อความ

ข้อความ	ตอบถูก	ตอบผิด	ค่าเฉลี่ย	SD
สำนักข่าวมีรายได้จากเงินค่าโฆษณาที่องค์กรธุรกิจซื้อเวลามากกว่ารายได้ที่รับจากการขายสินค้า เช่น ขายหนังสือพิมพ์ให้กับผู้อ่าน เป็นต้น	521 (93.5)	36 (6.5)	0.94	0.2
องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่มีหน่วยงานสื่อมวลชนสัมพันธ์ที่ติดต่อนักข่าวได้ตลอดเวลา	529 (95.0)	28 (5.0)	0.95	0.2
องค์กรข่าวควรรักษาความเป็นกลางในการรายงานข่าว แต่ก็ต้องรักษาสภาพคล่องทางการเงินไปพร้อมๆกัน	500 (89.8)	57 (10.2)	0.90	0.3
ปัจจุบันองค์กรข่าวในประเทศไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับข่าวสิ่งแวดล้อมด้วยการตั้งโต๊ะข่าวสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นทางการ***	387 (69.5)	170 (30.5)	0.69	0.5
ข่าวเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนที่มีแหล่งข่าวเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นข่าวที่มีข้อเท็จจริงถูกต้องเสมอ	431 (77.4)	126 (22.6)	0.77	0.4
ผู้อ่านข่าวมีบทบาทกระตุ้นสื่อมวลชนให้รายงานข่าวภาวะโลกร้อนได้	472 (84.7)	85 (15.3)	0.85	0.4

***ข้อความเป็นเท็จ

***ข้อความเป็นเท็จ

แผนภูมิ 4.9 เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบถูกต้องและตอบผิดรายข้อความเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4.4.2 ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

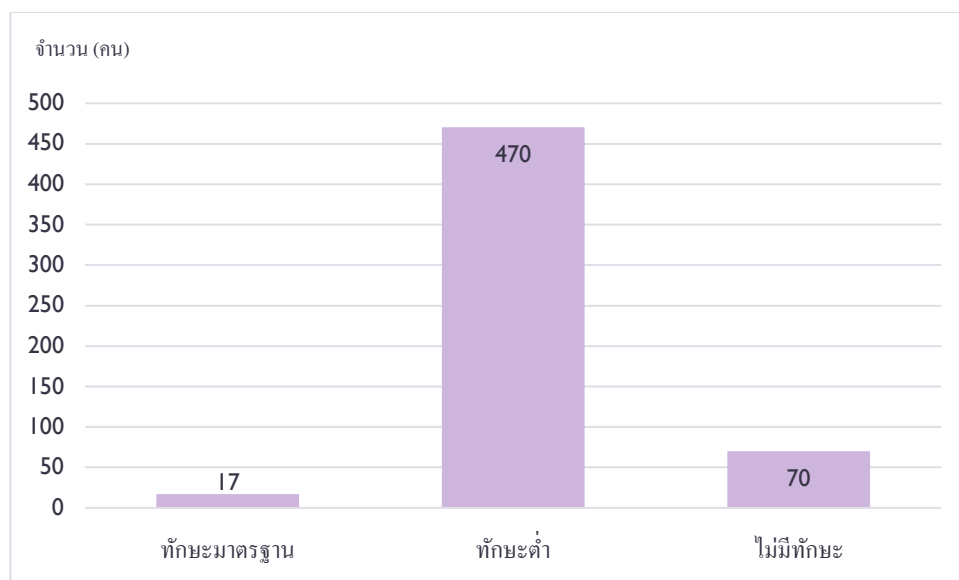
ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาตัวแปรทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แยกเป็นผลที่พบโดยรวม และผลที่พบแยกตามรายข้อความ ดังนี้

4.4.2.1 ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อมในภาพรวม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่ำ (1.51-2.50 คะแนน) โดยมีค่าเฉลี่ย 1.95 ทั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 470 คน คิดเป็นร้อยละ 84.4 ที่มีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับต่ำ ส่วนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 12.6 ไม่มีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในขณะที่มีกลุ่มตัวอย่างเพียง 17 คน ที่มีทักษะรู้เท่าทันข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับมาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ 3.1 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ดังที่แสดงในตารางที่ 4.15 และแผนภูมิที่ 4.10

ตาราง 4.15 แสดงจำนวน ร้อยละ ของระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของกลุ่มตัวอย่าง

ทักษะเกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทักษะมาตรฐาน	17	3.1%
ทักษะต่ำ	470	84.4%
ไม่มีทักษะ	70	12.6%
รวม	557	100.0%
AVE = 1.95, SD = 0.33, Min = 0.6, Max = 2.9		

แผนภูมิ 4.10 เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

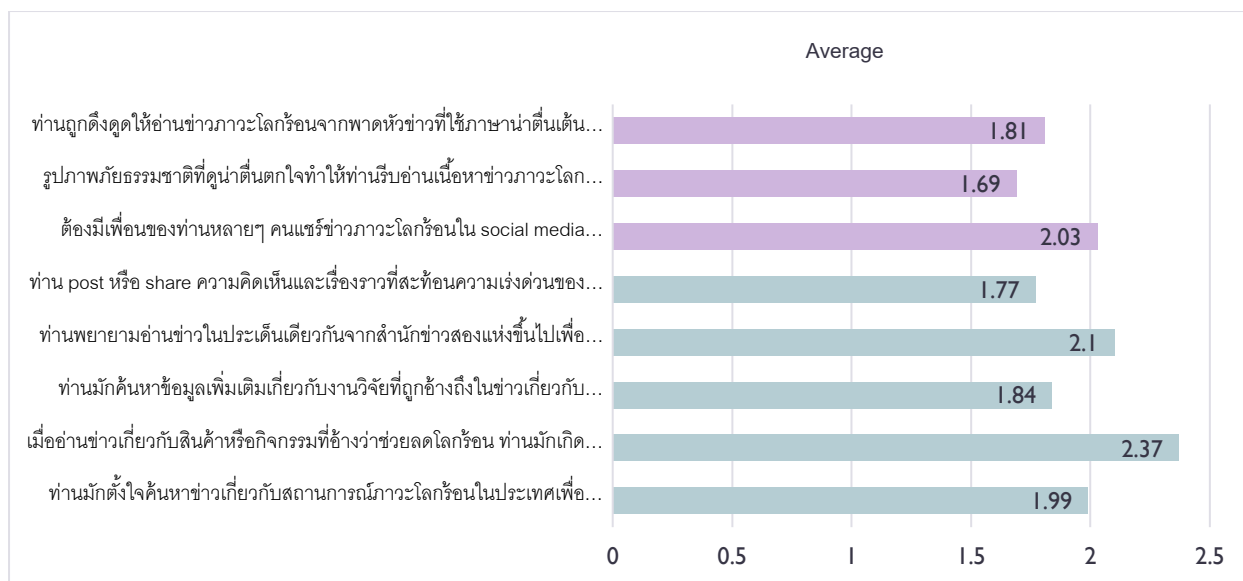
4.4.2.2 ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกตามรายข้อความ

เมื่อแยกดูเป็นรายข้อความนั้นผลการศึกษพบว่าทุกข้อความมีค่าเฉลี่ยด้านทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอยู่ในระดับต่ำ โดยข้อความที่ได้รับค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือข้อความ “รูปภาพภัยธรรมชาติที่ดูน่า

ตื่นตกใจทำให้ท่านรีบอ่านเนื้อหาข่าวภาวะโลกร้อนขึ้นนั้นโดยไม่ทันคิด” (ค่าเฉลี่ย 1.69) ส่วนข้อความได้รับค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือข้อความ “เมื่ออ่านข่าวเกี่ยวกับสินค้าหรือกิจกรรมที่อ้างว่าช่วยลดโลกร้อน ท่านมักเกิดข้อสงสัยถึงความเป็นไปได้ตามหลักวิทยาศาสตร์” (ค่าเฉลี่ย 2.37) ดังแสดงในตารางที่ 4.16 และแผนภูมิ 4.11

ตารางที่ 4.16 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกตามรายข้อความ

ข้อความ	ประจำ	บางครั้ง	ไม่เคย	จำไม่ได้	Average	SD
ข้อความเชิงบวก						
ท่านมักตั้งใจค้นหาข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ภาวะโลกร้อนในประเทศเพื่อติดตามปัญหา	83 (14.9)	399 (71.6)	61 (11.0)	14 (2.5)	1.99 (ต่ำ)	0.6
เมื่ออ่านข่าวเกี่ยวกับสินค้าหรือกิจกรรมที่อ้างว่าช่วยลดโลกร้อน ท่านมักเกิดข้อสงสัยถึงความเป็นไปได้ตามหลักวิทยาศาสตร์	244 (43.8)	281 (50.4)	26 (4.7)	6 (1.1)	2.37 (ต่ำ)	0.6
ท่านมักค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานวิจัยที่ถูกอ้างถึงในข่าวเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน	84 (15.1)	309 (55.5)	154 (27.6)	10 (1.8)	1.84 (ต่ำ)	0.7
ท่านพยายามอ่านข่าวในประเด็นเดียวกันจากสำนักข่าวสองแห่งขึ้นไปเพื่อเปรียบเทียบเนื้อหา	160 (28.7)	297 (53.3)	94 (16.9)	6 (1.1)	2.10 (ต่ำ)	0.7
ท่าน post หรือ share ความคิดเห็นและเรื่องราวที่สะท้อนความเร่งด่วนของปัญหาโลกร้อนใน social media	70 (12.6)	306 (54.9)	165 (29.6)	16 (2.9)	1.77 (ต่ำ)	0.7
ข้อความเชิงลบ						
ต้องมีเพื่อนของท่านหลายๆ คนแชร์ข่าวภาวะโลกร้อนใน social media เสียก่อนท่านจึงจะอยากรู้อยากเห็นของข่าวนั้น	161 (28.9)	268 (48.1)	113 (20.3)	15 (2.7)	2.03 (ต่ำ)	0.8
รูปภาพภัยธรรมชาติที่น่าตื่นตกใจทำให้ท่านรีบอ่านเนื้อหาข่าวภาวะโลกร้อนขึ้นนั้นโดยไม่ทันคิด	34 (6.1)	323 (58.0)	193 (34.6)	7 (1.3)	1.69 (ต่ำ)	0.6
ท่านถูกดึงดูดให้อ่านข่าวภาวะโลกร้อนจากพาดหัวข่าวที่ใช้ภาษาน่าตื่นเต้นมากๆ เพราะนี่กว่าประเด็นข่าวนั้นเป็นเรื่องสำคัญ	62 (11.1)	335 (60.1)	154 (27.6)	6 (1.1)	1.81 (ต่ำ)	0.6

แผนภูมิ 4.11 เปรียบเทียบจำนวนค่าเฉลี่ยรายชื่อความเกี่ยวกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4.5 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคนในเมืองใหญ่: ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความคิด” มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาระดับความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ของผู้บริโภคข่าว และยังมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยหลักที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ความรู้และความตระหนักเรื่องของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กับความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้บริโภคข่าว เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 557 คน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples T-Test) การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน (ANOVA) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานการวิจัยทั้งหมด 10 ข้อ ได้แก่

- 1) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะมีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน
- 2) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะมีความความตระหนักเรื่องของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน
- 3) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะมีความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน
- 4) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะมีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน
- 5) ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์กับความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน
- 6) ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 7) ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- 8) ความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 9) ความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 10) ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ในส่วนนี้จะนำเสนอผลการทดสอบสมมติฐานเรียงตามลำดับสมมติฐานทั้ง 10 ข้อข้างต้น ดังนำเสนอต่อไปนี้

4.5.1 สมมติฐานการวิจัยที่ 1: กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะมีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน (climate change literacy)

สมมติฐานที่ 4.5.1.1 ผู้ที่มีเพศสภาพแตกต่างกันจะมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

H0: ผู้ที่มี 6 เพศสภาพแตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

H1: ผู้ที่มีเพศสภาพแตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.17 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามเพศสภาพ

เพศ	Average	Sum	Sample Size	Confidence Interval of Average	Standard Deviation	P-Value	Effect Size (Cohen's f)
ชาย	7.54	1350	179	7.31 to 7.77	1.57	0.673	0.044
หญิง	7.55	2591	343	7.39 to 7.71	1.51		
หลากหลาย	7.83	274	35	7.21 to 8.45	1.81		

ผลการทดสอบสมมติฐานดังตารางที่ 4.17 พบว่ายอมรับสมมติฐาน H0 กล่าวคือผู้ที่มีเพศสภาพแตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig.>.05)

สมมติฐานที่ 4.5.1.2 ผู้ที่มีอายุแตกต่างกันจะมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

H0: ผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

H1: ผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.18 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามอายุ

Group	Average	Sum	Sample Size	Confidence Interval of Average	Standard Deviation	P-Value	Effect Size (Cohen's f)
20-29 ปี	7.25	899	124	6.95 to 7.55	1.67	0.075	0.118
30-39 ปี	7.71	1603	208	7.50 to 7.92	1.53		
40-49 ปี	7.58	1356	179	7.36 to 7.79	1.49		
50-60 ปี	7.76	357	46	7.35 to 8.17	1.37		

ผลการทดสอบสมมติฐานดังตารางที่ 4.18 พบว่ายอมรับสมมติฐาน H0 กล่าวคือผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีระดับ

ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig.>.05)

สมมติฐานที่ 4.5.1.3 ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ต่างกัน

H0: ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

H1: ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ต่างกัน

ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	Average	Sample Size	Median	Confidence Interval	Standard Deviation	P-Value	Effect size (Cohen's d)
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	7.26	294	7.0	7.08 to 7.44	1.57	0.00001	0.4386
สูงกว่าปริญญาตรี	7.92	263	8.0	7.74 to 8.09	1.44		

ผลการทดสอบสมมติฐานดังตารางที่ 4.19 พบว่าปฏิเสธสมมติฐาน H0 และยอมรับสมมติฐาน H1 กล่าวคือผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig.<.05) ดังนั้นลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านระดับศึกษานั้นจึงมีความสัมพันธ์กับความรูเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีขนาดความสัมพันธ์สูง และผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจะมีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

สมมติฐานที่ 4.5.1.4 ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกันจะมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ต่างกัน

H0: ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

H1: ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ต่างกัน

ตารางที่ 4.20 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามรายได้ส่วนตัวต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	Average	Median	Sum	Sample Size	Confidence Interval of Average	Standard Deviation	P-Value	Effect Size (Cohen's f)
ต่ำกว่า 15,000	7.81	8.0	211	27	7.11 to 8.52	1.78	0.001	0.194
15,000 - 25,000	7.18	7.0	940	131	6.88 to 7.47	1.69		
25,001 - 35,000	7.29	7.0	744	102	7.00 to 7.59	1.51		
35,001 - 45,000	7.73	8.0	618	80	7.40 to 8.05	1.48		
สูงกว่า 45,000	7.84	8.0	1702	217	7.66 to 8.03	1.40		

ผลการทดสอบสมมติฐานดังตารางที่ 4.20 พบว่าปฏิเสธสมมติฐาน H0 และยอมรับสมมติฐาน H1 กล่าวคือผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน จะมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig.<.05) ดังนั้นลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านรายได้ส่วนตัวต่อเดือนจึงมีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีขนาดของความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อย

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวเดือน

พบว่าผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 45,000 บาทต่อเดือน จะมีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากกว่าผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 15,000-25,000 บาท และ 25,001-35,000 บาท ดังแสดงในตาราง 4.21

ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามรายได้ส่วนตัวต่อเดือน

Pairwise Tests					
รายได้ส่วนตัวต่อเดือน		Difference in Averages	Confidence Interval of Difference	P-Value	Effect Size (Cohen's d)
15,000 - 25,000	สูงกว่า 45,000	-0.67	-1.15 to -0.18	0.00170	0.44
15,000 - 25,000	25,001 - 35,000	-0.12	-0.70 to 0.46	0.900	0.07
15,000 - 25,000	35,001 - 45,000	-0.55	-1.16 to 0.06	0.0991	0.34
15,000 - 25,000	ต่ำกว่า 15,000	-0.64	-1.71 to 0.43	0.439	0.38
25,001 - 35,000	สูงกว่า 45,000	-0.55	-1.04 to -0.06	0.0186	0.38
25,001 - 35,000	35,001 - 45,000	-0.43	-1.04 to 0.18	0.302	0.29
25,001 - 35,000	ต่ำกว่า 15,000	-0.52	-1.59 to 0.55	0.619	0.34
35,001 - 45,000	สูงกว่า 45,000	-0.12	-0.64 to 0.41	0.900	0.08
35,001 - 45,000	ต่ำกว่า 15,000	-0.09	-1.18 to 1.00	0.900	0.06
ต่ำกว่า 15,000	สูงกว่า 45,000	-0.03	-1.06 to 1.00	0.900	0.02

สมมติฐานที่ 4.5.1.5 ผู้ที่มีวิถีชีวิตในพื้นที่แตกต่างกันจะมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

H0: ผู้ที่มีวิถีชีวิตในพื้นที่แตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

H1: ผู้ที่มีวิถีชีวิตในพื้นที่แตกต่างกัน จะมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามวิถีชีวิตในพื้นที่เมืองและนอกเมือง

วิถีชีวิต	Average	Sample Size	Median	Sum	Confidence Interval	Standard Deviation	P-Value	Effect Size (Cohen's d)*
พื้นที่ในเมืองเขตเศรษฐกิจ	7.47	439	8.0	3280	7.32 to 7.62	1.57	0.002611	0.2951
พื้นที่นอกเมือง	7.92	118	8.0	935	7.67 to 8.18	1.39		

ผลการทดสอบสมมติฐานดังตารางที่ 4.22 พบว่าปฏิเสธสมมติฐาน H0 และยอมรับสมมติฐาน H1 กล่าวคือผู้ที่มีวิถีชีวิตในพื้นที่แตกต่างกัน จะมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig.<.05) ดังนั้นลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านวิถีชีวิตในพื้นที่เมืองเขตเศรษฐกิจจึงมีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีขนาดของความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อย ทั้งนี้ผู้ที่มีวิถีชีวิตในพื้นที่นอกเมืองจะมีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากกว่าผู้ที่มีวิถีชีวิตในพื้นที่เมืองเขตเศรษฐกิจ

4.5.2 สมมติฐานการวิจัยที่ 2: กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะมีความความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4.5.2.1 ผู้ที่มีเพศสภาพแตกต่างกันจะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

H0: ผู้ที่มีเพศสภาพแตกต่างกัน จะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

H1: ผู้ที่มีเพศสภาพแตกต่างกัน จะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามเพศสภาพ

เพศ	Average	Median	Sum	Sample Size	Confidence Interval of Average	Standard Deviation	P-Value	Effect Size (Cohen's f)
ชาย	3.09	3.1	552	179	2.99 to 3.18	0.66	0.093	0.091
หญิง	3.07	3.0	1055	343	3.01 to 3.14	0.59		
หลากหลาย	3.31	3.3	116	35	3.10 to 3.51	0.59		

ผลการทดสอบสมมติฐานดังตารางที่ 4.23 พบว่ายอมรับสมมติฐาน H0 กล่าวคือผู้ที่มีเพศสภาพแตกต่างกัน จะมีระดับความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig.>.05) ดังนั้นคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านเพศนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สมมติฐานที่ 4.5.2.2 ผู้ที่มีอายุแตกต่างกันจะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

H0: ผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

H1: ผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.24 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามอายุ

อายุ	Average	Median	Sum	Sample Size	Confidence Interval of Average	Standard Deviation	P-Value	Effect Size (Cohen's f)
20-29 ปี	3.21	3.2	397	124	3.10 to 3.31	0.57	0.0598	0.113
30-39 ปี	3.08	3.1	642	208	3.00 to 3.17	0.65		
40-49 ปี	3.02	3.0	540	179	2.93 to 3.11	0.61		
50-60 ปี	3.12	3.1	144	46	2.96 to 3.28	0.54		

ผลการทดสอบสมมติฐานดังตารางที่ 4.24 พบว่ายอมรับสมมติฐาน H0 กล่าวคือผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig.>.05) ดังนั้นคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านอายุจึงไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

อย่างไรก็ตามเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยแยกประเด็นของความตระหนักเป็น 5 ด้าน จะพบว่าผู้ที่มีอายุแตกต่างกันจะมีความตระหนักด้านการเป็นผู้พลเมืองที่ตื่นตัวด้านสิ่งแวดล้อม (Active citizen) แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig.>.05) โดยมีเพียงความตระหนักด้านดังกล่าวเพียงด้านเดียวเท่านั้นที่ผลการทดสอบทางสถิติพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้พบว่าผู้ที่มีอายุ 20-29 ปี จะมีความตระหนักด้านการเป็นผู้พลเมืองที่ตื่นตัวด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่มีอายุ 30-39 ปี และผู้ที่มีอายุ 40-49 ปี ดังแสดงผลในตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตามประเด็นของ
ความตระหนักจำแนกตามอายุ

อายุ	ประเด็นความตระหนัก	ANOVA	Sig.
ผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน	ด้านการเป็นผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม	ไม่มีความสัมพันธ์	
ผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน	ด้านการเป็นพลเมืองที่ตื่นตัว	- ผู้ที่มีอายุ 20-29 ปี จะมี Awareness แตกต่างจากผู้ที่มีอายุ 30-39 ปี (Sig = 0.00) - ผู้ที่มีอายุ 20-29 ปี จะมี Awareness แตกต่างจากผู้ที่มีอายุ 40-49 ปี (Sig = <0.001)	0.001
ผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน	ความตระหนักรู้ความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับวิถีชีวิตในท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อม	ไม่มีความสัมพันธ์	
ผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน	ความตระหนักรู้ความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับวิถีชีวิตในท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ	ไม่มีความสัมพันธ์	
ผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน	ความตระหนักรู้ความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับวิถีชีวิตในท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม	ไม่มีความสัมพันธ์	

สมมติฐานที่ 4.5.2.3 ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

H0: ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

H1: ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.26 การเปรียบเทียบความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	Average	Sample Size	Median	Sum	Confidence Interval	Standard Deviation	P-Value	Effect Size (Cohen's d)
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	3.12	294	3.1	916	3.05 to 3.19	0.61	0.338656	0.0815
สูงกว่าปริญญาตรี	3.07	263	3.0	807	2.99 to 3.14	0.62		

การทดสอบสมมติฐานดังตารางที่ 4.26 พบว่ายอมรับสมมติฐาน H0 กล่าวคือผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig. >.05) ดังนั้นคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านระดับการศึกษาจึงไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สมมติฐานที่ 4.5.2.4 ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกันจะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

H0: ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน จะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

H1: ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน จะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.27 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามรายได้

รายได้	Average	Median	Sum	Sample Size	Confidence Interval of Average	Standard Deviation	P-Value	Effect Size (Cohen's f)
ต่ำกว่า 15,000	7.81	8.0	211	27	7.11 to 8.52	1.78	0.001	0.194
15,000 - 25,000	7.18	7.0	940	131	6.88 to 7.47	1.69		
25,001 - 35,000	7.29	7.0	744	102	7.00 to 7.59	1.51		
35,001 - 45,000	7.73	8.0	618	80	7.40 to 8.05	1.48		
สูงกว่า 45,000	7.84	8.0	1702	217	7.66 to 8.03	1.40		

ผลการการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศดังตารางที่ 4.27 พบว่าปฏิเสธสมมติฐาน H0 และยอมรับสมมติฐาน H1 กล่าวคือผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน จะมีระดับความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig.<.05) โดยมีขนาดความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ ดังนั้นลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านรายได้ส่วนตัวต่อเดือนจึงมีความสัมพันธ์กับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวเดือน พบว่าผู้ที่มีรายได้ 15,000-25,000 บาท จะมีความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากกว่าผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 35,001 – 45,000 บาท และผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 45,000 บาท ดังแสดงในตาราง 4.21

ตารางที่ 4.28 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามรายได้ ส่วนตัวต่อเดือน

Pairwise Tests					
รายได้ส่วนตัวต่อเดือน		Difference in Averages (1-2)	Confidence Interval of Difference	P-Value	Effect Size (Cohen's d)
15,000 - 25,000	สูงกว่า 45,000	0.22	0.04 to 0.39	0.00746	0.36996
15,000 - 25,000	25,001 - 35,000	0.09	-0.13 to 0.32	0.75700	0.15408
15,000 - 25,000	35,001 - 45,000	0.27	0.02 to 0.51	0.02370	0.44571
15,000 - 25,000	ต่ำกว่า 15,000	0.01	-0.34 to 0.37	0.90000	0.02462
25,001 - 35,000	สูงกว่า 45,000	0.12	-0.09 to 0.33	0.48700	0.20129
25,001 - 35,000	35,001 - 45,000	0.17	-0.09 to 0.44	0.38700	0.26772
25,001 - 35,000	ต่ำกว่า 15,000	-0.08	-0.45 to 0.29	0.90000	0.12452
35,001 - 45,000	สูงกว่า 45,000	-0.05	-0.28 to 0.18	0.90000	0.08133
35,001 - 45,000	ต่ำกว่า 15,000	-0.25	-0.63 to 0.13	0.34800	0.40147
ต่ำกว่า 15,000	สูงกว่า 45,000	0.20	-0.15 to 0.55	0.46300	0.34074

นอกจากนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความแปรปรวนของความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยแยกประเด็นของความตระหนักเป็น 5 ด้าน จะพบว่าผู้ที่มีรายได้แตกต่างกันจะมีความตระหนักในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับวิถีชีวิตในท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน แต่สำหรับ

ประเด็นความตระหนักรู้อีก 4 ด้าน ได้แก่ การเป็นผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม การเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวด้านสิ่งแวดล้อม ความตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับวิถีชีวิตในท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อม การตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับวิถีชีวิตในท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความตระหนักพบว่าผู้ที่มีรายได้แตกต่างกันจะมีความตระหนักถึงความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเด็นเหล่านี้แตกต่างกันไปด้วย ดังแสดงผลในตารางที่ 4.29

ตารางที่ 4.29 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แยกตามประเด็นความตระหนักจำแนกตามรายได้

รายได้	ประเด็นความตระหนัก	ANOVA	Sig.
ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน	การเป็นผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม	ผู้ที่มีรายได้ 15,000 - 25,000 จะมีความตระหนักแตกต่างจากผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 45,000 (sig = 0.02)	0.015
ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน	การเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวด้านสิ่งแวดล้อม	- ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 จะมีความตระหนักแตกต่างจากผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 45,000 (sig = 0.02) - ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 จะมีความตระหนักแตกต่างจากผู้ที่มีรายได้ 35,001 - 45,000 (sig = 0.01) - ผู้ที่มีรายได้ 15,000 - 25,000 จะมีความตระหนักแตกต่างจากผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 45,000 (sig = 0.01) - ผู้ที่มีรายได้ 15,000 - 25,000 จะมีความตระหนักแตกต่างจากผู้ที่มีรายได้ 35,001 - 45,000 (sig = 0.03)	0.00
ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน	ความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับวิถีชีวิตในท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อม	- ผู้ที่มีรายได้ 15,000 - 25,000 จะมีความตระหนักแตกต่างจากผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 45,000 (sig = 0.01) - ผู้ที่มีรายได้ 15,000 - 25,000 จะมีความตระหนักแตกต่างจากผู้ที่มีรายได้ 35,001 - 45,000 (sig = 0.03)	0.006
ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน	ความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับวิถีชีวิตในท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ	- ผู้ที่มีรายได้ 15,000 - 25,000 จะมีความตระหนักแตกต่างจากผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 45,000 (sig = 0.01) - ผู้ที่มีรายได้ 15,000 - 25,000 จะมีความตระหนักแตกต่างจากผู้ที่มีรายได้ 35,001 - 45,000 (sig = 0.03) - ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 จะมีความตระหนักแตกต่างจากผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 45,000 (sig = 0.02) - ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 จะมีความตระหนักแตกต่างจากผู้ที่มีรายได้ 35,001 - 45,000 (sig = 0.01)	0.00
ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน	ความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับวิถีชีวิตในท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม	ไม่มีความสัมพันธ์	-

สมมติฐานที่ 4.5.2.5 ผู้ที่มีวิถีชีวิตในพื้นที่แตกต่างกันจะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

H0: ผู้ที่มีวิถีชีวิตในพื้นที่แตกต่างกัน จะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

H1: ผู้ที่มีวิถีชีวิตในพื้นที่กัน จะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.30 การเปรียบเทียบความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามวิถีชีวิตในพื้นที่เมืองเขตเศรษฐกิจและนอกเมือง

วิถีชีวิต	Average	Sample Size	Median	Sum	Confidence Interval	Standard Deviation	P-Value	Effect Size (Cohen's d)
พื้นที่ในเมืองเขตเศรษฐกิจ	3.07	439	3.0	1349	3.01 to 3.13	0.62	0.11402	0.1586
นอกเมือง	3.17	118	3.2	374	3.06 to 3.28	0.58		

การทดสอบสมมติฐานดังตารางที่ 4.30 พบว่ายอมรับสมมติฐาน H0 กล่าวคือผู้ที่มีวิถีชีวิตในพื้นที่แตกต่างกัน จะมีระดับความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig. >.05) ดังนั้นลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านวิถีชีวิตไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4.5.3 สมมติฐานการวิจัยที่ 3: กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4.5.3.1 ผู้ที่มีเพศสภาพแตกต่างกันจะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

H0: ผู้ที่มีเพศสภาพแตกต่างกัน จะมีระดับระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

H1: ผู้ที่มีเพศสภาพแตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.31 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามเพศสภาพ

เพศ	Average	Median	Sum	Sample Size	Confidence Interval of Average	Standard Deviation	P-Value	Effect Size (Cohen's f)
ชาย	5.09	5.0	911	179	4.95 to 5.23	0.94	0.294	0.063
หญิง	5.08	5.0	1743	343	4.99 to 5.17	0.87		
หลากหลาย	5.31	6.0	186	35	5.03 to 5.60	0.83		

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศดังตารางที่ 4.31 พบว่ายอมรับสมมติฐาน H0 กล่าวคือผู้ที่มีเพศสภาพแตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig.>.05) ดังนั้นลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านเพศจึงไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สมมติฐานที่ 4.5.3.2 ผู้ที่มีอายุแตกต่างกันจะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

H0: ผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีระดับระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

H1: ผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.32 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามอายุ

อายุ	Average	Median	Sum	Sample Size	Confidence Interval of Average	Standard Deviation	P-Value	Effect Size (Cohen's f)
20-29 ปี	5.18	5.0	642	124	5.01 to 5.35	0.95	0.454	0.072
30-39 ปี	5.13	5.0	1066	208	5.01 to 5.24	0.84		
40-49 ปี	5.01	5.0	897	179	4.87 to 5.15	0.93		
50-60 ปี	5.11	5.0	235	46	4.86 to 5.35	0.82		

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศดังตารางที่ 4.32 พบว่ายอมรับสมมติฐาน H0 กล่าวคือผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีระดับระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig.>.05) ดังนั้นลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านอายุจึงไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สมมติฐานที่ 4.5.3.3 ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

H0: ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีระดับระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

H1: ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.33 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	Average	Sample Size	Median	Sum	Confidence Interval	Standard Deviation	P-Value	Effect Size (Cohen's d)
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	4.99	294	5.0	1468	4.89 to 5.10	0.92	0.00291	0.2235
สูงกว่าปริญญาตรี	5.22	263	5.0	1372	5.11 to 5.32	0.84		

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศดังตารางที่ 4.33 พบว่าปฏิเสธสมมติฐาน H0 และยอมรับสมมติฐาน H1 กล่าวคือผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน .05 (Sig. <.05) โดยผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจะมีความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ดังนั้นคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีขนาดความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ

สมมติฐานที่ 4.5.3.4 ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกันจะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

H0: ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกันจะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

H1: ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกันจะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.34 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามรายได้ส่วนต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	Average	Median	Sum	Sample Size	Confidence Interval of Average	Standard Deviation	P-Value	Effect Size (Cohen's f)
ต่ำกว่า 15,000	5.19	5.0	140	27	4.80 to 5.57	0.96	0.272	0.099
15,000 - 25,000	4.99	5.0	654	131	4.83 to 5.15	0.93		
25,001 - 35,000	5.08	5.0	518	102	4.91 to 5.25	0.85		
35,001 - 45,000	5.01	5.0	401	80	4.82 to 5.21	0.88		
สูงกว่า 45,000	5.19	5.0	1127	217	5.08 to 5.31	0.88		

ผลการทดสอบสมมติฐานดังตารางที่ 4.34 พบว่ายอมรับสมมติฐาน H0 กล่าวคือผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig.>.05) ดังนั้นคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านรายได้ต่อเดือนจึงไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สมมติฐานที่ 4.5.3.5 ผู้ที่ใช้ชีวิตประจำวันในพื้นที่แตกต่างกันจะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

H0: ผู้ที่ใช้ชีวิตประจำวันในพื้นที่แตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

H1: ผู้ที่ใช้ชีวิตประจำวันในพื้นที่แตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.35 เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามวิถีชีวิตในพื้นที่เมืองและนอกเมือง

วิถีชีวิต	Average	Sample Size	Median	Sum	Confidence Interval	Standard Deviation	P-Value	Effect Size (Cohen's d)
ในเมืองเขตเศรษฐกิจ	5.09	439	5.0	2234	5.01 to 5.17	0.88	0.630433	0.0525
นอกเมือง	5.14	118	5.0	606	4.96 to 5.31	0.95		

ผลการเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามวิถีชีวิตดังตารางที่ 4.35 พบว่ายอมรับสมมติฐาน H0 กล่าวคือผู้ที่มีวิถีชีวิตในพื้นที่แตกต่างกันจะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไม่แตกต่างกัน .05 (Sig. >.05) ดังนั้นคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านวิถีชีวิตจึงไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4.5.4 สมมติฐานการวิจัยที่ 4: กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4.5.4.1 ผู้ที่มีเพศสภาพแตกต่างกันจะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

H0: ผู้ที่มีเพศสภาพแตกต่างกัน จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

H1: ผู้ที่มีเพศสภาพแตกต่างกัน จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.36 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามเพศสภาพ

เพศ	Average	Median	Sum	Sample Size	Confidence Interval of Average	Standard Deviation	P-Value	Effect Size (Cohen's f)
ชาย	1.98	2.0	354	179	1.93 to 2.02	0.33	0.186	0.08
หญิง	1.93	2.0	662	343	1.90 to 1.97	0.32		
หลากหลาย	2.01	2.0	70	35	1.90 to 2.13	0.34		

ผลการทดสอบสมมติฐานดังตารางที่ 4.36 พบว่ายอมรับสมมติฐาน H0 กล่าวคือผู้ที่มีเพศสภาพแตกต่างกัน จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig.>.05) ดังนั้นคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านเพศไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สมมติฐานที่ 4.5.4.2 ผู้ที่มีอายุแตกต่างกันจะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

H0: ผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

H1: ผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.37 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามอายุ

อายุ	Average	Median	Sum	Sample Size	Confidence Interval of Average	Standard Deviation	P-Value	Effect Size (Cohen's f)
20-29 ปี	1.93	2.0	240	124	1.88 to 1.99	0.30	0.516	0.066
30-39 ปี	1.97	2.0	410	208	1.93 to 2.02	0.33		
40-49 ปี	1.95	2.0	349	179	1.90 to 2.00	0.34		
50-60 ปี	1.90	1.9	87	46	1.80 to 2.00	0.35		

ผลการทดสอบสมมติฐานดังตารางที่ 4.37 พบว่ายอมรับสมมติฐาน H0 กล่าวคือผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig.>.05) ดังนั้น

คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านอายุจึงไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สมมติฐานที่ 4.5.4.3 ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

H0: ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

H1: ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.38 เปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	Average	Sample Size	Median	Sum	Confidence Interval	Standard Deviation	P-Value	Effect Size (Cohen's d)
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	1.92	294	2.0	565	1.88 to 1.96	0.34	0.020293	0.1971
สูงกว่าปริญญาตรี	1.98	263	2.0	522	1.95 to 2.02	0.31		

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศดังตารางที่ 4.38 พบว่าปฏิเสธสมมติฐาน H0 และยอมรับสมมติฐาน H1 กล่าวคือผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน .05 (Sig. <.05) โดยผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจะมีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านระดับการศึกษาจึงมีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งนี้ขนาดความสัมพันธ์นั้นอยู่ในระดับต่ำมาก

สมมติฐานที่ 4.5.4.4 ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกันจะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

H0: ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

H1: ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.39 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามรายได้

รายได้	Average	Median	Sum	Sample Size	Confidence Interval of Average	Standard Deviation	P-Value	Effect Size (Cohen's f)
ต่ำกว่า 15,000	1.94	2.0	52	27	1.80 to 2.07	0.34	0.565	0.073
15,000 - 25,000	1.98	2.0	259	131	1.92 to 2.03	0.32		
25,001 - 35,000	1.97	2.0	201	102	1.90 to 2.04	0.35		
35,001 - 45,000	1.96	2.0	157	80	1.89 to 2.03	0.32		
สูงกว่า 45,000	1.92	1.9	417	217	1.88 to 1.97	0.32		

ผลการทดสอบสมมติฐานดังตารางที่ 4.39 พบว่ายอมรับสมมติฐาน H0 กล่าวคือผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig.>.05) ดังนั้นคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สมมติฐานที่ 4.5.4.5 ผู้ที่ใช้ชีวิตประจำวันในพื้นที่แตกต่างกันจะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

H0: ผู้ที่ใช้ชีวิตประจำวันในพื้นที่แตกต่างกัน จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

H1: ผู้ที่ใช้ชีวิตประจำวันในพื้นที่แตกต่างกัน จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.40 เปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำแนกตามวิถีชีวิตในพื้นที่เมืองและนอกเมือง

วิถีชีวิต	Average	Sample Size	Median	Sum	Confidence Interval	Standard Deviation	P-Value	Effect Size (Cohen's d)
ในเมืองเขตเศรษฐกิจ	1.93	439	2.0	848	1.90 to 1.96	0.33	0.005902	0.2704
นอกเมือง	2.02	118	2.0	238	1.97 to 2.07	0.29		

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศดังตารางที่ 4.40 พบว่าปฏิเสธสมมติฐาน H0 และยอมรับสมมติฐาน H1 กล่าวคือผู้ที่ใช้ชีวิตประจำวันในพื้นที่แตกต่างกัน จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน .05 (Sig. <.05) โดยผู้ที่มีวิถีชีวิตนอกเมืองจะมีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสูงกว่าผู้ที่มีวิถีชีวิตในเมืองเขตเศรษฐกิจ ดังนั้นคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านวิถีชีวิตจึงมีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยขนาดความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

4.5.5 สมมติฐานการวิจัยที่ 5: ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy) มีความสัมพันธ์กับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พบว่าปฏิเสธสมมติฐาน H0 และยอมรับสมมติฐาน H1 กล่าวคือความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig. <.05) และมีขนาดความสัมพันธ์ต่ำ ดังนั้นผู้ที่มีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากก็จะมี ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากด้วย และผู้ที่มีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศน้อยก็จะมี ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศน้อย ดังแสดงในตาราง 4.41

ตารางที่ 4.41 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ตัวแปร	ความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	Pearson's R = 0.1773008 Sig = 0.0000257 Sample size = 557 Confidence Interval of Effect Size = 0.096 to 0.257

เมื่อแยกวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกเป็นรายประเด็นความรู้กับความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จะพบว่าความรู้ในประเด็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig. <.05) และมีค่าขนาดความสัมพันธ์ (R = 0.199) ซึ่งมากกว่าความรู้ในประเด็นนโยบายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของไทยและความสัมพันธ์กับนานาชาติที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig. <.05) เช่นกัน (R = 0.0895) ส่วนความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig. <.05) ดังแสดงในตารางที่ 4.42

ตารางที่ 4.42 สรุปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกรายประเด็นและความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ความตระหนัก	Pearson's Correlation	R.	Effect size
วิทยาศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ไม่มีความสัมพันธ์	0.857	0.00764
นโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของไทยและความสัมพันธ์กับนานาชาติ	ความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	มีความสัมพันธ์เชิงบวก	0.0348	0.0895
ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น	ความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	มีความสัมพันธ์เชิงบวก	< 0.00001	0.199

4.5.6 สมมติฐานการวิจัยที่ 6: ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy) มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศพบว่าปฏิเสธสมมติฐาน H0 และยอมรับสมมติฐาน H1 กล่าวคือความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig. <.05) และมีขนาดความสัมพันธ์ต่ำ (R = 0.151289202) ดังนั้นผู้ที่มีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากก็จะมีความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากด้วย

และผู้ที่มีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศน้อยก็จะมีความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศน้อย ดังแสดงในตาราง 4.43

ตารางที่ 4.43 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ตัวแปร	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	Pearson's R = 0.151289202 Sig = 0.00033944 Sample size = 557 Confidence Interval of Effect Size = 0.069 to 0.231

4.5.7 สมมติฐานการวิจัยที่ 7: ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy) มีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศพบว่าปฏิเสธสมมติฐาน H0 และยอมรับสมมติฐาน H1 กล่าวคือความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig. <.05) และมีขนาดความสัมพันธ์ต่ำ (R = 0.18465452) ดังนั้นผู้ที่มีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากก็จะมีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากด้วย และผู้ที่มีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศน้อยก็จะมีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศน้อย ดังแสดงในตาราง 4.44

ตารางที่ 4.44 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ตัวแปร	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	Pearson's R = 0.18465452 Sig = 0.0000115 Sample size = 557 Confidence Interval of Effect Size = 0.103 to 0.264

4.5.8 สมมติฐานการวิจัยที่ 8: ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศพบว่ายอมรับสมมติฐาน H0 กล่าวคือความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลง

สภาพภูมิอากาศไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig. <.05) ดังแสดงในตาราง 4.45

ตารางที่ 4.45 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ตัวแปร	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	Pearson's R = 0.063497 Sig = 0.134464 Sample size = 557 Confidence Interval of Effect Size = -0.020 to 0.146

4.5.9 สมมติฐานการวิจัยที่ 9: ความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศพบว่าปฏิเสธสมมติฐาน H0 และยอมรับสมมติฐาน H1 กล่าวคือความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig. <.05) และมีขนาดความสัมพันธ์ปานกลาง ($R = 0.490204$) ดังนั้นผู้ที่มีความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากก็จะมีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากด้วย และผู้ที่มีความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศน้อยก็จะมีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศน้อย ดังแสดงในตาราง 4.46

ตารางที่ 4.46 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ตัวแปร	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	Pearson's R = 0.490204 Sig = < 0.00001 Sample size = 557 Confidence Interval of Effect Size = 0.424 to 0.551

เมื่อแยกวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกเป็นรายประเด็นความตระหนักกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จะพบว่าความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในทุกประเด็นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อม และพบว่าประเด็นความตระหนักรู้ความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับ

ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีขนาดความสัมพันธ์สูงสุดในทุกประเด็น ($R=0.472$) ดังแสดงในตารางที่ 4.47

ตารางที่ 4.47 สรุปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแยกรายประเด็นและทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ความตระหนักรายประเด็น		ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	Pearson's Correlation	R.	Effect size
พฤติกรรมของตนเองต่อการแก้ไขปัญหาและการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ด้านการเป็นผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม	ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ	มีความสัมพันธ์เชิงบวก	< 0.00001	0.363
	ด้านการเป็นพลเมืองที่ดีในตัว	ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ	มีความสัมพันธ์เชิงบวก	< 0.00001	0.400
ความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับวิถีชีวิตในท้องถิ่น	ด้านสิ่งแวดล้อม	ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ	มีความสัมพันธ์เชิงบวก	< 0.00001	0.472
	ด้านเศรษฐกิจ	ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ	มีความสัมพันธ์เชิงบวก	< 0.00001	0.309
	ด้านวัฒนธรรม	ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ	มีความสัมพันธ์เชิงบวก	< 0.00001	0.312

4.5.10 สมมติฐานการวิจัยที่ 10: ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศพบว่ายอมรับสมมติฐาน H_0 กล่าวคือความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ระดับนัยสำคัญ .05 (Sig. <.05) ดังแสดงในตาราง 4.48

ตารางที่ 4.48 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ตัวแปร	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	Pearson's R = 0.063497 Sig = 0.134464 Sample size = 557 Confidence Interval of Effect Size = -0.020 to 0.146

จากผลการทดสอบสมมติฐานในบทนี้ผู้เขียนได้สรุปตารางผลการทดสอบสมมติฐานหลักมาดังตารางที่ 4.49

ตารางที่ 4.49 แสดงสรุปผลการทดสอบสมมติฐานทุกข้อ

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ผลการทดสอบสมมติฐาน	Sig.
1	ลักษณะทางประชากรศาสตร์			
	1.1 เพศ	ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ไม่มีความสัมพันธ์	0.673
	1.2 อายุ	ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ไม่มีความสัมพันธ์	0.075
	1.3 ระดับการศึกษา	ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	มีความสัมพันธ์	0.00001
	1.4 รายได้	ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	มีความสัมพันธ์	0.001
	1.5 วิถีชีวิต	ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	มีความสัมพันธ์	0.002611
2	ลักษณะทางประชากรศาสตร์			
	2.1 เพศ	ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ไม่มีความสัมพันธ์	0.093
	2.2 อายุ	ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ไม่มีความสัมพันธ์	0.0598
	2.3 ระดับการศึกษา	ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ไม่มีความสัมพันธ์	0.338656
	2.4 รายได้	ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	มีความสัมพันธ์	0.001
	2.5 วิถีชีวิต	ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ไม่มีความสัมพันธ์	0.11402
3	ลักษณะทางประชากรศาสตร์			
	3.1 เพศ	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ไม่มีความสัมพันธ์	0.249
	3.2 อายุ	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ไม่มีความสัมพันธ์	0.454
	3.3 ระดับการศึกษา	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	มีความสัมพันธ์	0.00291
	3.4 รายได้	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ไม่มีความสัมพันธ์	0.272
	3.5 วิถีชีวิต	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ไม่มีความสัมพันธ์	0.630433
4	ลักษณะทางประชากรศาสตร์			
	4.1 เพศ	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ไม่มีความสัมพันธ์	0.186
	4.2 อายุ	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ไม่มีความสัมพันธ์	0.516
	4.3 ระดับการศึกษา	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	มีความสัมพันธ์	0.020293
	4.4 รายได้	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ไม่มีความสัมพันธ์	0.565
	4.5 วิถีชีวิต	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	มีความสัมพันธ์	0.005962
5	ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	มีความสัมพันธ์	0.0000257

6	ความรู้เรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	มีความสัมพันธ์	0.0003394
7	ความรู้เรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	มีความสัมพันธ์	0.0000115
8	ความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ไม่มีความสัมพันธ์	0.134464
9	ความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	มีความสัมพันธ์	< 0.00001
10	ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ไม่มีความสัมพันธ์	0.134464

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคนในเมืองใหญ่: ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรู้คิด” มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบคำถามวิจัยที่ว่าประชาชนที่มีวิถีชีวิตในเมืองมีระดับความรู้เท่าทันสื่อ (media literacy) ประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างไร ความรู้เท่าทันสื่อนี้มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change literacy) และความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือไม่ อย่างไร ผู้วิจัยใช้แบบวิจัยเชิงปริมาณด้วยวิธีการสำรวจ (survey research) แบบตัดขวาง เก็บข้อมูล ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเพียงครั้งเดียว (cross-sectional study) ในกลุ่มประชากรที่เป็นวัยทำงานอายุ 20-60 ปี และมีวิถีชีวิตในเมืองใหญ่เขตเศรษฐกิจ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (non-probability sampling) ด้วยวิธีการการแบบโควตา (quota sampling) การวิจัยใช้แบบสอบถามออนไลน์ (online questionnaire) เป็นเครื่องมือการเก็บข้อมูล แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 7 ตอน ได้แก่ ส่วนการแจ้งสิทธิ์ของอาสาสมัครและการยืนยันการเข้าร่วมโครงการวิจัย ส่วนคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ ส่วนคำถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่วนคำถามเกี่ยวกับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่วนคำถามความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อม ส่วนคำถามเกี่ยวกับทักษะรู้เท่าทันสื่อ และส่วนเฉลยคำตอบเรื่องความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โครงการวิจัยนี้มีอาสาสมัครเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 557 คน

เนื้อหาในบทนี้เป็นการสรุปผลการศึกษาได้แก่ ผลการทดสอบสมมติฐาน พร้อมทั้งนำผลการศึกษาไปอภิปรายในประเด็นสำคัญร่วมกับทฤษฎีและการวิจัยอื่นๆ เพื่อต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับความรู้เท่าทันสื่อของประชากรในเขตเมืองและองค์ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในข่าว ผู้วิจัยยังได้ประมวลผลวิจัยและสังเคราะห์ออกมาเป็นข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยในอนาคต รวมทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและพัฒนาผู้รับสารวัยทำงานให้มีความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพิ่มขึ้น เนื้อหาในบทนี้จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนสรุปผลการวิจัย ส่วนการอภิปรายผลวิจัย และส่วนข้อเสนอแนะ ดังจะนำเสนอตามลำดับต่อไป

ส่วนที่ 1 สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำเสนอเนื้อหาของการสรุปผลการวิจัยแยกออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนแรกเป็นการสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของตัวแปร เพื่อช่วยให้ผู้อ่านได้เห็นประเด็นสำคัญในแต่ละตัวแปรที่ผู้วิจัยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง และในส่วนที่สองผู้วิจัยจะนำเสนอการสรุปผลการศึกษาที่ได้ตามผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยทีละข้อ

5.1 สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของตัวแปร

5.1.1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษากลุ่มประชากรที่เป็นวัยทำงาน มีวิถีชีวิตอยู่ในเขตเมือง มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 557 คน มีคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ดังนี้

- 1) ด้านอายุ: กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 37.7 (208 คน) มีอายุ 30-39 ปี รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 40-49 ปี กลุ่มอายุ 20-29 ปี และกลุ่มอายุ 50-56 ปี ตามลำดับ
- 2) ด้านเพศสภาพ: กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 61.6 (343 คน) ระบุว่าตนเองเป็นเพศหญิง และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 32.1 ระบุว่าตนเองเป็นเพศชาย ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ระบุว่าตนเองเป็นกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ คิดเป็นร้อยละ 6.3
- 3) ด้านระดับการศึกษา: กลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และกลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษามากกว่าปริญญาตรีมีจำนวนใกล้เคียงกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีจำนวนร้อยละ 52.8 (294 คน) และส่วนที่เหลือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษามากกว่าปริญญาตรี
- 4) ด้านรายได้: กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 39 (217 คน) เป็นกลุ่มผู้ที่มีรายได้ส่วนต่อเดือนสูงมากกว่า 45,000 บาทขึ้นไป ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนน้อยมากที่สุดคือคนที่มียาได้ส่วนต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.80 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
- 5) ด้านวิถีชีวิต: กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 78.8 (439 คน) เป็นผู้ที่มีวิถีชีวิตในเขตเศรษฐกิจกล่าวคือมีบ้านหรือมีสถานที่ทำงานอยู่ในพื้นที่เขตเมือง โดยพื้นที่ 3 ลำดับแรกที่กลุ่มตัวอย่างใช้ชีวิตอยู่ ได้แก่ เขตปทุมวัน เขตจตุจักร เขตพญาไท ตามลำดับ

5.1.2 ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางสูง (AVE 7.57) กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 65.7 (366 คน) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับปานกลาง เมื่อแยกวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายประเด็นของความรู้จะพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อท้องถิ่น (AVE 3.1) สูงกว่าความรู้ในประเด็นอื่นอีก 2 ประเด็น ได้แก่ ความรู้เรื่องนโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับนานาชาติ (AVE 2.72) และความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (AVE 1.79)

5.1.3 ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 56.6 (จำนวน 315 คน) มีความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระดับปานกลาง เมื่อแยกวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายประเด็นของความตระหนักพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักในประเด็นความเสี่ยงทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสูงที่สุด (AVE 3.49) แต่มีความตระหนักในประเด็นความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นกับท้องถิ่นน้อยที่สุด (AVE 2.82) และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างประเด็นความตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเองต่อการแก้ปัญหาและการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กับประเด็นความตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับวิถีชีวิตในท้องถิ่นจะพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับวิถีชีวิตในท้องถิ่น (AVE 3.18) มากกว่าความตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเองต่อการแก้ปัญหาและการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (AVE 3.01)

5.1.4 ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อมในระดับมาก (AVE 5.10) โดยมีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 76.8 (428 คน) ที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่มี

ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับปานกลาง ร้อยละ 22.6 มีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 0.5 เท่านั้นที่มีระดับความรู้เรื่องสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศน้อย

5.1.5 ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อมต่ำ (AVE 1.95) มีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 3.1 (17 คน) เท่านั้นที่มีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อมในระดับมาตรฐาน ส่วนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 84.4 (470 คน) ที่มีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับต่ำ และกลุ่มตัวอย่างส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 12.6 ไม่มีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อม

5.2 สรุปผลการศึกษาตามประเด็นการทดสอบสมมติฐาน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงอนุมานได้แก่ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับประชากรสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Sample T-Test), การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ระดับนัยสำคัญ .05 ได้ดังนี้

5.2.1 ลักษณะทางประชากรกับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ในด้านระดับการศึกษา รายได้ส่วนตัวต่อเดือน และวิถีชีวิตของกลุ่มตัวอย่างเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่วนเพศและอายุนั้นไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน โดยผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจะมีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี
- 2) ผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนแตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน โดยผู้ที่มีรายได้มากกว่า 45,000 บาทต่อเดือนจะมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสูงกว่าผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน 15,000-25,000 บาท และผู้ที่มีรายได้ 25,001 – 35,000 บาท
- 3) ผู้ที่มีวิถีชีวิตในพื้นที่แตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน โดยผู้ที่ไม่ได้มีวิถีชีวิตในเมืองจะมีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากกว่าผู้ที่มีวิถีชีวิตในเมือง
- 4) ผู้ที่มีเพศสภาพแตกต่างกัน จะมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไม่แตกต่างกัน
- 5) ผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไม่แตกต่างกัน

5.2.2 ลักษณะทางประชากรกับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ในด้านรายได้ส่วนตัวต่อเดือน อายุ และระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่วนเพศและวิถีชีวิตนั้นไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) ผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนแตกต่างกัน จะมีระดับความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน โดยผู้ที่มีรายได้ 15,000-25,000 บาทจะมีความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพ

ภูมิอากาศสูงกว่าผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 45,000 บาท และผู้ที่มีรายได้ 15,000 – 25,000 บาทจะมีความ
ตระหนักสูงกว่าผู้ที่มีรายได้ 35,001- 45,000 บาท

- 2) ผู้ที่มีอายุแตกต่างกันจะมีระดับความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน
อย่างไรก็ตามเมื่อแยกทดสอบในรายประเด็นความตระหนักนั้นจะพบว่าเฉพาะประเด็นความตระหนักถึง
พฤติกรรมของตนเองด้านการเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวนั้น ผู้ที่มีอายุ 20-29 ปี จะมีระดับความตระหนักในเรื่องนี้
แตกต่างจากผู้ที่มีอายุ 30-39 ปี และที่มีอายุ 20-29 ปี จะมีระดับความตระหนักในเรื่องนี้แตกต่างจากผู้ที่มี
อายุ 40-49 ปี ที่นัยสำคัญทางสถิติ .05
- 3) ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่
แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามเมื่อแยกทดสอบในรายประเด็นความตระหนักนั้นจะพบว่าเฉพาะประเด็นความ
ตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเองด้านการเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวนั้น ผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรีจะมีระดับ
ความตระหนักในเรื่องนี้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ที่นัยสำคัญทางสถิติ .05
- 4) ผู้ที่มีวิถีชีวิตในพื้นที่แตกต่างกัน จะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่
แตกต่างกัน
- 5) ผู้ที่มีเพศสภาพแตกต่างกัน จะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่าง
กัน

5.2.3 ลักษณะทางประชากรกับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ผลการวิจัยพบว่ามีเพียงคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านระดับการศึกษาเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับความรู้
เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 1) ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพ
ภูมิอากาศที่ต่างกัน โดยผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจะมีความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการ
เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี
- 2) ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกันจะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่
ไม่แตกต่างกัน
- 3) ผู้ที่มีวิถีชีวิตในพื้นที่แตกต่างกัน จะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ไม่แตกต่างกัน
- 4) ผู้ที่มีเพศสภาพแตกต่างกันจะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่
แตกต่างกัน
- 5) ผู้ที่มีอายุแตกต่างกันจะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่
แตกต่างกัน

5.2.4 ลักษณะทางประชากรกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านระดับการศึกษา และวิถีชีวิตในพื้นที่เมืองเท่านั้นที่มี
ความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 1) ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ที่ต่างกัน โดยผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจะมีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการ
เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี

- 2) ผู้ที่มีวิถีชีวิตในพื้นที่แตกต่างกัน จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน โดยผู้ที่มีวิถีชีวิตในพื้นที่นอกเมืองจะมีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากกว่าผู้ที่มีวิถีชีวิตในเมือง
- 3) ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน
- 4) ผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน
- 5) ผู้ที่มีเพศสภาพแตกต่างกัน จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่แตกต่างกัน

5.2.5 ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
 ผลการวิจัยพบว่าความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ($R=0.177308$) ทั้งนี้เมื่อแยกศึกษารายประเด็นของความรู้จะพบว่า ความรู้เรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และมีขนาดความสัมพันธ์ ($R=0.199$) ที่สูงกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศและนานาชาติมีความสัมพันธ์กับความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ($R=0.0895$) นอกจากนั้นความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

5.2.6 ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ผลการวิจัยพบว่าความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ($R = 0.151289202$)

5.2.7 ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ผลการวิจัยพบว่าความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเป็นความสัมพันธ์ระดับต่ำ ($R = 0.18465452$)

5.2.8 ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ผลการวิจัยพบว่าความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

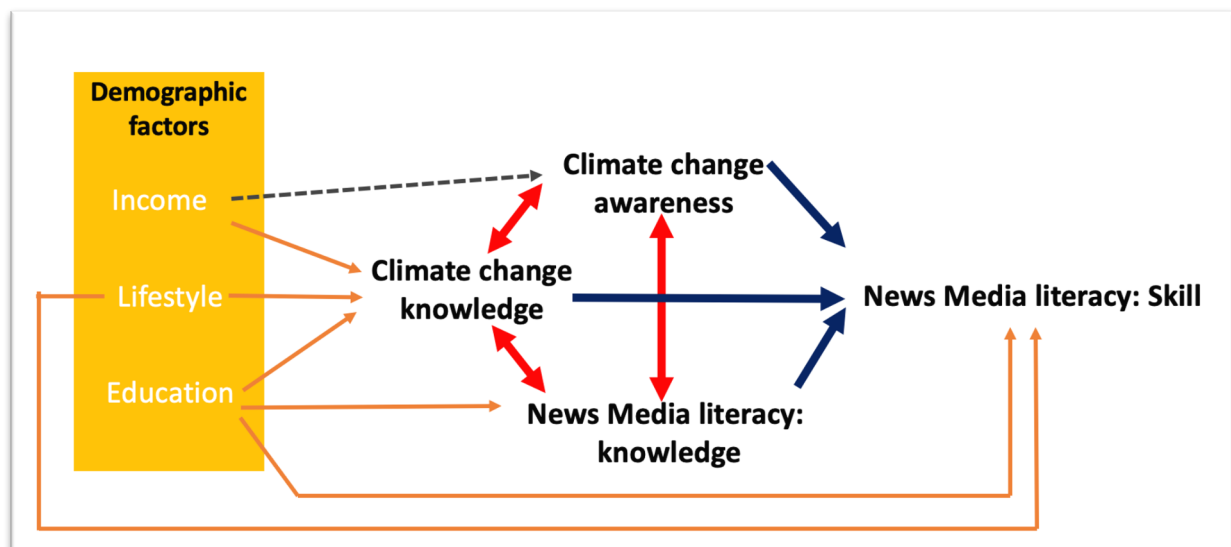
5.2.9 ความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ผลการวิจัยพบว่าความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเป็นความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ($R=0.490204$)

5.2.10 ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ผลการวิจัยพบว่าความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กล่าวโดยสรุปแล้วผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ได้แก่ ระดับการศึกษา วิถีชีวิต และรายได้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการระดับการความรู้เรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งนี้ทักษะรู้เท่าทันสื่อนั้นมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีขนาดความสัมพันธ์ระดับปานกลาง นอกจากนั้นความรู้เรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังมีความสัมพันธ์กับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยมีขนาดความสัมพันธ์ต่ำ ผู้วิจัยได้สรุปความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ไว้และนำเสนอในแบบจำลองที่ 5.1

หมายเหตุ เส้นลูกศรทึบ = ความสัมพันธ์เชิงบวก
 เส้นลูกศรประ = ความสัมพันธ์เชิงลบ

ตัวแปรลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้าน เพศ และ อายุ เมื่อทดสอบสมมติฐานแล้วไม่พบความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ จึงไม่ได้ นำเสนอในแบบจำลองนี้

แบบจำลอง 5.1 แสดงผลการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ ความรู้เรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change knowledge) ความตระหนักเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change awareness) ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (news media literacy: knowledge) และ ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (news media literacy: skill)

ส่วนที่ 2 การอภิปรายผลการศึกษา

การอภิปรายผลการศึกษาของงานวิจัยนี้จะแบ่งการนำเสนอเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนแรกเป็นการอภิปรายลักษณะสำคัญที่พบจากผลการศึกษาคุณลักษณะของตัวแปรหลักแต่ละตัว ได้แก่ ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อม เนื่องจากตัวแปรเหล่านี้เป็นตัวแปรสำคัญที่สะท้อนให้เห็นสภาพการณ์ด้านความรู้ความเข้าใจและความรู้เท่าทันสื่อของผู้รับสารได้ดี การอภิปรายผลเทียบเคียงกับผลการวิจัยอื่นที่ผ่านมารวมทั้งแนวคิดทฤษฎีด้านความรู้เท่าทันสื่อจะช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นความเหมือนความต่าง และพัฒนาการของเรื่องเหล่านี้ได้อย่างน่าสนใจ หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำเสนอการอภิปรายผลการศึกษาในส่วนที่สองซึ่งเป็นการอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยซึ่งทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ตามที่ได้ตั้งไว้ในกรวิจัยนี้ตามลำดับ

5.3 อภิปรายผลการศึกษาด้านคุณลักษณะของตัวแปร

ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลการศึกษาตามตัวแปรหลักในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อม และทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อม

5.3.1 ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยหลายชิ้นก่อนหน้าที่ศึกษาความรู้ (Knowledge) เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประชาชนไทยและมักพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอยู่ในระดับหนึ่ง ผู้วิจัยจึงตั้งข้อสังเกตว่างานวิจัยที่ศึกษาความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมักมุ่งศึกษากลุ่มประชากรที่อยู่ในระบบการศึกษา เช่น นักเรียน นักศึกษา หรือเป็นผู้สำเร็จการศึกษา อย่างไรก็ตามการศึกษาคำถามความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประชากรกลุ่มอื่น เช่น ประชากรในระบบการเกษตร การประมง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอาชีพพออ่อนไหวต่อความรุนแรงของสภาพภูมิอากาศก็จำเป็นเช่นกัน ผลการศึกษาในประเด็นนี้ยังมีน้อย

แม้งานวิจัยชิ้นนี้จะมุ่งศึกษากลุ่มประชากรวัยทำงานในเมืองเขตเศรษฐกิจ และมีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไปซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่คล้ายคลึงกับงานวิจัยที่ผ่านมา แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยชิ้นนี้ได้กำหนดประเด็นย่อยในตัวแปรความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไว้ 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นวิทยาศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประเด็นนโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับนานาชาติ และประเด็นผลกระทบต่อท้องถิ่น เมื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาในรายประเด็นดังกล่าวจะพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้ในประเด็นผลกระทบต่อท้องถิ่นสูงที่สุด (AVE 3.1) ซึ่งมีระดับใกล้เคียงกับความรู้ในประเด็นนโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับนานาชาติ (AVE 2.71) แต่กลุ่มตัวอย่างกลับมีระดับความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศน้อยที่สุด (AVE 1.79) ในบรรดาความรู้สามประเด็นหลัก ผลการศึกษานี้จึงสะท้อนว่าประชากรวัยทำงานในเมืองใหญ่มีระดับการศึกษาสูงซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการผลักดันทิศทางของการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐ อีกทั้งยังเป็นการผลักดันสำคัญของระบบเศรษฐกิจ มีพื้นฐานข้อมูลในเชิงสังคมที่จำเป็นต่อการเข้าร่วมผลักดันนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศ ไม่ว่าจะเป็น

นโยบายสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ หรือนโยบายสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับนานาชาติ ผลการศึกษานี้จึงมีประโยชน์ใช้เป็น ข้อมูลประกอบการสร้างกลยุทธ์การสื่อสารเศรษฐกิจสีเขียวให้แก่ภาคนโยบายได้

ข้อสังเกตของผู้วิจัยอีกประการหนึ่งคือการที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในประเด็นวิทยาศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศน้อยที่สุดจาก 3 ประเด็น เป็นสภาพการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและการประเมินข้อเท็จจริงด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ผู้รับสารได้รับในสื่อต่างๆ เพราะเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นต้องอาศัยข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์มาประเมินสภาพการณ์ในบริบทของแต่ละท้องถิ่น จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อความนั้น ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change adaptation) ค่อนข้างต่ำ เช่น มีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 20.5 ที่ทราบความหมายของการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในข้อคำถามว่า “การปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change adaptation) หมายถึงการลดปริมาณของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกที่ปล่อยออกมาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจเท่านั้น” และมีกลุ่มตัวอย่างน้อยกว่าครึ่งหนึ่งที่ทราบว่าประเทศไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่จะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากนานาชาติเพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยตอบได้ถูกต้องในข้อคำถามว่า “ประเทศไทยไม่อยู่ในกลุ่มประเทศที่จะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากนานาชาติเพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” เมื่อเทียบกับงานวิจัยที่ระบุว่าพื้นที่การรายงานข่าวที่เกี่ยวกับการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของสื่อมวลชนไทยในมีอยู่น้อยมาก (จารุวรรณ เกษมทรัพย์ 2559) ร่วมกับงานวิจัยที่วิเคราะห์หัตถ์บทของข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Salathong 2011; Dhiansawadkij 2018; โอฟาร์ โอฟาร์รัตน์ 2552) และพบว่าสื่อมวลชนมักรายงานเหตุการณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้วยกรอบการรายงานข่าว (news frame) เรื่องการลดคาร์บอน (climate change mitigation) และนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อม (national policy) จึงทำให้น่าสังเกตว่ากรอบของการรายงานข่าวนั้นมีผลต่อความรู้เชิงวิทยาศาสตร์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประชาชน การวิจัยครั้งนี้แม้จะเก็บข้อมูลในกลุ่มประชากรวัยทำงานที่มีระดับการศึกษาสูงมีกำลังในการเข้าถึงสื่อได้หลากหลาย แต่ก็ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ค่อนข้างน้อยในเรื่องการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนี้ ประเด็นนี้จึงสามารถพัฒนาไปสู่การวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องดังกล่าวในอนาคตเพราะผลงานวิจัยนี้ไม่ได้ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับลักษณะการเปิดรับสื่อของผู้รับสาร

ผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนาประชาชนให้มีความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นความจำเป็นเร่งด่วนต่อการพัฒนาสังคมที่มีความทนทานต่อวิกฤติสภาพอากาศ (climate change resilience) เพราะประเทศไทยเป็นหนึ่งในสิบประเทศของโลกที่มีความอ่อนไหวและความเสี่ยงสูงต่อภัยพิบัติที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศความรู้เกี่ยวกับการปรับตัวในภาวะวิกฤติสภาพอากาศจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการประเมินความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นต่อปัจเจก และยังสำคัญยิ่งยวดต่อการเป็นสังคมที่มีความทนทานและมีภูมิคุ้มกันต่อความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

5.3.2 ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การวิจัยในครั้งนี้ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 56.6) มีความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับปานกลาง โดยในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างที่มีความตระหนักค่อนข้างไปทางระดับมากกว่าน้อย โดยแทบจะไม่มีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความตระหนักเลย ผลการศึกษานี้จึงสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มประชากรวัยทำงานในเขตเศรษฐกิจแม้จะมีวิถีชีวิตประจำวันอยู่ในเมืองใหญ่มีโอกาสสัมผัสใกล้ชิดกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติน้อย ก็ยัง

มองเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ยิ่งไปกว่านั้นการวิจัยชิ้นนี้ได้แบ่งประเด็นย่อยในตัวแปรความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพื่อให้เห็นรายละเอียดของประเภทความตระหนักของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างตระหนักเห็นรู้ความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับวิถีชีวิตในท้องถิ่น (AVE 3.18) มากกว่าความตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเองต่อการแก้ไขปัญหาและการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (AVE 3.01) ทำให้อาจกล่าวได้ว่าแม้ประชากรวัยทำงานในเขตเมืองใหญ่นั้นจะตระหนักถึงความเสี่ยงในเรื่องต่างๆ เช่น การสูญเสียพื้นที่และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในพื้นที่ห่างไกลไปจนถึงผลกระทบเชิงเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ แต่ก็มองเห็นในลักษณะปรากฏการณ์เชิงสังคมมากกว่าตระหนักถึงบทบาททั้งเชิงรุกและรับที่ปัจเจกบุคคลสามารถปฏิบัติเพื่อลดความเสี่ยงของภัยพิบัติ ผู้วิจัยยังตั้งข้อสังเกตว่าการที่กลุ่มตัวอย่างมีระดับความตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเองต่อการแก้ไขปัญหาและการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศน้อยกว่าระดับความตระหนักถึงความเสี่ยงในด้านต่างๆ ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งให้เห็นสภาพปัญหาที่ Castree (Castree 2013) กล่าวถึงบทบาทของกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผ่านสื่อโฆษณาที่มักหลอหลอมกรอบแนวคิดเรื่องการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยการบริโภคเพิ่มขึ้น (consumerism) เช่น การสร้างจุดขายผลิตภัณฑ์ให้ดูเหมือนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม Castree อธิบายกรอบแนวคิดดังกล่าวจึงลดทอนจิตสำนึกของการเป็น “พลเมืองที่ตื่นตัวด้านสิ่งแวดล้อม” (active citizen) ที่ตระหนักในสิทธิพลเมืองต่อการผลักดันนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาในครั้งนี้ยืนยันได้บางส่วนว่าประชากรวัยทำงานที่มีกำลังทางเศรษฐกิจ และมีวิถีชีวิตในเมืองใหญ่รายล้อมด้วยสื่อรูปแบบหลากหลายตระหนักถึงบทบาทของตนเองทั้งในฐานะพลเมืองที่สัมพันธ์กับการแก้ปัญหามการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศน้อยกว่าการตระหนักในฐานะผู้บริโภค (ดังผลการศึกษาข้อ 4.3.2 และแสดงในตาราง 4.11)

นอกจากนั้นข้อสังเกตสำคัญอีกประการหนึ่งของผู้วิจัยคือเมื่อเปรียบเทียบระดับความตระหนักทั้งหมดตามประเด็นย่อยที่กำหนดแยกไว้ในตัวแปร จะพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความตระหนักถึงความเสี่ยงของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นน้อยที่สุด (AVE 2.82) แม้ว่าภัยพิบัติทางสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศก็ตาม เมื่อพิจารณาผลการวิจัยนี้ร่วมกับผลงานวิจัยอื่นในบริบทของการศึกษาเนื้อหาสื่อประเภทต่างๆ ในประเทศไทย (Dhiansawadkij 2018) ที่ชี้ให้เห็นว่าเนื้อหาเรื่องผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้น มักจะไม่ได้นำเสนอประเด็นภัยพิบัติทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในประเทศไทย แต่ตรงกันข้ามมักเป็นการนำเสนอเหตุการณ์และภาพที่น่าสะพรึงกลัวจากต่างประเทศ เช่น น้ำแข็งขั้วโลกละลาย ไฟป่าขนาดใหญ่ ดังนั้นเนื้อหาในสื่อจึงไม่ส่งเสริมโอกาสที่ผู้รับสารจะเข้าใจและตระหนักถึงความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ตัวแม้ว่าประเทศไทยจะติดอันดับหนึ่งในสิบของโลกที่เสี่ยงสูงก็ตาม ผลการศึกษานี้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศผ่านสื่อมวลชนนั้นน่าจะให้ความสำคัญและให้พื้นที่มากขึ้นในเรื่องความเสี่ยงของท้องถิ่นที่อาจเผชิญภัยพิบัติด้านสิ่งแวดล้อมในรูปแบบต่างๆ และกระบวนการที่ประชาชนจะปรับตัวอยู่ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนี้ให้รอด (climate change adaptation) เพื่อให้ประชากรในเมืองใหญ่วันทำงานที่มีบทบาทสูงในการผลักดันนโยบายสาธารณะมีความตระหนักต่อความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศ

ในทางตรงกันข้ามประเด็นความเสี่ยงที่กลุ่มตัวอย่างตระหนักสูงที่สุดคือผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะมีต่อวิถีชีวิตในท้องถิ่นทางด้านวัฒนธรรม (AVE 3.49) ซึ่งน่าแปลกกว่าเหตุใดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรในเมืองใหญ่และไม่ได้มีวิถีชีวิตเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่นมากนักจึงมีความตระหนักในประเด็นนี้สูงกว่าความเสี่ยงเรื่องอื่นๆ ทั้งความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม และความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ

5.3.3 ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (76.8%) มีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อมในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชากรวัยทำงานในเขตเมือง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีโอกาสในการเข้าถึงสื่อได้อย่างหลากหลายประเภท (เพ็ญพักตร์ เตียวสมบุญภัก และ ณรงค์ ขำวิจิตร 2559) มีโครงสร้างความรู้ (knowledge structure) (Potter 2004) ที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมสื่อประเภทข่าวอยู่อย่างเพียงพอ เช่น ความรู้เกี่ยวกับแหล่งรายได้ของสำนักข่าว ความรู้เกี่ยวกับการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งข่าวเพื่อผลิตข่าว อย่างไรก็ตามประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจน้อยที่สุดเกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อม คือเรื่องการให้ความสำคัญกับข่าวสิ่งแวดล้อมขององค์กรข่าว โดยข้อความย่อยที่ว่า “ปัจจุบันองค์กรข่าวในประเทศไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับข่าวสิ่งแวดล้อมด้วยการตั้งโต๊ะข่าวสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นทางการ” เป็นข้อความที่มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างตอบได้ถูกต้องน้อยที่สุดในบรรดาทุกข้อความ (AVE 0.69, SD 0.5) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชากรวัยทำงานในเขตเมืองนั้นแม้จะมีความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมข่าวอยู่ในระดับที่มาก แต่เมื่อพิจารณาลงในรายละเอียดที่ลึกซึ้งมากขึ้นว่าประเด็นข่าวสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นเรื่องที่องค์กรข่าวให้ความสำคัญเพียงใดกลับเป็นสิ่งที่ประชากรยังไม่มีความรู้ที่ถูกต้องมากนัก ในมุมมองที่เชื่อว่าผู้บริโภคข่าวเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งในการผลักดันคุณภาพของข่าวนั้น การเพิ่มพูนความรู้ให้ประชาชนทราบว่าประเด็นข่าวสิ่งแวดล้อมนั้นไม่ได้มีโต๊ะข่าวรับผิดชอบหลักอยู่ในกองบรรณาธิการ กล่าวคือเป็นข้อจำกัดเชิงโครงสร้างขององค์กรข่าวก็จะช่วยให้ประชาชนสามารถแสดงบทบาทของผู้บริโภคข่าวสิ่งแวดล้อมที่เท่าทันมากขึ้น

แม้ว่าผลการศึกษาในครั้งนี้จะพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อมอยู่มาก ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยที่ศึกษาระดับความรู้เท่าทันสื่อของประชากรในประเทศไทยในแง่มุมต่างๆ ที่มักพบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษานั้นมีระดับความรู้เท่าทันสื่อต่ำ (เพ็ญพักตร์ เตียวสมบุญภัก และ ณรงค์ ขำวิจิตร 2559) ไปจนถึงระดับปานกลาง (ณัฐนันท์ ศิริเจริญ 2014) ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าสาเหตุที่ทำให้ผลการศึกษามีความแตกต่างกันนั้นมี 2 ประเด็นหลักซึ่งเกี่ยวกับการสร้างตัวแปรในการศึกษาและการกำหนดกลุ่มประชากรในการศึกษาที่แตกต่างกัน ประการแรกนั้นผู้วิจัยศึกษาความรู้เท่าทันสื่อของประชากรด้วยการแยกศึกษาผ่านตัวแปรหลัก 2 ตัวแปรที่สะท้อนคุณลักษณะความรู้เท่าทันสื่อในมิติความรู้คิด (Potter 2004) ได้แก่ โครงสร้างความรู้ (knowledge structure) และทักษะรู้เท่าทันสื่อ (media literacy skill) ทั้งสองตัวแปรนี้จะทำงานร่วมกันผลักดันให้ผู้รับสารมีความรู้เท่าทันสื่อ (Potter 2004) ผลการศึกษาก็คือตัวแปรความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อมที่สะท้อนโครงสร้างความรู้ (knowledge structure) ของผู้รับสารจึงแตกต่างจากการวิจัยที่ใช้กรอบการมองเรื่องตัวแปรความรู้เท่าทันสื่อในลักษณะอื่นๆ อย่างไรก็ตามหากผลการศึกษาตัวแปรนี้ไปวิเคราะห์ร่วมกับตัวแปรทักษะรู้เท่าทันสื่อ (media literacy skill) ก็จะทำให้เห็นบริบทที่ครอบคลุมมากขึ้นของระดับความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อมในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ซึ่งจะอภิปรายในหัวข้อย่อยถัดไป (5.3.4)

ประการถัดมา ประชากรในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นกลุ่มคนวัยทำงานในเมืองใหญ่ มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ในขณะที่การวิจัยประเด็นความรู้เท่าทันสื่อของประชาชนหลายชิ้น (ณัฐนันท์ ศิริเจริญ 2014; เพ็ญพักตร์ เตียวสมบุญภัก และ ณรงค์ ขำวิจิตร 2559; มาตี ลิมสกุล 2561) มักศึกษาในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ความแตกต่างทางประชากรนี้จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างของผลการศึกษาในแง่ระดับความรู้เท่าทันสื่อขึ้น

5.3.4 ทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84.4) มีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อมในระดับที่ต่ำ โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าเกณฑ์ไม่มีทักษะ (ร้อยละ 12.6) มากกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีทักษะในระดับมาตรฐาน (ร้อยละ 3.1) ในแง่เนื้อหาพิจารณาพร้อมกับประเด็นความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อมที่ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในระดับสูงนั้น (ดูข้อ 5.3.3) จึงทำให้ทราบว่าการรู้เท่าทันสื่อในการวิจัยครั้งนี้แม้จะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อมมากแต่ทักษะรู้เท่าทันข่าวสิ่งแวดล้อมกลับไม่ได้มากตามไปด้วย เมื่อพิจารณาความแตกต่างของสองตัวแปรนี้จะพบว่าผลการศึกษาสอดคล้องกับแบบจำลองความรู้เท่าทันสื่อในมิติความรู้คิด (cognitive media literacy model) ที่ Potter ได้เสนอไว้ว่าโครงสร้างความรู้ (knowledge structure) และทักษะรู้เท่าทันสื่อ (competency and skill) นั้นเป็นตัวแปรสองตัวที่แยกกันอยู่อย่างอิสระ แต่ทำงานร่วมกันเพื่อเกื้อหนุนให้ผู้รับสารมีความรู้เท่าทันสื่อได้ ในการวิจัยนี้จึงพบความแตกต่างของระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อมกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อม

การที่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีทักษะรู้เท่าทันสื่อที่ต่ำยังสอดคล้องกับผลการวิจัยหลายชิ้นก่อนหน้านี้ เช่น เพ็ญพักตร์ เตียมสมบุญกิจ และ ณรงค์ ขาวจิตร (2559) พบว่าประชาชนในประเทศไทยมีความรู้เท่าทันสื่อในระดับที่ต่ำ (ค่าคะแนน 2.04 จากคะแนนเต็ม 7 คะแนน) รวมไปถึงการศึกษาของ ณัฐนันท์ ศิริเจริญ (2014) ที่พบว่าเยาวชนมีระดับความรู้เท่าทันสื่อน้อยและไม่สามารถวิเคราะห์สื่อและสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ตในเชิงลึกได้ จะเห็นได้ว่างานวิจัยสองชิ้นข้างต้นนั้นศึกษากลุ่มประชากรที่แตกต่างกันจากการวิจัยชิ้นนี้ แต่อย่างไรก็ตามผลการวิจัยก็ยังสะท้อนไปในทิศทางเดียวกันว่าระดับความรู้เท่าทันสื่อของประชากรนั้นอยู่ในระดับต่ำเมื่อวัดตัวแปรในมิติของภาคปฏิบัติการของผู้รับสาร (practice) ที่ต้องอาศัย “ทักษะ” เพิ่มเติมจาก “ความรู้” (knowledge) เพื่อให้ผู้รับสารเท่าทันกับสื่อและเนื้อหาในสื่อ ผู้วิจัยจึงมองว่าผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยยืนยันองค์ความรู้ด้านความรู้เท่าทันสื่อในแง่ที่ว่า “ความรู้เท่าทันสื่อ” นั้นไม่ได้อยู่ในรูปแบบของ “ความรู้” แต่เพียงอย่างเดียวแต่ส่วนสำคัญกลับอยู่ในบริบทของการใช้ “ทักษะ” ที่จำเป็นในระหว่างการเปิดรับสารของผู้รับสาร การอยู่ในภาวะผู้รับสารที่ตื่นตัว (active audience) และสามารถดึงเอาความรู้ที่มีอยู่มาประกอบใช้วิเคราะห์สารในระหว่างการบริโภคข่าวจึงเป็นเรื่องจำเป็น

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าประชากรกลุ่มที่เป็นคนวัยทำงานในเมืองใหญ่ ซึ่งมีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป แม้จะมีความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมสื่ออยู่มากแต่กลับมีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อมต่ำ โดยผลการศึกษารายข้อคำถามยังแสดงให้เห็นว่าประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างได้ค่าคะแนนต่ำมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.69, SD 0.6) คือ ข้อความ “รูปภาพภัยธรรมชาติที่ดูน่าตื่นตกใจทำให้ท่านรีบอ่านเนื้อหาข่าวภาวะโลกร้อนขึ้นนั้นโดยไม่ทันคิด” ผลการศึกษานี้จึงชี้ให้เห็นว่าข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ใช้กลวิธีการนำเสนอด้วยการสร้างความตื่นตกใจ (alarmist tone) สามารถดึงดูดให้ผู้อ่านเปิดรับเนื้อหาข่าวได้จริง แต่อย่างไรก็ตามจุดดึงดูดทางอารมณ์นี้ไม่ได้ยืนยันว่าผู้บริโภคข่าวจะเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ต่อประเด็นที่น่าเสนอ ในทางตรงกันข้ามผลการวิจัยกลับชี้ให้เห็นว่าผู้บริโภคข่าวอาจถูกจูงใจด้วยอารมณ์หวาดกลัวมากกว่าเกิดจากความต้องการมีส่วนร่วมต่อการแก้ปัญหาหรือแสวงหาข้อมูลเพื่อประเมินความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ งานวิจัยหลายชิ้น (Boykoff and Boykoff 2007; Olausson 2009; Anne DiFrancesco and Young 2011) เสนอว่าการนำเสนอเนื้อหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เน้นย้ำความน่ากลัวจากหายนะภัยเป็นอุปสรรคสำคัญต่อ ปรากฏการณ์ลักษณะนี้เป็นอันตรายต่อการส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวเข้าสู่ภาวะวิกฤติสภาพอากาศ (climate change adaptation) เพราะเป็นเนื้อหาที่ไม่ส่งเสริมความเชื่อมั่นต่อการปรับตัวและความทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

5.4 การอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐาน

หัวข้อนี้ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลักที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ โดยเริ่มจากความสัมพันธ์ของลักษณะทางประชากรศาสตร์และตัวแปรหลัก 4 ตัวแปร และหลักจากนั้นจะอภิปรายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลักอื่นๆ ได้แก่ ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าว การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

5.4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์กับตัวแปรหลัก

การวิจัยเรื่องนี้ศึกษาคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา วิถีชีวิต และรายได้ส่วนตัวต่อเดือน และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศและอายุที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างไม่ได้มีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าว และทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวแตกต่างกันตามไปด้วย ในขณะที่คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านระดับการศึกษา วิถีชีวิต และรายได้ของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันล้วนสัมพันธ์กับตัวแปรตามในบางตัวแปรดังจะอภิปรายต่อไปทีละประเด็น

ระดับการศึกษาเป็นคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อตัวแปรหลักอื่นหลายตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีจะมีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ($AVE\ 7.29 > AVE\ 7.26$) และความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อม ($AVE\ 5.22 > AVE\ 4.99$) รวมทั้งยังมีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ($AVE\ 1.98 > AVE\ 1.92$) อาจกล่าวได้ว่าระดับการศึกษาเป็นหนึ่งในตัวแปรที่มีนัยสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยอื่น (เพ็ญพักตร์ เตียวสมบุญนิกิจ และ ณรงค์ ขำวิจิตร 2559; มาตี ลิมสกุล 2561) ที่มักพบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เท่าทันสื่อของประชากรกลุ่มต่างๆ ในประเทศไทย และเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก กล่าวคือประชากรที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความรู้เท่าทันสื่อมากกว่าประชากรที่มีระดับการศึกษาต่ำ ทั้งนี้ผลการวิจัยในต่างประเทศ เช่น สิงคโปร์ (Yang and Wei 2020) ก็บ่งชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่า อย่างไรก็ตามการวิจัยครั้งนี้พบว่าระดับการศึกษาไม่ได้มีความสัมพันธ์กับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ไม่ว่าประชากรจะมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกวานั้นก็ไม่ได้มีความตระหนักถึงความเสี่ยงด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน รวมทั้งไม่ได้หมายความว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่าจะมองเห็นความสัมพันธ์ของพฤติกรรมตนเองในแง่การเป็นผู้บริโภคและเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ จากการวิจัยครั้งนี้จึงยืนยันได้ว่าปัจจัยด้านระดับการศึกษานั้นแม้จะมีผลในเชิงบวกต่อการเพิ่มพูนความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และยังช่วยให้ผู้รับสารสามารถทำความเข้าใจและรู้เท่าทันเนื้อหาข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ แต่ก็ไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้คนตระหนักถึงความเสี่ยงที่จะเกิดจากวิกฤตสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งลงมือแก้ไขปัญหาผ่านบทบาทการเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวด้านสิ่งแวดล้อม และการเป็นผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า ผลการศึกษานี้สะท้อนบริบททางการศึกษาในประเทศไทยที่แตกต่างจากต่างประเทศที่มักพบว่าการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีความสัมพันธ์กับความตระหนักและพฤติกรรมในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคน Crawley et al. (2020) พบว่ากลุ่มคนที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีแนวโน้มพฤติกรรมมีส่วนร่วมต่อการแก้ไขวิกฤตสภาพภูมิอากาศมากกว่าคนทั่วไป นอกจากนั้นคนที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรียังตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องสนับสนุนให้เกิดการดำเนินการของรัฐเพื่อแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ประเด็นการใช้ชีวิตประจำวันในพื้นที่เมืองใหญ่เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่การวิจัยนี้พบว่า มีนัยสำคัญต่อความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่มีวิถีชีวิตในเมืองใหญ่มีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (AVE 7.92 > AVE 7.47) และมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้มีวิถีชีวิตในเมือง (AVE 2.02 > AVE 1.93) หากพิจารณาผลการศึกษานี้ตามทฤษฎีความรู้เท่าทันสื่อของ Potter ที่เสนอปัจจัยชื่อ “โครงสร้างความรู้” (knowledge structure) ในฐานะปัจจัยพื้นฐานของการเกิดความรู้เท่าทันสื่อได้ ในปัจจัยชื่อโครงสร้างรูปร่างนี้ยังประกอบไปด้วยปัจจัยย่อยๆ ที่ทำงานส่งเสริมกันให้ผู้รับสารมีโครงสร้างความรู้ที่แข็งแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ Potter อธิบายว่า “...People need a strong knowledge structure of information gained from real-world (in contrast to media) source...” (2004, pp.92-93) ในแง่หนึ่งผลการวิจัยนี้จึงชี้ให้เห็นตัวอย่างหนึ่งจากทฤษฎีดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างวัยทำงานมีวิถีชีวิตในพื้นที่นอกเมือง นอกเขตเศรษฐกิจ มีโอกาสได้รับประสบการณ์ตรงในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และยังมีโอกาสพบเห็นปัญหาสิ่งแวดล้อมผ่านประสบการณ์ตรงของตนเองเพิ่มเติมจากเนื้อหาสื่อที่สื่อนำเสนอมากกว่ากลุ่มตัวอย่างวัยทำงานที่ใช้ชีวิตในเมืองใหญ่ ลักษณะวิถีชีวิตจึงมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นอกจากนั้นประเด็นนี้ยังเชื่อมโยงไปสู่ระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้วยเช่นกัน จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีวิถีชีวิตในพื้นที่นอกเมืองนั้นมีระดับทักษะรู้เท่าทันข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่สูงกว่ากลุ่มที่ใช้ชีวิตในพื้นที่เมือง ผลการวิจัยนี้ยังเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยที่ผ่านมา เช่น การศึกษาระดับความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวปลอมของกลุ่มตัวอย่าง 400 คนในกรุงเทพมหานคร (นันทิกา หนูสม และ วิโรจน์ สุทธิสีมา 2562) พบว่าประชากรมีระดับความรู้เท่าทันสื่อปานกลาง แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะสามารถเข้าถึงสื่อในระดับมากก็ตาม ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่ากลุ่มคนวัยทำงานที่มีวิถีชีวิตอยู่ในพื้นที่เมืองใหญ่ เขตเศรษฐกิจ ไม่เพียงแต่เป็นกลุ่มคนที่มีฐานะเป็นกำลังหลักในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม แต่ยังเป็นผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อและมีบทบาทสูงต่อการผลักดันนโยบายรัฐด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผลการวิจัยจึงชี้ให้เห็นว่าลักษณะการดำเนินชีวิตของคนกลุ่มนี้เองกลับกลายเป็นอุปสรรคของการสร้างพลเมืองและบุคลากรในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมให้มีความตื่นตัวต่อปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและรู้เท่าทันสื่อ เมื่อพิจารณาร่วมกับงานวิจัยอื่นที่ชี้ว่าเนื้อหาข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่พบในสื่อมวลชนของไทยนั้นมักแฝงไปด้วยวาทกรรมที่สนับสนุนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของรัฐและองค์กรขนาดใหญ่ (Dihensawadkij 2018) จึงสะท้อนให้เห็นความท้าทายของการสร้างแรงผลักดันภาคประชาชนให้รัฐดำเนินนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวอย่างเป็นรูปธรรม

รายได้เป็นคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่มีนัยสำคัญต่อตัวแปรหลักของการวิจัยนี้เช่นกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ส่วนต่อเดือนสูงจะมีระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำ (P-value-0.00170, 0.0186) นอกจากความสัมพันธ์กับระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแล้ว รายได้ยังเป็นคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์เพียงประการเดียวเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำจะมีระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูงกว่า (P-value 0.00746, P-value 0.02370) กล่าวคือกลุ่มคนที่มีรายได้ต่ำจะตระหนักถึงความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับท้องถิ่นเพราะวิกฤติสภาพภูมิอากาศมากกว่าคนที่มีรายได้สูง พร้อมกันนั้นกลุ่มคนที่มีรายได้ต่ำยังตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะผู้บริโภคและพลเมืองที่สามารถแสดงออก มีสิทธิและหน้าที่เพื่อร่วมแก้ไขปัญหการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จะเห็นได้ว่าแม้รายได้จะเป็นตัวแปรที่สัมพันธ์ในทางบวกกับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แต่กลับมีความสัมพันธ์ในเชิงลบต่อระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลง

สภาพภูมิอากาศ ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมแสดงออกเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในบริบทของสหราชอาณาจักร (Crawley et al. 2020) ซึ่งพบว่าคนที่มียาได้น้อยมักมีระดับการมีส่วนร่วมกับการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากกว่าคนที่มียาได้สูง ทั้งๆ ที่กลุ่มคนที่มียาได้สูงนั้นมีความเชื่อเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ถูกต้องมากกว่าคนที่มียาได้น้อย นอกจากนั้นกลุ่มคนที่มียาได้น้อยยังต้องการให้รัฐให้ความสำคัญกับวาระเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากกว่ากลุ่มคนที่มียาได้สูงอีกด้วย

งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์กับความเข้าใจและความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประชาชนบางชิ้นพบว่าอายุมักมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ และความตระหนักของประชาชน เช่น ผลการศึกษาของ Crawley et al. (2020) ชี้ว่าอายุมีความสัมพันธ์กับความคิดที่ว่า การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไม่ได้เกิดขึ้นจริง (climate change denier) โดยคนอายุมากมักจะมี ความเข้าใจที่ผิดมากกว่าคนอายุน้อย และในขณะเดียวกันคนที่อายุน้อยกว่ามักจะมีส่วนร่วมกับการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นอกจากนั้น Ashley and Maksi (2013) ศึกษา ระดับความรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มตัวอย่างและระบุว่าคนที่มีความรู้เท่าทันสื่อในระดับสูงมักจะอายุมากกว่าคนที่มียาได้น้อยกว่า ความรู้เท่าทันสื่อต่ำ อย่างไรก็ตามการวิจัยครั้งนี้มีผลการศึกษาที่แตกต่างออกไปในแง่สำคัญของอายุที่มีต่อตัวแปรตามทั้งด้านความรู้และความตระหนัก ไปจนถึงความรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอาจเป็นผลจากการกำหนดกรอบการเลือกกลุ่มประชากรในการวิจัยที่ต่างกัน เพราะการวิจัยครั้งนี้กำหนดกรอบของประชากรไว้ค่อนข้างแคบคือศึกษาเฉพาะกลุ่มประชากรที่อยู่ในวัยทำงานเท่านั้น ในแง่ของความรู้และความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นผู้วิจัยยังมองว่าเป็นประเด็นที่ถูกกล่าวถึงสื่อมวลชน ทั้งสื่อประเภทข่าวและสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์มาอย่างยาวนานในลักษณะที่ว่า การแก้ปัญหาเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับคุณค่าทางสังคมและคุณธรรม (moral) รวมทั้งการเชื่อมโยงการแก้ปัญหาวิกฤติสภาพอากาศกับวาทกรรมชาตินิยมของสถาบันที่ทรงอำนาจทางการเมืองการสื่อสาร (Dhiensawadkij 2018) ล้วนเป็นสิ่งสนับสนุนให้กลุ่มคนที่มีอายุแตกต่างกันเข้าใจและเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาได้คล้ายคลึงกัน ในทิศทางใกล้เคียงกัน ด้วยเหตุนี้อายุจึงอาจไม่ใช่ปัจจัยที่สร้างความแตกต่างให้แก่ความรู้และความตระหนักในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในคนกลุ่มวัยทำงาน ในขณะที่ลักษณะทางประชากรศาสตร์อื่น ได้แก่ ระดับการศึกษารายได้ วิถีชีวิต กลับเป็นปัจจัยที่สร้างความแตกต่างด้านความรู้และความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้

ข้อสังเกตเรื่องอายุอีกประการหนึ่งคือผลการวิจัยที่พบว่าอายุไม่ใช่ปัจจัยที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อม และทักษะรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน ในแง่ที่สะท้อนว่ากลุ่มคนวัยทำงานที่เป็นประชากรในการวิจัยครั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นวัยทำงานตอนต้นหรือวัยใกล้เกษียณล้วนมีความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมสื่อ หรือลักษณะการเปิดรับสื่อแบบตื่นตัวหรือเฉื่อยชา (active-passive audience) ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมต่อไปให้ลึกซึ้งมากขึ้น เพราะงานวิจัยหลายชิ้นมักพบว่าคนที่มียาอายุมากกว่ามักจะมีระดับความรู้เท่าทันสื่อที่มากกว่า แต่การวิจัยชิ้นนี้ได้กำหนดประเด็นการศึกษาให้อยู่ในเรื่องข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยเฉพาะกลับได้ผลการศึกษาที่แตกต่างออกไป ข้อสังเกตของผู้วิจัยคือเรื่องการแก้ไขปัญหาวิกฤติสภาพอากาศในสังคมไทยนั้นเป็นประเด็นที่มักได้รับการยอมรับเมื่อถูกพูดถึงในพื้นที่สาธารณะ (public consensus) ประกอบกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นเป็นความเสี่ยงที่สังเกตได้ยาก ต้องอาศัยเวลาทำความเข้าใจ และ “เกิดขึ้นอย่างช้าๆ แต่รุนแรง” (slow violence) (Nixon 2011) จึงมีความเป็นไปได้ที่คนทุกเพศทุกวัยจะไม่ทันได้ระมัดระวังเมื่อบริโภคข่าวประเด็นนี้ผ่านสื่อมวลชน และมีลักษณะเป็น passive audience ดังที่ผลการวิจัยชิ้นนี้ชี้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำ เพราะมองว่าเป็นประเด็นที่

ไม่ได้มีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ และในขณะเดียวกันก็มองไม่เห็นว่าการปฏิรูปสภาพอากาศใกล้เคียงกับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนเอง ในขณะที่ถ้าผู้รับสารบริโภคข่าวในประเด็นอื่น เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง ก็จะมีลักษณะที่ตื่นตัวและวิเคราะห์วิจารณ์มากกว่า กล่าวคือใช้ทักษะรู้เท่าทันสื่อมากกว่าในการเปิดรับสื่อ ในเรื่องนี้ Potter (Potter 1998) อธิบายว่าความรู้เท่าทันสื่อเป็นสิ่งที่ช่วยให้คนตีความ "ความเสี่ยง" ต่อตัวเองในเรื่องต่างๆ สำหรับการวิจัยชิ้นนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าประชากรวัยทำงานนั้นไม่ว่าจะอยู่ในช่วงอายุใด ก็มองเห็น "ความเสี่ยง" ของเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไม่ต่างกัน โดยมีทักษะรู้เท่าทันสื่อในเรื่องนี้ต่ำ จึงเป็นไปได้ที่คนวัยทำงานอาจจะประเมินความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศน้อยไปหรือมากไปก็ได้ และที่สำคัญยังหมายความว่ากลุ่มคนวัยทำงานอาจไม่สามารถระบุและแยกแยะวาทกรรมทางสิ่งแวดล้อมและวาทกรรมอื่นๆ ที่แฝงมากับข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ออกจากข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม

กล่าวโดยสรุปนั้นความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ได้แก่ ระดับการศึกษา วิถีชีวิตในเมืองใหญ่ และรายได้ ล้วนมีอิทธิพลต่อปัจจัยต่างๆ ในกระบวนการรู้เท่าทันสื่อ ในขณะที่อายุและเพศของกลุ่มตัวอย่างไม่มีผลต่อปัจจัยสำคัญในกระบวนการรู้เท่าทันสื่อ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อม และทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อม ประชากรที่มีวิถีชีวิตในเมืองใหญ่จะมีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และมีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศน้อยกว่าประชากรที่มีวิถีชีวิตอยู่นอกเมือง นอกจากนั้นกลุ่มคนรายได้สูงมีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากกว่าคนที่มียาได้ต่ำ แต่คนกลุ่มรายได้สูงนั้นก็กลับมีความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศน้อยกว่าคนที่มียาได้ต่ำ ผลการศึกษานี้สะท้อนอิทธิพลของคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ต่อตัวแปรกับความรู้และความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่จำเพาะเจาะจงในกลุ่มประชากรที่เป็นวัยทำงานและมีวิถีชีวิตในเมือง และทำให้เห็นว่าประชากรในเมืองที่มีรายได้สูงนั้นแม้จะมีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสูงแต่กลับมีความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่ำ เมื่อใช้กรอบแนวคิดเรื่องกระบวนการรู้เท่าทันสื่อของ Potter มาพิจารณาร่วมด้วย จึงเกิดเป็นข้อสังเกตที่ว่าผลการวิจัยนี้เพิ่มหลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับกระบวนการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มประชากรวัยทำงานในเมือง ซึ่งการวิจัยเกี่ยวกับความรู้เท่าทันสื่อในกลุ่มประชากรนี้ไม่มากนัก ข้อสำคัญคือทำให้ทราบว่าคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์นั้นมีอิทธิพลโดยตรงต่อปัจจัยภายในกระบวนการรู้เท่าทันสื่อ และพบว่ามีเฉพาะประเด็นความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเท่านั้นที่มีความเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ไม่มาก เพื่อทำความเข้าใจตัวแปรความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้มากขึ้นจึงนำไปสู่การอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ของตัวแปรอื่นต่อไป

5.4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในกระบวนการรู้เท่าทันสื่อ

การวิจัยเรื่อง "ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคนในเมืองใหญ่: ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรู้คิด" นี้ได้ประยุกต์ใช้กระบวนการรู้เท่าทันสื่อในมิติความรู้คิดของ Potter (2004) มาสร้างกรอบแนวคิดเพื่อตอบคำถามวิจัยที่ว่าผู้รับสารที่เป็นวัยทำงานในเมืองใหญ่นั้นมีความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากน้อยเพียงใด และมีปัจจัยใดบ้างสัมพันธ์กับความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประชากรกลุ่มดังกล่าว แม้ว่าด้วยข้อจำกัดของแบบการวิจัยเชิงสำรวจจะทำให้ไม่สามารถศึกษาองค์ประกอบของกระบวนการรู้เท่าทันสื่อตามทฤษฎีที่ Potter ได้เสนอไว้ แต่ผลการวิจัยได้ยืนยันให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานที่ Potter เสนอไว้ ได้แก่ โครงสร้างความรู้ (knowledge structure) คุณลักษณะการเป็นผู้รับสารที่ตื่นตัว (personal locus) ผลการทดสอบสมมติฐานชี้ให้เห็นหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าทั้งสองปัจจัยนี้มีความเชื่อมโยงกัน

และยังทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นย่อยๆ ในแต่ละปัจจัยด้วย โดยเฉพาะเมื่อศึกษาภายใต้บริบทเรื่องข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศไทยนั้นทำให้ได้ข้อมูลที่ยืนยันสถานการณ์เกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประชากรที่มีบทบาทสูงทั้งแง่การเป็นพลเมืองและเป็นผู้บริโภค ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อประกอบการทำความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของเนื้อหาประเภทการฟอกเขียว (green washing) ไปจนถึงข่าวสารด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อสังคมโดยรวม ดังจะอภิปรายให้เห็นความสัมพันธ์ของแต่ละตัวแปรดังต่อไปนี้

ข้อถกเถียงที่ว่าการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นมีอิทธิพลมากพอที่จะทำให้ประชาชนปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมและสร้างสังคมที่มีความใส่ใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้โดยตรงหรือไม่ (Milér and Sládek 2011) เป็นเรื่องที่ยังต้องอาศัยผลการวิจัยเพิ่มเติมในหลากหลายบริบท และเป็นเรื่องยากที่คนจะปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตไปโดยอัตโนมัติเมื่อมีความรู้มากขึ้น อย่างไรก็ตามผลการวิจัยครั้งนี้ยืนยันได้ว่าสำหรับกลุ่มประชากรวัยทำงานที่มีวิถีชีวิตในเมืองใหญ่นั้นความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของพวกเขาเหล่านั้น ($R=0.1773008$) การมีความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นทำให้ตระหนักมากขึ้นว่าพฤติกรรมและวิถีชีวิตของตนเองนั้นจะส่งผลอย่างไรต่อปัญหาวิกฤติสภาพอากาศ และในขณะเดียวกันก็จะทำให้สามารถประเมินความเสี่ยงที่จะเกิดกับสังคมและท้องถิ่นได้ถูกต้องมากขึ้น สิ่งที่สำคัญมากที่สุดคือความตระหนักถึงความสำคัญของการแสดงบทบาทเป็นพลเมืองและเป็นผู้บริโภคที่ตื่นตัวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ Crawley et al. (2020) ที่พบว่าผู้ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเพียงพอจะมีแนวโน้มการแสดงพฤติกรรมที่แก้ปัญหาวิกฤติสภาพอากาศมากกว่าคนที่ได้ข้อมูลอย่างคร่าวๆ กลางๆ

ยิ่งไปกว่านั้นการวิจัยนี้ได้แยกประเด็นความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศออกเป็น 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ ความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความรู้เรื่องนโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับนานาชาติด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความรู้เรื่องผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมต่อท้องถิ่น เมื่อแยกทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นย่อยเหล่านี้กับความตระหนักจึงพบว่าความรู้เรื่องผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมต่อท้องถิ่นนั้นเป็นเรื่องที่ความสัมพันธ์เชิงบวกใกล้ชิดที่สุดกับความตระหนักของกลุ่มตัวอย่าง ($R = 0.199$) ส่วนความรู้เรื่องนโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับนานาชาติด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศก็มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตระหนักใกล้ชิดน้อยกว่า ($R = 0.0895$) ในขณะที่เรื่องวิทยาศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นไม่ได้มีความสัมพันธ์กับความตระหนักของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าการให้ความรู้เชิงวิทยาศาสตร์แต่เพียงอย่างเดียวนั้นอาจทำให้ผู้รับสารเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแต่ไม่ได้ส่งผลให้ผู้รับสารเกิดความตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง สังคม และปัญหาวิกฤติสภาพอากาศ ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับ Foss and Ko (2019) ที่ศึกษาปัญหาด้านการเรียนการสอนเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในสหรัฐอเมริกา และมีข้อเสนอว่าแนวทางที่ควรดำเนินการเพื่อปรับปรุงการสื่อสารเรื่องนี้ทั้งในหลักสูตรอย่างเป็นทางการและการเรียนรู้นอกหลักสูตร ควรใช้วิธีการสื่อสารที่เน้นประเด็นผลกระทบจากวิกฤติสภาพอากาศที่จะเกิดต่อสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นนั้นๆ อย่างเฉพาะเจาะจง ผลการวิจัยในบริบทของประเทศไทยในครั้งนี้จึงมีประโยชน์ต่อการสร้างหลักสูตรการเรียนการสอนเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสำหรับสถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่มีภารกิจด้านการรณรงค์เชิงสิ่งแวดล้อมยังสามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้ในการคัดเลือกประเด็นเนื้อหาเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมต่อการแก้ไขปัญหาได้ด้วย

นอกเหนือจากอิทธิพลของความรู้กับความตระหนักแล้ว ผลการวิจัยครั้งนี้ยังแสดงให้เห็นว่าความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เท่าทันสื่อของผู้รับสารด้วย โดยความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนี้มีความสัมพันธ์เชิงบวกทั้งต่อความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อม และทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งทั้งสองเรื่องนี้เป็นองค์ประกอบหลักตามกระบวนการรู้เท่าทันสื่อ (Potter 2004) ความสัมพันธ์เชิงบวกของความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวนั้นเป็นไปตามทฤษฎีความรู้เท่าทันสื่อ (Potter 2004) ที่กำหนดให้ความรู้เกี่ยวกับสื่อ (media structure, media effect, media content) กับความรู้เกี่ยวกับโลกความเป็นจริง (real world) เป็นประเด็นย่อยๆ ในตัวแปรหลักที่เรียกว่า “โครงสร้างความรู้” (knowledge structure) เป็นที่น่าสังเกตว่าในกระบวนการรู้เท่าทันสื่อที่ Potter เสนอไว้ในแบบจำลองนั้นไม่ได้อธิบายลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรย่อยเหล่านี้ไว้อย่างเป็นกิจจะลักษณะ แต่อธิบายว่าองค์ประกอบย่อยๆ ในโครงสร้างความรู้นี้จะทำงานร่วมกันเพื่อส่งเสริมให้ผู้รับสารมีโครงสร้างความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ที่ถูกต้อง แม่นยำ แข็งแกร่งมากขึ้นเรื่อยๆ ผู้วิจัยมองว่าผลการศึกษานี้จึงสามารถอธิบายลักษณะความสัมพันธ์ของความรู้เกี่ยวกับโลกความเป็นจริงและความรู้เกี่ยวกับสื่อได้ชัดเจนยิ่งขึ้นในเชิงประจักษ์ กล่าวคือในบริบทของเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นผู้รับสารที่มีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศก็จะมีรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวสิ่งแวดล้อมมากตามไปด้วยเช่นกัน สองตัวแปรย่อยนี้จึงทำงานในลักษณะส่งเสริมซึ่งกันและกันให้ผู้รับสาร ผลการศึกษายังสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องความรู้เท่าทันสื่อในบริบทอื่นที่ไม่ใช่เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Ashley and Maksil 2013) ที่ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าว (news media literacy) กับความเข้าใจเหตุการณ์ปัจจุบันและพบว่าทั้งสองเรื่องมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกัน

ประเด็นของอิทธิพลของความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีความรู้เท่าทันสื่อซึ่งระบุว่าการศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับโลกความเป็นจริงที่มากเพียงพอจะเพิ่มศักยภาพของผู้รับสารในการวิเคราะห์และประเมินเนื้อหาข่าวที่ได้รับผ่านสื่อมวลชนได้ดียิ่งขึ้น ผลการวิจัยครั้งนี้ยืนยันว่าการที่ประชากรวัยทำงานที่มีวิถีชีวิตในเมืองมีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เพียงพอก็จะช่วยให้คนเหล่านี้มีทักษะที่ดีสำหรับตรวจสอบเนื้อหาข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีถูกนำเสนอผ่านวาทกรรมที่สร้างความชอบธรรมในการบริหารจัดการทรัพยากรของรัฐ (Dhiensawadkij 2018) และนำเสนอด้วยกรอบค่านิยมและอุดมการณ์ทางเศรษฐกิจ รวมทั้งเนื้อหาที่เป็นโฆษณาแฝง (Salathong 2011; โอฬารรัตน์ 2552) ในข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ ผู้บริโภคข่าวที่มีทักษะเท่าทันสื่อสูงจะสามารถ “ยั้งคิด” เมื่อเปิดรับข่าวสารและมีวิธีการแสวงหาข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายกว่า หรือที่เรียกว่าเป็น “ผู้รับสารที่ตื่นตัว” ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับ ฟารีดา เตชะวิรินทร์เลิศ (2548) ที่ศึกษาประเด็นทักษะความรู้เท่าทันสื่อในกลุ่มนักศึกษาและพบว่านักศึกษาที่มีความรู้เท่าทันสื่อน้อยจะตีความแง่มุมข่าวสารสอดคล้องกับกรอบการตีความข่าวสารของหนังสือพิมพ์มากกว่านักศึกษาที่มีความรู้เท่าทันสื่อสูง ในแง่นี้ผู้วิจัยจึงมองว่าความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนสังคมที่มีความตื่นตัวด้านวิกฤติสภาพอากาศ และสร้างพลเมืองที่มีความตื่นตัวในเรื่องนี้ให้มีข้อมูลอย่างเพียงพอและถูกต้องต้องการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นเรื่องอิทธิพลของความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อบัจจัยอื่นๆ นี้ ยังคงเป็นเรื่องที่ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประชากรที่มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อทำให้มีข้อมูลของคนที่อยู่ในบริบทที่แตกต่างกันออกไปในประเทศไทย

ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นตัวแปรสำคัญอีกตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการรู้เท่าทันสื่อที่อธิบายว่า “... ความตระหนักความสัมพันธ์ของตนเองกับเรื่องต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่การเป็นผู้รับสารที่เท่าทันสื่อ ถ้าผู้รับสารไม่มีความตื่นตัว ไม่ตระหนักรู้ในตนเองก็จะขาดเป้าหมายเฉพาะบุคคลในเรื่องนั้นๆ และทำให้ผู้รับสารไม่สามารถสร้างภาวะที่ตื่นตัว และไม่มีทักษะมากพอที่จะวิเคราะห์เนื้อหาในสื่อ...” (Potter 2004; p.93) ผลการวิจัยยืนยันว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความตระหนักถึงความสัมพันธ์ของตนเองทั้งในแง่การเป็นพลเมืองที่ตื่นตัว การเป็นผู้บริโภค รวมทั้งตระหนักถึงความเสี่ยงด้านต่างๆ ที่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีต่อท้องถิ่น ก็จะมีระดับทักษะรู้เท่าทันสื่อสูงตามไปด้วย เมื่อเปรียบเทียบระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กับตัวแปรความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่มีผลกับทักษะรู้เท่าทันสื่อนั้นจะพบว่า ความตระหนัก (Pearson's $R = 0.490204$) นั้นมีขนาดความสัมพันธ์ใกล้เคียงกับทักษะรู้เท่าทันสื่อมากกว่าความรู้ (Pearson's $R = 0.18465452$) ระดับความสัมพันธ์ที่ใกล้เคียงและเด่นชัดมากกว่านี้เป็นการยืนยันในเชิงประจักษ์ตามแนวคิดของ Potter ที่ระบุว่าความรู้บางประการนั้นไม่ได้มีประโยชน์โดยตรงกับชีวิตประจำวันของผู้รับสารก็จะเข้าลักษณะความรู้ที่ไม่ได้ถูกนำมาใช้งานในระหว่างการเปิดรับสารของผู้รับสาร เพราะผู้รับสารไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ห่างไกลจากเรื่องราวในชีวิตประจำวันเข้าสู่โครงสร้างความรู้ของตนเองได้ (Potter 1998, p.334-335) ในแง่นี้ย่อมหมายความว่าความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นมีผลเพียงบางส่วนต่อการเพิ่มทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคนวัยทำงานที่มีวิถีชีวิตในพื้นที่เมือง ในขณะที่การพัฒนาให้คนกลุ่มนี้มีความตระหนักถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และบทบาทที่พวกเขาสามารถแสดงออกในฐานะพลเมืองและในฐานะผู้บริโภค จะเป็นปัจจัยหลักที่สามารถกระตุ้นให้คนกลุ่มนี้มีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้โดยตรง ผู้รับสารกลุ่มนี้จึงจะมีความตื่นตัวต่อการวิเคราะห์และประเมินเนื้อหาข่าวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างดี ยิ่งไปกว่านั้นความสัมพันธ์ใกล้เคียงของตัวแปรความตระหนักและทักษะรู้เท่าทันสื่อยังเป็นเครื่องยืนยันว่าผู้สื่อสารเนื้อหาการสื่อสารประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับข้อมูลผลกระทบประเด็น เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม ที่เฉพาะเจาะจงต่อแต่ละท้องถิ่นและต่อกลุ่มบุคคล จึงจะเป็นเนื้อหาที่สามารถสร้างความตระหนักของพลเมืองได้จริง และผู้บริโภคข่าวที่ตื่นตัวก็จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างสังคมที่ตื่นตัวต่อวิกฤติสภาพอากาศ

โดยสรุปผลการวิจัยครั้งนี้จึงตอบปัญหาน่าวิจัยได้ว่าความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีนัยยะสำคัญต่อการพัฒนาสังคมที่มีความตื่นตัวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะของผู้รับสารให้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความสัมพันธ์ใกล้เคียงกับความตระหนักต่อความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งความตระหนักถึงบทบาทด้านต่างๆ ของปัจเจกต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผู้รับสารที่มีความตระหนักมากก็จะมีทักษะที่รู้เท่าทันข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไปด้วยพร้อมๆ กัน ความสัมพันธ์ของสองเรื่องนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าผู้รับสารจะต้องมีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้วย และควรจะเป็นความรู้สะท้อนให้เห็นผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่นและวิถีชีวิตของผู้คน ทั้งนี้ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ประชากรที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความรู้ที่มากกว่าประชากรที่มีระดับการศึกษาน้อยกว่า ประชากรวัยทำงานที่ใช้ชีวิตนอกเมืองจะมีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่สูงกว่าประชากรวัยทำงานที่มีวิถีชีวิตในเมือง และผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าจะมีความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากกว่าผู้ที่มีรายได้สูง เมื่อนำข้อค้นพบสำคัญจากการวิจัยที่กล่าวมานี้ไปพิจารณาพร้อมกับผลการวิจัยในกลุ่มประชากรวัยทำงานซึ่งมีวิถีชีวิตในเมืองจะพบว่า ประชากรในการวิจัยกลุ่มนี้แม้จะมีระดับความรู้และความตระหนักเรื่องการ

เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศปานกลาง แต่ยังมีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ต่ำ ดังนั้นโอกาสที่กลุ่มคนเหล่านี้ซึ่งบทบาทสูงต่อทิศทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนจะสามารถตรวจสอบและประเมินเนื้อหาข่าวสารการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างรู้เท่าทันต่อวาทกรรมที่แฝงมากับเนื้อหาสารจึงมีอยู่น้อย ประเด็นนี้จึงชี้ให้เห็นสถานการณ์ที่น่ากังวลต่อการสร้างสาธารณมติด้านนโยบายการแก้ปัญหาเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยในสภาวะการณ์ที่ไทยเป็นประเทศที่มีความเสี่ยงสูงติดอันดับหนึ่งในสิบของโลกแต่มีนโยบายด้านการปรับตัวต่อสภาพภูมิอากาศ (climate change adaptation) นั้นยังได้รับการกล่าวถึงไม่มากนัก หากเทียบกับนโยบายด้านการลดก๊าซเรือนกระจก (climate change mitigation) ความตื่นตัวของประชากรวัยทำงาน มีการศึกษา และมีโอกาสทางสังคมสูงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยผลักดันนโยบายสาธารณะ

ส่วนที่ 3 ข้อจำกัดของการวิจัยและข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

5.5 ข้อจำกัดของการวิจัย

ประการแรกการวิจัยครั้งนี้ตั้งเป้าศึกษาความรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มประชากรที่เป็นวัยทำงานมีวิถีชีวิตในเมืองใหญ่ เขตเศรษฐกิจ ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่มีรายได้สูง จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่านั้น ผลการศึกษาทำให้ทราบข้อมูลเฉพาะของประชากรกลุ่มนี้ซึ่งสะท้อนให้เห็นทั้งความรู้และความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคนที่อยู่ในกลุ่มชนชั้นกลาง (middle class) ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีพลังในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ อย่างไรก็ตามคนกลุ่มนี้ไม่ใช่กลุ่มเปราะบางต่อความเสี่ยงที่จะเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผลการศึกษพบว่าประชากรในการวิจัยขึ้นนี้มี ความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพียงในระดับปานกลาง และยังมีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่ำ ที่สำคัญลักษณะวิถีชีวิตในเมืองก็เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถส่งผลกระทบต่อความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผู้วิจัยจึงมองว่ายังคงมีความจำเป็นที่ต้องนำผลการศึกษาครั้งนี้ไปพัฒนาเปรียบเทียบกับการศึกษาประเด็นเดียวกันในกลุ่มประชากรอื่น โดยเฉพาะกลุ่มประชากรที่มีความเปราะบางและมีความเสี่ยงสูงต่อวิกฤติสภาพอากาศ เช่น กลุ่มแรงงานในภาคเกษตรกรรม การประมง ซึ่งผลการวิจัยด้านความรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ วิโรจน์ สุทธิสีมา และ พิมลพรรณ ไชยพันธ์ (2563) ทั้งนี้ เพ็ญพักตร์ เตียวสมบุญณิกิจ และ ณรงค์ ขำวิจิตร (2559) พบว่าระดับความรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มอาชีพเหล่านี้อยู่ในระดับต่ำกว่าอาชีพพนักงานข้าราชการในเมือง ประเด็นนี้จึงนำไปสู่คำถามที่ว่าหากมีการศึกษาในเชิงลึกเพื่อทำความเข้าใจระดับความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและปัจจัยที่มีผลต่อความรู้เท่าทันสื่อของคนกลุ่มที่ใกล้ชิดกับทรัพยากรธรรมชาติ และมีประสบการณ์ตรงจากปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ในขณะที่เป็นกลุ่มที่ต้องรับความเสี่ยงจากวิกฤติสภาพอากาศด้วยนั้นจะได้ผลการวิจัยที่เหมือนหรือแตกต่างจากผลการวิจัยขึ้นนี้อย่างไรบ้าง ผู้วิจัยมองว่าผลการวิจัยที่รอบด้านจากกลุ่มประชากรที่แตกต่างกันจะช่วยให้เข้าใจปัญหาและอุปสรรคของการรับรู้เรื่องวิกฤติสภาพอากาศในประเทศไทยที่ดีขึ้น

ข้อจำกัดประการที่สองของการวิจัยขึ้นนี้ แม้ว่าผู้วิจัยจะออกแบบการวิจัยอย่างรัดกุมเพื่อให้สามารถวัดตัวแปรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการรู้เท่าทันสื่อได้อย่างแม่นยำและตรงประเด็น ได้แก่ ความรู้ ความตระหนัก ทักษะ ของผู้ตอบแบบทดสอบ แต่อย่างไรก็ตามลักษณะแบบการวิจัยที่เป็นการศึกษาเชิงสำรวจและให้อาสาสมัครประเมินตนเองผ่านแบบทดสอบด้วยคำถามปลายปิด (self report method) เป็นข้อจำกัดสำคัญที่ทำให้แบบการวิจัยที่วางไว้ไม่เอื้อต่อการเก็บข้อมูลตัวแปรในกระบวนการรู้เท่าทันสื่อในขั้นตอนที่เป็นการใช้งานทักษะการคัดกรองสาร (filtering) การตีความสาร

(meaning matching) และการสร้างความหมายของสาร (meaning construction) ที่เกิดขึ้น ณ ช่วงเวลาจริงเมื่อผู้รับสารอยู่ในระหว่างการอ่านข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ วิธีการเก็บข้อมูลแบบ self report นี้จึงทำได้เพียงขอให้อาสาสมัครประเมินตนเองจากประสบการณ์ในการเปิดรับข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ผ่านมาเท่านั้น ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จึงอาจแตกต่างจากกระบวนการที่เกิดขึ้นจริงในเวลาที่อาสาสมัครเปิดรับข่าวเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจากสื่อต่างๆ

ประการสุดท้ายผู้วิจัยมองว่าการวิจัยชิ้นนี้ยังมีข้อจำกัดเรื่องการศึกษาความรู้เท่าทันสื่อในมุมมองเชิงอำนาจของผู้บริโภคสื่อ นักวิชาการที่สนใจประเด็นด้านความรู้เท่าทันสื่อหลายท่าน อาทิ Hob (Hobbs 2011) Buckingham (2003) เสนอว่าการศึกษาความรู้เท่าทันสื่อไม่ควรมองข้ามมุมมองที่เน้นการเพิ่มอำนาจให้กับผู้รับสาร (empowerment) เพราะปัจจุบันผู้บริโภคสื่อไม่ได้เป็นเพียง “ผู้รับสาร” เท่านั้น แต่บทบาทของผู้บริโภคสื่อในแง่การเป็น “ผู้ผลิต” ก็มีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อใช้งาน social media งานวิจัยจำนวนมากเปิดเผยให้เห็นว่าผู้บริโภคสื่อมีอำนาจในการต่อรองความหมายของสารที่ได้รับ สร้างสรรค์ความหมายใหม่ๆ ในกระบวนการผลิตสื่อ ดังนั้นแนวคิดเรื่องความรู้เท่าทันสื่อที่เน้นการป้องกันผู้รับสารจากผลกระทบเชิงลบจากสื่อ (preventionism) จึงไม่ใช่เป็นเพียงแนวทางเดียวที่ควรให้ความสำคัญเมื่อศึกษาเรื่องความรู้เท่าทันสื่อ อย่างไรก็ตามแบบการวิจัยเชิงสำรวจนี้ไม่เอื้อต่อการเก็บข้อมูลที่สะท้อนกระบวนการผลิตและสร้างสรรค์สื่อของอาสาสมัคร ประกอบกับการวิจัยชิ้นนี้ดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงเวลาที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด19 ซึ่งเป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขของประเทศ ทำให้มีข้อจำกัดเรื่องความปลอดภัยและความเสี่ยงของเจ้าหน้าที่โครงการและอาสาสมัคร การเข้าถึงอาสาสมัครจึงต้องกระทำภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าวเช่นกัน

5.6 ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง “ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของคนในเมืองใหญ่: ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรู้คิด” นี้ได้ให้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อธิบายกระบวนการรู้เท่าทันสื่อในมิติความรู้คิดทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบโครงสร้างความรู้และทักษะของผู้รับสารอย่างเป็นรูปธรรม จากการประมวลผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเสนอให้มีการวิจัยในประเด็นที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นด้วยแบบการวิจัยที่แตกต่างออกไป ดังนี้

- 5.6.1 ผลการวิจัยที่เป็นเชิงปริมาณในครั้งนี้แสดงให้เห็นชัดเจนว่าความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดในเชิงบวกกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผู้วิจัยมองว่าการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสองปัจจัยนี้ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเพื่อให้เห็นลักษณะความสัมพันธ์ และตัวแปรที่เข้ามาส่งเสริมหรือยับยั้งระดับความสัมพันธ์นี้ ดังนั้นอาจใช้วิธีการวิจัยกึ่งทดลองเพื่อให้สามารถควบคุมตัวแปรอื่นๆ วาง treatment กับอาสาสมัคร และเก็บข้อมูลตัวแปรทักษะรู้เท่าทันสื่อในสถานการณ์จำลองที่ผู้รับสารเปิดรับเนื้อหาข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างรัดกุมมากขึ้น
- 5.6.2 ผลการวิจัยครั้งนี้ยืนยันว่าความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กับทักษะรู้เท่าทันสื่อ นั้นเป็นตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กันในกระบวนการรู้เท่าทันสื่อ และในขณะเดียวกันผลการวิจัยนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แม้จะมีระดับความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศปานกลาง แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กลับมีทักษะรู้เท่าทันสื่อในระดับต่ำ จะเห็นได้ว่าผลการศึกษานี้สะท้อนแนวคิดของ Potter (2004, p.99-100) ที่อธิบายว่าแม้ผู้รับสารจะมีโครงสร้างความรู้ที่แข็งแกร่ง (strong knowledge structure) แต่ผู้รับสารก็ต้องมีสถานะที่ตื่นตัวในขณะที่เปิดรับสาร (active audience) ในลักษณะที่เข้าใจความต้องการของตนเอง ณ ขณะนั้น มีความตระหนักและรู้ตัวเพื่อตัดสินใจเปิดรับสาร (personal locus) ไม่ถูกครอบงำด้วยเทคนิคของสื่อ จึงจะใช้งานความรู้เหล่านั้นได้ และเกิดทักษะวิเคราะห์ การประเมินและการสร้างความหมายของสารออกมา ดังนั้นผู้วิจัยมองว่าการวิจัยที่เฉพาะเจาะจงในเรื่องการมีภาวะผู้รับสารที่ตื่นตัว

(active audience) นี่จึงเป็นสิ่งจำเป็น การวิจัยในอนาคตอาจมุ่งเป้าศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้รับสารที่มีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสูง ด้วยแบบวิจัยที่เอื้อต่อการเก็บข้อมูลในเชิงลึกเพื่อทำความเข้าใจกระบวนการที่ผู้รับสารพัฒนาภาวะการเป็นผู้รับสารที่ตื่นตัวในขณะที่เปิดรับสารให้ชัดเจนขึ้นอีก

- 5.6.3 การศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มประชากรอื่นยังจำเป็นที่ต้องทำ โดยเฉพาะกลุ่มประชากรที่เป็นกลุ่มเปราะบางต่อความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศไทย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมประชากรอื่นที่ไม่ได้อยู่ในเขตเมือง

5.7 ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการสื่อสารเนื้อหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความรู้เท่าทันสื่อของผู้รับสาร

ผู้วิจัยได้ประมวลผลการวิจัยประเด็นสำคัญที่พบ และวิเคราะห์สรุปเป็นข้อเสนอเพื่อการพัฒนาการสื่อสารเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการเพิ่มพูนความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยจะนำเสนอทีละประเด็นดังนี้

- 5.7.1 การรายงานข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศควรเน้นไปที่ประเด็นผลกระทบต่องานวิจัย (Dhiansawadkij 2018) พบว่าเนื้อหาข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในไทยนั้นมักเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายการด้านการลดคาร์บอนไดออกไซด์ของประเทศเพื่อตอบโจทย์ด้านความสัมพันธ์กันนานาชาติ และปัญหาสิ่งแวดล้อมจากภาวะโลกร้อนในต่างประเทศ ในขณะที่เนื้อหาข่าวการปรับตัวเพื่อเข้าสู่วิกฤตสภาพอากาศ (climate change adaptation) ของแต่ละชุมชนและท้องถิ่นต่างๆ ในประเทศไทยนั้นมีน้อยมาก (จารุวรรณเกษมทรัพย์ 2559) ผลการวิจัยครั้งนี้ก็ยืนยันว่าคนวัยทำงานในเมืองใหญ่นั้นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศน้อยเช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สื่อมวลชนจะต้องปรับมุมมองการคัดเลือกประเด็นในการรายงานข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้สะท้อนบริบทของประเทศและท้องถิ่นมากขึ้น เนื้อหาข่าวควรนำเสนอประเด็นผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายและสร้างความเข้าใจเรื่องวิถีชีวิตของผู้คนในประเทศที่จะต้องปรับเปลี่ยนเพื่อยู่รอดในวิกฤตสภาพอากาศ
- 5.7.2 ประสิทธิภาพของการสื่อสารเพื่อรณรงค์ให้ประชาชนเกิดความรู้และความตระหนักเรื่องวิกฤตสภาพอากาศนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการให้ข้อมูลในลักษณะที่เป็นข่าวสารเชิงวิทยาศาสตร์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แม้ว่าการให้ข้อมูลวิทยาศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะยังคงมีความจำเป็นอยู่ แต่ผู้สื่อสารจะต้องออกแบบเนื้อหาเชิงวิทยาศาสตร์นั้นให้สะท้อนความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตประจำวันของผู้รับสารกลุ่มต่างๆ ให้ได้ เพราะผลการวิจัยครั้งนี้ยืนยันว่าความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นสัมพันธ์กับความรู้ในประเด็นผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมต่อท้องถิ่น ในขณะที่ความรู้เชิงวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมนั้นไม่ได้สัมพันธ์กับระดับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากนัก
- 5.7.3 ผู้วิจัยเสนอว่าการพัฒนาให้ผู้บริโภคสื่อมีความรู้เท่าทันสื่อที่เพิ่มมากขึ้นนั้นควรพิจารณาทั้งการส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีความรู้ทั้งในประเภทความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมสื่อและธรรมชาติของสื่อนั้นๆ และต้องทำควบคู่ไปกับการส่งเสริมความรู้ในเชิงประเด็นเนื้อหาด้วย ผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้เห็นว่าความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมข่าวสิ่งแวดล้อม และความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นมีความสัมพันธ์ต่อกันในเชิงบวก และที่สำคัญอย่างยิ่งผลการวิจัยยังทำให้ทราบว่าความตระหนักถึงความเสี่ยงและบทบาทของตนเองในปัญหาวิกฤตสภาพอากาศเป็นตัวแปรสำคัญที่เกี่ยวข้องกับทักษะรู้เท่าทันสื่อในเชิงบวกมากกว่าตัวแปรที่เป็นความรู้ ดังนั้นการพัฒนาให้ผู้รับสารมีความรู้เท่าทันสื่อได้ก็จะต้องทำควบคู่ไปพร้อมๆ กับการให้ข้อมูลที่สร้างเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวผู้รับสารกับประเด็นเนื้อหาเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้วย

5.7.4 ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าคนวัยทำงานที่มีวิถีชีวิตในเมืองซึ่งเป็นกลุ่มชนชั้นกลางที่มีพลังขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อม แม้จะมีระดับการศึกษาสูง รายได้สูง มีความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศปานกลาง แต่กลับมีทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่ำ ผู้วิจัยจึงมองว่ามีความเสี่ยงที่คนเหล่านี้จะตีความและรับรู้ประเด็นเนื้อหาข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตามที่แหล่งข่าวและสื่อมวลชนวางกรอบมาให้ ประกอบกับข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนั้นมักถูกวางกรอบให้เป็นเรื่องนโยบายระดับนานาชาติมากกว่าเรื่องความเป็นธรรมทางสิ่งแวดล้อมในประเทศ (Dhiensawadkij 2018) ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่คนกลุ่มนี้จะประเมินความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่ำเกินไปหรือสูงเกินไปเมื่อเปิดรับข่าวในประเด็นนี้จากสื่อมวลชน ทำให้โอกาสที่พื้นที่ข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะเป็นแรงสนับสนุนให้ประชาชนมีความตื่นตัวมากขึ้นและทำให้เกิดความเป็นธรรมทางสิ่งแวดล้อมมากขึ้นมีไม่มากนัก ในแง่นี้ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับ Potter (1998; pp.369-374) ที่เสนอว่าการแก้ปัญหาผลกระทบในเชิงลบของสื่อด้วยการใช้มุมมองแบบการป้องกัน (protecting) กล่าวคือการกดดันให้สื่อปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนออาจจะได้ผลไม่มาก เพราะอุตสาหกรรมสื่อนั้นต้องเผชิญแรงกดดันในการทำกำไรซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่กำหนดรูปแบบเนื้อหาในสื่อ ผู้วิจัยเสนอว่าในแง่นี้องค์กรที่จะขับเคลื่อนเรื่องความเป็นธรรมทางสิ่งแวดล้อมในประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate justice) อาจพิจารณารูปแบบการรณรงค์และสื่อสารเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับกลุ่มคนวัยทำงานด้วยเนื้อหาที่ช่วยกระตุ้นให้คนกลุ่มนี้มีโอกาสพัฒนาทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากขึ้น กล่าวคือเน้นการขยายความประเด็นในการรายงานข่าวในสื่อให้สัมผัสกับวิถีชีวิตของคนวัยทำงานในเมืองมากขึ้น ชี้ให้เห็นผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ที่จะทำให้อิทธิพลของพวกเขาเปลี่ยนแปลงไปมากขึ้น เนื้อหาเหล่านี้ไม่เพียงช่วยสร้างความตระหนักให้คนวัยทำงานในเมืองเห็นความสัมพันธ์ของตนเองกับวิกฤติสภาพอากาศ และยังเป็นตัวกระตุ้นให้คนเหล่านี้พัฒนาตนเองให้มีความรู้เท่าทันต่อวาทกรรม และการวางกรอบมุมมองในข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยสำนักข่าวและแหล่งข่าวอีกด้วย

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาอังกฤษ

- Allan, S. (2011). *News culture* (3rd ed.). Open University Press.
- Alves, I. M. (2009). Green Spin Everywhere: How Greenwashing Reveals the Limits of the CSR Paradigm. *Journal of Global Change and Governance*, 2(1), 1–26.
- Anderson, A. (2000). Environmental pressure politics and the “risk society.” In S. Allan, B. Adam, & C. Carter (Eds.), *Environmental risks and the media* (pp. 93–104). Routledge,.
- Anderson, A. (2010). Communication or Spin? Source-media relations in science journalism. In S. Allan (Ed.), *Journalism: Critical Issues* (pp. 188–198). Open University Press.
- Anderson, G. A. (2014). *Media, Environment and the Network Society* (1st ed.). Palgrave.
- Anne DiFrancesco, D., & Young, N. (2011). Seeing climate change: the visual construction of global warming in Canadian national print media. *Cultural Geographies*, 18(4), 517–536.
<https://doi.org/10.1177/1474474010382072>
- Ashley, S., & Maksl, A. (2013). Developing a News Media Literacy Scale. *Journalism & Mass Communication Educator*, 68(1), 7–21. <https://doi.org/10.1177/1077695812469802>
- Baran, S. (2002). *Introduction to Mass Communication : Media literacy and culture*. McGraw-Hill.
- Baum, L. M. (2012). It's not easy being green...or is it? a content analysis of environmental claims in magazine advertisements from the United States and United Kingdom. *Environmental Communication*, 6(4), 423–440. <https://doi.org/10.1080/17524032.2012.724022>
- Beck, U. (1992). Risk Society: Towards a New Modernity. In M. Ritter (Ed.), *Nation* (Vol. 2, Issue 2). Sage.
<https://doi.org/10.2307/2579937>
- Billett, S. (2010). Dividing climate change: global warming in the Indian mass media. *Climatic Change*, 99(1–2), 1–16.
- Boykoff, M. T., & Boykoff, J. M. (2007). Climate change and journalistic norms: A case-study of US mass-media coverage. *Geoforum*, 38(6), 1190–1204. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2007.01.008>
- Buckingham, D. (2003). *Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture*. Polity Press.
- Castree, N. (2013). *Making Sense of Nature*. Routledge,.
- Comfort, S., Tandoc, E., & Gruszczynski, Mi. (2020). Who is heard in climate change journalism? Sourcing patterns in climate change news in China, India, Singapore, and Thailand. *Climate Change*, 158, 327–343. <https://doi.org/https://doi.org/10.1007/s10584-019-02597-1>
- Cottle, S. (2000). TV news, lay voicess and the visualisation of environmental risks. In S. Allan, B. Adam, C. Carter, & NetLibrary Inc. (Eds.), *Environmental risks and the media* (pp. 30–44). Routledge,.
- Cottle, S. (2003a). Media Organisation and Production : Mapping the Field. In S. Cottle (Ed.), *Media Organisation and Production* (pp. 3–25). Sage Publication.
- Cottle, S. (2003b). News, Public Relations and Power - TV Journalism and Deliberative Democracy: Mediating Communicative Action. In *News, Public Relations and Power* (pp. 153–171).
<https://doi.org/http://dx.doi.org/10.4135/9781446221594>
- Cottle, S. (2011). Taking Global Crises in the News Seriously: Notes from the Dark Side of Globalization. *Global Media and Communication*, 7(2), 77–95. <https://doi.org/10.1177/1742766511410217>

- Crawley, S., Coffé, H., & Chapman, R. (2020). Public opinion on climate change: Belief and concern, issue salience and support for government action. *British Journal of Politics and International Relations*, 22(1), 102–121. <https://doi.org/10.1177/1369148119888827>
- Davies, N. (2009). Flat Earth News. In *Vintage UK*. Vintage. <https://doi.org/10.1080/02684527.2011.628541>
- Dhiensawadj, D. (2018). *Reproducing the Politics of Climate Change: A Study of Thai Newspaper Reporting*. Cardiff University.
- Editorial board. (2019). *Global Carbon Atlas*. <http://www.globalcarbonatlas.org/en/CO2-emissions>
- Fahn, J. (2008). *Rescuing reporting in the global South*. Internews. http://www.internews.org/articles/2008/20080626_nature_fahn.shtm%0AReferences
- Feldman, L. (2014). The Mutual Reinforcement of Media Selectivity and Effects: Testing the Reinforcing Spirals Framework in the Context of Global Warming. *Journal of Communication*, 64, 590–611.
- Foss, A. W., & Ko, Y. (2019). Barriers and opportunities for climate change education: The case of Dallas-Fort Worth in Texas. *Journal of Environmental Education*, 50(3), 145–159. <https://doi.org/10.1080/00958964.2019.1604479>
- Foucault, M. (1978). Discipline and Punish: The Birth of the Prison. *Contemporary Sociology*, 7(5), 1–333. <https://doi.org/10.2307/2065008>
- Giddens, A. (2011). *The Politic of Climate Change* (2nd ed.). Wiley.
- Grizzle, A. et al. (2013). *Media and Information literacy: Policy and Strategy Guidelines*. the United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation (UNESCO).
- Hall, S. (1978). Policing the crisis : mugging, the state, and law and order. In *Critical social studies*. Macmillan. <https://doi.org/10.2307/589668>
- Hobbs, R. (2011). The state of media literacy: A response to potter. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 55(3), 419–430. <https://doi.org/10.1080/08838151.2011.597594>
- Huang, J., & Gupta, S. (2014). *Environmental Policies in Asia: Perspectives from Seven Asian Countries* (1st ed.). WSPC.
- Jones, E. (2019). Rethinking Greenwashing: Corporate Discourse, Unethical Practice, and the Unmet Potential of Ethical Consumerism. *Sociological Perspectives*, 62(5), 728–754. <https://doi.org/10.1177/0731121419849095>
- Maras, S. (2013). *Objectivity in Journalism: Key concepts in Journalism* (1st ed.). Polity.
- Milér, T., & Sládek, P. (2011). International conference on education and educational psychology (ICEEPSY 2010) The climate literacy challenge. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 12, 150–156. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.02.021>
- Motion, J., & Leitch, S. (2009). On Foucault: A Toolbox for Public Relations. In B. Van Ihlen, Øyvind Ruler (Ed.), *Public relations and social theory: Key figures and concepts* (1st ed., pp. 83–102). Routledge,. <https://doi.org/10.4324/9780203883235>
- Nisbet, M. (2010). Knowledge Into Action: Framing the Debates Over Climate Change and Poverty. In P. D'Nngelo & J. Kuypers (Eds.), *Doing News Frame Analysis: Empirical and Theoretical Perspective* (p. 51). Routledge.
- Nixon, R. (2011). *Slow Violence and the Environmentalism of the Poor*. Harvard University Press.
- Nyilasy, G., Gangadharbatla, H., & Paladino, A. (2014). Perceived Greenwashing: The Interactive Effects of Green Advertising and Corporate Environmental Performance on Consumer Reactions. *Journal of Business Ethics*, 125(4), 693–707. <https://doi.org/10.1007/s10551-013-1944-3>

- Olausson, U. (2009). Global warming--global responsibility? Media frames of collective action and scientific certainty. *Public Understanding of Science*, 18(4), 421–436. <https://doi.org/10.1177/0963662507081242>
- Olausson, U. (2010). Towards a European identity? The news media and the case of climate change. *European Journal of Communication*, 25(2), 138–152. <https://doi.org/10.1177/0267323110363652>
- Olausson, U. (2013). the Diversified Nature of “Domesticated” News Discourse. *Journalism Studies*, 00(00), 1–15. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2013.837253>
- Olausson, U. (2014a). The Diversified Nature of “Domesticated” News Discourse: The case of climate change in national news media. *Journalism Studies*, 15(6), 711–725. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2013.837253>
- Olausson, U. (2014b). THE DIVERSIFIED NATURE OF “DOMESTICATED” NEWS DISCOURSE The case of climate change in national news media. *Journalism Studies*, 15(6), 711–725.
- Potter, W. J. (1998). *Media Literacy* (5th ed.). Sage Publications.
- Potter, W. J. (2004). Theory of media literacy: A cognitive approach. In *Theory of Media Literacy: A Cognitive Approach*. <https://doi.org/10.4135/9781483328881>
- Salathong, J. (2011). *Media coverage in the context of Education for Sustainable Development : Climate change in Thailand ' s newspapers*. Waseda University.
- Sandbrand-Nisipeanu, J. (2016). *Media Coverage on Climate Change: An Analysis of the Relationship between Newspaper and Government Frames*. University of Kent.
- TerraChoices. (n.d.). *The Sins of Greenwashing*. www.sinsofgreenwashing.com. Retrieved February 8, 2018, from <http://sinsofgreenwashing.com/>
- Thai PBS. (2019, July 4). Tourism Income from National Forest Entrance Fee Peak at THB 2,700 (Rai Dai Tong Teaw Utayan Talu 2,700 Lan Baht). www.news.thaipbs.or.th
- Williams, A. (2015). Environmental News Journalism, Public Relations and News Sources. In A. Hansen & R. Cox (Eds.), *The Routledge Handbook of Environment and Communication*. Routledge.
- Yang, X., & Wei, L. (2020). How Is Climate Change Knowledge Distributed among the Population in Singapore? A Demographic Analysis of Actual Knowledge and Illusory Knowledge. *Sustainability*, 12(3728). <https://doi.org/10.3390/su12093782>

เอกสารภาษาไทย

- กมลทิพย์ พ่วงเปย. (2010). *ความรู้ ทศนคติ และการมีส่วนร่วมกับการแก้ปัญหาโลกร้อนของนักเรียนมัธยมในกรุงเทพ*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กัลยกร วรกุลฎฐานี. (2015). การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคสื่อกระบวนการเรียนรู้การเท่าทันสื่อของเยาวชน. *วารสารศาสตร์*, 03(Sep-Dec).
- กุลธิดา สมาพุทธิ. (2540). *วารสารศาสตร์สีเขียว*. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กองบรรณาธิการข่าวสิ่งแวดล้อม. (n.d.). *ไทยพร้อมมี 'พ.ร.บ.โลกร้อน' ยุคปลายปี '63 บังคับใช้เป็นประเทศต้นๆ*. Retrieved June 15, 2020, from <https://greennews.agency/?p=19171>
- ก่อเกียรติ ดวงมณี. (2542) กระบวนการสร้างความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมขององค์กรธุรกิจให้แก่สื่อมวลชน . จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย/กรุงเทพฯ. DOI : <https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve DOI=>
- จาวรรณ เกษมทรัพย์. (2559). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการพัฒนารูปแบบการสื่อสารความเสี่ยงเพื่อวางแผนปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในบริบทชุมชนเกษตรกรรม อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- เจษฎา ศาลาทอง. (2550). *โลกร้อนในหนังสือพิมพ์ไทย- ตะเกียงส่องทางหรือกองฟางที่ไหม้ไฟ*. <http://jesssalathong.Wixsite.Com>. <http://jesssalathong.wixsite.com/salathong/articles>

- ณัฐนันท์ ศิริเจริญ. (2014). การสื่อสารเพื่อสร้างความรู้และเสริมทักษะด้านการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับเชิงลึกของเยาวชนไทยจากสามองค์ประกอบหลัก. *มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 7(3).
- ธีรดา จงกฤษณามารณ์. (2011). *การรณรงค์ภาวะโลกร้อนในกรุงเทพมหานคร : การวิเคราะห์ กรอบความคิด และประสิทธิภาพของการรณรงค์*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทิกา หนูสม, วิโรจน์ สุทธิสีมา. (2562). ลักษณะของชาวปทุมธานีในประเทศไทยและระดับความรู้เท่าทัน ชาวปทุมธานีบนแพลตฟอร์มของผู้รับสารในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 1(มกราคม-เมษายน), 37-45.
- ฝ่ายระบบเครือข่าย กองสารสนเทศภูมิศาสตร์. (n.d.). สถิติจำนวนประชากรและเคหะ พื้นที่ ประชากร ความหนาแน่น และจำนวนบ้าน. http://www.bangkokgis.com/gis_information/population/
- พรวิภาศิริ กุหลาบ. (2020). การส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัลสำหรับเด็กและเยาวชน: การศึกษาจากเกาหลีใต้ สิงคโปร์ และสหราชอาณาจักร. *วารสารศาสตร์*, 13(May-Aug).
- พัชรี วีระนนท์. (n.d.). *กองประสานการจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ*.
- เพ็ญพักตร์ เตียวสมบุญกิจ, ณรงค์ ขำวิจิตร. (2559). ความรู้เท่าทันสื่อของผู้ใช้สื่อโทรทัศน์ไทย ภายใต้ภูมิทัศน์สื่อโทรทัศน์ที่เปลี่ยนไป. *วารสารการประชาสัมพันธ์และโฆษณา*, 1, 93-105.
- พาริศา เตชะวรินทร์เลิศ. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เท่าทันสื่อกับการได้รับอิทธิพลด้านการกำหนดความสำคัญ แก่ข่าวสาร และการเลือกกรอบในการตีความข่าวสาร [Chulalongkorn University]. In *จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. https://doi.org/10.20551/jscswabun.7.2_204_2
- มาตี ลิ้มสกุล. (2561). การรู้เท่าทันสื่อของเด็กและเยาวชนภายใต้วาทกรรมความสวยงามในโฆษณาโทรทัศน์ (Media Literacy of Children and Youth Under the Beauty Discourse of Television Advertising). *Journal of Social Work*, 26(2), 56.
- วิโรจน์ สุทธิสีมา, พิมลพรรณ ไชยนันท์. (2563). สถานภาพความรู้การวิจัยเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2540-2560 (The State of Media Literacy Research Thailand [1997-2017]. *Journal of Management Science Chiangrai Rajabopit University*, 15(2), 209-238.
- สมฤทัย นิโควัฒน์ยั้ง. (2553). *จับสถานการณ์ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเพิ่มการวิเคราะห์รัฐธรรมนูญ (2550). สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย*.
- สุชาดา จักรพิสุทธิ. (2557). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ แนวทางการทำให้เกิดการเสนอข่าวเชิงสืบสวนในสื่อหนังสือพิมพ์. *สุภาพกรณ์ มัลลย์ลอย*. (2554). รายงานฉบับสมบูรณ์การรวบรวมคดีสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญของไทย (30 คดีดัง).
- ส่วนวิจัยเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและสถาบันเกษตรกร. (n.d.). *ภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนเกษตรและแรงงานเกษตร*. <http://www.oae.go.th/view/1/ภาวะการเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร/31802/TH-TH>
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. (2563). *แผนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ (Thailand's National Adaptation Plan)*.
- สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล, ก. (n.d.). *ศูนย์ข้อมูลกรุงเทพมหานคร*. <http://203.155.220.230/m.info/nowbma/>
- อดุลย์ เพียรรุ่งโรจน์. (2543). *การศึกษาแนวคิดเพื่อกำหนดตัวแปรความรู้เท่าทันสื่อสำหรับงานวิจัยสื่อมวลชน*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์. (2540). *การวิเคราะห์ระดับมีเดียลิตเตอเรซีของนักศึกษาในประเทศไทย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โอฬาร โอฟารรัตน์. (2552). *การวิเคราะห์เนื้อหาด้านภาวะโลกร้อนที่ปรากฏบนหนังสือพิมพ์ออนไลน์*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

แบบสอบถามออนไลน์ ผ่านระบบ Qualtrics XM

Media literacy in Climate Change News

Start of Block: Introduction page

Q58 เรียน ท่านผู้ตอบแบบทดสอบ ผู้วิจัยขอขอบคุณที่ท่านกรุณาให้ความสนใจการวิจัยครั้งนี้

หากท่านเป็นผู้ที่ทำงานหรืออาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร อายุ 20-60 ปี

จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ท่านจึงได้รับเชิญให้เข้าร่วมการวิจัยนี้

ประชากรในเขตเศรษฐกิจมีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมให้เกิดนโยบายและการดำเนินการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือโลกร้อนในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจ

และการรับรู้เกี่ยวกับข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประชากรกลุ่มนี้ เมื่อทราบผลการวิจัยแล้วจะทำให้สามารถปรับปรุงกระบวนการสื่อสารสาธารณะเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวได้และเป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมต่อไป ก่อนที่ท่านจะตัดสินใจเข้าร่วมทำแบบทดสอบขอให้ท่านอ่านข้อความต่อไปนี้อย่างถี่ถ้วน การวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อทราบระดับของ

ความรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หรือที่มักเรียกกันว่าปัญหาโลกร้อน รวมทั้งปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจดังกล่าวด้วย การวิจัยครั้งนี้จะเก็บข้อมูลจากอาสาสมัครรวม 400

คน ท่านสามารถสนับสนุนการวิจัยนี้ด้วยการทำแบบทดสอบซึ่งจะใช้เวลาประมาณ 15 นาที

แบบทดสอบนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1)คำถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับท่าน 2)แบบทดสอบความรู้

3)แบบสอบถามความตระหนัก ท่านจะได้รับการปกป้องความเป็นส่วนตัว การวิจัยนี้ไม่ระบุตัวตนของท่าน

ท่านสามารถหยุดทำแบบทดสอบได้ทันทีโดยไม่มีข้อผูกมัดใดๆ หากท่านรู้สึกไม่สะดวกที่จะทำต่อ

ท่านสามารถติดต่อสอบถามข้อสงสัยเกี่ยวกับงานวิจัยนี้ได้ที่ อาจารย์ ดร.ดวงแก้ว เขียวสวัสดิ์กิจ โทร. [081-7334807](tel:081-7334807)

Email: dearkaew@staff.tu.ac.th

สิทธิของผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย 1. ท่านจะได้รับทราบถึงลักษณะและวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

2. ท่านจะได้รับการอธิบายถึงความเสี่ยงและความไม่สบายที่จะได้รับจากการวิจัย

3. ท่านจะได้รับการอธิบายถึงประโยชน์ที่ท่านอาจจะได้รับจากการวิจัย

4. ท่านจะมีโอกาสได้ซักถามเกี่ยวกับงานวิจัยหรือขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

5. ท่านจะได้รับทราบว่าการยินยอมเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ ท่านสามารถขอถอนตัวจากโครงการเมื่อไรก็ได้

6.

ท่านมีสิทธิในการตัดสินใจว่าจะเข้าร่วมในโครงการวิจัยหรือไม่ก็ได้โดยปราศจากการใช้สิทธิพลบังคับข่มขู่หรือการหลอกลวง

โครงการวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มธ.ชุดที่ 2 สาขาสังคมศาสตร์

หากท่านไม่ได้รับการปฏิบัติตามที่ระบุข้างต้น ท่านสามารถติดต่อกับประธานคณะกรรมการฯ หรือผู้แทน

ได้ที่สำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชุดที่ 2 สาขาสังคมศาสตร์

งานวางแผนและบริหารงานวิจัย กองบริหารการวิจัย อาคารโดมบริหาร ชั้น 3 ห้อง 316 โทร. [0-2564-4440-79](tel:0-2564-4440-79) ต่อ

1804 หากท่านไม่ต้องการร่วมตอบแบบทดสอบ กรุณากดปิดหน้าต่างนี้ หรือออกจากแบบทดสอบได้ทันที

หากท่านไม่ต้องการร่วมตอบแบบทดสอบ กรุณากดปิดหน้าต่างนี้ หรือออกจากแบบทดสอบได้ทันที

☐ รับทราบและเริ่มทำแบบสอบถาม (1)

Skip To: End of Survey If เรียน ท่านผู้ตอบแบบทดสอบ ผู้วิจัยขอขอบคุณที่ท่านกรุณาให้ความสนใจการวิจัยครั้งนี้ หากท่านเป็นผู้ที่... = รับทราบและเริ่มทำแบบสอบถาม

End of Block: Introduction page

Start of Block: Screening Question

Q2 ท่านทำงาน หรือพักอาศัย หรือใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในเขตใดต่อไปนี้

- ☐ ปทุมวัน (1)
- ☐ บางรัก (2)
- ☐ สาทร (3)
- ☐ วัฒนา (4)
- ☐ จตุจักร (5)
- ☐ บางซื่อ (6)
- ☐ ดินแดง (7)
- ☐ เขตอื่นในกรุงเทพมหานคร (8)
- ☐ ราชเทวี (9)
- ☐ พญาไท (10)
- ☐ ห้วยขวาง (11)
- ☐ ไม่ใช่ทั้งหมด (12)

Skip To: End of Survey If ท่านทำงาน หรือพักอาศัย หรือใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในเขตใดต่อไปนี้... = ไม่ใช่ทั้งหมด

Q3 ท่านจบการศึกษาเทียบเท่าระดับปริญญาตรี หรือมากกว่านั้น

- ☐ ใช่ (1)
- ☐ ไม่ใช่ (2)

Skip To: End of Survey If ท่านจบการศึกษาเทียบเท่าระดับปริญญาตรี หรือมากกว่านั้น... = ไม่ใช่

Q4 ในปีนี้ท่านมีอายุระหว่าง 20-60 ปีใช่หรือไม่

- ☐ ใช่ (1)
- ☐ ไม่ใช่ (2)

Skip To: End of Survey If ในปีนี้ท่านมีอายุระหว่าง 20-60 ปีใช่หรือไม่... = ไม่ใช่

End of Block: Screening Question

Start of Block: Demographic

Q5 ในปี 2563 นี้ท่านมีอายุเท่าใด

- ☐ 20-29 ปี (1)
- ☐ 30-39 ปี (2)
- ☐ 40-49 ปี (3)
- ☐ 50-60 ปี (4)

Q6 โปรดระบุเพศสภาพ (gender) ตามความประสงค์ของท่าน

- ☐ ชาย (1)
- ☐ หญิง (2)
- ☐ เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ (3)

Q7 โปรดระบุรายได้เฉลี่ยต่อเดือนในระยะ 3 ปีที่ผ่านมา

- ☐ ต่ำกว่า 15,000 (1)
- ☐ 15,000 - 25,000 (2)
- ☐ 25,001 - 35,000 (3)
- ☐ 35,001 - 45,000 (4)
- ☐ สูงกว่า 45,000 (5)

Q8 โปรดระบุระดับการศึกษาของท่าน

- ☐ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (1)
- ☐ ปริญญาโทหรือเทียบเท่า (2)
- ☐ สูงกว่าปริญญาโท (3)

End of Block: Demographic

Start of Block: Climate change knowledge

Q9

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือที่มักเรียกกันว่าภาวะโลกร้อนเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกสู่ชั้นบรรยากาศมากเกินไป

- ☐ ถูก (1)
- ☐ ผิด (0)

Q10 การส่งเสริมให้ผลิตและจำหน่ายถุงผ้าลดโลกร้อนมากขึ้นจะช่วยลดโลกร้อนได้โดยตรง

☐ ถูก (0)

☐ ผิด (1)

Q11 การปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change adaptation)

หมายถึงการลดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ปล่อยออกมาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

☐ ถูก (0)

☐ ผิด (1)

Q12

ประเทศไทยไม่อยู่ในกลุ่มประเทศที่จะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากนานาชาติเพื่อนำมาใช้ในการกิจกรรมการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

☐ ถูก (0)

☐ ผิด (1)

Q13 องค์กรธุรกิจต่างๆ สามารถใช้เงินซื้อคาร์บอนเครดิตจากต่างประเทศได้

เพื่อชดเชยปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อยจริงจากกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ

☐ ถูก (1)

☐ ผิด (0)

Q14 ปัจจุบันประเทศไทยใช้พลังงานหมุนเวียนไม่ถึงร้อยละ 20 ในการผลิตไฟฟ้าในระบบ

☐ ถูก (1)

☐ ผิด (0)

Q15

ความขัดแย้งในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนในประเทศไทยจะมีมากขึ้นเมื่อภาวะโลกร้อนรุนแรงขึ้น

☐ ถูก (1)

☐ ผิด (0)

Q16 ภัยแล้งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องหลายปีมานี้เป็นผลกระทบจากภาวะโลกร้อน

☐ ถูก (1)

☐ ผิด (0)

Q17

การบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพเพื่อช่วยให้เกษตรกรดำเนินกิจกรรมการเพาะปลูกได้เป็นเรื่องสำคัญแต่ไม่ใช่ภารกิจในการบริหารจัดการภาวะโลกร้อน

☐ ถูก (0)

☐ ผิด (1)

Q18 ปัญหาน้ำประปาในเขตกรุงเทพฯ มีรสชาติเค็มผิดปกติคือผลกระทบที่เกิดจากภัยแล้งเพราะภาวะโลกร้อน

☐ ถูก (1)

☐ ผิด (0)

Q19 วิถีชีวิตของชุมชนประมงพื้นบ้าน เช่น เกาะมุกด์ ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรังกำลังมีความเสี่ยงจากภาวะโลกร้อน เพราะสภาพคลื่นลมที่รุนแรงมากขึ้นทำลายที่อยู่อาศัยและแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำในพื้นที่

☐ ถูก (1)

☐ ผิด (0)

End of Block: Climate change knowledge

Start of Block: Media literacy knowledge

Q20 สำนักข่าวมีรายได้จากเงินค่าโฆษณาที่องค์กรธุรกิจซื้อเวลามากกว่ารายได้ที่รับจากการขายสินค้า เช่น ขายหนังสือพิมพ์ให้กับผู้อ่าน เป็นต้น

☐ ถูก (1)

☐ ผิด (0)

Q21 องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่มีหน่วยงานสื่อมวลชนสัมพันธ์ที่ติดต่อกับนักข่าวได้ตลอดเวลา

☐ ถูก (1)

☐ ผิด (0)

Q22 องค์การข่าวควรรักษาความเป็นกลางในการรายงานข่าว แต่ก็ต้องรักษาสภาพคล่องทางการเงินไปพร้อมๆกัน

☐ ถูก (1)

☐ ผิด (0)

Q23

ปัจจุบันองค์การข่าวในประเทศไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับข่าวสิ่งแวดล้อมด้วยการตั้งโต๊ะข่าวสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นทางการ

☐ ถูก (0)

☐ ผิด (1)

Q24 ข่าวเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนที่มีแหล่งข่าวเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นข่าวที่มีข้อเท็จจริงถูกต้องเสมอ

☐ ถูก (0)

☐ ผิด (1)

Q25 ผู้อ่านข่าวมีบทบาทกระตุ้นสื่อมวลชนให้รายงานข่าวภาวะโลกร้อนได้

☐ ถูก (1)

☐ ผิด (0)

End of Block: Media literacy knowledge

Start of Block: Media literacy - skill

Q26 ท่านมักตั้งใจค้นหาข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ภาวะโลกร้อนในประเทศเพื่อติดตามปัญหา

- ☐ ประจำ (3)
- ☐ บางครั้ง (2)
- ☐ ไม่เคย (1)
- ☐ จำไม่ได้ (0)

X→

Q27 ต้องมีเพื่อนของท่านหลายๆ คนแชร์ข่าวภาวะโลกร้อนใน social media เสียก่อนท่านจึงจะอยากรู้อยากเห็นของข่าวนั้น

- ☐ เป็นแบบนี้บ่อยๆ (1)
- ☐ บางครั้ง (2)
- ☐ ไม่จำเป็น ฉันมักหาข้อมูลด้วยตัวเอง (3)
- ☐ จำไม่ได้ (0)

X→

Q28 รูปภาพภัยธรรมชาติที่น่าตื่นตกใจทำให้ท่านรีบอ่านเนื้อหาข่าวภาวะโลกร้อนชิ้นนั้นโดยไม่ทันคิด

- ☐ ประจำ (1)
- ☐ บางครั้ง (2)
- ☐ ไม่เคย (3)
- ☐ จำไม่ได้ (0)

X→

Q29 ท่านถูกดึงดูดให้อ่านข่าวภาวะโลกร้อนจากพาดหัวข่าวที่ใช้ภาษาน่าตื่นเต้นมากๆ เพราะนึกว่าประเด็นข่าวนั้นเป็นเรื่องสำคัญ

- ☐ ประจำ (1)
- ☐ บางครั้ง (2)
- ☐ ไม่เคย (3)
- ☐ จำไม่ได้ (0)

Q30 เมื่ออ่านข่าวเกี่ยวกับสินค้าหรือกิจกรรมที่อ้างว่าช่วยลดโลกร้อน ท่านมักเกิดข้อสงสัยถึงความเป็นไปได้ตามหลักวิทยาศาสตร์

- ☐ ประจำ (3)
- ☐ บางครั้ง (2)
- ☐ ไม่เคย (1)
- ☐ จำไม่ได้ (0)

Q31 ท่านมักค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานวิจัยที่ถูกต้องถึงในข่าวเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน

- ☐ ประจำ (3)
- ☐ บางครั้ง (2)
- ☐ ไม่เคย (1)
- ☐ จำไม่ได้ (0)

Q32 ท่านพยายามอ่านข่าวในประเด็นเดียวกันจากสำนักข่าวสองแห่งขึ้นไปเพื่อเปรียบเทียบเนื้อหา

- ☐ ประจำ (3)
- ☐ บางครั้ง (2)
- ☐ ไม่เคย (1)
- ☐ จำไม่ได้ (0)

Q33 ท่าน post หรือ share ความคิดเห็นและเรื่องราวที่สะท้อนความเร่งด่วนของปัญหาโลกร้อนใน social media

- ☐ ประจำ (3)
- ☐ บางครั้ง (2)
- ☐ ไม่เคย (1)
- ☐ จำไม่ได้ (0)

End of Block: Media literacy - skill

Start of Block: climate change awareness

Q34 ท่านตั้งใจซื้อสินค้าแบรนด์ที่โฆษณาว่าเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแม้ว่าราคาจะแพงกว่าสินค้าแบรนด์อื่น

- ☐ ประจำ (5)
 - ☐ บ่อยๆ (4)
 - ☐ บางครั้ง (3)
 - ☐ นานๆ ครั้ง (2)
 - ☐ ไม่เคย (1)
-

Q35 ท่านลดการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลด้วยการปิดสวิตช์และถอดปลั๊กเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกครั้งที่ไม่ใช้งาน

- ☐ ประจํา (5)
 - ☐ บ่อยๆ (4)
 - ☐ บางครั้ง (3)
 - ☐ นานๆ ครั้ง (2)
 - ☐ ไม่เคย (1)
-

Q36 ท่านมองหาและอ่านฉลากคาร์บอนของสินค้าที่ท่านกำลังจะซื้อ

- ☐ ประจํา (5)
 - ☐ บ่อยๆ (4)
 - ☐ บางครั้ง (3)
 - ☐ นานๆ ครั้ง (2)
 - ☐ ไม่เคย (1)
-

Q37 ท่านตั้งใจเลือกซื้อเสื้อผ้าแบบที่ไม่จำเป็นต้องรีด เพื่อประหยัดไฟ

- ☐ ประจำ (5)
 - ☐ บ่อยๆ (4)
 - ☐ บางครั้ง (3)
 - ☐ นานๆ ครั้ง (2)
 - ☐ ไม่เคย (1)
-

Q38 ท่านมองหาซื้อเสื้อผ้ามือสองมากกว่าเสื้อผ้าที่ผลิตขึ้นมาใหม่ เพราะต้องการลดการใช้ทรัพยากร

- ☐ ประจำ (5)
 - ☐ บ่อยๆ (4)
 - ☐ บางครั้ง (3)
 - ☐ นานๆ ครั้ง (2)
 - ☐ ไม่เคย (1)
-

Q39 ท่านและเพื่อนร่วมงานที่มีที่พักอยู่เส้นทางเดียวกันมาทำงานด้วยรถคันเดียวกันเมื่อมีโอกาสเหมาะสม

- ☐ ประจำ (5)
 - ☐ บ่อยๆ (4)
 - ☐ บางครั้ง (3)
 - ☐ นานๆ ครั้ง (2)
 - ☐ ไม่เคย (1)
-

Q40 ท่านตั้งใจเลือกพรรคการเมืองที่มีนโยบายชัดเจนเรื่องการส่งเสริมพลังงานทางเลือกเมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไป

- ☐ ประจํา (5)
 - ☐ บ่อยๆ (4)
 - ☐ บางครั้ง (3)
 - ☐ นานๆ ครั้ง (2)
 - ☐ ไม่เคย (1)
-

Q41 ท่านต้องการรื้อเรียนหน่วยงานรัฐเมื่อพบเห็นองค์กรหรือคนที่ละเมิดกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม

- ☐ ประจํา (5)
 - ☐ บ่อยๆ (4)
 - ☐ บางครั้ง (3)
 - ☐ นานๆ ครั้ง (2)
 - ☐ ไม่เคย (1)
-

Q42 ท่านเลือกใช้รถสาธารณะแม้จะไม่สะดวกสบายเท่ารถส่วนตัวเพราะต้องการลดก๊าซเรือนกระจก

- ☐ ประจํา (5)
 - ☐ บ่อยๆ (4)
 - ☐ บางครั้ง (3)
 - ☐ นานๆ ครั้ง (2)
 - ☐ ไม่เคย (1)
-

Q43 ท่านรับประทานอาหารที่เป็นพืชผักมากกว่าเนื้อสัตว์ขนาดใหญ่เพราะต้องการลดก๊าซเรือนกระจก

- ☐ ประจํา (5)
 - ☐ บ่อยๆ (4)
 - ☐ บางครั้ง (3)
 - ☐ นานๆ ครั้ง (2)
 - ☐ ไม่เคย (1)
-

Q44 ท่านต้องการเข้าร่วมการรณรงค์ในลักษณะต่างๆ เพื่อให้รัฐบาลดำเนินการด้านความเป็นธรรมทางสิ่งแวดล้อม

- ☐ ประจํา (5)
 - ☐ บ่อยๆ (4)
 - ☐ บางครั้ง (3)
 - ☐ นานๆ ครั้ง (2)
 - ☐ ไม่เคย (1)
-

Q45 ท่านกังวลใจในความไม่แน่นอนของนโยบายรัฐต่อการช่วยเหลือชุมชนที่เดือดร้อนจากน้ำกักเซาะชายฝั่ง

- ☐ ประจํา (5)
 - ☐ บ่อยๆ (4)
 - ☐ บางครั้ง (3)
 - ☐ นานๆ ครั้ง (2)
 - ☐ ไม่เคย (1)
-

Q46 ท่านหาข้อมูลเพิ่มเติมว่า Covid-19 มีความเชื่อมโยงกับภาวะโลกร้อนหรือไม่

- ☐ ประจํา (5)
 - ☐ บ่อยๆ (4)
 - ☐ บางครั้ง (3)
 - ☐ นานๆ ครั้ง (2)
 - ☐ ไม่เคย (1)
-

Q47 ท่านหาข้อมูลด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงแรมที่พักก่อนตัดสินใจเดินทางไปพักเพื่อการท่องเที่ยว

- ☐ ประจํา (5)
- ☐ บ่อยๆ (4)
- ☐ บางครั้ง (3)
- ☐ นานๆ ครั้ง (2)
- ☐ ไม่เคย (1)

Q48 ท่านสนใจว่าเกษตรกรไทยจะปรับตัวอย่างไรในภาวะภัยแล้ง

- ☐ ประจํา (5)
- ☐ บ่อยๆ (4)
- ☐ บางครั้ง (3)
- ☐ นานๆ ครั้ง (2)
- ☐ ไม่เคย (1)

Q49 ท่านบริจาคเงินให้โครงการของมูลนิธิหรือสถาบันที่ศึกษาวิจัยด้านพลังงานทางเลือก

- ☐ ประจํา (5)
 - ☐ บ่อยๆ (4)
 - ☐ บางครั้ง (3)
 - ☐ นานๆ ครั้ง (2)
 - ☐ ไม่เคย (1)
-

Q50 ท่านไม่สนับสนุนให้ขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่มในรายการสินค้าที่มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สูงในกระบวนการผลิต

- ☐ ประจํา (1)
- ☐ บ่อยๆ (2)
- ☐ บางครั้ง (3)
- ☐ นานๆ ครั้ง (4)
- ☐ ไม่เคย (5)

Q51

ท่านคิดว่าองค์กรธุรกิจควรหันมาปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้เชื้อเพลิงในกระบวนการผลิตมากกว่าจัดกิจกรรมรณรงค์ปลูกต้นไม้

- ☐ ประจํา (5)
- ☐ บ่อยๆ (4)
- ☐ บางครั้ง (3)
- ☐ นานๆ ครั้ง (2)
- ☐ ไม่เคย (1)

Q52 ท่านสนับสนุนให้องค์กรธุรกิจใดใน กทม. จัดกิจกรรม CSR
ที่พาพนักงานไปปลูกป่าในชนบทที่ห่างไกลเพราะจะช่วยลดก๊าซเรือนกระจก

- ☐ ประจำ (5)
- ☐ บ่อยๆ (4)
- ☐ บางครั้ง (3)
- ☐ นานๆ ครั้ง (2)
- ☐ ไม่เคย (1)

Q53 ถ้าท่านมีเงินมากพอที่จะลงทุนในหุ้น ท่านจะลงทุนในธุรกิจและโครงการที่พัฒนาเทคโนโลยีพลังงานสะอาด

- ☐ แน่ใจที่สุด (5)
- ☐ น่าจะ (4)
- ☐ ไม่แน่ใจ (3)
- ☐ เป็นไปได้น้อย (2)
- ☐ เป็นไปไม่ได้ (1)

Q54 ท่านสนใจความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการลงทุนในโรงไฟฟ้าถ่านหินเพิ่มในประเทศ

- ☐ ประจำ (5)
- ☐ บ่อยๆ (4)
- ☐ บางครั้ง (3)
- ☐ นานๆ ครั้ง (2)
- ☐ ไม่เคย (1)

Q55 ท่านกังวลใจว่าภาวะโลกร้อนจะทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นในประเทศไทยบางแห่งสูญหายไป

- ☐ ประจํา (5)
- ☐ บ่อยๆ (4)
- ☐ บางครั้ง (3)
- ☐ นานๆ ครั้ง (2)
- ☐ ไม่เคย (1)

Q56

ท่านคิดว่ารัฐควรเร่งแก้ปัญหาโบราณสถานในเขตนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจนน้ำเพราะพายุรุนแรงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- ☐ ประจํา (5)
- ☐ บ่อยๆ (4)
- ☐ บางครั้ง (3)
- ☐ นานๆ ครั้ง (2)
- ☐ ไม่เคย (1)

Q57 ท่านคิดว่าเราควรส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเทคนิคต่างๆ
ที่แต่ละชุมชนในประเทศทดลองใช้เพื่อลดผลกระทบทางธรรมชาติจากภาวะโลกร้อน

- ☐ ประจํา (5)
- ☐ บ่อยๆ (4)
- ☐ บางครั้ง (3)
- ☐ นานๆ ครั้ง (2)
- ☐ ไม่เคย (1)

End of Block: climate change awareness

ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายของคำถามความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

DESCRIPTIVES VARIABLES=สำนักข่าว องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ องค์กรข่าว ปัจจุบันองค์กร เมื่อนักข่าวต้องการ
นักข่าวมักใช้รูปหมี ข่าวเกี่ยวกับ ข่าวภัยพิบัติ ข่าวผลกระทบ เนื้อหาของข่าว ผู้อ่านข่าวมีบทบาท
/STATISTICS=MEAN STDDEV.

Descriptives

Notes		
Output Created		30-DEC-2020 11:30:01
Comments		
Input	Data	C:\Users\User\Desktop\งานวิจัย อ ดวงแก้ว\วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นตัวแปร 2 กับ 4.1 ใหม่\ตั้งค่าตัวแปรกลับคำถามเชิงนิเสธลงตอนที่ 2 กับ 4.1 ใหม่ คัดคำถามตามจิ.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	40
Missing Value Handling	Definition of Missing	User defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	All non-missing data are used.
Syntax		DESCRIPTIVES VARIABLES=สำนักข่าว องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ องค์กรข่าว ปัจจุบันองค์กร เมื่อนักข่าวต้องการ นักข่าวมักใช้รูปหมี ข่าวเกี่ยวกับ ข่าวภัยพิบัติ ข่าวผลกระทบ เนื้อหาของข่าว ผู้อ่านข่าวมีบทบาท /STATISTICS=MEAN STDDEV.
Resources	Processor Time	00:00:00.02
	Elapsed Time	00:00:00.02

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation
4.1.1 สำนักข่าวมีรายได้จากเงินค่าโฆษณาฯ	40	.55	.504
4.1.2 องค์การธุรกิจขนาดใหญ่มีหน่วยงาน สื่อมวลชนฯ	40	.80	.405
4.1.3 องค์การข่าวควรรักษาความเป็นกลางฯ	40	.70	.464
4.1.4 ปัจจุบันองค์การข่าวในประเทศไทยฯ	40	.27	.452
4.1.5 เมื่อนักข่าวต้องการข้อมูลฯ	40	.35	.483
4.1.6 นักข่าวมักใช้รูปหมีขาวหรือสัตว์ที่ น่ารักมาประกอบสื่อบ้างฯ	40	.10	.304
4.1.7 ข่าวเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนที่มี แหล่งข่าวเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐฯ	40	.38	.490
4.1.8 ข่าวภัยพิบัติขนาดใหญ่ในบางประเทศ ฯ	40	.08	.267
4.1.9 ข่าวผลกระทบของภาวะโลกร้อนต่อ ระบบนิเวศในท้องถิ่นฯ	40	.77	.423
4.1.10 เนื้อหาของข่าวที่เกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศฯ	40	.45	.504
4.1.11 ผู้อ่านข่าวมีบทบาทกระตุ้น สื่อมวลชนรายงานข่าวภาวะโลกร้อน	40	.68	.474
Valid N (listwise)	40		

ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายของคำถามความรู้เกี่ยวกับสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

DESCRIPTIVES VARIABLES=สำนักข่าว องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ องค์กรข่าว ปัจจุบันองค์กร เมื่อนักข่าวต้องการ
นักข่าวมักใช้รูปหมี ข่าวเกี่ยวกับ ข่าวภัยพิบัติ ข่าวผลกระทบ เนื้อหาของข่าว ผู้อ่านข่าวมีบทบาท
/STATISTICS=MEAN STDDEV.

Descriptives

Notes		
Output Created		30-DEC-2020 11:30:01
Comments		
Input	Data	C:\Users\User\Desktop\งานวิจัย อ ดวงแก้ว\วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นลงตัวแปร 2 กับ 4.1 ใหม่\ตั้งค่าตัวแปรกลับค่าคำถามเชิงนิเสธครั้งที่ 2 กับ 4.1 ใหม่ ตั้งคำถามตามจิ.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	40
Missing Value Handling	Definition of Missing	User defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	All non-missing data are used.
Syntax		DESCRIPTIVES VARIABLES=สำนักข่าว องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ องค์กรข่าว ปัจจุบันองค์กร เมื่อนักข่าวต้องการ นักข่าวมักใช้รูปหมี ข่าวเกี่ยวกับ ข่าวภัยพิบัติ ข่าวผลกระทบ เนื้อหาของข่าว ผู้อ่านข่าวมีบทบาท /STATISTICS=MEAN STDDEV.
Resources	Processor Time	00:00:00.02
	Elapsed Time	00:00:00.02

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation
4.1.1 สำนักข่าวมีรายได้จากเงินค่าโฆษณาฯ	40	.55	.504
4.1.2 องค์การธุรกิจขนาดใหญ่มีหน่วยงาน สื่อมวลชนฯ	40	.80	.405
4.1.3 องค์การข่าวควรรักษาความเป็นกลางฯ	40	.70	.464
4.1.4 ปัจจุบันองค์การข่าวในประเทศไทยฯ	40	.27	.452
4.1.5 เมื่อนักข่าวต้องการข้อมูลฯ	40	.35	.483
4.1.6 นักข่าวมักใช้รูปหมิ่นขาวหรือสัตว์ที่ น่ารักมาประกอบสตู๊ปข่าวฯ	40	.10	.304
4.1.7 ข่าวเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนที่มี แหล่งข่าวเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐฯ	40	.38	.490
4.1.8 ข่าวภัยพิบัติขนาดใหญ่ในบางประเทศ ฯ	40	.08	.267
4.1.9 ข่าวผลกระทบของภาวะโลกร้อนต่อ ระบบนิเวศในท้องถิ่นฯ	40	.77	.423
4.1.10 เนื้อหาของข่าวที่เกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศฯ	40	.45	.504
4.1.11 ผู้อ่านข่าวมีบทบาทกระตุ้น สื่อมวลชนรายงานข่าวภาวะโลกร้อน	40	.68	.474
Valid N (listwise)	40		

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นเครื่องมือวิจัยข้อความเกี่ยวกับทักษะรู้เท่าทันสื่อประเภทข่าวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

RELIABILITY

/VARIABLES=ท่านมักตั้งใจ ท่านอ่านข่าว ท่านมักใช้เวลา ท่านคิดว่าพาดหัวข่าว เมื่ออ่านข่าว

ท่านมักค้นหาข้อมูล ท่านพยายามอ่านข่าว ท่านpostหรือshare

/SCALE('ค่าความเชื่อมั่นคำถามตอนที่ 4 ตัดข้อคำถาม') ALL

/MODEL=ALPHA

/STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE

/SUMMARY=TOTAL.

Reliability

Notes		
Output Created		29-DEC-2020 14:23:19
Comments		
Input	Data	C:\Users\User\Desktop\งานวิจัย อ ดวงแก้ว\วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นตัดข้อคำถาม\ตั้งค่าตัวแปรกลับค่าคำถามเชิงนิเสธ.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	40
	Matrix Input	
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics are based on all cases with valid data for all variables in the procedure.

Syntax		RELIABILITY
		/VARIABLES=ท่านมักตั้งใจ ท่านอ่านข่าว ท่านมักใช้เวลา ท่านคิดว่าพลหัวข่าว เมื่ออ่านข่าว
		ท่านมักค้นหาข้อมูล ท่านพยายามอ่านข่าว ท่านpostหรือshare
		/SCALE('ถ้าความเชื่อมั่นคำถามตอนที่ 4 ตัดข้อคำถาม')
		ALL
		/MODEL=ALPHA
		/STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE
		/SUMMARY=TOTAL.
Resources	Processor Time	00:00:00.00
	Elapsed Time	00:00:00.05

Scale: ค่าความเชื่อมั่นคำถามตอนที่ 4 ตัดข้อคำถาม

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	40	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	40	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.805	8

Item Statistics			
	Mean	Std. Deviation	N
4.2.1 ท่านมักตั้งใจค้นหาข่าวสถานการณ์เกี่ยวกับภาวะโลกร้อนในประเทศเพื่อติดตามปัญหา	1.80	.564	40

4.2.2 ท่านอ่านข่าวเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนฯ	2.00	.641	40
4.2.4 ท่านมักใช้เวลาอ่านข่าวภาวะโลกร้อนฯ	2.33	.730	40
4.2.6 ท่านคิดว่าพาดหัวข่าวโลกร้อนฯ	2.05	.749	40
4.2.7 เมื่ออ่านข่าวเกี่ยวกับสินค้าหรือกิจกรรมฯ	2.05	.783	40
4.2.8 ท่านมักค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานวิจัยฯ	1.80	.723	40
4.2.9 ท่านพยายามอ่านข่าวในประเด็นเดียวกันฯ	1.73	.751	40
4.2.10 ท่าน post หรือ share ความคิดเห็นและเรื่องราวฯ	1.60	.778	40

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
4.2.1 ท่านมักตั้งใจค้นหาข่าวสารงานการรณรงค์เกี่ยวกับภาวะโลกร้อนในประเทศไทยเพื่อติดตามปัญหา	13.55	12.715	.235	.817
4.2.2 ท่านอ่านข่าวเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนฯ	13.35	11.926	.371	.803
4.2.4 ท่านมักใช้เวลาอ่านข่าวภาวะโลกร้อนฯ	13.03	11.461	.401	.801
4.2.6 ท่านคิดว่าพาดหัวข่าวโลกร้อนฯ	13.30	11.292	.422	.798
4.2.7 เมื่ออ่านข่าวเกี่ยวกับสินค้าหรือกิจกรรมฯ	13.30	10.472	.571	.775
4.2.8 ท่านมักค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานวิจัยฯ	13.55	9.997	.756	.746
4.2.9 ท่านพยายามอ่านข่าวในประเด็นเดียวกันฯ	13.63	9.984	.723	.750
4.2.10 ท่าน post หรือ share ความคิดเห็นและเรื่องราวฯ	13.75	10.141	.652	.762

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
15.35	13.977	3.739	8

ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นเครื่องมือวิจัยข้อความเกี่ยวกับความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

GET

FILE='C:\Users\User\Desktop\งานวิจัย อ ดวงแก้ว\วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นตัดข้อความ\ตั้งค่าตัวแปรกลับค่าคำถามเชิง
นิเสธ.sav'.

DATASET NAME DataSet1 WINDOW=FRONT.

RELIABILITY

/VARIABLES=ตั้งใจซื้อสินค้า ลดการใช้เชื้อเพลิง ท่านมองหาและอ่านฉลาก เมื่อจำเป็น

ซื้อเสื้อผ้ามือสอง ท่านและเพื่อนร่วมงาน ท่านตั้งใจ ร้องเรียนหน่วยงาน ท่านเลือกใช้รถสาธารณะ

ท่านรับประทานอาหาร การเข้าร่วมการรณรงค์ ท่านกังวลใจ ท่านหาข้อมูล การจัดการสิ่งแวดล้อม

ท่านสนใจว่าเกษตรกรไทย ท่านบริจาคเงิน องค์กร ขึ้นภาษี จัดกิจกรรม ถ้าท่านมีเงินมากพอ ความเคลื่อนไหว

ภาวะโลกร้อน รัฐควรเร่งแก้ปัญหา เราควรส่งเสริม

/SCALE('ค่าความเชื่อมั่นคำถามตอนที่ 3 ตัดข้อความ') ALL

/MODEL=ALPHA

/STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE

/SUMMARY=TOTAL.

Reliability

Notes

Output Created		29-DEC-2020 14:21:36
Comments		
Input	Data	C:\Users\User\Desktop\งานวิจัย อ ดวงแก้ว\วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นตัดข้อความ\ตั้งค่าตัวแปรกลับค่าคำถามเชิงนิเสธ.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data	40
	File	
	Matrix Input	C:\Users\User\Desktop\งานวิจัย อ ดวงแก้ว\วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นตัดข้อความ\ตั้งค่าตัวแปรกลับค่าคำถามเชิงนิเสธ.sav

Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics are based on all cases with valid data for all variables in the procedure.
Syntax		RELIABILITY /VARIABLES=ตั้งใจซื้อสินค้า ลดการใช้เชื้อเพลิง ท่านมองหาและอ่านฉลาก เมื่อจำเป็น ซื้อเสื้อผ้ามือสอง ท่านและเพื่อนร่วมงาน ท่านตั้งใจ ร้องเรียนหน่วยงาน ท่านเลือกใช้รถสาธารณะ ท่านรับประทานอาหาร การเข้าร่วมการณรงค์ ท่านกังวลใจ ท่านหาข้อมูล การจัดการสิ่งแวดล้อม ท่านสนใจว่าเกษตรกรไทย ท่านบริจาคเงิน องค์กร ชื่นกานี้ จัดกิจกรรม ถ้าท่านมีเงินมากพอ ความเคลื่อนไหว ภาวะโลกร้อน รัฐควรเร่งแก้ปัญหา เราควรส่งเสริม /SCALE('ค่าความเชื่อมั่นคำถามตอนที่ 3 ตัดข้อคำถาม') ALL /MODEL=ALPHA /STATISTICS=DESCRIPTIVE SCALE /SUMMARY=TOTAL.
Resources	Processor Time	00:00:00.00
	Elapsed Time	00:00:00.01

[DataSet1] C:\Users\User\Desktop\งานวิจัย อ ดวงแก้ว\วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นตัดข้อคำถาม\ตั้งค่าตัวแปรกลับค่าคำถามเชิงนิเสธ.sav

Scale: ค่าความเชื่อมั่นคำถามตอนที่ 3 ตัดข้อคำถาม

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	40	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	40	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.920	24

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
3.1 ท่านตั้งใจซื้อสินค้าแบรนด์ที่โฆษณา	2.88	1.067	40
3.2 ท่านลดการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล	4.13	1.017	40
3.5 ท่านมองหาและอ่านฉลากคาร์บอน	2.25	1.149	40
3.6 เมื่อจำเป็นต้องซื้อเสื้อผ้า	3.08	1.421	40
3.7 ท่านมองหาซื้อเสื้อผ้ามือสองมากกว่าเสื้อผ้าที่ผลิตขึ้นมาใหม่	1.90	1.172	40
3.14 ท่านและเพื่อนร่วมงานที่มีที่พักอยู่เส้นทางเดียวกัน	3.10	1.355	40
3.15 ท่านตั้งใจเลือกพรรคการเมืองที่มีนโยบายชัดเจน	2.83	1.279	40
3.16 ท่านตั้งใจจะเรียนหน่วยงานรัฐ	2.38	1.409	40
3.17 ท่านเลือกใช้อาหารขยะแม้จะไม่สะดวกสบาย	2.53	1.281	40
3.18 ท่านรับประทานอาหารที่เป็นพืชผักมากกว่าเนื้อ	2.55	1.197	40
3.22 ท่านต้องการเข้าร่วมการรณรงค์	2.43	1.010	40
3.23 ท่านกังวลใจในความไม่แน่นอนของนโยบายรัฐ	2.68	1.269	40
3.24 ท่านหาข้อมูลเพิ่มเติมว่า Covid-19	1.85	1.027	40
3.25 ท่านหาข้อมูลด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม	1.83	.931	40
3.26 ท่านสนใจว่าเกษตรกรไทยจะปรับตัวอย่างไรในภาวะภัยแล้ง	3.00	1.198	40
3.27 ท่านบริจาคเงินให้โครงการมูลนิธิ	2.08	1.023	40
3.28 องค์การธุรกิจควรหันมาปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้เชื้อเพลิง	3.83	.984	40
3.29 ท่านไม่สนับสนุนให้ขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่มในรายการสินค้า	2.50	1.340	40

3.30 ท่านสนับสนุนให้องค์กรธุรกิจจัดกิจกรรม CSR ^๑	2.98	1.230	40
3.31 ถ้าท่านมีเงินมากพอที่จะลงทุนในหุ้นฯ	3.30	1.181	40
3.32 ท่านสนใจความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการลงทุนฯ	2.60	1.128	40
3.33 ท่านกังวลใจว่าภาวะโลกร้อนจะทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นในประเทศไทยบางแห่งสูญหายไป	2.90	1.392	40
3.34 ท่านคิดว่ารัฐควรเร่งแก้ปัญหาโบราณสถานฯ	2.98	1.291	40
3.35 เราควรส่งเสริมความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนเทคนิคต่างๆ	3.68	1.207	40

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
3.1 ท่านตั้งใจซื้อสินค้าแบรนด์ที่โฆษณาฯ	63.33	277.712	.314	.920
3.2 ท่านลดการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลฯ	62.08	277.712	.332	.920
3.5 ท่านมองหาและอ่านฉลากคาร์บอนฯ	63.95	259.587	.786	.912
3.6 เมื่อจำเป็นต้องซื้อเสื้อผ้าฯ	63.13	268.266	.424	.919
3.7 ท่านมองหาซื้อเสื้อผ้ามือสองมากกว่าเสื้อผ้าที่ผลิตขึ้นมาใหม่ฯ	64.30	271.856	.434	.918
3.14 ท่านและเพื่อนร่วมงานที่มีที่พักอยู่เส้นทางเดียวกันฯ	63.10	266.092	.500	.917
3.15 ท่านตั้งใจเลือกพรรคการเมืองที่มีนโยบายชัดเจนฯ	63.38	257.317	.757	.912
3.16 ท่านตั้งใจจะเรียนหน่วยงานรัฐฯ	63.83	254.353	.749	.912
3.17 ท่านเลือกใช้อาหารขยะแม้จะไม่สะดวกสบาย	63.68	264.635	.570	.916
3.18 ท่านรับประทานอาหารที่เป็นพืชผักมากกว่าเนื้อฯ	63.65	267.054	.550	.916
3.22 ท่านต้องการเข้าร่วมการรณรงค์ฯ	63.78	270.948	.543	.916
3.23 ท่านกังวลใจในความไม่แน่นอนของนโยบายรัฐฯ	63.53	265.948	.543	.916
3.24 ท่านหาข้อมูลเพิ่มเติมว่า Covid-19 ^๑	64.35	269.926	.564	.916
3.25 ท่านหาข้อมูลด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมฯ	64.38	270.958	.594	.916
3.26 ท่านสนใจว่าเกษตรกรไทยจะปรับตัวอย่างไรในภาวะภัยแล้ง	63.20	263.549	.643	.914

3.27 ท่านบริจาคเงินให้โครงการมูลนิธิฯ	64.13	266.522	.672	.914
3.28 องค์การธุรกิจควรหันมาปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้เชื้อเพลิงฯ	62.38	275.779	.406	.919
3.29 ท่านไม่สนับสนุนให้ขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่มในรายการสินค้าฯ	63.70	267.036	.484	.918
3.30 ท่านสนับสนุนให้องค์กรธุรกิจจัดกิจกรรม CSRฯ	63.23	269.102	.481	.917
3.31 ถ้าท่านมีเงินมากพอที่จะลงทุนในหุ้นฯ	62.90	262.041	.695	.914
3.32 ท่านสนใจความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการลงทุนฯ	63.60	269.426	.522	.917
3.33 ท่านกังวลใจว่าภาวะโลกร้อนจะทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นในประเทศไทยบางแห่งสูญหายไป	63.30	257.549	.683	.913
3.34 ท่านคิดว่ารัฐควรเร่งแก้ปัญหาโบราณสถานฯ	63.23	263.820	.585	.916
3.35 เราควรส่งเสริมความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนเทคนิคต่างๆ	62.53	277.487	.275	.921

Scale Statistics

Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
66.20	290.010	17.030	24